

ΕΚΛΟΓΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΤΟΜΟΣ Γ'

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1947

ΑΡΙΘΜΟΣ 5

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

"Ένας νέος κόσμος	André Siegfried	497
"Ο Ουέλλς έπαιξε με τούς στρατιώτες μου «Leader Magazine»		508
Ποιά είναι ή δύναμις της Γερμανίας;	«The New Republic», New York	506
Νεκροί ίστοι δίδουν νέαν ζωήν	A. Popovski	511
Τό Οικονομικόν και Κοινωνικόν Συμβούλιον τών Ήνωμέ- νων Έθνών	«Écho»	514
"Όλο και καλύτερα	«Saturday Evening Post»	521
Τό θαυματουργό Ίπσοφόν	«Life», Chicago	526
Τό πείραμα του Πέκαμ	«Daily Worker»	528
Τό μέλλον της Ίαπωνίας	O. M. Green	535
Η νέα γεωπολιτική	«La France Libre»	541
Η πρόοδος στην Άφρική	Dr. C. K. Meek	547
"Ένας παλιός Άφρικανός φύλαρχος	Mbonu Ojike	556
"Έντουαρντ Μπώντεν	J. M. Richards	559
Άπό τόν θρίαμβον εις την ήτταν	«Foreign Affairs», New York	567
Τό επαναφόρι	«National Zeitung», Basel	575
Σημερινά έφευρέσεις	«Écho»	583
ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ:		
Μεταπολεμική πρόοδος στην Όλλανδία Σοφία Αντωνιάδη		589
Γιά νά κρατήσετε τη γραμμή σας		594
Η έκμετάλλευσις της κοιλάδος του Μισσούρι	«News Chronicle»	597
«The Dark Side of the Moon»	«The New Statesman»	602
Η σωτηρία του Πίσχο Γκαμπάρ	Geoffrey Household	607

Ο ΤΡΥΓΟΣ

Όταν ανθίζ' η αγράμπελη κι απλώνει τὰ κλαδιά της
στο σχοῖνο, στο χαμόδενδρο, στοῦ πεύκου τὰ κλωνάρια,
στά ρέματα τοῦ ποταμοῦ, στὸν ἐγκρεμὸ τοῦ βράχου,
κι ἀγέραν, κάμπους καὶ βουνά, τὴν πλάση πέρα ὡς πέρα
γιομίζει ἀπὸ μοσχοβολιά μὲ τὸν ἀνασασμό της,
πυκνὸ - πυκνὸ κι ὀλόμαυρο μελισσολοῦ πετιέται
μέσ' ἀπὸ βράχους καὶ κρινιά, μέσ' ἀπὸ ἐρμιές καὶ κήπους,
καὶ τ' ἄνθη της βοσκολογᾷ καὶ παίρνει τὸν ἀχνό τους,
καὶ διαλαλαίει μ' ἓνα βοητὸ τὸν ἀναγαλλιασμό του.

Ἔτσι οἱ κοπέλες τοῦ χωριοῦ πετιοῦνται ἀπὸ τὰ σπίτια,
κ' εἰς κάμπους κ' εἰς βουνὰ σκορποῦν, κι ὅπ' εἶναι ἀμπέλια
μὲ τὰ καλὰ θὰ τὰ πλεχτὰ καὶ μὲ τὰ βατοκόπια, [τρέχουν
καὶ μὲ τραγούδια, μὲ χαρές, ὅταν ἀρχίζει ὁ τρύγος.
Πράσινη ἀπλώνεται ἡ φυτειά, κ' οἱ ράγες, μεστωμένες,
μαῦρες καὶ κίτρινες, ξανθιές, μαυρολογοῦν, γυαλίζουν
στὴν πρώτη ἀχτίδα τοῦ ζεστοῦ τοῦ ἡλίου ὅπ' ἀνατέλλει,
σὰν μαῦρα μάτια, σὰν χοντρά κλωνιά μαργαριτάρια.

K. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ

Η «ΕΚΔΟΓΗ» ἐκδίδεται σὲ συνεργασία μὲ τὰ παρα-
κάτω περιοδικά:

ÉCHO — Revue Internationale (Γαλλικό).
INTERNATIONAL ECHO (Ὑλλανδία, Βέλγιο).
PARHAAT (Φιλανδία).

NEUE AUSLESE (Γερμανία, Αυστρία).
ECHO DEL MONDO (Ἰταλία).

WEN CHIEN: Καθρέπτης (Κίνα). — WITYA: Γνώση (Σιάμ).

ΤΟΜΟΣ Γ'

ΕΚΔΟΓΗ

ΑΡΙΘΜΟΣ 5

ΙΟΥΛΙΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1947

Ένας νέος κόσμος

Τοῦ ANDRÉ SIEGFRIED, τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας

(Ἀπὸ τὸ «Revue de Paris», Παρίσι)

Δύο πόλεμοι—καὶ τί εἶδους πόλεμοι—ἐντὸς 30 ἐτῶν, ἀλλάξαν τὴν
μορφήν καὶ τὴν ἰσορροπίαν τοῦ κόσμου: αἰσθανόμεθα ὅτι δὲν
πρόκειται μόνον διὰ μιαν ἀπλὴν ἐξέλιξιν, ἀλλὰ συμφώνως πρὸς
τὴν ἀκριβὴ καὶ κυρίαν ἔννοιαν τοῦ ὅρου, διὰ μιαν ἐπανάστασιν·
τίποτε δὲν ἔμεινε εἰς τὴν θέσιν του, ἡ ἀξία τῶν πραγμάτων με-
τεβλήθη, αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἔχουν ἀναστατωθῇ
καὶ ἀκόμη καὶ αὕτῃ ἡ ἰδέα τὴν ὅποιαν ἔχουν σχηματίζει διὰ τὸ
Σύμπαν καὶ τοὺς νόμους τοῦ ὑπέστη τὸσον ἰσχυράς ἀλλαγῆς
ὥστε δὲν ἔμεινε τίποτε ἕως τὰ θεμέλια τῆς ἠθικῆς καὶ τὰς μεθό-
δους τῆς λογικῆς, τὸ ὅποιον νὰ μὴν ἔχει διασαλευθῇ. Ἡ κρίσις
αὕτη, πράγματι, ὑπῆρχε ἀπὸ καιρὸν εἰς λανθάνουσαν κατάστα-
σιν. Ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, αἱ βαθεῖαι συνέ-
πειαι τῆς βιομηχανικῆς ἐπανάστασεως ἤρχισαν νὰ γίνωνται αἰσθη-
ταί: ἡ μηχανοποίησις εἰσεχώρει παντοῦ, εἰσεχώρει εἰς τὰ πάντα,
διασαλεύουσα τὰ παλαιὰ πλαίσια μιᾶς κοινωνίας τὴν ὅποιαν ἔχα-
ρακτήριζον ἀκόμη πρωτόγονοι ἐπιδράσεις. Οἱ δύο παγκόσμιοι πό-
λεμοι δὲν ἦσαν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἀφορμαὶ, ἀλλὰ ἐπετάχυναν εἰς ἀφάν-
ταστον ἀναλογίαν, μιαν βαθεῖαν ἐπανάστασιν, ἡ ὅποια πιθανῶς
θὰ ἐδημιουργεῖτο ὁπωσδήποτε. Βλέπομεν λοιπὸν κάτι νέον διὰ τὸ
ὅποιον δὲν μᾶς εἶχεν προετοιμάσει τίποτε εἰς τὸ παρελθόν. Ἐὰν
στρέψωμεν γύρω μας τὸ βλέμμα, μὲ ἀγωνίαν ἀλλ' ὅχι καὶ χωρὶς
περιέργειαν αἰσθανόμεθα τὴν φυσικὴν κατάπληξιν τοῦ ἀνθρώπου ὃ
ὁποῖος ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ καταφύγιόν του ὑστερα ἀπὸ ἓνα σεισμὸν
ἢ βομβαρδισμόν καὶ διερωτᾷται τί θὰ εὖρη ἄραγε ἀπὸ τὸ περιβάλ-
λον τὸ ὅποιον ἐγνώριζε πρὶν. Εὐρισκόμεθα, τουλάχιστον ἡμεῖς,
ἐμπρὸς εἰς ἓνα κόσμον ἀγνωστον ἀπὸ γεωγραφικῆς ἀπόψεως ὃ
ὁποῖος ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θὰ εἶναι πάρα πολὺ εὐρωπαϊκός,
περισσότερον ἀπὸ εὐρωπαϊκός, εἰς ἓνα κόσμον τοῦ ὁποῖου τὸ κέντρον
τῆς βαρύτητος ἔχει μεταβληθῇ. Αἰσθανόμεθα ἐπίσης ὅτι ζῶμεν ἐπι-
τέλους εἰς τὸν 20ὸν αἰῶνα, τὸν ὅποιον ἐχρειάσθημεν τόσα ἔτη διὰ
νὰ συνειθίσωμεν· ἡ μορφή του ὅπως μᾶς παρουσιάζεται διαφέρει
καταπληκτικὰ ἀπὸ τὴν μορφήν τοῦ προηγουμένου. Καὶ πρᾶ-
γμα ἐκπληκτικόν, αἱ καταστροφαὶ αὐταὶ ἐδίδαξαν εἰς τὸν παλαιὸν
κόσμον μιαν ἀπαισιοδοξίαν ἡ ὅποια δὲν ὀφείλεται εἰς αὐτὸν· οἱ
πατέρες μας (καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι εἰς τὴν νεότητά μας) ἐπίστευαν εἰς

τὴν πρόδοον καὶ δὲν ἐσκέφθησαν νὰ συλλάβουν τὴν ἰδέαν τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας πουμενὰ ἄλλοι παρὰ μόνον εἰς τὸ μέλλον. Κατὰ λήγομεν νὰ διερωτηθῶμεν μήπως εὐρίσκειτο εἰς τὸ παρελθόν...

Ὁ 19ος αἰὼν ἐθεωρεῖτο καλὴ τῇ πίστει ἐθνικιστικὸς καὶ ἱμπεριαλιστικὸς. Ἦτο, καὶ τὸ ἐγνώριζε καλὰ ὁ αἰὼν τοῦ Βίσμार्κ καὶ τοῦ Μακίνλεϋ. Ἀλλὰ εἰς τὴν πραγματικότητα ἦτο διεθνιστικὸς καὶ φιλελεύθερος. Ἡ λευκὴ φυλὴ τῆς δύσεως, ἃς ποῦμε ἡ εὐρωπαϊκὴ, ἐπραγματοποίησε ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς μίαν μορφήν παγκοσμίου ἐνότητος ἡ ὁποία ἐθύμιζε τὴν ἐνότητα τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους. Μόλις ἄφηνε κανεὶς τὴν Εὐρώπην, εἰσῆρχετο εἰς ἕνα εἶδος διεθνούς ἐμπορικῆς δημοκρατίας ἡ ὁποία ἐλειτούργει ὑπὸ τὴν αὐλὶδα τῆς Ἀγγλίας καὶ ἐκτὸς τῆς ὁποίας ὅλοι οἱ λευκοὶ τῆς Εὐρώπης, ὅπως καὶ οἱ πέραν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἀδελφοὶ τῶν, εἶχον τὰ αὐτὰ εὐεργετήματά. Εὐρίσκε κανεὶς χωρὶς ἀμφιβολίαν τὸν ἐθνικισμὸν καὶ τὸ προστατευτικὸν σύστημα διὰ τὰ ξένα ἐμπορεύματα, ἐντούτοις τὰ ἀποτελέσματά τῶν εὐεργετημάτων αὐτῶν ἔμεναν περιορισμένα καὶ πάντοτε ὑπὸ κάποιον ἔλεγχον, διότι ἡ ἀτμόσφαιρα ἦτο κατὰ βάθος ἀτμόσφαιρα ἀνταλλαγῆς, καὶ μάλιστα ἀνταλλαγῆς σχεδὸν ἐλευθέρας. Ὅταν, ἀνatreχόντες εἰς τὸ παρελθόν, προσπαθοῦμεν νὰ ἀναπαραστήσωμεν τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτῆς τῆς ἐποχῆς, μᾶς κάνει ἐντύπωσιν κυρίως ἡ εὐκολία ἡ ὁποία ὑπῆρχε εἰς ὅλα· εὐκολία εἰς τὰς ἀνταλλαγὰς, ἄνεσις συγκοινωνιῶν—ἂν καὶ ἡ τεχνικὴ τῶν τότε μεταφορικῶν μέσων μᾶς φαίνεται σήμερα παιδαριώδης ἐν συγκρίσει μὲ τὰ θαυμάσια σημερινὰ κατορθώματα—εὐκολία κυρίως εἰς τὰ ταξίδια, εἰς ἕνα κόσμον ὅπου ἀλλοῖμονο ἔχει πλέον χαθῆ, ὅπου οἱ ἄνθρωποι ἐκυκλοφοροῦν ἐλευθέρως χωρὶς ἐμπόδια, χωρὶς διαβατήρια, χωρὶς μεταναστευτικὸς περιορισμούς. Καὶ ἡ σταθερότης αὐτῆς τῆς παρελθούσης ἐποχῆς μᾶς ἐκπλήττει σήμερα ἀκόμη περισσότερον· ἡ καλὴ πίστις τῶν κρατῶν ἀντεπροσώπευε ἕναν ὀλισμὸν ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐβασίλειτο ἕνα ὁλόκληρον οἰκονομικὸν σύστημα καὶ ποῦ οἱ σύγχρονοι ὑπελόγιζαν ὅτι θὰ διετηρεῖτο πάντοτε· εἶχε τέλος, μέσα εἰς ἕνα περιβάλλον εἰς τὸ ὁποῖον ἤμποροῦσαν νὰ γίνουν προβλέψεις, μίαν καταπληκτικὴν ἀμοιβαίως συμφωνημένην σταθερότητα· αἱ ὑπογραφαὶ ἦσαν σεβασταὶ (αὐτὸ συμβαίνει καὶ σήμερα κάποτε, ἀλλὰ μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τότε, οὔτε κἀν διανοεῖτο κανεὶς νὰ συγχαρῇ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τηροῦσαν τὸν λόγον τῶν). Ἡ σταθερότης αὐτὴ ἀντανακλοῦσε εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς κοινωνίας, διότι ὁ ἄνθρωπος τῆς δύσεως ἦτο ἀκόμη ριζωμένος εἰς τὸ περιβάλλον του, κατὰ τὸ ὁποῖον σήμερα δὲν συμβαίνει· ὁ χωρικός συνεδέετο στενῶς μὲ τὴν γῆν του, ὅπως τὸ δέντρο μὲ τὸ χῶμα καὶ δὲν θὰ ἠδύνατο κανεὶς νὰ τὸν μετακινήσῃ χωρὶς νὰ τὸν καταστρέψῃ ἐντελῶς· ὁ βιοτέχνης ζοῦσε ἀπὸ τὴν παράδοσιν του καὶ ὅλη ἡ βιομηχανία, παρ' ὅλο ὅτι εἶχε μηχανοποιηθῇ, ἐχαρακτηρίζετο ἀπὸ ἕνα πνεῦμα ἐπαγγελματικὸν ἀπολύτως βιοτεχνικόν· ὁ ἄστος ὁ ἴδιος ἐφαίνετο ἀχώριστος ἀπὸ τὸ περιβάλλον του, συντηρούμενος καὶ περιοριζόμενος εἰς τὸ πλαίσιον τῶν οἰκονομιῶν του, μὲ τὴν ἐννοιαν τῆς τάξεως καὶ μὲ ἐπίπεδον ζωῆς κανονισμένον κατὰ παράδοσιν.

Ἐχρειάσθη ἡ παγκοσμία κρίσις τοῦ 1929 διὰ νὰ προσέξουν οἱ ἄνθρωποι τῆς δύσεως καὶ νὰ ἐννοήσουν ὅτι εἶχε συντελεσθῇ μία μεταβολὴ ἀπὸ πολλὸν ἥδη καιρόν· εὐρίσκοντο εἰς τὸν 20ὸν αἰῶνα, καὶ εἶχον χρεισθῇ 30 ἔτη διὰ νὰ τὸ ἐννοήσουν. Ἐὰν ὑπῆρχε

σχετικῶς μὲ αὐτὸ καὶ ἡ παραμικροτέρα ψευδαίσθησις, ὁ δεῦτερος παγκόσμιος πόλεμος θὰ ἔπρεπε ἀναγκαστικῶς νὰ τὴν διαλύσῃ· τώρα γνωρίζομεν χωρὶς τὴν παραμικρὰν ἀμφιβολίαν, ὅτι ἔγινε μία ἐπανάστασις, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὴν πολιτικὴν καὶ μὲ ἔκτασιν πράγματι ἀνθρωπίνην· ἀκόμη δὲ ὅτι πλέομεν μὲ μεγάλην ταχύτητα εἰς τὸ κέντρον τοῦ 20^{ου} αἰῶνος. Καὶ συμφώνως πρὸς τοὺς παθητικούς λόγους τοῦ Λιττρέ, ἀισθανόμεθα ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν ὥκεανόν τοῦ ὁποίου δὲν διακρίνει κανεὶς τὸ τέρμα, ταξιδεύομεν χωρὶς πυξίδα καὶ χωρὶς πανιά.

Εἰς ποῖα σημεία οἱ δύο αὐτοὶ πόλεμοι καὶ τὰ κολοσιαῖα γεγονότα τὰ ὁποία ἐδημιούργησαν ἄλλαξαν τὸν κόσμον, δίδοντα τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἐπαναστάσεως ἡ ὁποία μᾶς περιβάλλει ἀπὸ παντοῦ;

Πρῶτον ἔχει γίνεαι ἐπανάστασις εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἰσορροπίαν τῶν Κρατῶν· ἄλλαξαν αἱ συνθήκαι τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Ὁ ὁλοκληρωτικὸς πόλεμος ἔδωκεν εἰς τὰς κυβερνήσεις τόσων δυνάμιν, ὅχι μόνον πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν, ἀλλὰ τεχνικὴν, δημοσιονομικὴν, οἰκονομικὴν, κοινωνικὴν, ὥστε τὰ ἰδιωτικά συμφέροντα ὅχι μόνον δὲν μποροῦν νὰ ὑπερισχύσουν ἀλλὰ ἀσφυκτιοῦν μέσα εἰς τὰ κοινὰ συμφέροντα. Ἀπὸ κόπων, ὀκνηρίαν ἢ ἀναπότρεπτον ἀνέχειαν, τὸ ἄτομον εἰς τὰς δυτικὰς μας κοινωνίας δὲν δέχεται πλέον ν' ἀφεθῇ εἰς τὴν ἰδικήν του πρωτοβουλίαν, εἰς τὴν προσωπικὴν του εὐθύνην· ζητεῖ, ἀπαιτεῖ καὶ ἐπιτέλους βρίσκει ἐντελῶς φυσικὸν νὰ τὸ ἀναλάβῃ τὸ κράτος· ἀφήνει εἰς τὰς χεῖρας του, ὅπως ἕνας χρεωκοπημένος εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐδικοῦ διὰ τὰς χρεωκοπίας δικαστοῦ· δὲν εἶναι πλέον ἐλεύθερον· ἀλλὰ πολλάκις διερωτᾶται κανεὶς ἂν ἐνδιαφέρεται νὰ εἵναι· ἡ ἐξασφάλις του ἔγινε ἡ κυριώτερά του φροντίς. Ἡ κοινωνία τείνει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ γίνῃ περισσότερον ἴση, περισσότερον σταθερά, ἀλλὰ ὀλιγώτερον ἐλευθέρα.

Αἱ νέαι συνθήκαι τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς εἶναι ἀντίθετοι πρὸς τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν. Ἐχομεν εἰσελθεῖ σήμερα, ὅπως φαίνεται, εἰς μίαν νέαν φάσιν, ὅπου ἡ τεχνικὴ ὑποχωρεῖ ἔμπρὸς εἰς τὴν σημασίαν τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ ὀργάνωσις. Ὁ πόλεμος ὑποχρεῶνεν τὸ κράτος ν' ἀναλάβῃ τὴν παραγωγὴν, ἐπετάχυνε τὴν ἐξέλιξιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ τεχνικὴ ἀναμφιβόλως διετήρησε ὅλη τὴν σημασίαν, ἀλλὰ ὅπου τὰ προτερήματα τῆς ὀργανώσεως ἔγιναν τὰ ἀμεσώτερον ἀναγκαῖα. Ἀπὸ τὴν πλευρὰν αὐτὴν τὸ 1914 καὶ τὸ 1939 εἶναι ἀποφασιστικοὶ σταθμοί, διότι ἐπετάχυναν τὴν συγκέντρωσιν τῆς παραγωγῆς καὶ ἐπέβαλαν εἰς ὀρισμένας περιπτώσεις ἐνότητα ἀντιλήψεως εἰς τὰς κυριώτερας βιομηχανίας, ἀπὸ ἐθνικῆς πλευρᾶς καὶ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ κράτους. Μὲ τὴν ἐξέλιξιν αἱ μεγαλύτεραι ἐπιχειρήσεις αὐξάνουν ὅπως εἶναι φυσικὸν τὴν δυνάμιν τῶν καὶ, πολὺ λογικῶς, καταλήγουν νὰ γίνουν πολιτικαί· ζητοῦν νὰ πάρουν εἰς τὰς χεῖρας τῶν τὸ κράτος. Τὸ κράτος διὰ ν' ἀμυνθῇ προσπαθεῖ καὶ αὐτὸ νὰ τὰς νικήσῃ καὶ νὰ τὰς ἀπορροφήσῃ. Ὅπωςδήποτε ὁ ἔλεγχος τῆς κρατικῆς ἐξουσίας γίνεται μεγαλύτερος, χωρὶς τὸ κράτος νὰ δύναται νὰ περιορισθῇ· ἐξ αὐτοῦ δημιουργεῖται μία τεραστία προσπάθεια διὰ τὴν ἐξουσίαν ἢ τὴν κατάχρησιν τῆς ἐξουσίας, ὅχι τόσον ἀπὸ τὸ ἴδιον τὸ κράτος (τὴν ἰδέαν!) ὅσο ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀσκοῦν πράγματι τὴν ἐξουσίαν. Τὰ ἀντίβαρα τῆς φιλελευθέρως ἐποχῆς διαρκῶς ἐξαφανίζονται.

Ἐπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας, κάθε ζήτημα τείνει νὰ γίνεται διοικητικὸν καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐμμέσως πολιτικόν. Αἱ ἀτομιστικαὶ λύσεις αἱ ὁποῖαι ἀπέτελουν σχεδὸν τὸν κανόνα τοῦ 19ου αἰῶνος, δὲν ἀρκοῦν πλέον σήμερα· χρειάζονται κρατικά λύσεις αἱ ὁποῖαι νὰ ἐκφράζωνται διὰ νόμων, ψηφισμάτων καὶ διὰ οὐκαζῶν ἀκόμη ὑγιεινῇ, στέγασιν, ἐπισιτισμῷ, βοηθήματι, σχέσεις μεταξύ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν, βιομηχανικῇ παραγωγῇ, τόσα προβλήματα τὰ ὁποῖα εἰς τὸ ἐξῆς δημιουργεῖ ὁ κολλεκτιβισμὸς καὶ τὰ ὁποῖα ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία μόνη τῆς εἰς τὸ μέλλον φαίνεται ἀνίκανη νὰ ἐπιλύσῃ. Καὶ ὅμως μέσα εἰς αὐτὴν τὴν ἀνιστάναν ἀνωνυμίαν, ὁ ἀνθρώπος ἐκέρδισε πολλὰ, διότι δὲν εἶναι πλέον, ὥπως εἰς τὰ χρόνια τοῦ ἐπιθετικοῦ καὶ ἀπολύτου φιλελευθερισμοῦ, ἀπλῶς ἓνα ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόστους· ἡ συνδικαλιστικὴ δράσις, τὰ διάφορα κινήματα τῆς κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως, τὸ ἀνθρώπινο δόγμα τῆς ἐγκυκλίου τῶν «Rerum Novarum» ἐπέβαλαν μέσα εἰς τὴν αὐστηρότητα τῆς παραγωγῆς τὸ νὰ λαμβάνεται ὅπ' ὅσιν ὁ ἀνθρώπος. Ὁ ἀνθρώπος ὅμως ἐκέρδισε ἐπιτέλους τίποτε; Αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐκέρδισε τὸ ἄτομο ἀπὸ μίαν πλευρὰν τὸ ἔχασε ἀπὸ ἄλλην.

Βλέπομεν συγχρόνως νὰ γίνεται ἐνώπιόν μας μιά τελεία μεταβολὴ εἰς τὴν ἰσορροπίαν τοῦ πλανήτου μας. Εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς ταχύτητος. Ὁ αἰὼν μας εὖρε μίαν νέαν μανίαν, τὴν ταχύτητα· κατὰ τὸ ὁποῖον δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ ἀποφύγωμεν ἀλλὰ καὶ τοῦ ὁποῖου τὰ εὐεργετήματα εἶναι ἀμφίβολα. Τὸ ἀεροπλάνο ἐξεμυδένισε τὰς ἀποστάσεις. Τὴν διαφορά ὑπάρχει σήμερα εἰς τὰς μετακινήσεις μας ἀπὸ τὴν βραδύτητα τῶν ταξιδιῶν τῶν πατέρων μας!!! Ἡ συνέπεια αὐτῆς τῆς ἐπαναστάσεως ἐν σχέσει μὲ τὸ ζήτημα τῆς ταχύτητος, καταργεῖ τὴν ἀπομόνωσιν ἀπὸ τὸν κόσμον.

Ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ ὁποῖα εἶπα, ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι ἔγινε μία ἀλλαγὴ, σχεδὸν μίαν ἐπανάστασιν, εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τῶν δυνάμεων. Σήμερα δύνανται νὰ ὑπάρξουν ὡς μεγάλα δυνάμεις μόνον αἱ χῶραι αἱ ἔχουσαι μεγάλην ἐδαφικὴν ἑκτασιν καὶ πολυάριθμον πληθυσμὸν, αἱ καλῶς ὁργανωμέναι καὶ αἱ ἔχουσαι ἐκτεταμένους ζῶνας ἐπιρροῆς. Φαίνεται ὅτι χρειάζονται τὸ ὀλιγώτερον 8-10 ἑκατ. τετρ. χιλιόμετρων καὶ 100 ἑκατομ. κατοίκων. Αἱ Ἀθῆναι κατάρθωσαν νὰ κυριαρχήσουν εἰς τὴν Μεσόγειον με ὀλίγας ἑκατοντάδας χιλιάδων κατοίκων καὶ 40 ἑκατ. ἀρκοῦσαν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα διὰ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Εὐρώπης· ἀλλὰ σήμερα ὁ ὄγκος ἀντικαθιστᾷ τὴν διάρθρωσιν· δι' αὐτὸ αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι καὶ ἡ Σοβιετικὴ Ἐνῶσις, δηλ. αἱ πραγματικαὶ ἡγεῖραι, διαδέχονται τὸ «μικρὸν ἀσιατικὸν ἀκρωτήριο», τὸ ὁποῖον ἦτο τὸσον θαυμασίως διηρθρωμένον καὶ κατανεμημένον ἀλλὰ καὶ τὸσον ὀλίγον συμπαγές, τὸ διευθύνον τὰς τύχας τοῦ κόσμου ἀπὸ τεσσάρων αἰῶνων. Ἡ ἀνάγκη νὰ ὁργανωθῶν εἰς δημοσπονδίαν εἶναι ἐπιτακτικὴ εἰς τὸ μέλλον διὰ τὰς μεμονωμένας δυνάμεις αἱ ὁποῖαι δὲν δύνανται νὰ παρακολουθήσουν τὴν νέαν αὐτὴν ἐποχὴν. Ἡ γεωγραφικὴ κλίμαξ τῶν ἡπείρων ἔχει καὶ αὐτὴ μεταβληθῇ. Τὸ κέντρον βαρύτητος τοῦ κόσμου ἔχει μετατοπισθῇ. Ἡ Εὐρώπη ἐρειπωμένη, τεμαχισμένη, ἐδαφικῶς μειωμένη, δὲν δύναται πλέον νὰ παίξῃ μὲ ἐπιτυχίαν τὸν ρόλον τοῦ ἡγέτου τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ, οὔτε νὰ ἐγγυηθῇ, ὥπως ἔκανε ἀπὸ πολλῶν αἰώνων, τὴν πρόδοον τοῦ πλανήτου. Τὸ κέντρον βαρύτητος ἔχει διχοτομηθῇ, πρὸς ὄφελος, εἴτε τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, εἴτε μιάς ὥς εἰπωμεν

ἑκτῆς ἡπείρου ἡ ὁποία θὰ ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῇ «Εὐρασιατικὴ». Εἰς τὰ 1898-1900, ὅταν νέος ἀκόμη, εἶχα κάνει τὸν γύρον τοῦ κόσμου, παρείχτο καθεὺς εὐκολία εἰς τὸν ταξιδιώτην τῆς Δύσεως, εἰς τὸν ἀνθρώπον τῆς λευκῆς φυλῆς, εἰς τὸν Εὐρωπαῖον. Θὰ μπορούσα νὰ πῶ: «Civis romani sum» καὶ νὰ ἐξαφανιστοῦν ὅλα τὰ ἐμπόδια. Σήμερα ἔχω τὴν ἐντύπωσιν ὅτι παρευρέθηκα εἰς κατὰ τὸ ὁποῖον ὁμοιάζω μὲ τὸ τέλος τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους. Ἀναλογίζομαι τὸν στίχον τοῦ Κορνέιγ:

*Ἐνα μεγάλο πεπρωμένο τελειώνει,
Ἐνα μεγάλο πεπρωμένο ἀρχίζει.*

Αἱ ἠθικαὶ καὶ κοινωνικαὶ συνέπειαι αὐτῆς τῆς ἀναστατώσεως προχωροῦν τόσον ταχέως ὥστε φαίνεται ὡς νὰ ἐπιταχύνουν τὴν κανονικὴν πορείαν τοῦ χρόνου· δὲν εἶναι μόνον μεταβολαὶ πολιτικαὶ ἡ κοινωνικαὶ αἱ ὁποῖαι γίνονται ἐμπρὸς εἰς τὰ μάτια μας· ἔχομε δικαίως τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ ἀνθρωπότης εἰσέρχεται εἰς μίαν νέαν ἐποχὴν. Ἡ μετάβασις ἀπὸ τὸ ἐργαλεῖο εἰς τὴν μηχανὴν γίνεται γρήγορα, ὅχι μόνον εἰς τὴν Δύσιν, ἀλλὰ παντοῦ. Τὸ ἐργαλεῖο ἦτο κατὰ ἀτομικὸ, διδακτικὸ· ἡ μηχανὴ εἶναι κολλεκτιβιστικὴ, ἀσυμβιβαστος μὲ τὴν ἰδιωτικὴν δράσιν. Ἐχει κυρίως τὸν ἰδικόν της ρυθμὸν ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ὁ ρυθμὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅλος ὁ σκελετὸς τῆς παραγωγῆς ἔχει μεταβληθῇ. Ἀκολουθεῖ μίαν ἐπανάστασιν εἰς τὴν ἠθικὴν τῆς ἐργασίας. Ἡ βιοτεχνικὴ ἡ τεχνικὴ ἐργασία τοῦ παρελθόντος ἐβασίζετο γενικῶς εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον ἐπαγγελματικὸ φιλότιμο, εἰς τὸ ἐξῆς εἰς τὸ ἐργαστάσιον ἡ βιομηχανικὴ ἐργασία βασίζεται διὰ μὲν τὸν ἐργοδότην εἰς τὴν τεχνικὴν καὶ κυρίως εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ὁργανώσεως, διὰ δὲ τὸν ἐργάτην εἰς τὴν προσωπικὴν, τὴν ζωηρότητα τῶν κινήσεων, τὴν ὑπομονὴν, τὴν συνειδήσιν. Εἰς τὰς περισσοτέρας περιπτώσεις, δὲν δύναται νὰ γεννηθῇ ζήτημα φιλοτίμου ἢ καλλιτεχνικοῦ πνεύματος, ἀφοῦ ἡ ἐνέργεια τοῦ ἀτόμου ὀλοκληρώνεται εἰς μίαν κοινότητα ὅπου ὅλα πρέπει νὰ εἶναι κανονισμένα ὥπως εἰς ἓνα ρολόι· δὲν ὑπάρχει περίπτωση νὰ διακριθῇ κανεὶς, νὰ εἶναι ταχὺς ἢ νὰ ἀποδίδῃ καλύτερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀφοῦ τὸ μόνο καθήκον ποῦ ἔχει εἶναι νὰ μὲν ἀκριβῶς εἰς τὴν θέσιν του, ὥπως ἓνα τμήμα ἐνὸς μηχανήματος ἀκριβείας. Τὸ πνεῦμα τῆς δικαιοσύνης, τῆς προσεγγίσεως, τῆς συνεργασίας, συνεπάγεται μίαν νέαν ἠθικὴν πλήρη θυσίαν ἀλλὰ καὶ πλήρη μεγαλείου, ἀπὸ τὴν στιγμὴν ὅπου ὁ καθένας συνδέεται μὲ τὴν ἐργασίαν ὅλων τῶν ἄλλων. Ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ γεννᾶται μίαν ἐπανάστασιν εἰς τὰς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων κοινωνικὰς σχέσεις. Ὁ φυσικὸς ἀτομικισμὸς τοῦ βιοτεχνικοῦ ἢ τοῦ μικροῦ ἐργοδότη τοῦ χωρικοῦ, τὸσον πολῦτιμος διὰ τὸν ἀνθρώπον φαίνεται ἀναχρονιστικὸς. Δὲν δύναται πλέον κανεὶς νὰ παραγάγῃ μόνος του εἰς μίαν κοινωνίαν ἡ ὁποία συγκεντρώνεται γύρω ἀπὸ τὴν μηχανὴν καὶ εἰς τὴν ὁποῖαν ἡ ἀτομικὴ ἰδιοκτησία δὲν εὕρσκει πλέον παρὰ πολὺ δύσκολα τὸ κλίμα τῆς παρουσιάζεται μίαν μορφήν συνεργασίας ἡ ὁποία κολακεύει ἀκόμη τὸ ἄτομο, ἀλλὰ συχνὰ κατατρίβει εἰς τὸν καθαρὸν κολλεκτιβισμόν. Καὶ αὕτη ἡ ἰδιωτικὴ ζωὴ δὲν διαφεύγει ἀπὸ αὐτὴν τὴν παγίδα, διότι ἡ τυποποίησις τῆς παραγωγῆς συνεπάγεται ἀπὸ αὐτὴν τὴν τυποποίησιν τῆς καταναλώσεως: τὸ κατὰ παραγγελίαν γίνεται ἀδύνατον, ἐκτὸς μόνον δι' ὀλίγους δισεκατομμυριοῦς. Τὸ πεδίου τῆς ἀτομικότητος τείνει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ μειωθῇ.

Κατά ποίον τρόπον θά μπορούσε ἡ ἰσορροπία τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν νά ἀνθέξη εἰς αὐτάς τὰς ἀνευ προηγουμένου συγκρούσεις; Ὁ πολὺ ταχὺς ρυθμὸς τῶν κοινωνικῶν μεταβολῶν κινδυνεύει νά ἀπολήξῃ εἰς καταστροφὰς καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν μας ἐποχὴν ἡ τεχνικὴ ἐξελλασσεται ταχύτερον ἀπὸ τὰ πνεύματα. Παρατηροῦμεν μίαν συνύπαρξιν τῶν μηχανικῶν μέσων τοῦ 20^{ου} αἰῶνος, τὰ ὁποῖα διεδόθησαν ἀμέσως εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ μιᾶς ἀνθρωπότητος τῆς ὁποίας ἡ ψυχολογικὴ καὶ κοινωνικὴ διαμόρφωσις μένει πάρα πολὺ προ-βιομηχανικὴ ἀνοίγεται ἕνα χάσμα, τρομερὸν, μεταξύ τεχνικῆς καὶ ψυχολογίας. Δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νά ὁμιλήσω ἐκτενῶς, διὰ νά δείξω τὸν κίνδυνον ποὺ δημιουργεῖ ἡ ἀμεσὸς ἐπαφὴ ἀνευ προετοιμασίας, νέων χωρῶν ὑπερ-μηχανοποιημένων μὲ παλαιὰς βιοτεχνικὰς κοινωνίας, αἱ ὁποῖαι ἐξυπηρετοῦνται ἀκόμη ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὰ ἐργαλεῖα. Σήμερα ἡ μηχανὴ διεισδύει πανταχοῦ: ἔχω ἰδῆ ἐργοστάσια ὑφαντουργίας τὸ ἴδιο ἐξελιγμένα μὲ τὰ ἰδικὰ μας, εἰς τὸ κέντρον τῶν Ἀνδεων, μέσα εἰς κοινότητα ἐρυθροδέρμων εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἔφθανε οὔτε σιδηρόδρομος, οὔτε δημόσιος δρόμος.

Σήμερα γίνεται κακὴ χρῆσις τοῦ ὅρου ἐπανástasis, τὸν χρησιμοποιεῖ ὅλος ὁ κόσμος καὶ δι' ὅτιδήποτε· ἀλλ' ἐδῶ ἔχει ὅλην τὴν ἔννοιαν, διότι ἔχομεν πλήρη συνείδησιν ὅτι παριστάμεθα εἰς μίαν ἐπανástasin· ἐπανástasin ὅχι μόνον πολιτικὴν, ἡ ὁποία ἐπιφέρει ἀποτόμους μεταβολὰς καθεστώτων καὶ προσώπων, ὅχι μόνον κοινωνικὴν ἐπανástasin ἡ ὁποία μεταβάλλει τὴν παλαιὰν ἰσορροπίαν τῶν κοινωνιῶν, ἀλλὰ μίαν ἐπανástasin ἀνθρωπίνην ποὺ μᾶς ὑποχρεώνει νά ἀναθεωρήσωμεν ὅλας μας τὰς ἀξίας, νά ἐπανεξετάσωμεν τοὺς λόγους τῆς ζωῆς μας, καὶ τὰς βάσεις καὶ αὐτῆς τῆς ἠθικῆς μας ἀκόμη. Ὅταν ἀναλογιζώμεθα τὰ πρὸ τοῦ 1939 ἔτη, νομίζομεν ὅτι ἐπαναφέρομεν εἰς τὴν μνήμην μας ἄλλην ἐποχὴν καὶ τὸ 1914 μᾶς φαίνεται τόσο ἀπομακρυσμένον ὥστε καὶ αὐταὶ αἱ συγκρίσεις γίνονται δύσκολοι, ὥσάν νά ἐπρόκειτο διὰ μίαν κοινωνίαν τῆς ὁποίας αἱ ἀξίαι δὲν δύνανται νά συγκριθοῦν μὲ τὰς ἰδικὰς μας. Ἐγινε ἕνας σεισμὸς καὶ ἐμεῖς εἰμεθα ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ καταφύγια τῶν μετὰ τὴν καταστροφὴν ὠρισμένα μέρη τοῦ τοπίου ἀναγνωρίζονται ἀκόμη, ὁ τόπος ὅμως δὲν εἶναι πλέον ὁ ἴδιος καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νά ζήσει ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας. Θὰ ἦτο παραφροσύνῃ νά ἐπιδιώξωμεν νά ἐπανέλθωμεν πρὸς τὰ ὀπίσω, νά θελήσωμε νά ἀναστήσωμεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον. Αἱ κατακτήσεις τῆς μηχανῆς εἶναι προφανῶς ἀποφασιστικαί· πρέπει ὁ ἀνθρώπος νά προσαρμοσθῇ εἰς ἕνα νέον τεχνικόν, οἰκονομικόν, κοινωνικόν καὶ πολιτικόν περιβάλλον. Ἡ προσαρμογὴ αὕτη συνεπάγεται μίαν ἀναθεώρησιν τῆς ἠθικῆς μας, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ θέσις τοῦ ἀτόμου ἀπέναντι τῆς ὁμάδος θὰ πρέπει νά καθορισθῇ ἀκριβῶς ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν νέων συνθηκῶν. Τὸ πρόβλημα τὸ ὁποῖον τίθεται ἤδη σήμερον εἶναι ἡ διατήρησις τῆς δυναμικότητος τῆς παραγωγῆς ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ ἀτόμου. Δὲν πρέπει νά αὐταπατώμεθα διὰ τὴν σπουδαιότητά του· πρόκειται ἀπλῶς διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐάν ἐχάνατο εἰς αὐτὴν τὴν περιπέτειαν ἡ χριστιανικὴ ἔννοια τοῦ ἀνθρώπου, ὁ 20^{ος} αἰὼν θὰ ἦτο ἕνας κακοποιός.

Ὁ Οὐέλλς

Ἔπαιξε μὲ τοὺς στρατιῶτες μου

Τοῦ DERICK GOODMAN

(Ἀπὸ τὸ «Leader Magazine», Λονδίνο).

Ἦμουν γεμάτος κακία ὅταν μοῦ εἶπαν ὅτι ὁ κ. Οὐέλλς θὰ ἔτρωγε μαζί μας τὸ μεσημέρι. Τὸ δέος καὶ ὁ σεβασμὸς μὲ τὸν ὁποῖο πρόφεραν τὸ ὄνομά του μὲ ἐνοχλοῦσε. Ἡ μητέρα μου δὲν ἔσταμάτησε νά τρέχῃ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μέσα σὲ σπῆτι, νά διορθῶν τραπεζομάντηλα, ν' ἀλλάξῃ θέσις στὰ διάφορα πράγματα καὶ νά φέρεται ὅπως φερόταν ὅταν ἦταν νά ἐρθοῦν οἱ μεγάλες θεῖες.

Ἀπελπισμένος πήγα στὴν κουζίνα καὶ ρώτησα τὴ μαγειρίσσα τί γλυκὸ θὰ ἔβαζε στὶς τάρτες γιὰ τὸ τσάι. Γιὰ μιὰ στιγμὴ μὲ κοίταξε τρομαγμένη. Ὑστερα μοῦ εἶπε πὼς εἶχε πολὺ σοβαρότερα πράγματα νά σκεφθῇ μὲ τὴν πρόσκληση τοῦ κ. Οὐέλλς γιὰ φαί. Μοῦ μίλησε ἀσχημα. Ἐφύγα ἀπ' τὴν κουζίνα· ἡ μητέρα μου ποὺ μὲ πήρε τὸ μάτι της, μοῦ εἶπε νά πάω νά πλύνω τὸ πρόσωπό μου καὶ ν' ἀλλάξω πουκάμισο. Αὐτὸ ἦταν πάρα πολὺ. Ἡ πόρτα τοῦ δωματίου μου ἦταν ἀνοιχτή. Μπήκα μέσα καὶ τὴν ἐκλείσα μὲ δύναμη πῆσω μου. Κοίταξα ἀπὸ τὸ παράθυρο.

Ἐβρεχε. Πῆρα τὴν ἀπόφασιν ν' ἀρχίσω τὴ γκρίνια...

Κανένας δὲν μοῦ ἔδωσε τὴν παραμικρὴ προσοχή. Σταμάτησα λοιπὸν καὶ ἐγὼ τὴ γκρίνια καὶ ἀρχισα νά ἐπιθεωρῶ τὰ παιχνίδια μου. Μὲ τὰ νεῦρα ποὺ εἶχα σκέφτηκα πὼς θὰ ἦταν καλὴ ἰδέα νά ἐπαίξα στρατιωτάκια.

Ὅπως ἡ πόρτα τοῦ δωματίου μου ἦταν κλειστὴ δὲν ἀκούσα τὸν κ. Οὐέλλς ποὺ ἦρθε. Πραγματικά, τὸ πρῶτο ποὺ ἀκούσα σχετικὰ, ἦταν ὅταν ἀνοίξε ἡ πόρτα καὶ μπηκε ὁ πατέρας μου. Μὲ σύστησαν μὲ ὅλη τὴν ἐθιμοτυπία καὶ μὲ λύπη μου λέω ὅτι δὲν μοῦ ἔκανε καμιὰ ἐντύπωση. Τὸ ἴδιο ἀδιάφορος φαινόταν καὶ ὁ κ. Οὐέλλς. Ἦταν ἐτοιμοὶ νά φύγουν ἀπὸ τὸ δωμάτιό μου αὐτὸς καὶ ὁ πατέρας μου, ὅταν ὁ ἐπισκέπτης εἶδε τὴν παράταξη τῶν στρατιωτῶν μου σὲ πάτωμα. Σταμάτησε ἀπότομα καὶ γύρισε καὶ μὲ κοίταξε.

— Παίξεις τοὺς στρατιῶτες; μοῦ εἶπε.

Ὁ κ. Οὐέλλς ἐπιθεώρησε τὸ πεδίον τῆς μάχης μὲ κριτικὸ μάτι καὶ κάτι σιγοψιθύρισε. Ἦταν ὁλοφάνε-

ρο πώς δεν ευχαριστήθηκε. 'Ο πατέρας μου τὰ είχε χαμένα.

— Ποιός κερδίζει; με ρώτησε ξαφνικά ο κ. Ουέλλας. 'Εγώ δίστασα.

— Μὰ πραγματικά, κανείς, άρχισα. 'Αλλά...

Με δέικοψε.

— Δεν τούς έχεις χωρίσει σε ομάδες; ελε με άγρια φωνή.

Σιωπή. 'Ο πατέρας έβηξε για να με ξυπνήση. 'Ενοιωθα άμχανία.

— 'Οχι, είπα έπιτέλους.

— Δεν τούς έχεις χωρίσει! επανέλαβε ο κ. Ουέλλας. Μά αυτό δεν γίνεται ποτέ!

Τότε ο κ. Ουέλλας άρχισε να ξετάζει τούς μολυβένιους μου στρατιώτες. 'Ενα κανόνι που κουρνιζόταν φαινόταν να τόν ενδιαφέρει περισσότερο.

— Πώς δουλεύει αυτό; ελε. Τού έδειξα. Τό κουρντισε χωρίς να πη τίποτα και ύστερα σημάδεψε ένα τυμπανιστή με κόκκινο μανδύα, που στεκόταν χωριστά από την κύρια μονάδα τράβηξε ένα μικρό σκοινάκι άκούστηκε ένα «πίνγκ» και ο τυμπανιστής άναποδογύρισε.

— 'Εν τάξει! ελε ικανοποιημένος. Καλό σημάδι! 'Εχεις άλλο τέτοιο;

'Εδειξα άμίλητος ένα άλλο κανόνι. 'Όλη ή κατάσταση ήταν κάτι που ξεπερνούσε τις δυνάμεις μου. Αυτή δεν ήταν συμπεριφορά που περιμένουμε από μεγάλους, και μάλιστα από διάσημους μεγάλους. 'Ο πατέρας μου ξανάβηξε.

— Κατεβαίνουμε να πάρουμε ένα ποτό πριν από το φαί; ελε με ένα ανεπαίσθητα προστακτικό τόνο στη φωνή του.

'Ο κ. Ουέλλας τόν άγνόησε και άρχισε να χωρίζη τούς στρατιώτες σε δύο ισάριθμες ομάδες. Σιωπή.

— Θα θέλατε ένα ποτό πριν από το φαί; ρώτησε πάλι ο πατέρας μου. 'Ο κ. Ουέλλας δεν άπάντησε γύρισε στον πατέρα μου και τόν ρώτησε ξαφνικά:

— Παίζετε πόλεμο;

'Ο πατέρας μου άπάντησε άόριστα.

— 'Εξαργάται από τό τί έννοείτε,

άπάντησε. 'Ο κ. Ουέλλας γύρισε δυσαρεστημένος σε μένα.

— Πρέπει και οι δύο να άρχίζουν με ίσες ομάδες, ελε. Νά έτσι.

Μιλώντας, είχε χωρίσει τούς στρατιώτες σε δύο τμήματα.

— 'Ας πούμε πώς έχουμε κι οι δύο 30 πεζούς και 20 ίππεις και ένα κανόνι ο καθένας; έτσι; Συνέχισε χωρίς να περιμένη άπάντηση.

— Τώρα άρχίζουμε να τούς κινούμε. Σε κάθε μετακίνηση ο πεζός κάνει ένα βήμα και ο ίππείας δύο. 'Η μπορούμε και να ρίχνουμε πέντε βολές με τό κανόνι. Μπορείς βέβαια να εφαρμόσης έσύ δικούς σου κανόνες. Πάντως εγώ έτσι παίζω.

— Δηλαδή, θέλετε να πητε ότι παίζετε στρατιώτες; ρώτησε με δυσπιστία ο πατέρας μου.

— Βεβαίως γιατί όχι; ελε. Δυστυχώς εκείνη τη στιγμή έμφανίστηκε ή μητέρα μου και ελε πώς τό τραπέζι ήταν έτοιμο. 'Ο κ. Ουέλλας μου ζήτησε συγγνώμη και ύποσχέθηκε να ξαναγυρίση μετά τό φαί.

Ο κ. Ουέλλας κράτησε την ύπόσχεσή του, ξαναγύρισε και μου έδειξε πώς να παίζω σωστά τούς στρατιώτες. Αυτό που κινδύνευε να είναι για μένα μιá φρικτή ήμέρα είχε γίνει διασκέδαση. Στενοχωρέθηκα πάρα πολύ όταν μπήκαν στη μέση οι δουλειές και ο κ. Ουέλλας κατέβηκε να συζητήση με τόν πατέρα μου για μιá νέα έκδοση των έργων του.

'Υστερα από τρεις ήμέρες, έφτασε για μένα ένα πακέτο. Τό άνοιξα και βρήκα μέσα δύο βιβλία: τό «Little Wars» (Μικροί πόλεμοι) και τό «Floor Games» (Παιχνίδια στο πάτωμα) και τὰ δύο του Ουέλλας και με την υπογραφή του μέσα.

Χθές βράδυ τὰ διάβασα και τὰ δύο για πρώτη φορά μέσα σε 15 χρόνια. Παρακολούθησα όλες τής λεπτομέρειες τής μάχης του Χούν Φάρμ και διάβασα τή συντριπτική καταστροφή του Κόκκινου Στρατού από τό Γαλάζιο Στρατό. Συνέχισα τό διάβασμα και έφτασα στο έκτο κεφάλαιο του «Little Wars» που έχει τόν τίτλο «Τελειώνουμε με μιá έκκληση». Καθώς τό διάβαζα, για πρώτη φορά κατάλαβα τότε τί ήταν εκείνο που έκανε τόν Ουέλλας να παίζη τούς «στρατιώτες» και ακόμα γιατί είχε φτάσει να γράψη ολόκληρο βιβλίο πάνω σ' αυτό.

Τό βιβλίο τελειώνει έτσι:

«Και να μπορούσα για μιá στιγμή να σάλπιζα δυνατά! Πόσο πιο καλή είναι ή ψευτική αυτή μικρογραφία από τόν άληθινό πόλεμο! είναι ένα όμοιοπαθητικό γιατρικό για κείνον που έχει στρατηγική φαντασία. 'Υπάρχει σ'αυτήν ή ίδια σκέψη, ή συγκίνηση τής νίκης ή τής ήττας—και δίχως καταστροφές, δίχως αϊμόφυρα κορμιά, δίχως γκρεμισμένα σπίτια ή έρειπώμένες χώρες, δίχως ταπεινές ώμότητες, δίχως τίποτα από τόν τρομερό πανανθρώπινο πόνο και τήν πίκρα, τήν κουραστική άργοπορία, τό σταμάτημα ή τή στήρηση κάθε τομήρου, άγαπητού και χαριτωμένου πράγματος που έμεις που είμαστε άρκετά μεγάλοι ώστε να θυμώμαστε έναν πραγματικά σύγχρονο πόλεμο, έξορουμε πώς είναι ή πραγματικότητα του πολέμου. Αυτός ο κόσμος είναι για να ζή κανείς άνστα. Θέλουμε ασφάλεια και έλευθερία όλοι μας, έκτός από μερικούς ήλιθιους, ένοχλητικά δραστήριους. Θέλουμε να βλέπουμε τήν ανθρωπότητα σε κάτι καλύτερο από τό να μιμείται τὰ μικρά μολυβένια παιχνίδια που άγοράζουν τὰ παιδιά μας στα κουτιά. Θέλουμε όμορφα πράγματα για τήν ανθρωπότητα. 'Ομορφες πολιτείες, δρόμους άνοιχτούς, περι-

σσότερη γνώση και δύναμη και πολλά, πάρα πολλά άλλα πράγματα, και έτσι προσφέρω τό παιχνίδι μου τόσο για έναν ειδικό όσο και για έναν γενικό σκοπό. 'Ας βάλουμε όλους αυτούς τούς έπαρμένους μονάρχες και τούς άνόητους φοβητσιάρηδες και τούς έξημένους πατριώτες και τούς τυχοδιώκτες και όλους εκείνους που πάνε να πραγματοποιήσουν τήν παγκόσμια κυριαρχία ενός κράτους, μέσα σε ένα μεγάλο Ναό του Πολέμου ντυμένο γύρω γύρω με χαλιά και φελλό και γεμάτο από δοντράκια και σπιτάκια για να τὰ ρίχνουν και πόλεις και φρούρια και αναρίθμητους στρατιώτες—τόνους ολόκληρους—και άς τούς άφήσουμε να κάνουν εκεί τή ζωή τους, μακριά από μας...

'Ο «Μεγάλος Πόλεμος» σήμερα, είμαι βέβαιος, πώς δεν είναι μόνο ένα δαπανηρό παιχνίδι για όλον τόν κόσμο μά ακόμη ένα παιχνίδι έξω από κάθε αναλογία. Δεν είναι μόνο τό πλήθος των ανθρώπων και των υλικών και του πόνου και των δυσκολιών, τόσο φοβερά μεγάλο για τό λογικό μας' αλλά και τό μυαλό που έχουμε γι' αυτά είναι πάρα πολύ μικρό. Αυτό, νομίζω είναι ή πιο ελθνική πραγματικότητα που μπορεί να συλλάβη ο νους μας και οι «Μικροί πόλεμοι» μάς φέρνουν σ' αυτήν όσο τίποτα άλλο, έκτός από τούς «Μεγάλους πολέμους».

'Ο Ουέλλας δημοσίευσε αυτό τό βιβλίο στα 1913, άκριβώς ένα χρόνο μετά την έκρηξη του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου. 'Η δική μας γενιά δεν έπρόσεξε τὰ λόγια του. Θα τὰ προσέξη άραγε ή έρχόμενη;

'Ο Ουέλλας όπως είδε ο ίδιος τόν εαυτό του.

Ποιά είναι η δύναμις τῆς Γερμανίας;

Τοῦ OLAG HORFFDING¹

(Ἀπὸ τὸ «New Republic», Νέα Ὑόρκη).

Ατενίζοντες τὴν σημερινὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν τῆς Γερμανίας ἔχομεν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀτενίζομεν εἰς τὸ κενόν, ἀκόμη δὲ τὴν διαρκῆ συναίσθησιν ὅτι κάτωθεν τοῦ κενοῦ αὐτοῦ ὑπάρχουν στερεαὶ βάσεις. Ἰσως ἡ Γερμανία νὰ φαίνεται σήμερον νεκρὰ βιομηχανικῶς. Ἐν τούτοις πολλοὶ ἐκ τῶν ἤδη ἀκινήτων βιομηχανικῶν τροχῶν τῆς εἶναι ἐτοιμοὶ νὰ κινηθοῦν. Ἡ παρούσα χαώδης κατάστασις τῆς χώρας δύναται νὰ ἐπιφέρῃ σύγχυσιν εἰς τὴν κρίσιν τοῦ παρατηρητοῦ, συσσωρεύουσα εἰς τὴν διάνοιάν του ἐντυπώσεις ἀδυναμίας καὶ παραλύσεως, ἀποκρυσταλλοῦσας τὰς ὑφισταμένας πηγὰς ἀναδημιουργίας καὶ δυνάμεως. Καὶ ἐὰν προσπαθῇ κανεὶς νὰ κάμῃ διά-

κρισιν μεταξὺ τῶν «εἰρηνικῶν» καὶ τῶν «πολεμικῶν» πηγῶν τῆς, καὶ πάλιν διατρέχει τὸν κίνδυνον ν' αὐταπατηθῇ. Ἡ ἰδική μας π.χ., ἡ Ἀμερικανικὴ ἐπίδοσις εἰς τὴν πολεμικὴν παραγωγὴν, ἔδειξε τὴν εὐλυγισίαν μιᾶς ἀκμαίας εἰρηνικῆς οἰκονομίας καὶ τὰς δυνατότητας τῆς μετατροπῆς τῆς ἀναλόγως τῶν πολεμικῶν ἀναγκῶν. Φαίνεται, ἐπομένως, ὅτι φθάνομεν εἰς τὸ ἀνησυχητικὸν συμπέρασμα ὅτι οὐδεμία ἐθνικὴ οἰκονομία δύναται νὰ εἶναι συγχρονισμένη καὶ ἐπαρκὴς καὶ συγχρόνως νὰ χαρακτηρίζεται ὡς «ἀσφαλὴς» θεωρουμένη ἀπὸ τὴν ἀποψιν μιᾶς ἐνδεχομένης ἐπιθέσεως. Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τοὺς ἀνωτέρω παράγοντας, ἄς ἐξετάσωμεν τὸ ἰσοζύγιον τῆς Γερμανίας.

ΕΛΑΦΗ ΚΑΙ ΠΟΡΟΙ

Εἰς τὴν Ρωσίαν καὶ Πολωνίαν παραχώρησις τῶν πρὸς ἀνατολὰς τῶν ποταμῶν Ὀντερ καὶ Νάισσε ἐπαρχιῶν ἐστέρησε τὴν Γερμανίαν τῶν 24 % ἐκ τῶν ἐδαφῶν τὰ ὁποῖα κατεῖχε πρὶν ὁ Χίτλερ ἐξορμήσῃ διὰ τὰς προσαρτήσεις καὶ κατακτήσεις του. Ἡ Γερμανία ἐν τούτοις, διετήρησε, τὸ μέγιστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ ἀπωλεσθέντος τούτου ἐδάφους, ὁ ὁποῖος εἶτε ἐτράπη εἰς φυγὴν πρὸ τοῦ Ἐρυθροῦ Στρατοῦ εἶτε ἐξεβλήθη ἀργότερα συνεπεῖρα διασυμμαχικῶν ἀποφάσεων. Τὸ ἀπωλεσθὲν ἔδαφος εἶχε σπουδαιότητα διὰ τὴν Γερμανίαν, κυρίως ὡς πη-

γὴ τροφίμων καὶ πλεονασμάτων τὰ ὁποῖα συνέβαλον εἰς τὴν διατροφὴν τῆς βιομηχανικῆς Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς Γερμανίας. Ἐξ ἄλλου ἡ ἀπώλεια τῆς Σιλεσίας περιώρισε τὰς πρῶτας ὕλας καὶ τὰς βάσεις κανσίμων ὕλων τῆς βαρέας Γερμανικῆς βιομηχανίας: τὰ 16 % τῆς παραγωγῆς λιθάνθρακος τῆς προπολεμικῆς Γερμανίας προήρχοντο ἐκ τῆς Γερμανικῆς Ἀνω Σιλεσίας.

Πρὸς δυσμὰς ἡ Γερμανία δὲν φαίνεται νὰ ἀντιμετωπίζῃ τὸν κίνδυνον μεγάλων ἐδαφικῶν ἀπωλειῶν. Ἡ προσάρτησις τοῦ Σάαρ εἰς τὴν Γαλλίαν, μετὰ τῆς οἰκονομίας τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν στενὰς συνφασμένον, δὲν πρόκειται νὰ ἐχῇ μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς Γερμανικῆς οἰκονομίας. Προπολεμικῶς τὸ Σάαρ συνεισέφερε μόνον τὸ 1,3 % τῆς

1. Ἀμερικανὸς ἐμπειρογνώμων διὰ τὰ Γερμανικὰ ζητήματα κατὰ τὸν πόλεμον, καὶ νῦν Καθηγητὴς τῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Κολούμπια.

συνολικῆς παραγωγῆς τῆς Γερμανικῆς βιομηχανίας. Ἡ Γερμανία θὰ ἔχανε ὀλίγον ἄνθρακα κατάλληλον πρὸς ἐξαγωγὴν, ἀλλ' ἡ ἀπώλεια

αὐτὴ θὰ ἀντεσταθμίζετο, σχεδὸν ἀπολύτως, ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχον μείωσιν τῶν εἰσαγωγικῶν ἀναγκῶν τῆς εἰς τρόφιμα.

Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΕΙΣ ΕΡΓΑΤΑΣ

Εὰν κρίνωμεν, ἐκ τῶν ἀριθμῶν μόνον, ἡ ἡττημένη Γερμανία εἶναι πράγματι ἰσχυροτέρα τοῦ προπολεμικοῦ Ράιχ. Ὄταν θὰ ἔχουν ἐπανέλθει οἱ αἰχμάλωτοι πολέμου, καὶ θὰ ἔχῃ συμπληρωθῇ ἡ ἐκκένωσις τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἐκ τῶν Γερμανῶν, ἡ Γερμανία θὰ ἔχῃ πλέον ἢ ἀναπληρώσει τὰς πολεμικὰς ἀπώλειαις τῆς εἰς ἄνδρος. Ἐχασε περίπου τρία ἑκατομμύρια στρατιωτὰς, ἀλλ' ὑπὸ τὰς παρορμήσεις τῶν Ναζί, τὸ ποσοστὸν τῶν γεννήσεων ἀνῆλθεν πολὺ κατὰ τὴν διόρκειαν τοῦ πολέμου. Ἐπιπροσθέτως, ἡ Γερμανία θὰ χρειασθῇ νὰ δεχθῇ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς τὸ μέγιστον μέρος τῶν 9 ἑκατομμυρίων Γερμανῶν οἱ ὁποῖοι διέμενον ἀνατολικῶς τοῦ Ὀντερ καὶ Νάισσε, ὅπως καὶ τὰ τρία περίπου ἑκατομμύρια Σουδητῶν Γερμανῶν, καὶ ἓνα ἀκόμη ἑκατομμύριον καὶ περισσοτέρους Γερμανοὺς τῆς Πολωνίας καὶ τῶν Βαλκανίων. Ἀποτέλεσμα τούτου εἶναι ὅτι ὁ σημερινὸς πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας υπερβάλλει ἤδη τὸν προπολεμικὸν τῶν 59,8 ἑκατομμυρίων κατὰ ἑξ ἑκατομμύρια καὶ πλέον, κατόπιν δὲ τῆς συρροῆς τῶν ἐπιστρεφόντων αἰχμαλώτων καὶ τῶν «ἐκβληθέντων» θὰ ἀνέλθῃ εἰς 70 τοὐλάχιστον ἑκατομμύρια. Καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας θὰ ἐξακολουθῇ νὰ εἶναι, μὲ τὴν μοναδικὴν ἐξαίρεσιν τῆς Ρωσίας, ὁ μεγαλύτερος τῆς Εὐρώπης.

Ἄλλ' ἡ εἰκὼν αὐτὴ, δὲν εἶναι τό-

σον ἀπλὴ ὅσον φαίνεται. Αὐτὴ αὖτε ἡ συμπέσις τοῦ προπολεμικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γερμανίας εἰς τὰ τρία τέταρτα τοῦ προπολεμικοῦ ἐδάφους τῆς, δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ νὰ ἀποτελέσῃ σημαντικὴν πηγὴν ἀδυναμίας, ἐφ' ὅσον κυρίᾳ μέρει τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ φυσικὴ καὶ μόνον ἐπιβίωσις του. Ἐπιπλέον, ἡ σύνθεσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς μεταπολεμικῆς Γερμανίας εἶναι δυσανάλογος, τόσον ἀπὸ ἀπόψεως ἡλικιῶν ὅσον καὶ φύλων: ὅπως καὶ εἰς ἄλλας χώρας, αἱ Γερμανικαὶ πολεμικαὶ ἀπώλειαι ὑπῆρξαν βαρύτερα μεταξὺ τῶν πλέον δημιουργικῶν ἀνδρικῶν ἡλικιῶν. Τὸ δὲ χάος τὸ ὁποῖον ἐπικρατεῖ εἰς τὴν σημερινὴν Γερμανίαν εἶναι τοιοῦτον ὥστε νὰ ὑφίσταται ταυτοχρόνως μεγάλη ἀνεργία καὶ ἑλλειψίς ἐργατικῶν χειρῶν, ὀφειλομένη ἐν μέρει εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι πολλὰ ἑκατομμύρια Γερμανῶν ἔχουν διαφύγει τὴν ἐγγραφὴν εἰς τοὺς ἐργατικούς καταλόγους διὰ νὰ μὴ ἐργασθοῦν μὲ χαμηλὰ καὶ ἐλεγχόμενα ἡμερομίσθια, ἐνῶ ἄλλοι μισθοδοτοῦνται ἀπὸ ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἐν μέρει, ἢ καθ' ὅλοκληρίαν, ἀδρανοῦν. Ἄλλ' ὁ σημερινὸς πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας ἐξακολουθεῖ καὶ τώρα ἀκόμη, νὰ περιλαμβάνῃ εἰς τοὺς κόλπους του, τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἐργατικῆς καὶ τῆς εἰδικευμένης βιομηχανικῆς δυνάμεως, ἡ ὁποία κατέστησε δυνατόν τὴν λειτουργίαν τῆς Χιτλερικῆς πολεμικῆς μηχανῆς.

ΤΡΟΦΙΜΑ

Πῶς θὰ τραφοῦν τὰ 70 ἑκατομμύρια τῆς Γερμανίας; Ἡ προπολεμικὴ Γερμανία μὲ πυκνότητα 380 ἀ-

τόμων κατὰ τετραγωνικὸν μίλλον (εἰς τὴν σημερινὴν Γερμανίαν ἀντιστοιχοῦν 500 ἄτομα εἰς ἕκαστον τετραγ.

μ(ίλλον) οὐδέποτε ἦτο αὐτάρκης ὅσον ἀφορᾷ τὰ τρόφιμα: ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Γκαί-ριγκ ἐξαπέλυσε τὸ κήρυγμα: « κανό-νισ ἀντί βουτύρου », ἡ ἀξία τῶν εισα-γομένων τροφίμων ἀντεπροσώπευεν καὶ 35% τοῦ συνόλου τῶν Γερμανι-κῶν εισαγωγῶν. Ἄν καὶ εἶναι ἀλη-θές ὅτι μέγα μέρος τῶν χρημάτων τούτων διετίθετο πρὸς εἰσαγωγὴν τροφίμων τὰ ὅποια σήμερον θὰ ἐ-θεωροῦντο ὡς πολυτέλεια (ὀπωρικά, καφές, κλπ.) εἶναι γεγονός ὅτι τὸ ἐν τρίτον τῆς εἰς λίπη καταναλώσεως τῆς Γερμανίας καὶ τὸ ἐν τέταρτον τῆς καταναλώσεως κρέατος, εἰσῆγγο εἶτε ἀμέσως εἶτε ἐμμέσως ὑπὸ τὴν μορφὴν ζωοτροφῶν. Ἡ εἰς σιτηρὰ καὶ γεώμηλα προπολεμικὴ παραγωγή τῆς Γερμανίας, ἐὰν ἐχρησίμευεν πρὸς διατροφήν τῶν ἀνθρώπων μόνον, καὶ ὄχι ἐν μέρει καὶ τῶν κτηνῶν, θὰ παρείχετο πράγματι ἕνα ἐλάχιστον ὅ-ριον συντηρήσεως εἰς κάθε Γερμα-νόν. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν εἰς τὴν σημερινὴν Γερμανίαν ἡ ὁποία ἔχασεν τὰ 28% τῶν καλλιεργησίμων γαιῶν τῆς. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας δὲν θὰ ἦτο παράτολμος ἡ διατύπω-σις τῆς γνώμης ὅτι κανεὶς μελλοντι-κὸς Χίτλερ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ σχε-διάσῃ πόλεμον χωρὶς προηγουμένως νὰ ἐξασφαλίσῃ ἀφθονα ἐκ τοῦ ἐξω-τερικοῦ τρόφιμα. Ἐν τούτοις ἡ πα-

ροῦσα ἀπαισία κατάστασις τῆς Γερ-μανικῆς γεωργίας δύναται ἐν μέρει νὰ θεραπευθῇ διὰ τῶν μέσων τὰ ὅποια ὑπάρχουν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας. Ἐὰν ἡ βιομηχανικὴ μηχανὴ τῆς Γερμανίας ὀρθοποδήσῃ, ἡ ἀπὸ τοῦ 1945 μεγάλη πτώσις τῆς παρα-γωγῆς δημητριακῶν δύναται νὰ τερ-ματισθῇ ὅταν παραχθοῦν ἐκ νέου χημικὰ λιπάσματα, καὶ ὅταν ἀνα-πληρωθοῦν τὰ ἐφθαρμένα ἢ ἀφαιρε-θέντα ἀγροτικὰ μηχανήματα. Τοῦτο θὰ χρειασθῇ βεβαίως πολὺν χρόνον καὶ ἡ ἀντικατάστασις τῶν γερμανι-κῶν κτηνῶν θὰ χρειασθῇ ἀκόμη πε-ρισσότερον (εἰς τὴν προπολεμικὴν Γερμανίαν ἀναλογοῦσε ἕνας χοῖρος εἰς 3 Γερμανοὺς καὶ μία γαλακτοφό-ρος ἀγέλας εἰς 6 ἄττομα) ἀλλὰ τοῦ 1946 ἡ ἀναλογία εἶχε κατέλθει εἰς 10 Γερμανοὺς δι' ἕκαστον χοῖρον ἢ ἀγελάδα, καὶ ἡ μείωσις συνεχίζεται. «Εἰσαγωγή ἢ Θάνατος» θὰ ἐξακο-λουθῇ νὰ εἶναι τὸ σύνθημα τῆς μεταπολεμικῆς Γερμανικῆς οἰκονο-μίας ὅσον ἀφορᾷ τὰ τρόφιμα. Ἀσφα-λῶς δὴν θὰ εἶναι αἱ ἀναπόφευκτοι συνέπειαι τούτου: ὅφ' ἐνός θὰ πε-ριορισθῇ σημαντικῶς ἡ δυνατότης τῆς Γερμανίας πρὸς διεξαγωγὴν πο-λέμου, ὅφ' ἐτέρου δὲ θὰ διατηρηθῇ τὸ αἶσθημα τῆς ἀνάγκης ζωτικοῦ χώ-ρου (Lebensraum).

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΣ

Η Γερμανία ἀκριβῶς ὅπως δὲν ἔχει ἐπάρκειαν εἰς τρόφιμα, δὲν ἔχει ἐπάρκειαν καὶ εἰς πρώτας ὕλας. Κατὰ τὴν δεκαετίαν 1930-40 ἐνῶ ἀνέπτυσε ὑποκατάστατα εἰς τὰς βιομηχανίας τῆς (Ersatz), συνεκρῶτε συγχρόνως τὴν πολεμικὴν τῆς μηχανὴν διὰ τῆς συσσωρεύσεως ἀποθε-μάτων πρώτων ὑλῶν προερχομένων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τὸ πρόβλημα τοῦτο τῶν πρώτων ὑλῶν πρέπει νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν ἀνα-μέτρησιν τῶν ὑπολειπομένων δυνα-τοτήτων τῆς Γερμανικῆς βιομηχα-

νίας. Χωρὶς πρώτας ὕλας, αἱ βιομη-χαναί τῆς θὰ παραμεινόντων ἐν ἀδρα-νείᾳ, προϋπόθεσις δὲ τῆς ἀναξιογο-νήσεώς των θὰ εἶναι ἡ ἐξ ἀρχῆς εἰσαγωγή πρώτων ὑλῶν.

Ἐν τῷ μεταξύ ἡ πραγματικὴ κα-τάστασις τοῦ βιομηχανικοῦ συγχρο-τήματος τῆς Γερμανίας εἶναι δυσδιά-κριτος. Ὁ καθορισμὸς του παρεμπο-δίζεται ἀπὸ τὰς ὁπτικὰς ἀπάτας αἱ ὁποῖαι προβάλλουν εἰς τὴν σημερι-νὴν Γερμανίαν: αἱ κατεστραμμένοι πόλεις τοῦ Ρούρ δὲν δίδουν πι-στὴν εἰκόνα αὐτῆς τῆς καταστάσεως,

ἀκριβῶς ὅπως καὶ τὸ ἄδικτον Πα-ρίσι δὲν ἀπεικονίζει τὴν πραγματι-κὴν κατάστασιν τῆς Γαλλικῆς οἰκο-νομίας. Ὁργανωτικὸν χάος, ἐξάντλη-σις τῶν ἀγαθῶν, ἔλλειψις καυσί-μων καὶ κινητηρίου δυνάμεως—εἶναι αἱ βασικαὶ αἰτίαι τῆς ἐπικρατούσης παραλόσεως. Ἀλλὰ τὰ ὑπὸ τὴν ἐπι-φάνειαν ταύτην φυσικὰ ἐφόδια, τὰ ὅποια ἐσιτήριζαν τὴν πολεμικὴν μη-χανὴν τῶν Ναζι, δὲν ἔχουν ὑποστῇ μεγάλως βλάβας.

Οἱ συμμαχικοὶ βομβαρδισμοὶ δὲν ἡλάττωσαν οὐσιωδῶς τὴν παραγωγι-κότητα (ἐν διαστολῇ πρὸς τὴν παρα-γωγὴν) τῆς Γερμανικῆς βιομηχανίας. Αἱ Βρετανικαὶ νυκτεριναὶ ἐπιθέσεις ἐστρέφοντο ἐναντίον πυκνοκατοικη-μένων ἀστικῶν περιοχῶν. Αἱ βιομη-ναὶ αἱ ἐγκατεστημέναι εἰς τὰ προά-στεια ἔμενον συνήθως ἀθικτοί. Ἡ Ἀμερικανικὴ ἀεροπορία ἐξέλεγε ὡς στόχους τῆς βιομηχανίας αἱ ὁποῖαι παρήγαγον ἑτοιμα πολεμικὰ εἶδη ἢ ὕλικά καὶ ἐξαρτήματα τὰ ὅποια ἀ-περρόφα ἀμέσως ἡ πολεμικὴ μη-χανὴ. Σκοπὸς τῆς ἦτο νὰ παρα-λύσῃ τὴν ἄμεσον πολεμικὴν παρα-γωγὴν, ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ καταστρέψῃ τὴν Γερμανικὴν βιομηχανίαν, αὐτὴν καθ' ἑαυτήν. Αἱ βλάβαι ἢ αἱ κατα-στροφαὶ ἐργοστασίων καὶ ἐποδίων, ἔθιγον μόνον μίαν στενὴν αἰχμὴν τῆς πυραμίδος τῆς Γερμανικῆς πο-λεμικῆς βιομηχανίας, ἐνῶ ἡ εὐρεία τῆς βάσις παρέμενεν ἀθικτος. Ἀ-κόμη καὶ εἰς τὸ τὸσον βομβαρδισθὲν Ρούρ, ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν ἐργοστα-σίων, τὰ τρία τέταρτα παρελήφθησαν ὑπὸ τῶν Συμμάχων χωρὶς νὰ ἔχουν ὑποστῇ σοβαρὰς βλάβας. Κατὰ δια-φόρους ὑπολογισμοὺς (ἢ μᾶλλον εἰ-κασίας) ἡ συνολικὴ μείωσις τῆς πα-ραγωγικότητος τῆς Γερμανικῆς βιο-μηχανίας, λόφω τῶν παντὶς εἶδους πολεμικῶν καταστροφῶν, ἀνέρχεται εἰς 5-20%, τοῦ κατωτέρου ποσο-στοῦ εὐρισκομένου, πιθανῶς, πλη-σιέστερον πρὸς τὴν παντὶς εἶδους. Οἱ βομβαρδισμοὶ καὶ αἱ ἄλλαι πολεμι-καὶ ζημιαί, δὲν ἠδυνήθησαν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα νὰ καλύψουν τὴν

κατὰ τὴν πολεμικὴν περίοδον ἀνά-πτυξιν τῶν γερμανικῶν βιομηχανιῶν. Ἐν ὀλίγοις, ἡ Γερμανικὴ βιομηχα-νικὴ δύναμις κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συνθηκολογήσεως, ἦτο μεγαλύτερα τῆς τοῦ 1939.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1945 π.χ. ἡ Γερμανία εἶχεν 600.000 περισσότερα μηχανήματα ἀπὸ τὸ 1940 καὶ μόνον 150.000 ὀλιγώτερα τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν. Αἱ βλάβαι αἱ προεξη-θεῖσαι εἰς τὰ ἐργοστάσια παραγωγῆς μηχανημάτων συμφώνως πρὸς τὴν ἐκθεσιν τῆς ἐπὶ τῶν Στρατηγικῶν Βομβαρδισμῶν Ἐπιτροπῆς τῶν Ἑ-νωμένων Πολιτειῶν, «δὲν ἐπηρεάσαν τὴν εἰς μηχανήματα ἐπάρκειαν τῆς Γερμανικῆς βιομηχανίας». Μέχρι τῆς λήξεως τοῦ πολέμου ἡ δυνατότης τῆς Γερμανίας πρὸς κατασκευὴν ἡλεκτρι-κῶν εἰδῶν εἶχεν «ὑποστῇ βλάβας» εἰς ποσοστὸν 30%, ἀλλὰ ἡ ἀναλογία τῶν ἀνεπανορθώτων ζημιῶν ἦτο ἀ-σφαλῶς κατὰ πολὺ μικρότερα. Ἡ δυναμικότης πρὸς παραγωγὴν ἡλε-κτρικοῦ ρεύματος παρέμενε κατ' οὐ-σίαν ἀθικτος ἐκ τῶν βομβαρδισμῶν ὀλιγώτερον τοῦ ἐνός χιλιοστοῦ τοῦ συνόλου τῶν Ἀγγλοαμερικανικῶν βομβῶν ἐρρίφθη ἐναντίον ἡλεκτρικῶν ἐγκαταστάσεων. Μερικαὶ βιομηχαναὶ τοῦ συνθετικοῦ πετρελαίου π. χ., παρῆλυσαν οὐσιαστικῶς συνέπειαν τῶν ἐναερίων ἐπιθέσεων, ἀλλὰ συμφώνως καὶ πάλιν πρὸς τὴν ὡς ἀνω μνημο-νευθεῖσαν ἐκθεσιν, ἐγκαταστάσεις πετρελαίου, αἱ ὁποῖαι εἶχον «τελείως καταστραφῇ ἐπανήρχισαν νὰ λει-τουργοῦν ἐντὸς ἐλαχίστων ἐβδομά-δων, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἑκασὴν τῶν καταστροφῶν». Ἡ βιομηχανία συνθετικοῦ ἐλαστικοῦ «οὐδέποτε ὑπέ-στη παρατεταμένην καὶ συγκεντρω-τικὴν ἐκ τοῦ ἀέρος ἐπίθεσιν», καὶ ὁ μοναδικὸς λόγος διὰ τὸν ὁποῖον τὰ ἐργοστάσια ντρογόνου ὑπέστησαν ζημίας εἶναι ὅτι εὐρίσκοντο πλησίον τῶν ἐργοστασίων πετρελαίου. Ὅπως δὴποτε καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ ζημιαὶ ἐπεδέχοντο ταχέϊαν ἐπιδιορθώσιν.

Ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς συνθηκολο-γήσεως τῆς Γερμανίας καὶ ἐντεύθεν,

τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς τῆς πυρραμίδος τῆς Γερμανικῆς πολεμικῆς παραγωγῆς, φαίνεται ὁλοκληρούμενον διὰ τῆς ἐξαρθρώσεως τῶν ἐργοστασίων ἀεροπλάνων, πολεμοφοδίων, κτλ. Ἀλλὰ αὐτὸ δὲν εἶναι καὶ πολὺ παρήγορον· τὰ εἰδικὰ ἐργοστάσια, τὰ ὁποῖα ἐφωδίαζαν τὸν Γερμανικὸν Στρατὸν κατὰ τὸν δευτέρον Παγκόσμιον Πόλεμον, θὰ εἶναι ὅπωςδὴποτε ἀπληρωτά μέχρις οὗτου θὰ εἶναι εἰς θέσιν ἢ Γερμανία νὰ ἐτοιμασθῇ ἐνδεχομένως δι' ἑνα νέον πόλεμον. Ἀπειρῶς σπουδαιότερα εἶναι ἡ τύχη τῶν κάτω στρωμάτων τῆς πυρραμίδος.

Εἰς τὴν ἀνατολικὴν Γερμανίαν, οἱ Ρῶσοι μετέφεραν ἀδιστακτικῶς βιομηχανικὸν καὶ συγκοινωνιακὸν ὕλικόν εἰς πολὺν μεγάλην κλίμακα ἐξ αὐτῶν τῶν βάρων τῆς πυρραμίδος. Παρὰ τὴν μυστικότητά καὶ τὰς ὑπαναχωρήσεις τῆς Σοβιετικῆς πολιτικῆς (μία ἀπὸ τὰς ὑπαναχωρήσεις αὐτὰς ἦτο καὶ ἡ ἀπόφασις νὰ ἀρχίσῃ ἐκ νέου ἡ παραγωγὴ συνθετικοῦ πετρελαίου εἰς τὸ ἐργοστάσιον I. T. Φάρμπεν στὴ Λόινα), φαίνεται ὅτι ἀπεγυνώθησαν συστηματικῶς ὅλοι οἱ κλάδοι τῆς Γερμανικῆς βιομηχανίας, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται ἐντὸς τῆς Σοβιετικῆς ζώνης καὶ εἰς τὰς προσαρτηθείσας ὑπὸ τῆς Πολωνίας περιοχάς.

Ἡ σημασία ὅμως τοῦ γεγονότος αὐτοῦ δὲν εἶναι τόσο ἀποφασιστικὴ ὅσον φαίνεται. Διότι, ἐκτός τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Σιλεσίας καὶ ὠρισμένων περιοχῶν εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ περίξ τοῦ Βερολίνου, δὲν ὑφίστανται σημαντικαὶ βιομηχανικαὶ περιοχαὶ εἰς τὴν ὑπὸ Ρωσικὴν κατοχὴν ζώνην. Διὰ τὴν ἐκτίμησιν τῆς παραγωγικότητος τῆς Γερμανικῆς βιομηχανίας, μεγάλην σπουδαιότητα ἔχουν αἱ δυτικαὶ ζῶναι. Ὑπάρχουν ἀκόμη ἐκεῖ, ἀμείωτοι καὶ ἐπιβλητικοί, αἱ πραγματικαὶ προϋποθέσεις τῆς βιομηχανικῆς ἀνορθώσεως. Τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τοῦ Ρουρ κατελήφθησαν ἀνέπαφα, καὶ ἂν ἡ ἐπάνοδος εἰς τὸ

προηγούμενον ὕψος τῆς ἀποδόσεώς των συντελεῖται βραδέως, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν τῶν ἐργατικῶν χειρῶν, τῶν τροφίμων καὶ τῶν μηχανημάτων ἀνορύξεως καὶ ὄχι εἰς τὴν μείωσιν τῆς ἀποδοτικότητός των. Τὰ μηχανήματα τῶν ἀνθρακωρυχείων ἔχουν παληώσει καὶ ἡ ἀντικατάστασις των δὲν θὰ εἶναι σύντομος. Ἐν τούτοις τὸ Ρουρ σχετικῶς μὲ τὰ μηχανήματα εἶναι ἡ πλεον ἀποδοτικὴ πηγὴ ἀνθρακος τῆς Εὐρώπης.

Ἡ ἔλλειψις, ἐξ ἄλλου, τοῦ ἀνθρακος ἔχει περιορίσει τὴν παραγωγὴν χάλυβος εἰς ἐπίπεδον πολὺ χαμηλότερον τοῦ θεωρουμένου ὡς «ἐπιτρεπόμενον» ὑπὸ τοῦ Διασυμμαχικοῦ βιομηχανικοῦ σχεδίου. Ἐάν ὅμως διετίθεντο ἐπαρκεῖς ποσότητες ἀνθρακος καὶ μεταλλευμάτων, θὰ ἦδύνατο ἡ παραγωγή, ἀκόμη καὶ τώρα, νὰ ὑπερβῇ τοὺς 20.900.000 τόννους χάλυβος εἰς ῥάβδους.

Ἐκ τῶν καταμετρηθέντων 1.700.000 μηχανημάτων τῆς Γερμανίας, τὰ 3/5 τοῦλάχιστον πρέπει νὰ εὐρίσκονται ἐντὸς τῶν δυτικῶν ζωνῶν, ἐνῶ ὁ ἀριθμὸς τῶν μέχρι τοῦδε ἀποδοθέντων εἰς τὴν Διασυμμαχικὴν Ἐπιτροπὴν Ἐπανορθώσεων δὲν ἔχει φθάσει οὔτε τὰς 100.000.

Γενικῶς, ἡ ἐλάττωσις τῆς βιομηχανικῆς παραγωγικότητος, ἡ συντελεσθεῖσα ἀπὸ τῆς κατακτήσεως τῆς Γερμανίας καὶ ἐντεῦθεν, ὑπῆρξε πρᾶγμα ἐλάχιστον.

Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὴν Γερμανικὴν οἰκονομίαν νὰ ἀναρρώσῃ εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς χώρας εἰς ζῶνας, ἡ κατάρρευσις τῆς διοικήσεως, τοῦ νομίσματος καὶ τῆς πίστεως, ἡ τρομακτικὴ ἔλλειψις ἀνθρακος, ἡ ἀνεπάρκεια τῶν τροφίμων, ἡ μὴ εἰσαγωγὴ πρώτων ὕλων καὶ ἡ ἔλλειψις κινήτρων πρὸς παραγωγὴν μεταξὺ τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἐργοδοτῶν τῆς Γερμανίας. Ὅλα αὐτὰ συντείνουν εἰς τὴν παράλυσιν. Ὑπάρχουν ὅμως, ὑπολανθάνουσαι μεγάλαι ἀνορθωτικαὶ δυνάμεις.

Νεκροὶ ἱστοὶ δίδουν νέαν ζωὴν

Τοῦ Α. ΡΟΠΟΒΣΚΙ

(Ἀπὸ τὸ «Soviet Weekly», Λονδίνο)

Ἡ ἰδέα τῆς μεταμοσχεύσεως τεμαχίων τοῦ ἀνθρώπινου δέρματος δὲν εἶναι νέα. Ἡ ἐπιστήμη γνωρίζει τρεῖς μεθόδους: τὴν Ἰνδικήν, ἡ ὁποία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ πολλῶν αἰώνων, τὴν Ἰταλικήν ἡ ὁποία ἀνεκαλύφθη κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, καὶ τὴν σύγχρονον. Ὁ περίφημος Ρῶσος χειρουργὸς Β. Π. Φιλάτωφ ἤρχισεν ἀπὸ τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὅποιον εἶχον σταματήσει αἱ παλαιότεραι μέθοδοι. Ἡ νέα του μέθοδος μεταμοσχεύσεως τοῦ δέρματος ἀπετέλεσεν τὴν ἀφετηρίαν διὰ μίαν οὐρανὴν καταπληκτικῶν ἀνακαλύψεων εἰς τὴν πλαστικὴν χειρουργικὴν.

Προετοιμάζει τὸ ἀπαιτούμενον τεμαχίον δέρματος χαράσσων δύο παραλλήλους τομάς ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος καὶ ἀνασῶρων τὴν σχηματιζομένην λωρίδα, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ τὴν ἀποσπᾷ τελείως. Ὅταν τὰ δύο ἄκρα τῆς ἐξακολουθοῦν νὰ ἐπικοινωνοῦν μετὰ τῶν αἰμοφόρων ἀγγείων, ἐνῶ αἱ πλευραὶ τῆς περιστρέφονται μέχρις οὗ λαβούν σχῆμα κυλίνδρου. Ἐντὸς ὀλίγου ὁ «κύλινδρος» οὗτος ἀναπτύσσει ἑνα δικτυον αἰμοφόρων ἀγγείων τὰ ὁποῖα τὸν τροφοδοτοῦν. Τότε ὁ χειρουργὸς ἀποσπᾷ ἀπὸ τὸ σῶμα τὸ ἑνα ἐκ τῶν ἄκρων τῆς λωρίδος καὶ τὸ συρράπτει εἰς τὸ τμήμα ἐκεῖνο τῆς ἐπιδερμίδος τοῦ ἀσθενοῦς τὸ ὅποιον εὐρίσκειται κοντὰ εἰς τὸ σημεῖον ὅπου θὰ γίνῃ ἡ μεταμόσχευσις. Βραδύτερον ἀποσπᾶται καὶ τὸ ἕτερον ἄκρον, τὸ ὅποιον ἐπίσης συρράπτεται ἀκόμη πλησιέστερον καὶ οὕτω, διὰ τῆς διαδικασίας αὐτῆς ἡ λωρίδα καλύπτει τὴν ἐπιφανείαν διὰ τὴν ὁποίαν προορίζεται. Ἡ πλαστικὴ αὕτῃ ἐγχείρησις δὲν ἀφήνει ἰχνη.

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς Πετρώφ, ἐκ τῶν ἐπιφανέστερων χειρουργῶν τῶν Σοβιετ ἔγραψε διὰ τὴν μέθοδον αὐτὴν τὰ ἑξῆς: «Ὅσον μεγαλύτερα εἶναι μία ἀ-

νακάλυψις τόσο ὀλιγώτεροι ἐπαινοὶ τῆς χρειάζονται. Ἡ μέθοδος τοῦ «κυλίνδρου» τοῦ Φιλάτωφ ἐγκαινιάζει μίαν νέαν ἐποχὴν διὰ τὴν πλαστικὴν χειρουργικὴν τοῦ προσώπου».

Τὸ 1913 ἦτο τὸ ἔτος κατὰ τὸ ὅποιον ὁ Φιλάτωφ ἔστρεψε διὰ πρώτην φοράν τὴν προσοχὴν τοῦ ἐκ τῆς συνήθους ἐπιδερμικῆς μεταμοσχεύσεως εἰς τὴν ὀφθαλμολογικὴν χειρουργικὴν, καὶ συγκεκριμένως εἰς τὴν μεταμόσχευσιν τοῦ κρατοειδοῦς χιτῶνος. Ὁ ἐρεθισμὸς τοῦ κρατοειδοῦς καταλήγει συχνὰ εἰς τύφλωσιν καὶ τότε ἡ μοναδικὴ θεραπεία εἶναι ἡ ἀντικατάστασις τοῦ πάσχοντος κρατοειδοῦς χιτῶνος. Ἡ σὺλληψις τῆς ἰδέας αὐτῆς χρονολογεῖται ἀπὸ ἐνός αἰῶνος: Ὁ καθηγητὴς Ἑλσινγκ τῆς Πράγας ἔκαμε ὑπὲρ τὰς 200 τοιαύτας ἐγχειρήσεις.

Ὅταν ὁ Φιλάτωφ ἔστρεψε διὰ πρώτην φοράν τὴν προσοχὴν τοῦ εἰς τὴν τελειοποίησιν τῆς τεχνικῆς τῆς ἐγχειρήσεως αὐτῆς, οἱ συνάδελφοί του ἀντίκρουσαν τὴν προσπάθειάν του μὲ σκεπτικισμόν.

«Παρατήσου ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἰδέαν, Βλαδίμηρε Πετρόβιτς», τοῦ εἶπαν. «Ἀξίζει ἀραγε τὸν κόπον νὰ σπαταλήσῃς τόσο χρόνον διὰ νὰ ἱκανοποιήσῃς τὴν χειρουργικὴν σου περιέργειαν; Καὶ ὅπωςδὴποτε: πῶσας ἐγχειρήσεις θὰ μωρέσῃς νὰ πραγματοποιήσῃς εἰς τὴν ζωὴν σου — δέκα, εἴκοσι;»

«Γιατὶ μόνον δέκα ἢ εἴκοσι» ἀπάντησε ὁ Φιλάτωφ. «Κοιτάξετε τὰς στατιστικάς. Τὰ 30% τοῦλάχιστον τῶν τυφλῶν ὀφείλουν τὴν δυστυχίαν των εἰς ἐρεθισμόν τοῦ κρατοειδοῦς. Ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον ἑξὶ ἑκατομμύρια τυφλῶν καὶ δεκαπέντε ἑκατομμύρια πασχόντων ἐκ σοβαρῶν ἀσθενειῶν τῶν ὀφθαλμῶν. Ἐάν λάβετε τὰ 30% τοῦ

ἀριθμὸς τοῦτου θὰ ἰδῇτε ὅτι ὑπάρχουν σχεδὸν εἴκοσι ἑκατομύρια ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι χρειάζονται μεταμόσχευσιν τοῦ κερατοειδοῦς.

Ὁ Φιλάτωφ εἶχε δίκαιον. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐχόντων ἀνάγκη βοήθειας ἦτο πρᾶγματι τεράστιος. Ἀλλὰ καὶ τῶν ἀντιπροσυνόντων ἡ θέσις ἦτο ἐπίσης ἰσχυρά, διότι ἡ μεταφύτευσις τοῦ κερατοειδοῦς ἦτο μίᾳ θεραπείᾳ, ἡ δὲ ποία δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τεθῇ εἰς εὐρεῖαν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν λόγῳ τῆς ἀλλοίωσης τοῦ ἀπαρατήτου διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς δλικού: δὲν ἀφθονοῦν οἱ πλεονάζοντες κερατοειδεῖς. Οἱ ζῶντες δωρητὰι σπανίζουσιν, αἱ δὲ προσπάθειαι μεταφυτεύσεως τοῦ κερατοειδοῦς νεκρῶν προσώπων δὲν ἔχουν στεφθῇ ὑπὸ ἐπιτυχίας: ὁ κερατοειδὴς ἡρνεῖτο νὰ ἀναπτυχθῇ εἰς τὴν νέαν θέσιν του.

Ὁ Φιλάτωφ ἀντέταξεν ὅτι οἱ νεκροὶ ὀφείλουσαν νὰ βοηθήσουν τοὺς ζῶντας. Προέβη εἰς νέα πειράματα δι' ὀφθαλμῶν ἀποσωπόμενων ἐκ πτωμάτων καὶ τελικῶς ἐπέτυχεν ἐκεῖ ὅπου εἶχαν ἀποτύχει ὅλοι οἱ ἄλλοι: ἕνας κερατοειδὴς χιτῶν ληφθεὶς ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἑνὸς νεκροῦ ἐντὸς τῶν πρώτων μετὰ τὸν θάνατον ὥρων, καὶ διατηρηθεὶς εἰς θερμοκρασίαν 2°-4° Κελσίου μετεμοσχεύθη ἐπιτυχῶς καὶ ὁ ἀσθενὴς ἐπανέκτησεν τὴν ὁρασίν του.

Αἱ ἐγχειρήσεις εἰς τὰς ὁποίας ἐγένετο χρῆσις αὐτοῦ τοῦ εἶδους τοῦ κερατοειδοῦς ἀπεδείχθησαν ἐπιτυχέστεραι τῶν ἐγχειρήσεων κατὰ τὰς ὁποίας ἐγένετο χρῆσις κερατοειδῶν λαμβανόμενων ἐκ ζώντων ἀνθρώπων. Ἐντὸς ὀλίγου ὁ Φιλάτωφ καὶ οἱ βοηθοὶ του εἶχον ἐκτελέσει 1000 τοιαύτας ἐγχειρήσεις — ὅσας δηλ. εἶχαν ἐκτελέσει ὅλοι οἱ ἄλλοι χειρουργοὶ ὀφθαλμολογοὶ τοῦ κόσμου εἰς διάστημα 120 ἐτῶν.

Ἐν τῇ μεταξὺ ὁ Φιλάτωφ παρητήρησεν ὅτι διὰ τὴν μεταφύτευθαις κερατοειδὴς εἶχε διατηρηθῇ πρὸ τῆς μετεμοσχεύσεως εἰς χαμηλὴν θερμοκρασίαν, ὅχι μόνον ἀνεπτύσσετο ἐπιτυχῶς εἰς τὴν νέαν του θέσιν καὶ διατήρει τὴν διαύγειάν του εἰς μεγαλύτερον

βαθμὸν ἀλλ' ὅτι ἐπίσης εἶχεν καὶ μίαν ἀξιόλογον θεραπευτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν γεινιαζόντων ἰστών. Ἡ διατήρησις τοῦ κερατοειδοῦς εἰς χαμηλὴν θερμοκρασίαν, ἐφαίνετο ὅτι ἦτο ὁ βασικὸς παράγων.

Ὁ Φιλάτωφ ἔδωκε τὴν ἀκόλουθον ἐξηγήσιν. Ὅπως καὶ κάθε ἄλλος ἰατρός, διὰ νὰ χωρίζεται ἀπὸ τὸ σῶμα καὶ διατηρηθῇ εἰς χαμηλὴν θερμοκρασίαν, εἶται καὶ ὁ κερατοειδὴς δὲν ἀποθνήσκει ἀμέσως. Ἐξακολουθεῖ νὰ ζῇ μίαν ἰδικὴν του ζωὴν, φθίνων συνεχῶς διότι ἔχει παύσει νὰ τρέφεται καὶ νὰ θερμαίνεται. Ἀγωνιζόμενος νὰ ἐπιζῇ, παράγει ὠριόμενας ἐνεργούσας οὐσίας διὰ νὰ βοηθήσῃ καὶ νὰ ζωογονήσῃ τὴν ζωικὴν λειτουργίαν του. Αἱ οὐσίαι αὗται εἶναι ἡ τελευταία ἐφεδρεία τῆς φθινούσης ζωῆς. Μετὰ τὴν μετεμοσχευσιν τοῦ κερατοειδοῦς αἱ οὐσίαι αὗται διοχετεύονται εἰς τοὺς παρακείμενους ἰστούς προκαλοῦσαι καὶ ἐνισχύουσιν τὴν θεραπευτικὴν ἐνέργειαν.

Ἀλλ' ἐάν ἡ θεωρία αὕτη εἶναι ὀρθή, τότε ὅχι μόνον ὁ κερατοειδὴς, ἀλλὰ καὶ οἱ ὁσδήποτε ἄλλοι μεταφυτευόμενοι ἰστοὶ, ὅταν ἔπαυε νὰ τρέφεται καὶ νὰ θερμαίνεται, θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ἀνάλογον ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν ἀσθενειῶν.

Κατὰ ταῦτα ὁ Φιλάτωφ ἀντὶ τμημάτων τοῦ κερατοειδοῦς, ἤρχισεν μετεμοσχεύων εἰς τὸν ὀφθαλμὸν μικρὰ τεμάχια κατεφυγμένων χονδρικῶν, βλεννογόνων καὶ μυϊκῶν ἰστών, ἀπὸ πτώματα διατηρημένα εἰς ψυχρὰν ἀτμοσφαῖραν. Τὰ ἀποτελέσματα ἦσαν λαμπρά. Ὁ φθίνων ἰατρός, διατηρούμενος ἐπὶ τινὰ χρόνον ὑπὸ συνθήκας στέρσεως, ἀπεδείχθη ἀποτελεσματικὸς θεραπευτὴς τῶν ποικιλιωτέρων ἀσθενειῶν τοῦ ὀφθαλμοῦ: ὅπως ἡ ἐξέλκωσις τοῦ κερατοειδοῦς, ἡ φυματιώδης κερατίτις, ἡ ἀτροφία τοῦ ὀπτικοῦ νεύρου, τὸ τράχωμα, ὁ ἐρεθισμὸς τῶν βλεφαρίδων κ.ο.κ.

Τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα ἐνεθάρρυναν τὸν Φιλάτωφ νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς ἰδίας μεθόδους διὰ τὴν θεραπείαν καὶ γενικῶν ἀσθενειῶν. Τὸν ἐπescέφθη μία

νεαρά ἀσθενὴς μὲ τὸ πρόσωπον παραμορφωμένον ἀπὸ ἔλκη τὰ ὅποια εἶχε εἰς τὴν μύτην τὰ μάγουλα καὶ τὰς γωνίας τῆς κάτω σιαγόνας. Τέσσαρα ἔτη θεραπείας οὐδέμιαν ἀνακούφισιν τῆς ἔδωσαν. Ὁ Φιλάτωφ ἀφῆρεσεν ἐν ἐκ τῶν ἐλκῶν καὶ ἐκάλυψεν τὴν πάσχουσαν ἐπιφάνειαν δι' ἐνὸς τεμαχίου δέρματος τὸ ὅποιον εἶχεν ἀποσπάσῃ ἀπὸ ἑνα πτώμα καὶ τὸ εἶχεν διαφυλάξει ἐπὶ ἑξαήμερον εἰς ψυχρὰν ἀτμοσφαῖραν. Δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ἐγχείρησιν ἡ κατάστασις τῆς ἀσθενοῦς ἐβελτιώθη καὶ τὰ ἔλκη ἤρχισαν νὰ ἐπουλώνωνται. Ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἡ νεαρά γυναῖκα εἶχεν ἀναρρώσει.

Μία συγγιλικὴ οὐλίτις ἐθεραπεύθη ἐντὸς δεκαπενθήμερον ἀπὸ τῆς μετεμοσχεύσεως τεμαχίου δέρματος λευκοῦ ἐξ ἐνὸς πτώματος. Μία ἄλλη ἐνδιαφέρουσα περίπτωσις ἦτο ἡ περίπτωση ἐνὸς στρατιώτου τοῦ ὁποίου ὁ ἀγκὼν εἶχεν συθλιθῇ ἀπὸ βλήμα βόμβας. Ὁ ἀσθενὴς ἠσθάνετο θρημπεῖς πόνους διότι ἡ πληγὴ εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ διαπυῇται εἰς δὲ τὴν χεῖρα καὶ τὴν ὀσφίν του εἶχον ἐμφανισθῇ ἐπιμονα οἰδήματα. Καὶ αὕτη ἡ κατάσταση ἐθεραπεύθη διὰ μετεμοσχεύσεως.

Ὁ τελευταῖος κρῖκος εἰς τὴν ἀλυσὸν τῶν ἐρευνῶν τοῦ Φιλάτωφ

ἦτο ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἰδίων θεωριῶν ἐπὶ τῶν φυτῶν. Ἐτοποθέτησεν ἕνα φυτὸν ἀλόης ἐντὸς σκοτεινοῦ δωματίου, ἡ θερμοκρασία τοῦ ὁποίου ἦτο περίπου μὴδέν. Τὸ φυτὸν ἤρχισε νὰ φθίνῃ μέχρι τοῦ σημείου νὰ κινδυνεύῃ νὰ καταστραφῇ. Κατὰ τὴν κρίσιν οὐτιμὴν, ἀπεσπάζθη ἐκ τῶν φύλλων τοῦ ὁποιοῦ ἐκτελούμενος χυμὸς, καὶ διοχετεύθη δι' ἐνέσεως εἰς τὸν πάσχοντα ὀφθαλμικὸν ἰστὸν ἐνὸς κονίχλου. Τὸ πείραμα ἐπέτυχε: αἱ περιεχόμεναι εἰς τὰ φύλλα τῆς ἀλόης οὐσίαι ἐπέδρασαν ἐπὶ τοῦ πάσχοντος τμήματος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μὲ τὸν ὅποιον ἐπιδρῶν οἱ ζωϊκοὶ ἰστοὶ οἱ λαμβανόμενοι ἐκ πτώματος καὶ διατηρούμενοι εἰς ψυχρὰν ἀτμοσφαῖραν.

Ὁ Φιλάτωφ ἀνεκαφαλῶς τὰ ἀποτελέσματα αὐτὰ ὡς ἐξῆς: — Ἐκάστη ἀποσύνθεσις τῶν ζωντανῶν ἰστών ἐνὸς ὁργανισμοῦ, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπερβαίνει ὁρισμένα ὅρια, ἐντείνει τὰς χημικὰς ἐνεργείας αἱ ὁποῖαι συντελοῦνται ἐν αὐτῷ καὶ χάρις εἰς τὰς ὁποίας ἐμφανίζονται νέοι ρυθμοὶ αὐτῶν ζωικῶν λειτουργιών... Πιστεύω π.χ. ὅτι ἡ κρίσις τοῦ τύπου ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ ὁργανισμὸς, περιεχομένου εἰς κατάστασιν ἐγγιζούσαν τὸν θάνατον παράγει ἐνεργούσας οὐσίας αἱ ὁποῖαι ἀντιτάσσονται τῶν ἀπονεκρουμένων ἰστών. Ὁ ἀσθενὴς ἀναρῶναι ἐπειδὴ ἀρχίζει νὰ πεθαίνει... Ὁποτέδῃποτε ὁ θάνατος εἶναι πλησίον, ἀλλὰ δὲν ἔχει ἀκόμη φθάσει, πρὶν νὰ ἀναζητῶμεν τὰς οὐσίας αἱ ὁποῖαι ζωογονοῦν τὴν ζῶσαν ἀκόμη ὄλην.

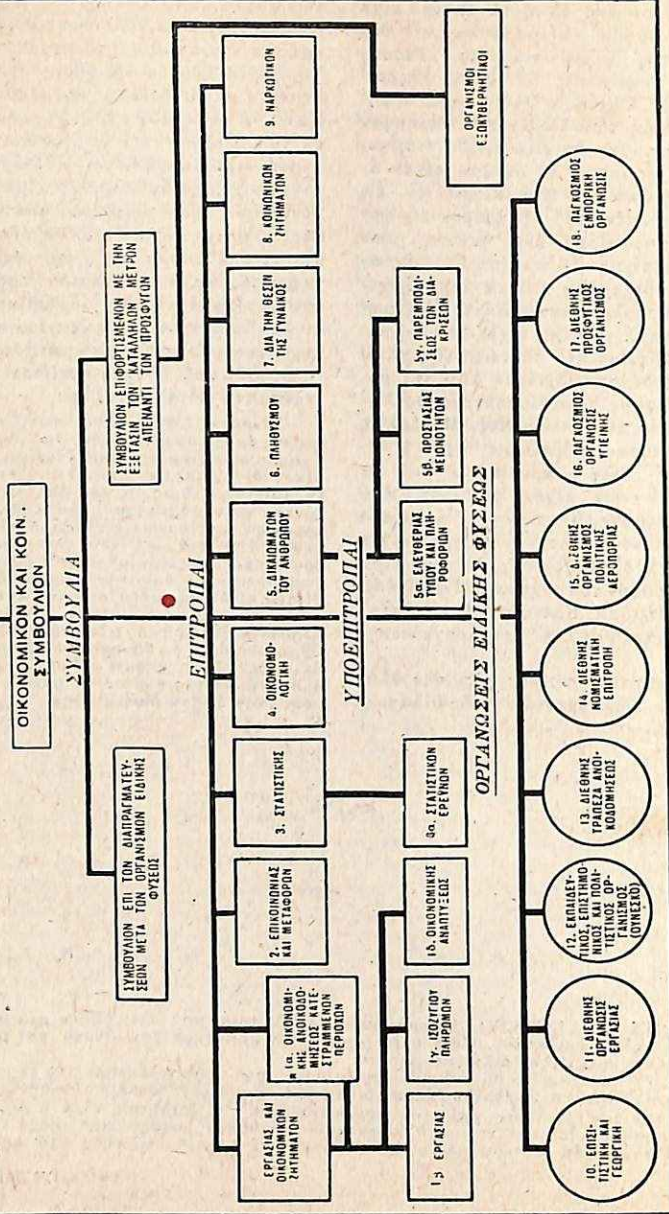
Ὁ ΤΖΕΪΜΣ ΜΠΕΝΣΛΕΪ, ὕστερον ἀπὸ μίαν κλωστήν πού τοῦ ἔδωκε μίαν ἀγέλαδα, ἔπαυε ἕνα εἶδος ἐπιληψίας. Μετὰ ἐπὶ χρόνια τὸν κλωτσοῦ ἕνα ἄλογο καὶ ἀπὸ τότε δὲν ἐξανάπαθε πιά ἄλλη ἐπιληπτικὴ κρίσις.

Ἡ Δρ. Οὐίλλιαμ Γκροὺ ἀνέφερε τὴν ἱστορίαν αὐτὴν τῶρα τελευταία στὸ Τέρονγκτον τοῦ Νόρφολκ, διὰ τὸ Μπένσλεϊ ἔλαβε αἰτίση γιὰ νὰ τοῦ ἐανοδώσουν τὴν ἀδείαν ὁδοῦ αὐτοκινήτου πού εἶχε πρὶν ἀπὸ τὴν ἀρρώστια του. «Ἡ ἐπιληψία, εἶπε ὁ Δρ. Γκροὺ, ἴσως νὰ προήλθε ἀπὸ κανένα μικρὸ κομμάτι σπασμένο κόκαλο πού πιεζε τὸν ἐγκεφαλὸ καὶ πού μὲ τὴ δεύτερην κλωστή ἔφυγε.» Ἐστὶ ὁ Μπένσλεϊ πῆρε μίαν προσωρινὴν ἀδείαν.

«DAILY HERALD»

ΣΥΝΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΙΣ

Ο ανωτέρω χάρτης παρουσιάζει τὸν τρόπον τῆς λειτουργίας τοῦ Οἰκονομικοῦ καὶ Κοινωνικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν. Οἱ ἀριθμοὶ ἀναφέρονται εἰς τὰς παραγράφους τῶν σχετικῶν ἀρθρῶν, ὅπου δίδεται μία σύντομος περιλήψις τοῦ ἔργου καὶ ἐπιτομῆς κ.λ.

Τὸ Οἰκονομικὸν καὶ Κοινωνικὸν Συμβούλιον τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν

Τὸ Οἰκονομικὸν καὶ Κοινωνικὸν Συμβούλιον συγκρινόμενον πρὸς τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἐθνῶν, ἀποτελεῖ μεγάλην πρόοδον διὰ δύο σπουδαίους λόγους: Πρῶτον δὲν ἀσχολεῖται μὲ τὴν παρεμπόδισιν τοῦ πολέμου εἰς περιπτώσεις ὅπου ὑπάρχουν ἤδη λόγοι φιλονεικίας, ἀλλὰ μὲ τὸ θετικὸν ἔργον τῆς δημιουργίας τῶν ὁρῶν τῆς παγκοσμίου κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς εἰρήνης. Δεύτερον ἀποτελεῖ μίαν προσπάθειαν συντονισμοῦ ἐπὶ ἑνὸς κοινῷ δι' ὅλον τὸν κόσμον ἐπιπέδῳ ἐπὶ ζητημάτων ἀπορροσίων ἀτομικῶς καὶ ἀνδρα, γυναῖκα ἢ παιδί — ζητήματα τροφῆς, υγείας, μορφώσεως, ἐργασίας. Τὰ ἐρχόμενα πρὸς συζήτησιν θέματα εἰς τὸ Συμβούλιον Ἀσφαλείας καὶ αἱ δυσκολαὶ τὰς ὁποίας προκαλοῦν, τίθουν ν' ἀπασχολοῦν τὰς κυρίας οὐλίδας τοῦ παγκοσμίου τύπου ἀποκρύπτοντα τὸ γεγονός δι' ὁποῖον τῶν γραμμῶν αὐτῶν, τὰ Ἠνωμένα Ἐθνη δημιουργοῦν ἕνα ὁργανισμόν ἱκανόν νὰ βελτιώσῃ τοὺς ὁρους τῆς ζωῆς ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν δημοσιεύομεν τὸ ἀκόλουθον ἄρθρον καὶ τὸν χάρτην ὁ ὁποῖος ἂν καὶ δὲν εἶναι τίποτε περισσώτερον ἀπὸ ἕνα πληροφοριακὸν στοιχεῖον καὶ ἕνας ὁδηγός, ἐν τούτοις δίδει μίαν γενικὴν εἰκόνα τῶν σκοπῶν καὶ τῶν λειτουργιῶν πολλῶν κλάδων τοῦ Οἰκονομικοῦ καὶ Κοινωνικοῦ Συμβουλίου.

1. Ἡ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ θὰ συμβουλευσὴ τὸν τρόπον καὶ τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐξασφαλιστεῖ συνεχὴς οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις, σταθερότης καὶ βελτιωμένον βιωτικὸν ἐπίπεδον εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Θὰ προσπαθῇ νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς δρόμους τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου καὶ νὰ ἀναξωγογήσῃ διαφόρους ἐθνικὰς οἰκονομίας ἐντὸς ἑνὸς πλαισίου τὸ ὁποῖον θὰ πλησιάζῃ πρὸς ἕνα σταθερὸν παγκόσμιον οἰκονομικὸν σύστημα. Αὐτὸ θὰ προϋποθέτῃ ἐξέτασιν τῆς φορολογίας, τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς, τῶν περιοριστικῶν μέτρων εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις κλπ. εἰς ὅλας τὰς χώρας. Θὰ δώσῃ ἰδιαιτέραν προσοχὴν εἰς τὴν παρεμπόδισιν τῶν οἰκονομικῶν διακυμάνσεων καὶ εἰς τὴν προώθησιν τοῦ συστήματος τῆς γενικῆς ἀπασχολήσεως. Θὰ μελετήσῃ ἀκόμη τὰ προβλήματα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν ὀλιγώτερον ἐξελιγμένων περιοχῶν.

1α. Ἡ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΥΠΟ - ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΙΝ ΤΩΝ ΚΑΤΕΣΤΡΑΜΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ θὰ ἐξετάσῃ τὰ προβλήματα τῆς ἀνοικοδομήσεως τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζουν αἱ κατεστραμμέναι περιοχαί, ὅπως καὶ τὰ μέτρα τῆς διεθνοῦς συνεργασίας τὰ δυνάμενα νὰ διευκολύνουν τὴν ταχύτεραν ἀνάρρωσιν των. Τρία διαφορετικὰ συνεργεῖα ἤλθαν εἰς τὴν Εὐρώπην τὸ παρελθὸν ἔτος διὰ νὰ ἐξετάσουν ἐπὶ τόπου τὰς ἀνάγκας ἑκάστης χώρας.

1β. Ἡ ΥΠΟ - ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ θὰ μελετήσῃ τὰς ἐθνικὰς καὶ διεθνεῖς μεθόδους τὰς συντελοῦσας εἰς τὴν προώθησιν τοῦ συστήματος τῆς «γενικῆς ἀπασχολήσεως» καὶ θὰ δώσῃ ἀναλυτικὰς πληροφορίες σχετικῶς μὲ τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἀνεργίαν εἰς τὰς διαφόρους χώρας.

1γ. Η ΥΠΟ-ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ θα μελετήσει και θα δώσει την συμβουλήν της διά τὰ προβλήματα τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν καὶ εἰδικῶς δι' ὅσα διὰ τὰ λυθῶν χρειάζονται ἀμοιβαίαις ἐνεργείαις τῶν κυβερνήσεων ἢ περισσοτέρων εἰδικῶν ἐπιτροπῶν.

1δ. Η ΥΠΟ-ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ θα ὑποδείξει μεθόδους διὰ τὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς, τῆς παραγωγικότητος καὶ τῆς καταναλώσεως καὶ θα δώσει ἰδιαιτέραν προσοχὴν εἰς τὰς ὀλιγώτερον ἐξελιγμένους περιοχὰς τοῦ κόσμου. Ἀκόμη ἢ Ὑπο-Επιτροπὴ θα γνωμοδοτήσῃ περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς βιομηχανοποιήσεως καὶ τῶν τεχνολογικῶν μεταβολῶν εἰς τὰς διεθνεῖς οἰκονομικὰς συνθήκας.

2. Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ἔχει ὡς σκοπὸν τὸν συντονισμόν τῶν χειρῶν, ἀεροπορικῶν καὶ θαλασσίων μεταφορικῶν μέσων ὡς καὶ τῶν μέσων τηλεπικοινωνίας. ἔχει ἐπιφορτισθῇ νὰ φέρῃ εἰς ἐπαφὴν τὰ Ἑνωμένα Ἐθνη μὲ τὴν Διεθνή Ἑνωσὴν Τηλεπικοινωνιῶν καὶ τὴν Διεθνή Ταχυδρομικὴν Ἑνωσιν, εὐρίσκεται δὲ ἤδη εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὸ Ἑνωμένον Ναυτικὸν Συμβούλιον. Θα μελετήσῃ τὰ μέτρα ἀσφαλείας εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τὸν ἀέρα καὶ θα κάμῃ σχετικῶς τεχνικὰ συστάσεις.

3. Η ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ἰδρύθη διὰ νὰ προωθήσῃ καὶ βελτιώσῃ τὰς συγκριτικὰς μεθόδους τῶν στατιστικῶν μελετῶν ἐκείνου ἔθνους. Ἀκόμη θα συμβουλευέσῃ τὰ Ἑνωμένα Ἐθνη διὰ τὴν συλλογὴν, ἐρμηνείαν καὶ καταχώρισιν τῶν στατιστικῶν δεδομένων. Ἐκ τῶν βασικωτέρων σκοπῶν τῆς εἶναι ὁ καθορισμὸς στατιστικῶν ἀρχῶν παγκοσμίου ἰσχύος. Ἐνα τυπικὸν σχέδιον τὸ ὁποῖον ἔχει ἤδη ἀρχίσει νὰ πραγματοποιηθῇ εἶναι μία συγκριτικὴ ἐρευνα τοῦ κόστους τῆς ζωῆς εἰς διαφόρους χώρας.

3α. Η ΥΠΟ-ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ θα ἐξετάσῃ τὰς μεθόδους αἱ ὁποῖαι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν συγκέντρωσιν στατιστικῶν στοιχείων ἀπὸ ἀπαντήσεως ποὺ δίδονται εἰς τὰ ἐρωτηματολόγια εἰς τὰς διαφόρους χώρας καὶ ἐπὶ διαφόρων θεμάτων μὲ προοπτικὴν νὰ χρησιμοποιηθοῦν αὐταὶ αἱ μέθοδοι διὰ τὴν σύνταξιν στατιστικῶν ἐπὶ διαφόρων θεμάτων.

4. Η ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ἔχει ἀρχίσει νὰ μελετᾷ καὶ νὰ συμβουλεύῃ ἐπὶ θεμάτων διεθνούς φορολογίας, ἀνταλλαγῆς πληροφοριῶν μεταξὺ τῶν κρατῶν, τεχνικῆς τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς καὶ τῶν κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν τῆς ἀποτελεσμάτων, καθὼς καὶ διὰ τὴν ταμειακὴν τεχνικὴν, ὥστε νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν πρόληψιν οἰκονομικῶν κρίσεων καὶ νομισματικῶν πληθωρισμῶν. Σκοπὸν ἔχει νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν διατήρησιν τῆς οἰκονομικῆς κινήσεως καὶ εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν φορολογικῶν ἐμποδίων ἀπὸ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον.

5. Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ καταχωρεῖ τὰς λειτουργίας τῆς ὡς ἑξῆς: προετοιμασίαν προτάσεων, ἀναφορῶν καὶ συστάσεων σχετικῶς μὲ ἓνα διεθνή κατάλογον δικαιωμάτων· διεθνεῖς διακηρύξεις ἢ συμ-

φωναίαι σχετικῶς πρὸς τὰς πολιτικὰς ἐλευθερίας, τὴν θέσιν τῶν γυναικῶν, τὴν ἐλευθερίαν τῶν εἰδήσεων, τὴν προστασίαν τῶν μειονοτήτων καὶ τὴν παρεμπόδισιν τῶν διακρίσεων ἀναλόγως φυλῆς, φύλου ἢ θρησκείας. Ἐτοιμάζει τὴν ἔκδοσιν μιᾶς ἐπετηρίδος ἢ ὁποία θα περιλαμβάνῃ ὅλας τὰς διακηρύξεις καὶ τὰ νομοσχέδια τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἰσχύουν εἰς διαφόρους χώρας.

5α. Η ΥΠΟ-ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ θα ἐξετάσῃ ἐν πρώτοις ποῖα εἶναι τὰ δικαιώματα, αἱ ὑποχρεώσεις καὶ τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα θα ἔπρεπε νὰ συμπεριληφθοῦν εἰς τὴν ἐννοιαν τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου καὶ τῶν πληροφοριῶν καὶ θα ἀναφέρεται εἰς κάθε ζήτημα τὸ ὁποῖον τυχὸν θα προέκυπτε ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐξέτασιν.

5β. Η ΥΠΟ-ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΩΝ θα ἐξετάσῃ κυρίως ποίους ὅρους θα ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν καθορισμὸν τῶν ἀρχῶν αἱ ὁποῖαι θα ἐφαρμοσθοῦν διὰ τὴν προστασίαν τῶν μειονοτήτων καὶ θα κάμῃ συστάσεις διὰ κάθε ἐπείγον πρόβλημα τὸ ὁποῖον τυχὸν θα δημιουργηθῇ.

5γ. Η ΥΠΟ-ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΑΡΕΜΠΟΔΙΣΕΩΣ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ θα μελετήσῃ πιθανώτατα τὸν καθορισμὸν τῶν ἀρχῶν ποὺ θα ἐφαρμοσθοῦν διὰ νὰ μὴ γίνωνται διακρίσεις ἀναλόγως φυλῆς, φύλου ἢ θρησκείας καὶ θα κάμῃ ὑποδείξεις εἰς τυχὸν ἐπείγοντα προβλήματα τὰ ὁποῖα θα παρουσιαστοῦν.

6. Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ θα δίδῃ τὰς συμβουλὰς τῆς α) ὡς πρὸς τὰς μεταβολὰς τοῦ πληθυσμοῦ, τοὺς παράγοντας οἱ ὁποῖοι συνδέονται μὲ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὰς ἀλλαγὰς καὶ τὴν ἐνδεικνυομένην νὰ ἐπηρεάσῃ τὰς συνθήκας αὐτὰς τακτικῶν. β) Ὡς πρὸς τὰς ἐσωτερικὰς σχέσεις τῶν οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν ὁρων καὶ τῶν τάσεων τῶν πληθυσμῶν καὶ γ) τὰς μεταναστευτικὰς κινήσεις τῶν λαῶν ὡς καὶ τοὺς συνδεομένους μὲ αὐτὰς παράγοντας.

7. Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΑ ΤΗΝ ΘΕΣΙΝ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ θα συνεχίσῃ τὸ ἐγκαινιασθὲν ὑπὸ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν ἔργον καὶ θα κάμῃ ἐκθέσεις καὶ συστάσεις διὰ τὴν προώθησιν τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναικὸς εἰς τὸ πολιτικόν, οἰκονομικόν καὶ ἐκπαιδευτικόν πεδίον. Πρὸς τὸ παρὸν συντονίζει τὰς πληροφορίας τὰς ὁποῖας ἔχει διὰ τὴν νομικὴν θέσιν τῆς γυναικὸς εἰς ὅλον τὸν κόσμον καὶ θα συνεργασθῇ μὲ εἰδικὰ σώματα ὅπως εἶναι π.χ. ἡ Παγκόσμιος Ἐργατικὴ Ὀργάνωσις διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ὁρων ἐργασίας τῆς γυναικὸς καὶ μὲ τὸν Οὐνέσκο διὰ νὰ δώσῃ εἰς τὴν γυναῖκα περισσοτέρας εὐκαιρίας μορφώσεως.

8. Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ ἰδρύθη μὲ τὴν προοπτικὴν ὅτι «ἡ ἀνύψωσις τοῦ βιοτικῶν ἐπιπέδου καὶ ἡ εὐημερία τῶν λαῶν τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν, ἢ ὁποῖα δὲν χρειάζεται μόνον μισθοὺς καὶ εἰσοδήματα ἀλλὰ ὅλα τὰ εἶδη τῆς κοινωνικῆς προνοίας, εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα ἔργα τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν». Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη θα ἐρευνήσῃ τὰς κοινωνικὰς συνθήκας εἰς ὅλας τὰς χώρας, θα ἀναφέρῃ τὰ ἀπαραίτητα πρακτικὰ μέτρα ποὺ πρέπει νὰ ληφθοῦν καὶ θα φροντίσῃ διὰ τὸν συντονισμόν τῶν εἰς ὅλας τὰς χώρας. Προτεραιότητα δίδει εἰς τὰ ἐπείγοντα κοινωνικὰ προβλήματα τῶν

έρεπωμένων ή καθυστερημένων χωρών και μελετά την σύστασιν μιᾶς διεθνούς έπιτροπής διά την όργάνωσιν τών πόλεων και τής υπαίθρου.

*

9. Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΑΡΚΩΤΙΚΩΝ αναλαμβάνει τόν διεθνή έλεγχον του έμπορίου ναρκωτικών τόν όποιον ειχεν έως τώρα ή Κοινωνία τών Έθνών. Θα άσκη έλεγχον διά νά εξακριβώνη έάν εφαρμόζωνται αί ύπάρχουσαι σχετικές συμβάσεις και συμφωνίαι και θα προτείνη κάθε άπαραίτητον μεταβολήν εις τόν λειτουργούντα διά την παρεμπόδισιν και εξάλειψιν τής παρانونου παρασκευής και πωλήσεως ναρκωτικών μηχανισμόν.

*

10. Η ΕΠΙΣΤΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ μέ την Παγκόσμιον Έπιστιτιστικήν Έπιτροπήν ιδρύθη διά νά υποδεικνύη εις τās Κυβερνήσεις τών μελών του Ο.Η.Ε. τούς καλύτερους τρόπους διά την αύξησιν τής γεωργικής παραγωγής και τών ειδών διατροφής. Το θετικόν έργον τής Διεθνούς έπιστιτιστικής έπιτροπής, όπως αντιμετωπίζεται σήμερα, θα είναι ή σταθεροποίησης τών τιμών τών γεωργικών ειδών πρώτης ανάγκης εις τās διεθνείς άγοράς ή δημιουργία αποθεμάτων τροφίμων εις όλον τόν κόσμον έπαρκών διά την αντιμετώπισιν κάθε έπειγούσης ανάγκης ή όποία ήθελε παρυσιασθή ένεκα σιτοδείας ή παροχή κεφαλαίων διά την άγοράν του περισεύματος τών γεωργικών προϊόντων μέ ειδικούς όρους, διά χώρας αί όποια έχουν έπείγουσαν ανάγκην.

*

11. Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ή όποία έχει ιδρυθή πρό 28 έτών και πλέον, διδει εις τὰ Ένωμένα Έθνη την ευκαιρίαν νά θέσουν έν ισχύ 52 άρθρα τὰ όποια άφορούν πολλά θέματα μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται αί ώραι έργασίας, τὸ κατώτατον όριον μισθών, αί συνθήκαι έργασίας τών γυναικων και άνηλικων εργατών, αί εργατικά άποζημιώσεις, κοινωνική ασφάλις, άδειαι μετ' άποδοχών, ασφάλεια κλπ. Το έργον της, ως ειδικής έπιτροπής τών Ένωμένων Έθνών, θα είναι νά συνεχίση την διατύπωσιν διεθνών και κοινωνικών άρχών τής έργασίας.

*

12. Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ, ιδρύθη μέ τόν έξήχ σκοπόν: «Διά νά βελτιώση και αύξηση τὰ μέσα έτικοινωνίας τών λαών και νά χρησιμοποιήση διά την άμοιβαίαν μεταξύ των κατανόησιν και την πραγματικωτέραν και τελειότεραν γνώσιν του τρόπου τής ζωής των». Εις τās έργασίας της περιλαμβάνονται διεθνείς συμφωνίαι διά την προώθησιν τής διαδόσεως ιδεών διά του προφορικού λόγου και δι' εικόνων βοήθεια τών χωρών μελών διά την άναπτύξιν μορφωτικής δράσεως δημιουργία πνεύματος συνεργασίας μεταξύ τών έθνών διά την προώθησιν τής ισότητος τών μορφωτικών ευκαιριών έγγύησις διά την διαφύλαξιν και παραγωγήν τής παγκοσμίου κληρονομίας εις βιβλία, έργα τέχνης, ιστορικά και έπιστημονικά μνημεία ένθάρρυνσις τής συνεργασίας εις όλους τούς κλάδους τής πνευματικής δράσεως, ή όποία περιλαμβάνει διεθνή ανταλλαγήν προσώπων γνωστών εις τὸ εκπαιδευτικόν, έπιστημονικόν και πολιτικόν πεδión εγκαινιάσις συστήματος διεθνούς συνεργασίας ή όποία θα δώση την ευκαιρίαν εις τούς λαούς όλων τών χωρών νά γνωρίσουν τὰ δημοσιεύματα τὰ κυκλοφορούντα εις τās διαφόρους χώρας.

13. Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ θα βοηθήση εις την προμήθειαν μέρους τών μεγάλων κεφαλαίων τὰ όποια χρειάζονται διά την γεωργικήν και βιομηχανικήν ανάπτυξιν. Το μεταπολεμικόν πεδión τής άνοικοδομήσεως και ή ανάπτυξις τών πλουτοπαραγωγικών πηγών και τής παραγωγικής δυνάμεως του κόσμου, μέ ιδιαίτεραν προσοχήν εις τās δλιγώτερον εξελιγμένας χώρας είναι αί δύο κύριαι κατευθύνσεις προς τās όποιās θα στρέψη τās έργασίας της. Γενικώς έργον τής Τραπέζης θα είναι νά αναπτύξη ένα σύστημα βελτιώσεως τής παγκοσμίου οικονομίας διά λογικών και δικαίων δανείων.

*

14. Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ θα έχη σκοπόν νά σταθεροποιήση τὸ συνάλλαγμα, νά διατηρήση κανονικάς συμφωνίας συναλλαγών μεταξύ τών μελών, άποτρέπουσα κατ' αυτών τόν τρόπον την υποτίμησιν την προερχομένην εκ του συναγωνισμού και γενικώς νά βοηθήση εις την δημιουργίαν ενός πολυπλέυρου συστήματος πληρωμών διά τās εις ρευστόν συναλλαγάς και εις την άπομάκρυνσιν τών μη αναγκαίων περιορισμών του ξένου συναλλάγματος, αί όποιαί έμποδίζουν την ανάπτυξιν του διεθνούς έμπορίου.

*

15. Ο ΠΡΟΣΩΡΙΝΟΣ ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ είναι σώμα συμβουλευτικό και τεχνικό. Έχει ήδη ώργανώσει σειράν περιφερειακών έπιτροπών διά την εξέτασιν τών προβλημάτων τής άεροπλοίας. Σκοπός τών έπιτροπών αυτών είναι ή μελέτη του προγράμματος τών ενεργειών αί όποιαί πρέπει νά γίνουν εις έκαστην περιφέρειαν ως και γενικώς ή παροχή εύκολων διά τās διεθνείς άεροπορικάς συγκοινωνίας τών έν λόγω περιοχών.

*

16. Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ έχουσα ως μέλη 61 κράτη, εργάζεται δια την προώθησιν τής υγείας και την εκρίζωσιν τών άσθενειών από όλον τόν κόσμον. Θα ένθαρρύνη διά συγχρόνων μεθόδων την εκρίζωσιν τών έπιδημικών, ένδημικών και άλλων άσθενειών, θα βοηθήση εις την βελτιώσιν τής διατροφής, στεγάσεως και υγιεινής, θα επιδιώξη νά αναπτύξη τās άρχάς τής διδασκαλίας και εξασκήσεως του λατρικού και άλλων συγγενών επαγγελμάτων. Θα μελετήση και θα κάμη εκθέσεις διά την δημοσίαν υγιειάν, λατρικήν περίθαλψιν και τās νοσοκομειακάς υπηρεσίας. Θα αναθεωρήση τὰ διεθνή όνοματολόγια τών άσθενειών, τών άφορμών του θανάτου, την δράσιν των υπηρεσιών δημοσίας υγείας και θα αναπτύξη, άποκαταστήση και ένθαρρύνη διεθνείς κανονισμούς ως προς τὰ έπιστιστικά, φαρμακευτικά και συγγενή προς αυτά είδη.

*

17. Ο ΔΙΕΘΝΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ έχει ως έργον του τόν έπαναπατρισμόν, την βοήθειαν και περίθαλψιν, την νομικήν και πολιτικήν προστασίαν, την μεταφοράν και την μόνιμον εγκατάστασιν τών προσφύγων. Τὰ έργα αυτά θα εκτελεσθούν διά την ταχείαν έπάνοδον τών έπιθυμούντων εις τās χώρας των. Ειδικόν έργον τής οργανώσεως είναι ή προμήθεια επαρκών μεριδων τροφίμων διά μίαν περίοδον τριών μηνών από τής ήμέρας τής άναχωρήσεως τών έπαναπατριζομένων από τās χώρας εις τās όποιās κατοικούν προσωρινώς.

18. Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΘΑ ἔχη τὰς κάτωθι εὐθύνας: διεθνῆς συμφωνία ἐπὶ τῶν κανονισμῶν, τῶν περιορισμῶν καὶ τῶν διακρίσεων τῶν σχετικῶν μὲ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον· διεθνῆς συμφωνία ἐπὶ τῶν περιοριστικῶν μέτρων τῶν ἐπιχειρήσεων· διεθνῆς συμφωνία ἐπὶ τῶν ἐνδοκυβερνητικῶν ἐμπορικῶν συμφωνιῶν.

2/2

«ΕΔΩ ΛΟΝΔΙΝΟΝ!»

ΑΙ ΕΚΠΟΜΠΑΙ ΤΟΥ ΒΒC ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ

ΩΡΑ ΕΛΛΑΔΟΣ		Πρωινή εκπομπή	ΜΗΚΗ ΚΥΜΑΤΟΣ
7.00—7.15	Ειδήσεις καὶ Πρόγραμμα	267 25,30 31,50	
	Ἐκδόσιν ΤΡΙΓΗΝ καὶ ΣΑΒΒΑΤΟΝ:	καὶ 41,32	
	Μάθημα Ἀγγλικῆς.		
		Μεσημβρινή εκπομπή	
14.15—14.30	Ειδήσεις καὶ Δελτίον Κινήσεως Ἑλληνικῶν Πλοίων	19,42 19,61 25,30	
	Ἐκδόσιν ΔΕΥΤΕΡΑΝ καὶ ΠΑΡΑ-Μάθημα Ἀγγλικῆς [ΣΚΕΥΗΝ:	30,96 καὶ 31,50	
		Βραδυνή εκπομπή	
20.00—20.30	Ειδήσεις καὶ πρόγραμμα μὲ τὰ ἐξῆς συνήθως περιεχόμενα:	19,42 25,30 31,50	καὶ 41,32
ΔΕΥΤΕΡΑ:	Ραδιοφώνητα Χρονικά: Ἀνασκόπησις, ἐντυπώσεις καὶ ἀγῶ- λια ἐπικλήρων γεγονότων παρουσιαζόμενα ἀπὸ συνεργάτας καὶ φιλοξενουμένους τοῦ Σταθμοῦ.		
ΤΡΙΤΗ:	Μουσικὸν Πρόγραμμα.		
ΤΕΤΑΡΤΗ:	Ἡ Σήμερον καὶ ἡ Αὔριον: Ὀμιλία ἐπὶ ζωτικῶν προβλη- μάτων τῆς ἐποχῆς μας.		
ΠΕΜΠΤΗ:	Βρεταννοὶ Λογοτέχναι: Σειρὰ διηγητῶν.		
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ:	Ραδιοφώνητα Χρονικά.		
ΣΑΒΒΑΤΟΝ:	Ἀπὸ τὴν σκοπιὰν τοῦ Λονδίνου: Ἑβδομαδιαία διηγήματα τοῦ κ. Κακλαμάνου καὶ Ὀμιλία ἐπὶ ἐπιστημονικοῦ θέματος.		
ΚΥΡΙΑΚΗ:	Περιγραφικὰ στιγμιότυπα ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ τὴν κίνησιν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, κατὰ τὴν διαρροῦσαν ἐβδομάδα.		

“Ολο καὶ καλύτερα!

Τοῦ ROBERT M. YODER

(Ἀπὸ τὸ «Saturday Evening Post», Φιλαδέλφεια)

Δὲν ἦταν τὸ πρό-
βλημα τῆς στέ-
γης ποὺ ἔφταιγε γιὰ
τὴν κατάντια τοῦ
Στάνλεϋ Ντάμπλ. Ἦ-
ταν τὸ πρόβλημα τῆς
στέγης πάνω ἀπὸ ἐ-
κατοντάδες ἄλλες ἀ-
ποτυχίες καὶ ἀπογοη-
τεύσεις. Ἐφταιγε τὸ
«ὄχι» ποὺ ἄκουγε
ἀπὸ παντοῦ. Ἐχετε
καμμιὰ θέση; — Ὁχι.

Νὰ ὑποβάλω αἴτηση διορισμοῦ; «Ὁχι»
Πουκάμισο ἔχετε; «Ὁχι»! Θὰ φέρετε;
«Ὁχι»! Δέχετε νέους πελάτες; «Ὁχι»!
Ὁχι σὺ βλεπε κι ὁ ταμίας τοῦ κινή-
ματογράφου ὅταν ζητοῦσε κανένα εἰ-
σιτήριον, «ὄχι» ὁλος ὁ κόσμος.

Καὶ τοῦφταιγε γιὰ τὸ ἐλεγκνέμε-
ριφρόνησιν καὶ μὲ μιὰ δόση χαιρέκα-
κίας ὅτι ἔπρεπε νὰ περιμένῃ νὰ ἔρθῃ
ἡ σειρά του ἀκόμα καὶ γιὰ πράγματα
ποῦ ἦταν δυσάρεστα καὶ δαπανηρά,
ὅπως ὁ ὁδοντογιατρός, νὰ ποῦμε.

Ἀλλὰ ἡ κρίσιμη κα-
μπὴ ἔφθασε ὅταν ὁ
Ντάμπλ κουδέντιασε
μ' ἓνα κοντόχοντρο
κατεργαράκο γιὰ τὸ
νοίκιασμα ἐνός δια-
μερίσματος μ' ἓνα καὶ
μόνο δωμάτιο, καὶ αὐτὸ
τῆς κακῆς ὥρας. Δὲν
ἦταν μανία αὐτοῦ ποὺ
ἐνοίωσε. Ἦταν μιὰ
ξαφνικὴ κούραση, σὰν
κάτι νὰ ράγισε μέσα
του. Ἔτσι θὰ πρέπη
νὰ νοιώθῃ ὁ ποντικός
μέσα στὴ φάκα.

Συνήθως παίρνω
μιὰ μικρὴ προμή-

Γέμισε ὁ κόσμος ἀπὸ ἐλλεί-
ψεις. Δὲν βρίσκει κανεὶς
οὔτε τροφίμα, οὔτε ἐμπορεύ-
ματα, οὔτε σπίτι νὰ νοικιά-
σῃ, οὔτε ἀνθρώπους μὲ καλὲς
διανήσεις. Ὁ Ρόμπερτ Γιόν-
τερ, Ἀμερικανὸς δημοσιο-
γράφος δίνει μὲ δξυδέρκεια,
στὴν παρακάτω ἐξυπνὴ σά-
τιρα μιὰ σύντομη εἰκόνα αὐ-
τῆς τῆς καταστάσεως.

θεία γιὰ νὰ ἐδηγήσω
τοὺς πελάτες σὲ κα-
νένα διαμέρισμα ποῦ
νὰ νοικιάζεται, ἔλεγε
ὁ ἰδιοκτήτης.

— Ἀλλὰ αὐτὸ ἐδῶ
βρίσκεται μέσα στὸ
σπίτι σας, διαμαρτυ-
ρήθηκε μαλακά. ὁ
Ντάμπλ.

— Δὲν ἔχει σήμα-
σία αὐτὴ ἡ λεπτο-
μέρεια, τοῦ εἶπε κο-

φτά. Τὰ μεσιτικά μου κάνουν ἑκατὸ δολ-
λάρια, εἰτε σὰς ἀρέσει εἰτε ὄχι. Θὰ μπο-
ροῦσα νὰ πάρω καὶ περισσότερα. Τὸ
νοῖκι, ἑκατὸν δέκα τὸ μήνα, κι ὁ ἐνοί-
κιαστὴς πρέπει ν' ἀγοράσῃ τὰ ἐπιπλά
μὲ πεντακκόσια δολλάρια. Ἀ, καὶ κάτι
ἄλλο. Ὅποιος πιάσῃ αὐτὸ τὸ ὅραϊο καὶ
δρῶσερὶ ἰσόγειο δωματιάκι θὰ πρέπη νὰ
τροφοδοτῇ τὴν κεντρικὴ θέρμανση τὸ
χειμῶνα ποῦ μᾶς ἐρχεται, ἀλλὰ τὰ κάρ-
θουνα θὰ τοῦ τὰ πούλῃζω ἐγώ. Κάθε
Τετάρτη ποῦ θὰ παίζω πόκερ μὲ τοὺς
φίλους μου θὰ σὰς
εἰδοποιῶ ἐγκαίρως
γιὰ νὰ καθαρίζετε.
Ἀπαγορεύεται ἡ εἰ-
σοδος σὲ γυναῖκες,
σκυλιὰ καὶ παιδιὰ.

— Μὰ ἐγὼν ἔχω
μιὰ γυναῖκα καὶ τρία
κουτσούβελα στὴ Νεμ-
πράσκα, εἶπε ὁ
Ντάμπλ.

— Ἀν δὲν ἔχετε
σκοπὸ νὰ τὰ ξεφορ-
τωθῆτε δὲν μοῦ εἶναι
δυνατὲν νὰ σὰς ἔχω
ὅπ' ὅψη μου. Ὁ τυ-
χερὸς ποῦ θὰ πιάσῃ
αὐτὸ τὸ δωμάτιο θὰ
πρέπη νὰ παντρευ-

τή την αδελφή μου. "Ετοι λοιπόν. Είπαμε — αν σās άρση. Περιμένω στις έντεκα κάποιον που κάνει σαν τρελλός για να το πιάση. Πουλᾶ στη μαύρη αγορά λειψές κονσέρβες για μωρά κι έχει κάνει γερό κομπόδεμα· τώρα ξεπουλά. 'Αλλά μ' άρέσει ή φάτσα σου και γι' αυτό κάθομαι τόσο ώρα και κουβεντιάζω μαζί σου.

Ο Ντάμπλ ξαναπήγε στο ξενοδοχείο όπου είχε κοιμηθή το περασμένο βράδυ.

— Θα πρέπει να μάς αδειάσετε το δωμάτιο κ. Ντάμπλ, τόν καλωσώρισε θυμωμένα ο υπάλληλος. "Η υπόσχασή μας ήταν να μείνате μόνο μιά βραδυά.

— Δεν μπορείτε να μου βρήτε κανένα άλλο δωμάτιο; ρώτησε χωρίς έλπίδα ο Ντάμπλ.

— 'Αγαπητέ μου, κύριε, του είπε ο υπάλληλος, τὰ δωμάτιά μας έχουν κλειστή ως τὸ Μάϊο τοῦ 1948. Καί πενήντα δολάρια να μου δίνате δὲν θὰ μπορούσα να βρῶ οὔτε τρύπα για να σās βάλω να κοιμηθῆτε. Φαίνεται οτι δὲν ξέρετε καλά τὴν κατάσταση.

"Ήταν 6 τὸ ἀπόγεμα. Ο Ντάμπλ κουβάλησε τις βαλίτσες του στο πάρκο, τρία τετράγωνα μακριὰ από τὸ ξενοδοχείο. Ποτὲ στή ζωή του δὲν είχε νοιώσει τὸν ἐαυτὸ του χειρότερα. Νὰ κοιμηθῆ στο πάρκο! 'Ως τώρα ἡ ιδέα αὐτὴ δὲν είχε περάσει από τὸ μυαλό του παρά σὰν ἀστείο, κακῆς ποιότητος μάλιστα. Τὸ πάρκο είχε μόνο τρία παγκάκια. Στὸ ἕνα ὑπῆρχε μιά ταμπέλα: «Προσοχή! Χρώματα!» Τὰ ἄλλα δύο ἦταν πιασμένα.

"Ενας κοντός ἀνθρωπάκος μ' ἕνα πράσινο σπέρ πουκάμισο τοῦ ἔγνεψε με τὸ χέρι καὶ τὸν ὠδήγησε πίσω από ἕνα θάμνο.

— Σὲ εἶδα πὺ καλοκοίταξες ἐκεῖνο τὸ παγκάκι. Ναί,

ἐκεῖνο με τὴν ταμπέλα. Δυστυχῶς εἶναι πιασμένο για ὅλη τὴ βραδυά, ἀπόψε. 'Αλλά, ἀν θέλῃς, μπορῶ να σὲ βολέψω καμιά ὥριτσα αὐριο τὸ βράδυ. Θὰ εἶναι ἐλεύθερο από τις δέκα ὥς τις έντεκα.

— Δικό σου εἶναι τὸ παγκάκι; ρώτησε ὁ Ντάμπλ, χωρίς θυμό.

— Κάθε ἄλλο, εἶπε ὁ ἀνθρωπάκος. 'Αλλά ξέρω κάποιον πὺ τοῦ τὸ έχει παραχωρήσει ὁ ἀστυφύλακας τοῦ πάρκου.

— Τί θέλει για μιά ὥρα;

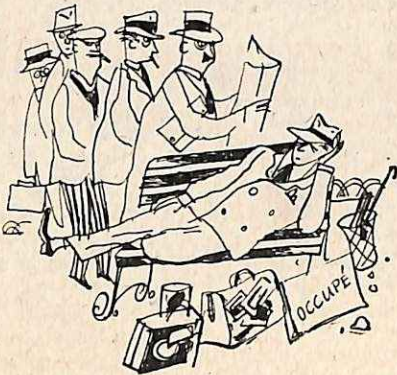
— "Εξη σέντε, εἶπε ὁ ἀνθρωπάκος. 'Αλλά, φυσικά, πρέπει να ζήσω κι ἐγώ. "Η προμήθειά μου εἶναι 25 σέντε. "Αν πάλι θέλῃς να κοιμηθῇς δολόκληρη τὴ νύχτα μπορῶ να σοῦ συστήσω ἕνα νυχοφύλακα πὺ θὰ σὲ βολέψῃ σ' ἕνα σταθμευμένο νοσοκομειακὸ αὐτοκίνητο.

— Καὶ πόσα θελεῖ αὐτός; ρώτησε ὁ Ντάμπλ.

— Τρία δολάρια καὶ τριάντα σέντε για τὴ θέση τοῦ οδηγοῦ εἶπε ὁ ἀνθρωπάκος. "Αν θέλῃς μιά θέση στο πσιονὸ κάθισμα, τέσσερα καὶ σαράντα. Στὸ μπροστινὸ δὲν εἶναι καὶ τόσο ἀνετα, ἀλλά βλέπεις, ἡ κατάσταση... "Έχει καὶ ραδιόφωνο πὺ μπορεῖς να τ' ἀκούσης με μισὸ δολάριο. Καὶ με δυὸ σέντε μπορεῖς να πλυθῇς λίγο πὺ κάτω, στο πρατήριο βενζίνης. "Η ἀν προτιμᾷς, ἔχουμε ἔρθει σὲ συμφωνία με τὸν καμαριέρη ἐνὸς ξενοδοχείου πὺ

μπορεῖ να σ' ἀφίσῃ μ' ἕνα δολάριο, να μείνῃς στο χωλ ὥς τις έντεκα.

— «'Απονοθε φίλε μου», τοῦ εἶπε ἡρμα ὁ Ντάμπλ. "Εὐ καὶ οἱ φίλοι σου εἰστε από τοὺς τύπους πὺ καὶ τὸ νερὸ ἀκόμη ἐμπορεύονται σταν πιάσῃ φωτιά κανένα ὄργανο τροφείο. Κράτα τὸ το παγκάκι σου. Δὲν θὰ τὸ χρειαστῶ.

Γιατί τώρα ὁ Ντάμπλ είχε ἀποφασίσει με ποῖο τρόπο θὰ ἐξέγινε ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδο. "Επρεπε πρῶτα να γίνουν ὠρισμένοι τύποι. Βρῆκε ἕνα χαρτοπωλετο κι ἀφοῦ περιμένα πολλή ὥρα κατῶρθως να τραβῆξῃ τὴν προσοχή ἐνὸς κοιμισμένου υπαλλήλου.

— Θέλω ἕνα μπουκάλι μελάνι, εἶπε ὁ Ντάμπλ.

— Τί χρώμα; ρώτησε ὁ υπάλληλος.

— Μαύρο, εἶπε ὁ Ντάμπλ.

— Δὲν ἔχουμε μαύρο, εἶπε ὁ υπάλληλος θριαμβευτικά.

— "Ας εἶναι ὅ,τι χρώμα ἔχετε, ἀπάντησε ὁ Ντάμπλ.

— Δὲν ἔχουμε μελάνι, εἶπε ὁ υπάλληλος ἀπότομα.

— Τότε δότες μου ἕνα μολύδι.

— Δὲν ἔχουμε μολύδια. Αὐτὰ πὺ παίρνουμε δὲν φτάνουν οὔτε για μᾶς τοὺς ἴδιους. (Καὶ μόνο πὺ δὲν εἶπε: "Οχι καὶ για σās τοὺς κακομοιριασμένους πελάτες πὺ κάνετε σὰν ζητιάνοι).

— Μοῦ χρειάζεται κάτι για να γράψω.

— Μπορῶ να σās πωλήσω μιά μεταχειρισμένη, φορητὴ γραφομηχανή. Μοντέλλο τοῦ 1911. Κάνει 65 δολάρια. Θὰ σās τὴν παραδώσω σὲ τρεῖς μῆνες. "Η κραγιόνια, ἀν θέλετε. "Οχι, ὄχι κραγιόνια. Νερομπογιές: Μπορεῖτε να ζωγραφίζετε τὰ γράμματα. "Οκέι. — "Οκέι, εἶπε ὑποταγμένος ὁ Ντάμπλ. Κι ἔφυγε ἀπὸ τὸ μαγαζὶ μ' ἕνα κουτί νερομπογιές πὺ τοῦ στοίχισαν δυὸ δολάρια, κι ἕνα τετράδιο ἰχνογραφίας.

Πῆγε σ' ἕνα μὰρ ἐκεῖ κοντὰ, κι ἀφοῦ περιμένα μισή ὥρα ἐξασφάλισε ἕνα τραπέζακι. "Εγγραψε τὸ γράμμα του μέσα σὰ λίγα λεπτά πὺ μπόρεσε να τὸ κρατήσῃ.

"Αγαπημένη μου "Εμμα, εἶπε τὸ γράμ-

μα. Στάθηκε ἀδύνατο να βρῶ κανένα μέρος για να μείνουμε: σταν προσπάθησα ν' ἀγοράσω ἕνα μεταχειρισμένο αὐτοκίνητο για να τὸ κάνουμε κορβατοκμάρα, αὐτὸς πὺ τὸ πωλοῦσε μοῦ ζήτησε 1800 ἰολλάρια, ἀλλά ἡ θελε να τοῦ πληρώσω καὶ ἄλλα 30 για τὰ μαξ λαοάνια. "Ακόμα καὶ σὸ φτωγοκομείο πήγα για να βρῶ δωμάτιο, ἀλλά μοῦ εἶπαν οτι ποῖτε να ἔχῃς τὰ μέσα για να σὲ ταντοποιήσουν.

Δὲν μπορῶ να βρῶ κρεῖς σταν αγορά. Οὔτε καμιά μπουκαλα κρασί.

Οὔτε καν πανταλόνια. Κουράστηκα πιά από τις ἀπογοητεύσεις καὶ βαρεθῆκα τις εἰρωνίες. "Αποφάσισα να τελειώσω μιά για πάντα μ' αὐτὴ τὴν κατάσταση. Τὸ γεγονός εἶναι οτι στὰ 1947 δὲν ἔχουν μείνει καὶ πολλὰ πράγματα πὺ να μὴν ἔχουν τελειώσει. "Ας τελειώσω λοιπὸν κι ἐγώ. Με ἀγάπη, ὁ ἀντρας σου - Στάνλεϋ.

Μὲ τὸ γράμμα αὐτὸ στὴν ἐξωτερικὴ του τσέπη, κι ἀφοῦ ἐπιθεώρησε τις ταυτότητές του καὶ βεβαιώθηκε οτι ἦταν ἐντάξει, ὁ Ντάμπλ τράβηξε για τὸν πλησιέστερο σταθμὸ τοῦ "Υποσίου. "Ήταν 8 ἡ ὥρα καὶ ἡ μεγάλη κίνηση θὰ είχε σταματήσει. Μόλις είχε ξεκινήσει ἕνα τραῖνο. Μὲ σταθερὰ βήματα προχώρησε στὴν ἀκρὴ τῆς ἀποβάθρας καὶ περιμένα να φανῇ τὸ ἐπόμενο. Μόλις θὰ ξεκινούσε, θὰ ριχνόταν ἐπάνω σὲς γραμμές.

Ε να τραῖνο μῆλῃς λαχανιασμένο σὸ σταθμὸ. "Αλλά δὲν ἔλεγε να ξεκινήσῃ καὶ πάλι. Κι ὁ Ντάμπλ ἀκούσε, χωρίς να τοῦ κἀν μεγάλη ἐντύπωση, αὐτὸ πὺ ξεφώνιζαν οἱ ἀνθρωποι τοῦ τραίνου:

— Τέρμα! Οἱ ἐπιβάτες να βγοῦν γιατί δὲν πρόκειται να πάῃ παρακάτω.

— Νὰ πάρῃ ἡ ὄργη, εἶπε κάποιος πὺ στεκόταν δίπλα στὸν Ντάμπλ. Κι ἔλεγα οτι θὰ πρόφτανια να φτάσω σὸ σπίτι μου προτοῦ ἐκδηλωθῇ ἡ ἀπεργία.

Περιμένα ὑπομονητικὰ ὥσπου βρῆκε ἕνα ταξὶ πὺ είχε τὴν καλωσύνη να δέχεται ἐπιβάτες καὶ τράβηξε σὸ με-

γαλύτερο και ψηλότερο ξενοδοχείο που υπήρχε στην πόλη, ανέθηκε στο τριακοστό πάτωμα κι άρχισε να κάνει βόλτες στους διαδρόμους όπου βρήκε ένα δωμάτιο που οι καμαριέρες είχαν αφήσει ανοιχτή την πόρτα του μετά το καθάρισμα. "Ανοίξε τον τηλεφωνικό κατάλογο και βρήκε τον αριθμό του μεγαλύτερου γραφείου κηδεϊών που υπήρχε σ' δόκιμη την πόλη. Πέρασε πολλή ώρα προτού του απαντήσουν.

— "Ακούστε με με προσοχή, είπε.

— Σε ποιόν θέλετε να μιλήσετε, παρακαλώ; ρώτησε απότομα η κοπέλλα από την άλλη άκρη της γραμμής.

— Δεν έχει σημασία, είπε ο Ντάμπλ. Και σ' ου μου κάνεις.

— Δεν μου επιτρέπεται να κουβεντιάσω με τους πελάτες, του είπε η κοπέλλα υπερέχονα. Πρέπει να περιμένετε ώπου να σας συνδέσω με κανένα σύμβουλο της εταιρίας. Θα σας δώσω τον κ. Μακρόντερ. Μην αφήσετε το ακουστικό.

Το όνομά μου, είπε ο Ντάμπλ, όταν απάντησε επιτέλους ο Μακρόντερ, είναι Ντάμπλ. Βρίσκομαι στο δωμάτιο 3-9-3-6 του Ξενοδοχείου «Κόλντ Άρμς». "Επειδή δεν μένω εδώ και τόνομά μου δεν υπάρχει στα βιβλία του ξενοδοχείου, σας παρακαλώ να κρατήσετε μία σημείωση για να μην το ξεχάσετε. Μόλις κλείσω το ακουστικό θα πηδήξω από το παράθυρο. Σας παρακαλώ να έρθετε να με μαζέψετε. Θα βρήτε το σώμα μου στην πλευρά του ξενοδοχείου που βλέπει στην εδω Μάντισον. Θέλω να μου κάνετε άπληη κηδεία. Θα δήτε, σ' ένα σημείωμα που θα βρήτε στην τσέπη μου, ποιόν πρέπει να ειδοποιήσετε.

— Μία στιγμή κ. Ντάμπλ, είπε ο

κ. Μακρόντερ. "Εχετε την καλωσύνη να μάς πείτε ποιός σας έδωσε το όνομα των γραφείων μας;

— Το διάλεξα στον τηλεφωνικό κατάλογο, είπε ο Ντάμπλ, γιατί έχετε την μεγαλύτερη διαφήμιση.

— Το είπα και το ξαναείπα στον κ. Λάσγουελ ότι πρέπει να την αποσύρουμε αυτή τη διαφήμιση. Το γεγονός είναι κ. Ντάμπλ πως δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτε για σας. Οι υποχρεώσεις μας για το 1947 ξεπερνούν κατά πολύ τις δυνατό-

τητές μας. "Αν σας ενδιαφέρει η ανοίξη του 1948 μπορούμε να σας στείλουμε μία έντυπη αίτηση. Πάντως για την ώρα δεν γίνεται τίποτα. Οι εργατές μας έχουν πολύ περισσότερη δουλειά απ' ό,τι μπορούμε να βγάλουν πέρα. Γιατί δεν αποστεινέστε στον κ. Γκίντλ, του Σωματίου των Βαλαμωτών; "Ισως να μπορέσει αυτός να σας τακτοποιήσει, αν και αμφιβάλλω. Είλικρινώς σας λέω, ίμεις δεν είμαστε καθόλου σέ θέση να σας εξυπηρετήσουμε. Μόλις που προφταίνουμε τους πιο παλιούς πελάτες μας. Μας παρασκοτίσατε κ. Ντάμπλ.

Ο Ντάμπλ, δεν είχε προσέξει τον άνθρωπο που μπήκε στο δωμάτιο και στάθηκε ξαφνικά ανάμεσα σ' αυτόν και το παράθυρο.

— "Εκάλεσα το μυστικό αστυνόμο του ξενοδοχείου, είπε ο άγνωστος κι ο τόνος της φωνής του έδειχνε ότι θεωρούσε τον Ντάμπλ θεότρολλο και φοβόταν ότι από στιγμή σε στιγμή θα του ριχνόταν.

— Βάζω στοίχημα πέντε δολάρια ότι δεν θα έρθει, είπε ο Ντάμπλ.

"Ηρθε όμως, κι άδραξε απότομα τον Ντάμπλ από το μπράτσο.

— Σας νοιάζουμε θωμάτια, κι αυτό είναι το ευχαριστώ σας, είπε ο μυστικός αστυνόμος. Θα φροντίσω προ-

σωπικά εγώ ο ίδιος να μην ξαναπατήσης το πατάρι σου εδώ μέσα. "Ε, "Αντερσεν, έλα δώ.

Ο "Αντερσεν ήταν αστυφύλακας. Τι τρέχει εδώ; ρώτησε αδιάφορα.

— Απόπειρα αυτοκτονίας, είπε ο μυστικός και σούφρωσε τα μούτρα του κοιτάζοντας τον Ντάμπλ. «Δεν το ήξερες ότι πιά φυλακή γι' αυτό που έκανες, ε;

Ο Ντάμπλ το ήξερε από τότε που ήταν δεκαπέντε χρονών, αλλά δεν είχε τίποτα. Και ο "Αντερσεν άρχισε να τηλεφωνήματα.

Κοίτα δώ, είπε στο τέλος στον Ντάμπλ. Δεν μπορούν να στείλουν αυτοκίνητο πριν από τις 11. Είναι πνιγμένοι στη δουλειά στο Τμήμα της 20ής 'Οδο. "Οπωσδήποτε θα πρέπει να περιμένεις ως την Τετάρτη ή την Πέμπτη για να έρθει η σειρά σου να εξεταστής από τον ψυχίατρο. Θα πληρώσης την εγγύηση και θα σ' αφήσουν

ελεύθερο. Τράβα λοιπόν σ' αν καλό παιδί! Μόνος σου στο Τμήμα της 35ης 'Οδο. Σύμφωνοι; Μην πάς στη Διεύθυνση της 'Αστυνομίας. Είναι κι εκεί πνιγμένοι ως το λαιμό.

— Γιατί δεν τόν χώνεις μέσα τόν παλαβό; ρώτησε θυμωμένος, ο μυστικός.

— Φαίνεται πως έχεις άχυρα στο κεφάλι σου, είπε ο "Αντερσεν. Πρόσεξέ με, Μάκ, να καταλάβεις. "Εχουμε ένα ώρισμένο αριθμό κελιών, που χωρούν ένα ώρισμένο αριθμό ανθρώπων. Για την ώρα μόλις χωράνε οι δολοφονοί και οι έμπρηστές. Ούτε ανθρώπους, ούτε ώρα διαθέτουμε για τους μικροεγκλήτες. Αυτούς που αποπειρώνται να αυτοκτονήσουν δεν τους αφήνουμε ούτε στον προθάλαμο της φυλακής να μπουδ. Το μόνο που μπορώ να κάνω γι' αυτόν το φουκαρά είναι να το δώσω ένα σημείωμα που να του λέει να ξαναπαράση το Δεκέμβριο. Και το κρεβάτι του αν κουβαλούσε μαζί του θα μάς ήταν αδύνατο να τόν κλείσουμε μέσα, τώρα.

Σ' ΕΝΑ από τα καινούρια συγχρονισμένα δημοτικά σχολεία της "Αμερικής προσελήφθη μία νέα δασκάλα με πολύ καλές συστάσεις. Στο πρώτο της μάθημα έβαλε τα παιδιά να γράψουν μία έκθεση με όποιο θέμα προτιμούσαν, για να κατατοπιστεί για την τάξη της. Τα αποτελέσματα ήταν πολύ ενδιαφέροντα και διαφωτιστικά. "Η έκθεση ενός μικρού αγοριού άρχιζε έτσι:

«Μια φορά κ' έναν καιρό ήταν μία πολύ φτωχή οικογένεια. "Η μητέρα ήταν φτωχή, ο πατέρας ήταν φτωχός, η κόρη ήταν φτωχή, η μαγειρίσα ήταν φτωχή, ο ύπηρετής ήταν φτωχός...»

«NEW YORKER»

ΤΟ ΚΛΕΙΣΙΜΟ του ματιού χρονομετρήθηκε τελευταία στο Λονδίνο με μικρούς ελαφρούς καθρέφτες εφορμισμένους στα βλέφαρα. Μία παλαιή φωτεινή ακτίνα που διακόπτεται κάθε 0,01 του δευτερολέπτου ανακατοπτρίζεται από τους καθρέφτες με τέτοιο τρόπο ώστε κάθε κίνηση του επάνω βλεφάρου κατογράφεται σε μία φωτογραφική ταινία. "Ετσι φάνηκε ότι στο κοινό κλείσιμο του ματιού το βλέφαρο χρειάζεται 0,4" - 0,5" για να κατέβει, επί 0,15" μένει κάτω, και 0,2" για να ξαναγυρίσει στην αρχική του θέση.

WILLIAM P. KEASBY, στο «Saturday Evening Post»

Τὸ θαυματουργὸ Ἰπσοφόν

Τοῦ PERCY KNAUTH

(Ἀπὸ τὸ «Life», Σικάγο)

Οἱ διαφημίσεις γιὰ τὸ Ἰπσοφόν (Ἀυτοφώνον), γράφουν «ἀκούει καὶ μιλά γιὰ σὰς». Πραγματικὰ τὸ Ἰπσοφόν εἶναι ὁ πρῶτος πλήρης αυτόματος τηλεφωνογράφος, ἡ πραγματοποίηση ἐνός ὁνείρου ποὺ οἱ εἰδικοί προπαθοῦσαν νὰ ἐπιτύχουν ἐδῶ καὶ 50 χρόνια. Ἡ βασικὴ ἀρχὴ τὴν ὁποία στηρίζεται τὸ Ἰπσοφόν εἶναι ἀπλή: «Ἐνα κοινὸ τηλεφώνον συνδέεται μ' ἓνα ἀτσάλινο σῆμα μὲ ἓνα μηχανήμα ποὺ καταγράφει ὅλες τὶς συνδιαλέξεις. Ἄν λείπετε ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ χτυπήσῃ τὸ τηλεφώνον, τὸ Ἰπσοφόν μπαίνει σὲ λειτουργία ὑστερὰ ἀπὸ τὸ τέταρτο κουδούνισμα. Ἀκούγεται μιὰ φωνὴ ποὺ λέει μιὰ φράση ἢ δυό, ἀκριβῶς ἔτσι: «Ἐδῶ τὸ Ἰπσοφόν, ἐταιρία Μπλάνκ, γραφεῖο κ. Ντένχαμ. Προσοχὴ. Παρακαλῶ μιλήστε — τώρα —» καὶ τότε περιμένει νὰ μιλήσῃ ἐκεῖνος ποὺ τηλεφωνεῖ. Ἄν δὲν τὰ χάσῃ καὶ μιλήσῃ, τὸ Ἰπσοφόν θὰ καταγράψῃ τὰ λόγια του ἐπὶ μισὴ ὥρᾳ χωρὶς διακοπὴ. Ὅταν τελειώσῃ ἡ συνδιάλεξις ἐκεῖνος ποὺ καλεῖ δίνει τὸ ὄνομά του καὶ κρεμᾷ τὸ ἀκουστικὸ τὸ Ἰπσοφόν εἶναι ἑτοιμὸν γιὰ τὴν ἐπόμενη κλήσιν.

Τὸ μηχανήμα αὐτὸ τελειοποιήθηκε κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ πολέμου ἀπὸ τὸ ἐργοστάσιον «Werkzeugmaschinenfabrik Oerlikon Buhrle & Co» τῆς Ζυρίχης. Ἡ Ἑλβετικὴ ἐταιρία ἀγόρασε τὸ σχέδιον στὸν πόλεμον ἀπὸ ἓναν Γερμανὸν Μύλλερ καὶ ἀνέθεσε τὴν τελειοποίηση γιὰ τὴν ἐξαγωγή του στὸ ἐμπόριον στὸ νεαρὸ φυσικὸ ἔρποντ Κέλλερ.

Τὸ πρωτότυπο αὐτὸ μηχανήμα ποὺ ἔχει ἀρκετὰ κινήσεις γιὰ νὰ καταπλήξῃ ἀκόμη καὶ ἓναν Ἑλβετὸ ὁρολογιοποιὸ ἐκτελεῖ πολλὰς δουλειάς. Ἡ βασικὴ του ἐργασία βέβαια, εἶναι νὰ καταγράψῃ τὰ μηνύματα καὶ νὰ τὰ ἀναμεταδίδῃ. Ὅταν γυρίστε στὸ σπίτι

καὶ ἡ πᾶτε στὸ γραφεῖο σας, σηκώνετε τὸ δέκτη, πατάτε ἓνα κουμπὶ καὶ ἀκούτε ὅλα ὅσα σὰς ἔχουν τηλεφωνήσει. Ἄν λείπετε ἀπὸ τὸ γραφεῖο καὶ θέλετε νὰ μάθετε ἂν σὰς τηλεφωνήσῃ κανεὶς, παίρνετε τὸν ἀριθμὸ τοῦ τηλεφώνου σας καὶ ἀκούτε κάθε τι ποὺ ἔχει καταγράψῃ τὸ Ἰπσοφόν.

Εἶναι ὥστόσο φανερό, πῶς δὲν θέλετε καθέννας ποὺ παίρνει τὸν ἀριθμὸ σας νὰ μπορῇ νὰ παρακολουθῇ ὅλα τὰ μηνύματα ποὺ ἔχει καταγράψῃ γιὰ σὰς τὸ Ἰπσοφόν. Ἡ μυστικότης ἔχει ἐξασφαλισθῇ. Ἐπάνω στὸ Ἰπσοφόν, ποὺ εἶναι ἐντελῶς ὁμοιο μὲ ἓνα κοινὸ τηλεφώνον σὲ μιὰ μεγαλύτερη βάση μὲ 4 σειρὰς κουμπιά, σὲ 10 μικρὰ σημάδια, ὑπάρχουν 2 σειρὰς κουμπιά μὲ ἀριθμοὺς ἀπὸ τὸ 1-0. Πρὶν φύγετε βάζετε ἓνα κλειδί στὴν κλειδαριὰ ποὺ ὑπάρχει στὸ κάτω μέρος τοῦ κουτιοῦ, τὸ γυρίζετε κατὰ τὸ 1/4 πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ὑστερὰ διαλέγετε ἓνα συνδυασμὸ ἀριθμῶν πιέζοντας τὰ κατάλληλα κουμπιά: ἄς ποῦμε τοὺς ἀριθμοὺς 3,5 καὶ 7. Ὑστερὰ γυρίζετε τὸ κλειδί στὴν πρώτη του θέση: τότε τὰ κουμπιά ἐπανερχοῦνται στὴ θέση τους καὶ κλειδώνουν ἔτσι ὥστε ἔχετε τὸ μυστικὸ σας συνδυασμὸ.

Ὅταν πάρετε τὸν ἀριθμὸ σας ἀπ' ἐξω, περιμένετε ὥσπου νὰ ἀρχίσῃ νὰ μιλά τὸ Ἰπσοφόν. Ὑστερὰ ἀπὸ τὴ λέξι «Προσοχὴ» λέτε δυνατὰ καὶ καθαρά «Ἐμπρός, ἔμπρός». Τότε τὸ Ἰπσοφόν ἀλλάζει πορεία. Ἀντὶ νὰ σὰς ζητήσῃ νὰ ἀρχίσετε νὰ μιλάτε, ἀρχίζει νὰ μεταδίδῃ μιὰ σειρὰ ἀριθμοὺς ἀπὸ τὸ 1-0. Ὑστερὰ ἀπὸ κάθε ἀριθμὸ μεσολαβεῖ διάλειμμα δύο δευτερολέπτων. Ἀφοῦ ἀκούσετε τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ μυστικοῦ σας κώδικα, δηλ. 3,5 καὶ 7, ἐπαναλαμβάνετε δυνατὰ καὶ καθαρά τὶς λέξεις «ἔμπρός, ἔμπρός». Τὸ Ἰπσοφόν ἀφοῦ συμπληρώσῃ τὴν ἀπα-

ρίθμηση τῶν ἀριθμῶν, σὰς μεταδίδει τὰ μηνύματα ποὺ κατέγραψε στὴν ἀπουσία σας.

Ἄν ἔχετε ξεχάσῃ τὸ συνδυασμὸ, τὸ Ἰπσοφόν σὰς μεταδίδει ἀπλὰ τὸ σῆμα «ἐργάζεται». Τὸ ἴδιο βέβαια θὰ γίνῃ καὶ γιὰ καθέναν ποὺ θὰ προσπαθῇ ν' ἀκούσῃ τὰ μηνύματα σας χωρὶς νὰ ξέρῃ τὸ συνδυασμὸ τῶν ἀριθμῶν ποὺ ἔχετε διαλέξει. Ἐπειδὴ ὑπάρχουν 1023 δυνατοὶ συνδυασμοὶ καὶ ἐπειδὴ μπορεῖτε νὰ ἀλλάξετε τὸ συνδυασμὸ σας ὅποτε θέλετε, ἡ μυστικότης εἶναι ἐξασφαλισμένη.

Ἀφοῦ ἀκούστε, ὅτι ἔχει νὰ σὰς πῇ τὸ Ἰπσοφόν σας, θὰ θέλετε, πιθανόν, νὰ τὰ σβύσετε. Καὶ αὐτὴ ἐπίσης ἡ δουλειὰ εἶναι πολὺ ἀπλή. Ὅταν τὸ Ἰπσοφόν τελειώσῃ ὅσα ἔχει νὰ σὰς πῇ ἀκούγεται ἓνας βόμβος. Τότε, σεῖς λέτε, «Σβύσε, σβύσε», καὶ τὰ μηνύματα ἐξαφανίζονται γιὰ πάντα.

Τὸ Ἰπσοφόν προσφέρει στὸν καθέναν δύο εὐκαιρίας. Ἄν τὸ πρόσωπο ποὺ σὰς τηλεφωνεῖ τὰ χάσῃ καὶ δὲν μπορέσει νὰ μιλήσῃ τὸ μηχανήμα περιμένει 12 δευτερόλεπτα καὶ ὑστερὰ ἐπαναλαμβάνει τὰ λόγια του. Ἄν ἀκόμα πρέπει νὰ διαβάξετε σημειώσεις τὴν ὥρᾳ ποὺ μιλάτε, ἔχετε 12 δευτερόλεπτα γιὰ νὰ βρῆτε ἐκεῖνο ποὺ ζητᾶτε καὶ νὰ συνεχίσετε τὴν ὁμιλία σας.

Σήμερα τὸ Ἰπσοφόν φτάνει στὰ γραφεῖα σὲ δυὸ κομμάτια: τὸ ἓνα εἶναι ἓνα μεγάλο κουτὶ σκεπασμένο μ' ἓνα μεταλλινὸ κάλυμμα καὶ ἔχει τὸ μέγεθος δύο τραπέζιων γραφομηχανῆς, τὸ ἄλλο εἶναι τὸ ἴδιο τηλεφώνον. Τὸ κουτὶ περιέχει ὅλη τὴ συσκευή καταγραφῆς καὶ μπορεῖ νὰ ἐγκατασταθῇ σὲ ὁποιοδήποτε γραφεῖο. Στὴν Ἑλβετία μιὰ συσκευὴ Ἰπσοφόν νοικιάζεται μὲ συμβόλαιον γιὰ 5 χρόνια πρὸς 150 ἑλβετικά φράγκα τὸ μῆνα.

ΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ στὴν Κίνα μαθαίνουν νὰ παίζουν στὸ θέατρο ὅπως στὴν Ἑλλάδα μαθαίνουν νὰ παίζουν πιάνο ἢ νὰ ζωγραφίζουν. Εἶναι περιπλοκὴ τέχνη ἡ ἡθοποιία γιὰ νὰ τὴ μάθῃ κανεὶς. Ἐνας ἡθοποιός, ἄντρας ἢ γυναίκα, διαλέγει ἓναν τύπο ἀπ' ὅταν εἶναι νέος: μαθαίνει τὴν τεχνικὴν του καὶ δὲν τὸν ἀποχωρίζεται ποτέ.

Ὁ Μάι Λάν Φάνγκ π.χ., ὁ διάσημος Κινέζος ἡθοποιός, εἰδικεύεται σὲ ὁλοὺς κοριτσιῶν 18 χρόνων. Ἡ γυναίκα του, γνωστὴ ἡθοποιὸς καὶ αὐτὴ, ἐμφανίζεται συνήθως σὲ ὁλοὺς ἀνδρῶν, 50 ἐτῶν ἢ καὶ περισσότερον.

Πολὺ δύσκολη εἶναι ἡ θέση ἑνὸς ἐρασιτέχνη ἡθοποιοῦ. Καὶ τοῦτο γιατί μιὰ φορὰ ὁ Κομφούκιος εἶπε ὅτι ποτέ ἓνας καλὸς ἄνθρωπος δὲν γίνεται ἡθοποιός.

«THE DAILY HERALD», Λονδίνο

Τὸ πείραμα

Εἰς τὸ Ὑγειονομικὸν Κέντρον τοῦ Πέκαμ ἔρχονται τώρα 300 οἰκογένειαι, ἀπὸ μίαν περιφέρειαν ἀκτίνος ἐνὸς μιλίου, ἀπόστασιν δηλαδὴ τὴν ὅποιαν μπορεῖ νὰ κάνῃ ἓνα παιδί. Δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον παρόμοιον κτίριον οὔτε εἰς κανέν ἄλλο μέρος γίνεταί ἡ ἐργασία πού γίνεται εἰς αὐτό.

Τὸ Ὑγειονομικὸν Κέντρον τοῦ Πέκαμ εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητά ἓνα ἐργαστήριον ὅπου ἀντὶ πειραματοζῶων χρησιμοποιοῦνται ἄνθρωποι. Ἡ ἀρχὴ τοῦ εὐρίσκειται πρὶν ἀπὸ 20 ἔτη, εἰς τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὅποιαν δύο νεαροὶ βιολόγοι ἤρχισαν νὰ μελετοῦν δύο νέας σπουδαίας μεθόδους διὰ τὴν λύσιν τῶν ὑγειονομικῶν προβλημάτων.

Κατ' ἀρχὴν ἀπεφάσισαν ὅτι ὁ καλύτερος τρόπος διὰ τὴν καταπολέμησην τῆς ἀσθενείας γενικῶς ἦτο ἡ διατήρησις τῆς ὑγείας τοῦ κόσμου. Αὐτὸ βέβαια δὲν χρειάζεται συζήτησιν. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὅμως ἦτο μιὰ ἀρχή, τουλάχιστον ἐπαναστατική. Δεύτερον, ἀλλ' ἴσως σπουδαιότερον, ἤρχισαν νὰ ἐρευνοῦν τὴν πολὺπλευρον ἀλληλεπίδρασιν ὑγείας, περιβάλλοντος καὶ κοινωνίας.

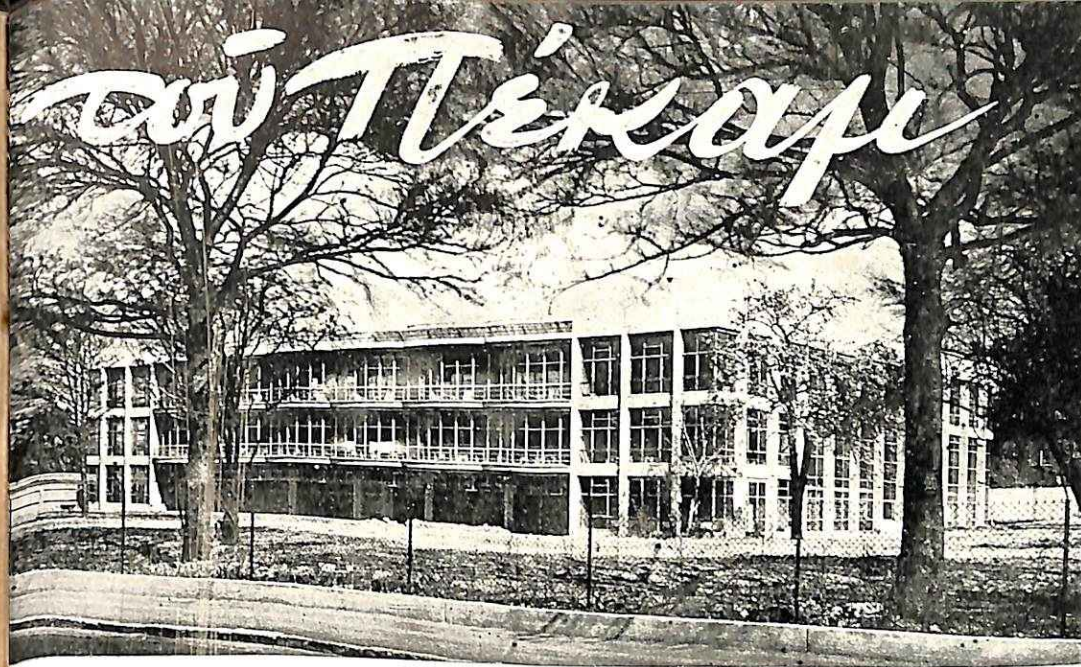
Οἱ δύο βιολόγοι, ἡ Δρ Ἰννες Πῆρς καὶ ὁ Δρ. Τζ. Σκῶτ Οὐίλλιαμσον, μὲ μίαν ομάδα φίλων, ἀπεφάσισαν νὰ δημιουργήσουν μίαν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν ἣ ὅποια θὰ ἐβοήθει τὰς οἰκογενεῖας νὰ ἀποφεύγουν τὰς ἀσθενείας μᾶλλον, παρὰ νὰ θεραπεύωνται ἀφοῦ ἀσθενήσουν. Ἰδρυσαν λοιπὸν κατ' ἀργὸς μίαν λέσχην εἰς ἓνα σπίτι ὅπου ἦλθαν 112 οἰκογένειαι διὰ διάφορα κοινωνικά ζητήματα καὶ διὰ περιοδικὴν ἰατρικὴν ἐξέτασιν. Ἡ λέσχη ὅμως δὲν ἦτο ἀρκετὰ μεγάλη. Τὸ κοινωνικὸν περιβάλλον τὸ ὅποιον ἐπίστευαν ἀπαραίτητον διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ὑγείας δὲν μποροῦσε νὰ τὸ δημιουργήσῃ ἕνας τόσο μικρὸς ὁργανισμός.

Ἐντὸς ἐπτὰ ἐτῶν συνεκεντρώθησαν 38.000 λίραι καὶ ἐκτίσθη μία λέσχη διὰ 2.000 οἰκογενεῖας. Ἦνοιξε τὸ 1938 καὶ ἐργάσθη μέχρι τοῦ 1939 ἔκλεισε κατὰ τὸν πόλεμον διὰ νὰ ἀνοίξῃ πάλιν εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 1946.

Εἶναι ἓνα κτίριον ἀπὸ μπετόν, μὲ μεγάλα παράθυρα. Ὅταν καθίσῃ κανεὶς εἰς ἓνα τραπέζι τῶν ἐντευκτηρίων μπορεῖ νὰ παρακολουθήσῃ πολλὰς ἀπὸ τὰς ἐργασίας τῆς λέσχης.

ΣΤΗΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕΛΙΔΑ »

ΕΠΑΝΩ: Ἡ εἰκὼν αὐτὴ δείχνει τὸ Ὑγειονομικὸ Κέντρο τοῦ Πέκαμ πού ἔχει κινήσει τὸ ἐνδιαφέρον ὅλου τοῦ κόσμου. Γιατροί, νοσοκόμας καὶ ἀσθενεῖς εἶναι μέλη αὐτοῦ τοῦ κέντρου, σὰν νὰ ἦσαν λέσχη. Οἱ ἀσθενεῖς καταφεύγουν στὸ Πέκαμ καὶ διὰ εἶναι καλὰ καὶ διὰ εἶναι ἄρρωστοι. Τὸ Πέκαμ ἔχει ἰατρυεῖο, παιδοκομικὸ σταθμὸ, κολυμβητήριον καὶ ἐντευκτήριον. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο οἱ γιατροὶ καὶ οἱ νοσοκόμας γνωρίζονται στενὰ μὲ τοὺς ἀσθενεῖς τοὺς. — ΚΑΤΩ: Ἐνὰ ἀπὸ τὰ τραπέζια τοῦ ἐντευκτηρίου ἔχει καταληφθῇ ἀπὸ μερικὰ παιδάκια πού παίζουν διάφορα παιχνίδια. Περνοῦν ἓνα εὐχάριστο ἀπόγευμα μαζὺ μὲ τοὺς φίλους τοὺς στὸ Κέντρο, χωρὶς νὰ ἐνοχλοῦν στὸ σπίτι τοὺς γονεῖς τοὺς.

διότι σχεδόν όλοι της οί τοίχοι, έκτός από τούς τοίχους του Ιατρικού τμήματος, είναι όλο γυαλί. Μπορείτε νά κάθεστε εκεί και νά παρακολουθήτε τά παιδιά πού κολυμβούν, νά βλέπετε τί γίνεται εις τήν άλλην άκραν του κολυμβητηρίου γύρω από τό όποιον είναι κτισμένο τó Κέντρον, άλλα μέλη πού χορεύουν ή παίζουν διάφορα παιχνίδια.

Όταν οί οργανωτάι έσχεδιάσαν τó κτίριον αυτό είχαν τήν θεωρία ότι εάν και τó πιό συνεσταλμένο μέλος μπορούσε νά παρακολουθή τάς διαφόρους έκδηλώσεις γύρω του, άναγκαστικώς θά ύπερνικούσε τήν ντροπή του και θά έπερνε και αυτό μέρος. Ή θεωρία απέδειχθη όρθή.

Αφού επί 4 έτη περιώδευσαν τó Λονδίνον, ή Δρ Πήρς και ό Δρ. Ούίλλιαμσον απέφασαν τελινώς νά κτίσουν τó κέντρον εις τó Πέκαμ. Άνεκάλυσαν ένα Λονδίνον χωρισμένον εις περιοχάς κατά τάξεις και κατά βιομηχανίας. Οί τραπεζιτικοί υπάλληλοι έμεναν εις ώρισμένας συνοικίας· οί σιδηροδρομικοί εις άλλην περιφέρειαν· οί έκατομμυριούχοι εις τά προάστεια. Δύο περιφέρειαι μόνον — τó Πέκαμ και τó Φούλαμ — είχαν

πληθυσμόν άρκετά ποικίλον, κατάλληλον διά τά πειράματά του.

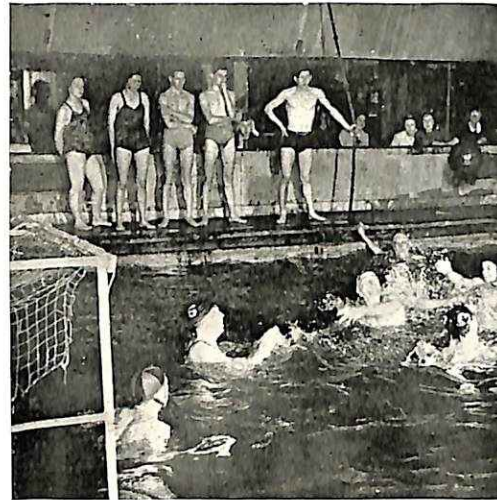
Αί οικογένειαι του Πέκαμ — οί άγαμοι δέν γίνονται δεκτοί — ζούν όλοι εις άκτίνα ενός μιλίου από τó Κέντρον και τά εισοδήματά των κυμαίνονται μεταξύ 3 λιρών τήν έβδομάδα και 1200 λιρών τó έτος. Ή συνδρομή είναι 2 σελλίνια τήν έβδομάδα. Πρώτος όρος συμμετοχής είναι ότι κάθε οικογένεια περνά από μίαν έτησίαν Ιατρικήν εξέταση.

Τó Κέντρον στηρίζεται εις τήν πεποίθησιν ότι βάσις τής μελέτης του προβλήματος τής υγείας δέν είναι τó άτομον άλλα ή οικογένεια και μάλιστα ή οικογένεια εξεταζομένη εις τάς σχέσεις της προς τήν κοινωνίαν. Έχει αποδειχθή ότι ή υγεία των διαφόρων μελών τής οικογενείας, αί σχέσεις μεταξύ συζύγων και παιδιών, τó οικογενειακόν περιβάλλον και αί κοινωνικαί συνθήκαι, όλα έχουν μίαν αποφασιστικήν και βαθειάν επίδρασιν εις τήν σωματικήν κατάστασιν του ατόμου.

Σκοπός τής Ιατρικής εξέτασεως δέν είναι άπλώς νά ανακαλύψη τήν ασθένειαν εις τά μέλη τής οικογενείας, άλλα νά εκτιμήση τός φυσι-

ΣΤΗΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕΛΙΔΑ

ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Οί οικογένειες πού είναι μέλη του Κέντρου πηγαίνουν εκεί τά βράδια νά πιουν ένα φλιτζάνι τσάι (ή ένα ποτήρι μπίρα) και νά κουβεντιάσουν. Πριν νά ιδρυθή τó Κέντρον του Πέκαμ ό πατέρας πήγαινε στην ταβέρνα, ή μητέρα έμενε στο σπίτι και, για νά ξεφορτωθούν τά παιδιά, τά έστειλαν στον κινηματογράφο ή στο δρόμο νά νά παίζουν. — ΕΠΑΝΩ: Ή Δρ. Ίνγκες Πήρς, μία από τούς διευθυντάς γιαιτρούς του Κέντρου, συνομιλεί με τήν Νι. Πέρντιου πού έχει στην άγκυλιά τó μωρό της. Ή οικογένεια Πέρντιου έκαμε αίτηση για νά γίνει μέλος του Κέντρου και τώρα περνά από τήν πρώτη Ιατρική εξέταση. Ό κ. Πέρντιου θά πάη νά εξεταστή κανένα βράδυ μετά τή δουλειά του. Τότε, αφού εξεταστή όλη ή οικογένεια, θά βγη ή Ιατρική έκθεση και σύμφωνα μ' αυτήν αν υπάρχει ανάγκη θά τούς συμβουλεύσουν ποιά θεραπεία. — ΣΤΗ ΜΕΣΗ: Τó βράδυ όσοι αγαπούν τó κολύμπι οργανώνουν ένα άγώνα ούώτερ-πόλο. Οί θεαταί παρακολουθούν τó παιχνίδι μέσα από τó έντενκτήριο, πού χωρίζεται από τήν πισίνα με ένα τράστιο παράθυρο. — ΚΑΤΩ: Κάθε βράδυ στην αίθουσα διασκεδάσεως τά μέλη χορεύουν· για μουσική έχουν ένα γραμμόφωνο με μεγάφωνο.

κας συνθήκας της οικογενείας και όλων των μελών της και την ικανότητά των δια μίαν ζώνη 1) άτομική, 2) οικογενειακή, 3) κοινωνική.

Μία μεγάλη αναλογία των μελών του Κέντρου προήλθε από το είδος εκείνο της κοινωνικής ερήμου ή όποια είναι τσον συνήθης εις μίαν μεγάλην σύγχρονον πόλιν. Οί οργανωταί του Κέντρου δηλώνουν ότι, κοινωνική δράσις δλίγων μηνών, ή απόκτησις φίλων, ή ανάπτυξις νέων ενδιαφερόντων και πείρας, ειχον σημαντικόν αποτέλεσμα εις την βελτίωσιν της υγείας, την αύξησιν της ζωτικότητος και την γενικήν τόνωσιν της πνευματικής και σωματικής υγείας.

Τό κέντρον διοικείται μόνο του. Κανονισμοί δέν υπάρχουν εκτός ενός ό όποιος επιβάλλει την έτησιαν υποχρεωτικήν εξέτασιν. Τά παιδιά και οί έφηβοί οργανώνουν τας εργασίας των χωρίς έπιτροπάς και χωρίς άρχηγούς. Όλα γίνονται με ήσυχίαν.

Παρατηρήθη ότι όταν παιδιά κάθι ήλικίας άφειθούν έλεύθερα εις ένα γυμναστήριον με διάφορα όργανα, σκάλες, δοκούς, ξύλινα άλογα και άλλα, παίζουν χωρίς να παθαί-

νουν τίποτε, διότι ή φυσική των ικανότης να προφυλάσσονται είναι μεγάλη.

Όταν τό Κέντρον ήνοιξε πάλιν πέρσει, 82 παιδιά έμαθαν να κολυμπούν άσκούμενα μόνα των.

Ο Δρ. Ουίλλιαμσον και ή Δρ. Πήρς, εξέταζοντες τά παιδιά, άνεκάλυσαν κάτι σπουδαίο. Κατά την διάρκειαν των 3 έτών από τό 1936 έως τό 1939, εξέτασαν πλέον των 4000 προσώπων διαφόρων ήλικιών και παρατήρησαν ότι τά 9% ήσαν έντελώς υγιά.

Έξ ίσου ενδιαφέρον είναι ότι τά στοιχεία των έδειξαν κάποια άνωμαλίαν την όποιον τά ίδια τά άτομα δέν είχαν άντιληφθή. Αυτά άποτελούν την τάξιν των «άσυνειδήτως άσθενών» ή όποια συνεχώς προμηθεύει πελάτας εις τας παθολογικάς και χειρουργικάς κλινικάς. Τό υπόλοιπον 32% ήσαν ένσυνειδήτως άσθενείς και ή άσθένειά των ένσυννοδούετο από πόνο υς ή άλλα συμπτώματα.

Από πέρσει τον Άπριλιον όποτε τό Κέντρον επανήρχισε τας εργασίας του έχουν εξέτασθή εκατοντάδες οικογενειών χωρίς να παρουσιάζουν σημαντικήν διαφοράν από εκείνας αί όποιαι εξετάσθησαν πρό του πολέμου.

Έκ των οργανωτών του Κέντρου, ή Δρ. Ίννεσ Χ. Πήρς και μία βιολόγος, ή Λούση Χ. Κρόκκε έγραψαν ένα βιβλίον σχετικώς με τό πείραμα του Πέκαμ. Από τό βιβλίον αυτό δημοσιεύομεν ένα απόσπασμα πού δείχνει τον λόγον διά τον όποιον δίδεται τόσο μεγάλη σημασία εις την λύσιν του προβλήματος της υγείας μέσω της οικογενείας.

ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΜΙΑΣ ΕΞΕΤΑΣΕΩΣ

(Από τό βιβλίον «The Peckham Experiment»

Έκδ. George Allen and Unwin, Λονδίνο)

Εις τας περιοδικάς υγειονομικάς εξετάσεις αί όποιαί γίνονται εις τό Κέντρον υπάρχον ώρισμένα στοιχεία, βασικά διά την επιτυχίαν της άποστολής του προς πρόληψιν της άσθενείας. Πρώτον είναι ή λύσις του προβλήματος αυτού μέσω της οικογενείας μάλλον παρά μέσω του ατόμου όπως συνηθίζεται παντού.

Συχνά ή άσθένεια ενός ατόμου δέν μπορεί να διαγνωσθή

ορθώς εάν δέν γνωρίζωμε την οικογένειάν του. Ένα σύμπτωμα μπορεί να ύπάρχη εις ένα μέλος της οικογενείας και μπορεί να εμφανίζεται άσήμαντο ένδω δέν παρατηρήται εις όλην την οικογένειαν, ένω συγχρόνως ή αίτιολογία του θα παραμένη σκοτεινή — άκόμη και διά τόν Ιατρόν — όταν δέν γνωρίζη ότι και εις τά άλλα μέλη της οικογενείας παρατηρήσαν άλλα και συχνά κρυπτά σημεία της αυτής άσθενείας. Μόνον όταν συγκεντρωθούν όλα τά στοιχεία μπορεί να δοθή κλινική βοήθεια. Εις την κατηγορίαν αυτήν πρέπει να σημειώσωμε την κακήν θρέψιν. Αί ένδοκρινικά άνωμαλίαί μας δίδουν ένα άλλο χαρακτηριστικόν παράδειγμα. Η προσωπική γνώσις της κράσεως των γονέων — τό μεγάλο αυτό όπλο του οικογενειακού Ιατρού των περασμένων χρόνων — εις την σημερινήν εποχήν της έπιστημονικής Ιατρικής δέν πρέπει να παραγκωνισθή ως κάτι άχρηστον, άλλ' αντιθέτως να ένισχυθή με τήν γνώσιν πού πηγάζει από τας άκριβείς μεθόδους αί όποιαί μπορούν να άντικαταστήσουν την παλαιάν διασθητικήν κλινικήν σοφίαν. Ό,τι άληθεύει διά την διάγνωσιν άληθεύει μέχρις ενός σημείου και διά την κατάλληλον θεραπείαν. Η έπαφή με όλην την οικογένειαν είναι κάτι βασικόν.

Τό παράδειγμα αυτό, δείχνει την σημασίαν της γνωριμίας όλης της οικογενείας. Κάποτε ήλθε εις τό Κέντρον μία οικογένεια* μητέρα, πατέρας, δύο παιδιά και ό μεγάλος γυιός της μητέρας από τον πρώτο της γάμο. Η συμμετοχή των ήρχισε με τον μικρό γυιό, 10 έτών, ό όποιος ήλθε καλεσμένος ένός άλλου μέλους. Τό παιδί έλεγε εις την μητέρα του να έλθη εις τό Κέντρον και να γίνη μέλος. Έκείνη ήλθε, με μεγάλη δυσκολία όμως, διότι ένγνώριζε ότι δέν θα μπορούσε να πειση τον άνδρα της να έλθη και εκείνος, έπειδή τελειοτάως δέν εύρίσκοντο εις καλās σχέσεις. Τέλος ό Ιατρός τον όποιον είδε με την έλπίδα ότι θα υπερνικήση την διάταξιν της όπισθροτικής οικογενειακής συμμετοχής, ήτο άμετάπιστος. Μητέρα και γυιός δέν μπορούσαν να έγγραφούν μόνοι. Απεφάσισαν λοιπόν να φέρη ό γυιός τον πατέρα του εις τό Κέντρον μόνον διά να συναντήση τον Ιατρόν. Τό παιδί επέτυχε. Έπεισε τον πατέρα του υπό τον όρο ότι θα έπρεπε να έρχεται εις τό Κέντρον μόνον διά την εξέτασιν του και διά την οικογενειακήν εξέτασιν* ποτέ άλλοτε. Εις τό Κέντρον τα μέλη μπορούν να πηγαίνουν ολανδήποτε ώραν θέλουν. Έτσι αυτό δέν του ήτο δύσκολον και ή οικογένεια έγινε μέλος.

Εις την εργαστηριακήν εξέτασιν εύρέθη ότι ή κόρη, 15 έτών, είχε διαβήτη, άπεκαλύφθη μάλιστα ότι έκανε συνεχή θεραπείαν εις μίαν ειδικήν κλινικήν. Ό διαβήτης της κόρης έφθασε να γίνη στία να φιλονεικήσουν οί σύζυγοι. Ό πατέρας κατηγορούσε την μητέρα ότι έφερε εις την «οικογένειά του» τον διαβήτη με την «κληρονομικότητά της».

Εις την οικογενειακήν εξέτασιν έμαθαν ότι τό άγόρι, 10 έτών, εις επανειλημμένας εξετάσεις είχε πολύ σάκχαρο και ότι ό πατέρας όχι μόνον είχε πολύ σάκχαρο εις τό αίμα άλλα και αρκετά ηύξημένο εις τό ούρα. Μόνον ή μητέρα και ό γυιός από τον πρώτο της γάμο δέν είχαν τίποτε. Όταν έγιναν αυτά γνωστά, έκτός από την συμπίλωσιν των γονέων, άλλαξε έντελώς τό διαίτολόγιο της οικογενείας και τοιουτοτρόπως ή άνωμαλία αυτή έξηφανίσθη τόσο από τον πατέρα όσο και από τό άγόρι. Η οικογε-

νειακή εξέτασις ἔλυσε ὄχι μόνον τὴ βιοχημική, ἀλλὰ καὶ τὴν κοινωνικὴ ἀνωμαλία αὐτῆς τῆς οἰκογενείας.

Ἐδῶ θέλομε νὰ τονώσουμε, ὅτι μὲ τὴν εξέτασιν ὅλης τῆς οἰκογενείας εἶδαμε τὴν κατεύθυνσιν τὴν ὅποιαν θὰ μπορούσε νὰ πάρῃ ἡ ἀνωμαλία εἰς περίπτωσιν πού ἡ ἀσθένεια θὰ ἐξακολουθοῦσε ἢ πού οἱ ἀσθενεῖς θὰ υπεβάλλοντο εἰς συνεχὴ καὶ μεγάλην κόπωσιν. Τὸ Κέντρον, μὲ τὸν τρόπο πού λειτουργεῖ δὲν δίδει φάρμακα, ἀλλὰ κάνει τὴν διάγνωσιν καὶ ἔτσι ἡ οἰκογένεια εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁτιδήποτε καὶ ἂν συμβῇ. Μόνον ἡ κόρη εἶχε ἀθεράπευτον διαβήτην. Ὁ πατέρας καὶ ὁ γυῖός εἶχαν ἀπλῶς μίαν ἀνωμαλίαν εἰς τὸ σάκχαρον ἡ ὅποια θὰ μπορούσε νὰ θεωρηθῇ ἀσήμαντος ἂν παρατηρεῖτο εἰς ἄλλο περιβάλλον· ἐδῶ ὅμως, εἰς αὐτὴν τὴν οἰκογενειακὴν περίπτωσιν ἀπαιτοῦσε μίαν προσωρινὴν θεραπείαν.

Εἶναι ἀτυχία ὅτι ἡ θεραπεία τῆς ἀσθενείας εἶναι τόσο περισσότερο θαυμαστικὴ ἀπὸ τὴν πρόληψιν τῆς. Δὲν θέλομε νὰ ποῦμε ὅτι ὁ πατέρας εἰς τὰ γεράματά του θὰ εἶχε περισσότερο σάκχαρο ἢ ὅτι τὸ παιδί θὰ ἐγίνετο διαβητικόν. Εἶναι ὅμως φανερόν ὅτι αὐτὴ εἶναι μία περίπτωσις εἰς τὴν ὅποιαν ἡ εξέτασις ὅλης τῆς οἰκογενείας ὠδήγησε εἰς ὠρισμένα μέτρα ἱκανὰ νὰ ἐξαλείψουν τὴν ἀσθένειαν. Ἡ περίπτωσις αὐτὴ εἶχε καὶ τὴν κοινωνικο-παθολογικὴν τῆς ἀποψιν. Μὲ τὴν ἱατρικὴν εξέτασιν τῆς οἰκογενείας ἔλειψε καὶ ἡ διάστασις τῶν γονέων.

Τὸ Κέντρον δὲν ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μόνον μὲ ὅλην τὴν οἰκογένειαν, ἀλλὰ διὰ τῶν τακτικῶν ἐξετάσεων σχηματίζει ἕνα πλήρῃ καὶ διαρκῶς αὐξανόμενον φάκελλον διὰ τὴν σωματικὴν, πνευματικὴν καὶ κοινωνικὴν κατάστασιν κάθε μέλους. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς τὸ Κέντρον παρουσιάζει ἰσχυρὰν ἀντίθεσιν μὲ τὴν ὑπηρεσίαν πού προσφέρεται γενικῶς ἀπὸ τοὺς ἱατρούς. Ὁ «οἰκογενειακός» ἱατρός ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν οἰκογένειαν μόνον ὅταν ὑπάρχῃ ἀσθένεια καὶ ἔτσι δὲν γνωρίζει τὰ μέλη τῆς παρὰ μόνον ὅταν ἀσθενήσουν.

Δεύτερον σημαντικὸν σημεῖον εἰς τὴν λειτουργίαν του, εἶναι ὅτι τὸ προσωπικόν τοῦ Ὑγειονομικοῦ Κέντρου πρέπει νὰ ἀποτελῇται ἀπὸ ἄτομα μὲ μεγάλην τεχνικὴν εἰδίκευσιν καὶ πείραν τὰ ὅποια νὰ ἀνακαλύπτουν τὴν ἀσθένειαν ὅταν εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς. Αὐτὸ εἶναι κάτι πολὺ πῶς δύσκολο ἀπὸ τὴν διάγνωσιν μιᾶς ἐκδηλωμένης ἀσθενείας ὅπου ὁ ἀσθενὴς παραπονεῖται, τὰ συμπτώματα εἶναι εὐγλωττα καὶ ὁ ἐξεταστής μπορεῖ νὰ προχωρῇ ἀπὸ ἕνα καθωρισμένο σημεῖον τῆς ἀνωμαλίας. Ἡ πείρα διὰ νὰ διαγνωσθῇ ἡ παρουσία μιᾶς ἀσθενείας εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς ἕναν κοινὸν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος δὲν παραπονεῖται, ὅπως καὶ ἡ πείρα εἰς ἄλλους κλάδους τῆς ἱατρικῆς πρέπει νὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν πράξιν καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν, ἀπὸ τὴν συνεχῇ ἐπαφὴν μὲ ἄτομα τὰ ὅποια δὲν παραπονοῦνται διὰ τίποτε. Πρὸς τὸ παρὸν τὸ ὕλικόν αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ βρεθῇ διὰ τὸν ἱατρὸν ἢ διὰ τὸν φοιτητὴν πουθενά ἄλλοῦ παρὰ εἰς τὸ Κέντρον τοῦ Πέκαμ.

PHILIP BOLSOVER

(Ἀπὸ τὸ «Daily Worker», Λονδίνο)

Τὸ μέλλον τῆς Ἰαπωνίας

Τοῦ O. M. GREEN

(Ἀπὸ τὸ «Fortnightly», Λονδίνο)

Ἐχει περάσει ἕνα ἔτος καὶ πλέον ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς ὑποδουλώσεως τῆς Ἰαπωνίας εἰς τὸν ἐχθρὸν ἐισβολέα ὁ ὁποῖος ποτὲ ἄλλοτε δὲν εἶχε πατήσι εἰς τὸ ἱερόν της ἔδαφος. Διὰ τοῦτο ἡ περίστασις εἶναι κατὰλλληλὴ διὰ νὰ ἐξετάσωμε τὴν σημερινὴν κατάστασιν καὶ τὰς προβλέψεις τοῦ μέλλοντος πού ἔχουν τόσο σκοτισθῇ ἀπὸ τὰς τρομερὰς ἀναστατώσεις τῆς Εὐρώπης. Παρακολουθοῦντες τὴν γενικὴν ἀφύπνισιν τῆς Ἀσίας ἐννοοῦμε διατὶ ὁ ρόλος τὸν ὁποῖον θὰ παίξῃ — πρὸς τὸ καλὸ ἢ τὸ κακὸ τῆς ἡπείρου αὐτῆς — ὁ δυναμικώτερος καὶ πλέον ἀγέρωχος λαὸς τῆς Ἀνατολῆς μὲ τὰ 80 ἑκατομμύριά του εἶναι κατὰ τὸ ὁποῖον δὲν μπορεῖ νὰ ἀγνοηθῇ.

Ποιὰ εἶναι ἀραγε ἡ σημερινὴ κατάστασις τῆς Ἰαπωνίας καὶ ποῖαι αἱ προβλέψεις διὰ τὸ μέλλον τῆς;

Διὰ νὰ ἀνακεφαλαιώσωμε μὲ ὀλίγας λέξεις τὴν κατάστασιν, μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι συνεπληρώθη ἀποτελεσματικῶς ἡ καταστροφὴ τῆς Ἰαπωνικῆς στρατιωτικῆς μηχανῆς καὶ ὅλων τῶν στοιχείων πού τὴν ἐξυπηρετοῦσαν. Τὸ ἔργον ὅμως τῆς ἀνοικοδομήσεως δὲν ἔχει ἀκόμη πάρει μορφήν. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν πού ὤψωσε τὴν ἀμερικανικὴν σημαίαν εἰς τὴν Πρεσβείαν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, εἰς τὸ Τόκιο, ἕως τὸν Ἀπρίλιον τοῦ παρελθόντος ἔτους, ὁπότε ἤρχισε νὰ κυδερᾷ μὲ τὴν βοήθειαν ἐνὸς συμβουλίου ἀπὸ Βρεταννοῦς, Ἀμερικανούς, Ρώσους καὶ Κινέζους, ὁ στρατηγὸς Μὰκ Ἀρθουρ ἐβρέθη ἀπόλυτος κύριος τῆς Ἰαπωνίας. Προσπάθησε, ἀκολουθῶν τὰς ὁδηγίας τοῦ προέδρου Τρούμαν, νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν ὑπάρχουσαν Ἰαπωνικὴν κυδερνῆσιν καὶ νὰ εἰσγηθῇ ὠρισμένας μεταρρυθμίσεις διὰ νὰ κἀνὴ πῶς φιλελεύθερον τὸ παλαιὸν ἀπολυταρχικὸν καθεστῶς. Οἱ Βρετανοὶ παρατηρηταὶ εἶχαν τὴν γνώμην ὅτι, γενικῶς, ὁ στρατηγὸς Μὰκ Ἀρθουρ ἐξετέλεσε καλῶς τὸ ἔργον του. Ἐὰν τὰ ἀποτελέσματα πού ἐκερδήθησαν εἶναι ἀπογοητευτικά, αὐτὸ ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ ὅτι ἡ ἡττα παρέσυρε εἰς τὴν κατα-

στροφὴν σχεδὸν ὅλους τοὺς θεσμοὺς ἐπάνω εἰς τοὺς ὁποίους ἐστηρίζετο ἡ ζωὴ τῆς Ἰαπωνίας, καὶ εἰς τὸ ὅτι οἱ Ἰάπωνες περιμένουν ἀκόμη μὲ ἀδελαιότητα νὰ μάθουν ποῖαν ἄλλην τιμωρίαν θὰ τοὺς ἐπιβάλλουν οἱ Σύμμαχοι. Ἡ καταστροφὴ τῆς στρατιωτικῆς μηχανῆς ἀπεδείχθη ὅτι ἦτο κάτι ἀπλούστερον ἀπ' ὅ,τι ἐνόμιζαν. Εἶναι ἀλήθεια πῶς δὲν ἔμενε σχεδὸν τίποτε ἀπὸ τὸν Ἰαπωνικὸν στόλον, ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα θωρηκτὸ μὲ σοδαράς βλάβας καὶ τὰ υπολείμματα τῆς ἀεροπορίας δὲν ἦσαν εἰς κατάστασιν νὰ προκαλέσουν ἀνυψυχίας εἰς τοὺς νικητάς. Ἐμεναν ἐν τούτοις ἐπιστρατευμένοι τέσσαρα ἑκατομμύρια ἄνδρες, τῶν ὁποίων κανεὶς δὲν ἔξερε τὸ πνεῦμα. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἐφάνησαν πειθῆναι: τέσσαρες ἡμέρας μετὰ τὴν ἀπόβασιν τοῦ στρατηγοῦ Μὰκ Ἀρθουρ, τὸ μεγάλο αὐτοκρατορικὸν γενικὸν ἐπιτελεῖον τῆς Ἰαπωνίας δὲν ὑπῆρχε. Ὁ λίγον ἀργότερα, ἔκλεισαν αἱ στρατιωτικαὶ σχολαί. Πάρα πολλὰ ὁργανώσεως τῶν ὁποίων σκοπὸς ἦτο ἡ διδασκαλία τῆς τέχνης τοῦ πολέμου διελύθησαν καὶ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1945 τὰ τέσσαρα αὐτὰ ἑκατομμύρια εἶχαν καταθέσει τὰ ὅπλα. Σχετικῶς μὲ αὐτὸ ἡ κατάργησις τοῦ Ὑπουργείου τῆς Μετῶνας Ἀνατολικῆς Ἀσίας — τὸ ὁποῖον ἐπαῖξε (ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πραγματικὴν διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου) τὸν

κύριον ρόλον εις τὴν διάδοσιν, τόσον εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικόν, τῆς ἰδέας «τῆς ἱερᾶς κατακτητικῆς ἀποστολῆς» τῆς Ἰαπωνίας— θὰ ἐδείξει ὁπωσδήποτε καὶ μάστιχα εἰς τοὺς σκεπτομένους Ἰάπωνας τί ἔχασαν.

Μεταξὺ τῶν πλεόν δημοφιλῶν μεταρρυθμίσεων τὰς ὁποίας ἐπέβαλε ὁ στρατηγὸς Μάκ Ἀρθουρ, τὴν πρώτην θέσιν ἔχει ἡ λεγομένη «Διακήρυξις τῶν Δικαιωμάτων», ποῦ ἐγένετο τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1945 καὶ ἐστέρησε διὰ μιᾶς τὸ Ἰαπωνικὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν ἀπὸ τὴν ἀπεριόριστον καὶ βλαβερὰν του δύναμιν. Ἡ ἀνηλεὲς λογοκρισία, ἡ κατὰ πινεξίς τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου καὶ τῆς σκέψεως καὶ ἡ τρομοκρατία τὴν ὁποίαν ἐξήρκει μία ἀστυνομία «πανταχοῦ παροῦσα» ἔκαναν αὐτὸ τὸ Ὑπουργεῖον τὸν πλεόν ἰσχυρὸν πράκτορα τοῦ στρατοῦ. Τὴν καθιέρωσιν τῆς Διακηρύξεως τῶν Δικαιωμάτων ἠκολούθησε ἡ ἀπελευθέρωσις 517 πολιτικῶν κρατουμένων, μερικῶν τῶν ὁποίων ἦσαν ἀπὸ ἐτῶν εἰς τὴν φυλακὴν χωρὶς ποτέ νὰ δικασθῶν. Συγχρόνως ἀπελύθησαν 4800 ἀστυνομικοί, ἄνω τῶν 100 τῶν ὁποίων ἦσαν ἀνώτεροι ἀξιωματικοί. Τὰ μέτρα αὐτὰ ἠκολούθησε ριζικὴ ἐκκαθάρισις τῶν περιφερειακῶν διοικήσεων, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀπελύθησαν 13 διοικηταὶ καὶ 135 ἀνώτεροι ὑπάλληλοι. Αὐταὶ αἱ μεταβολαὶ προεκάλεσαν τὸ μόνον σημεῖον ἀντιδράσεως ποῦ ἐξεδηλώθη ἔως τώρα εἰς τὴν Ἰαπωνίαν: τὴν παραίτησιν τοῦ πρίγκηπος Χιγκάσι Κούνι, (τὸν ὁποῖον ὁ αὐτοκράτωρ εἶχε διορίσει πρωθυπουργὸν μετὰ τὴν συνθηκολόγησιν τῆς Ἰαπωνίας) καθὼς καὶ ὅλου τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Τὸν πρίγκηπα διεδέχθη ὁ ἡλικιωμένος βαρὺνός Σιντεχάρα καὶ ἔκτοτε δὲν ἐσημειώθη καμμία ἀντίπραξις εἰς τὰ μέτρα τῶν ἀρχῶν κατοχῆς.

Πρέπει νὰ σημειώσωμεν ἄλλωστε ὅτι εἰς τὸν Ἰαπωνικὸν τύπον, ὅπως καὶ

1. Ἀπὸ τότε ποῦ ἐγράφη τὸ ἀρθρον αὐτὸ ἐσηματίσθησαν δύο ἀκόμη κυβερνήσεις, ἡ κυβέρνησις τοῦ Ἰοσίτα, φιλελευθέρη καὶ ἀνεξάρτητος, τὴν ὁποίαν τελευταίως διεδέχθη ἡ σοσιαλιστικὴ δημοκρατικὴ κυβέρνησις τοῦ Ταγιαμά.

εἰς τὸ ραδιόφωνον, τοὺς κινηματογράφους καὶ τὰ θέατρα, εἶχε δοθῇ καθελευθερία νὰ λέγουν ὅτι ἤθελαν (ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ μὴν εἶναι τίποτε ἀνάρμοστον διὰ τὰ στρατεύματα κατοχῆς) καὶ ὁ τύπος ἐπωφελέθη πολὺ ἀπ' αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν.

Μία ἄλλη μεταρρύθμισις ἡ ὁποία ἔχει καὶ τὴν γραφικὴν τῆς ὅφιν εἶναι ἡ κατάργησις τοῦ Σιντοϊσμοῦ ὡς ἐπισήμου θρησκείας. Ὑπάρχουν, ἡ μᾶλλον διήρχαν δύο εἴδη Σιντοϊσμοῦ: 1) ἡ πρωτόγονος θρησκεία, ἡ ὁποία εἶχε τὰς ἀρχὰς τῆς εἰς τὰς προϊστορικὰς θεωρίας διὰ τὴν ψυχὴν «ἡ θρησκεία τῶν 10 ἐκατομμυρίων θεῶν» ὅπως τὴν ὠνόμαζαν αὐτὴ θεοποιῶδες τὸ πᾶν, ἀπὸ τὸν ἄερα ἕως τὴν μασιά τῆς κουζίνας. 2) Τὸ πολιτικὸ σύστημα τοῦ ὁποίου βᾶσις ἦτο ἡ ὑποτιθεμένη θεϊκὴ καταγωγὴ τοῦ αὐτοκράτορος, σύστημα τὸ ὁποῖον ἐπέβαλε ὁ στρατὸς, τὸ μετέδωκε καὶ τὸ ἐρρίκωσε βαθειὰ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἔθνους διὰ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν καθῆ φιλοδοξίας του. Παρατηρεῖται κανεῖς ἐπίσης καὶ δύο ἄλλας ἀλλαγὰς αἱ ὁποῖαι θὰ ἔχουν μεγάλας συνεπείας διὰ τὸ μέλλον τῆς Ἰαπωνίας: αὐταὶ εἶναι:

1) Ἡ προσπάθεια διὰ νὰ σπᾶσῃ ἡ δύναμις τῶν περιφήμων Ζαῖμπάτσου, τῶν μεγάλων συνδικάτων τὰ ὁποῖα ἐκυβερνεῖσαν δικτατορικῶς τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον, καὶ γενικῶς ὅλην τὴν Ἰαπωνικὴν οἰκονομίαν. 2) ἡ κατάργησις τοῦ παλαιοῦ ἀγροτικοῦ φεουδαρχικοῦ συστήματος. Συμφωνῶς πρὸς μίαν τελευταίαν ἐκθεσιν ποῦ ἐδημοσίευσεν ὁ στρατηγὸς Μάκ Ἀρθουρ, τὰ τέσσαρα κυριώτερα συνδικάτα, Μιτσούι, Μιτσουμπίσι, Σ.υμϊτέμο καὶ Γιασούντα, μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, εἶχαν μόνον 3.000 διασκατομύρια γιέν, ἐνῶ τὸ 1930 εἶχαν 875.

Ἡ πρώτη ἐνέργεια ποῦ ἐγένετο διὰ τὴν καταστροφὴν των, ἦτο ἡ κατάληψις τῶν 21 κυριωτέρων τραπεζῶν των μετὰ ὅλα τὰ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ νομίσματα καὶ ὅλους τοὺς τίτλους των. Ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Νοεμβρίου τὰ κτίρια αὐτὰ φυλάσσονται ἀπὸ τὸν στρατὸν κατοχῆς. Γενικῶς τὰ στρα-

τεύματα κατοχῆς ἀπηγόρευσαν εἰς 200 περίπου μεγάλα ἐργαστήρια, νὰ διαθέσθουν τὰ κεφάλαιά των καὶ τὴν ἀλλαγὴν των περιουσιᾶν χωρὶς ἄδεια. Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔξερουν καλύτερα τὴν Ἰαπωνίαν, διερωτῶνται ἂν εἶναι δυνατόν πραγματικῶς — ἡ καὶ ἂν πρῆπ — νὰ διαλυθῶν τὰ Ζαῖμπάτσου. Μερικὰ εἶναι πολὺ παλαιὰ: λέγεται πῶς τὸ Μιτσούι χρονολογεῖται ἀπὸ τὸν 15ον αἰῶνα. Δίχως ἄλλο ὑπάρχουν πολυλαὶ κατηγορίαι ἐναντίον των τὰ Ἰαπωνικὰ συνδικάτα δὲν εἶναι καθόλου ὀλιγώτερον φεουδαρχικά ἀπὸ τὰ παλαιὰ «νταίμους» καὶ χωρὶς τὴν συνεργασίαν των δὲν θὰ μπορούσε ὁ στρατὸς νὰ χρηματοδοτηθῇ τὰ ἐπιθετικὰ του σχέδια. Ἐν τούτοις εἶναι τόσο στενὰ συνδεδεμένα μετὰ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Ἰαπωνίας ὥστε ἡ διάλυσις των (ἂν παραδεχθῶμε πῶς εἶναι δυνατόν) θὰ ἐκινδύνευε νὰ φέρῃ ἴσως τὴν χώραν εἰς τὴν δύσκολον θέσιν νὰ ἐφευρῇ ἕνα σύστημα ἐντελῶς νέον, εἰς ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἰουχία τοῦ τόπου εἶναι ἐντελῶς ἀπαραίτητη διὰ τὴν ἀνέγερσιν ἐνός νέου πολιτικοῦ οἰκοδομήματος. Διερωτᾶται κανεῖς ἀκόμη μέχρι ποίου σημείου θὰ ἦτο ἐκουσία ἡ συνεργασία τῶν Ζαῖμπάτσου μετὰ τὸν στρατὸν. Εἶναι βέβαιον ὅτι ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὰ δικαιολογεῖσαν ἀρκετὰ, ὡς τὸν κυριώτερον ἐχθρὸν τῆς στρατιωτικῆς βίας. Ὡς ἕνα σημεῖο τοῦλάχιστον συνέδεσαν τὴν τύχην των μετὰ τὸν στρατὸν, διότι δὲν μπορούσαν νὰ κάνουν ἄλλοιως.

Υπάρχει ὁμοῦ καὶ ἕνα ἄλλο θέμα διὰ τὸ ὁποῖο ὅλοι συμφωνοῦν, πλην βέβαια τῶν μεγάλων Ἰαπωνίων γαιοκτημόνων: ἡ ἀγροτικὴ μεταρρύθμισις. Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι εἰς τὰς τελευταίας ἐκλογὰς ὅλα τὰ κόμματα, οἱ αὐτοὶ ποτε διαφωνίας καὶ ἂν εἶχαν εἰς ἄλλα σημεῖα, εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν τοῦ πολιτικοῦ των προγράμματος ἐποθετήσαν τὴν ἀγροτικὴν μεταρρύθμισιν. Ἡ κατάστασις εἶναι ἀρκετὰ ἀπλή. Τὰ 2/5 τῶν ἐργατῶν τῆς Ἰαπωνίας εἶναι χωρικοί. Τὸ ἥμισυ τῶν καλλιεργησέμων γαιῶν ἀνήκει εἰς γαιοκτῆμονας οἱ ὁποῖοι δὲν ζοῦν εἰς τὰ κτήματά των, οὔτε τὰ καλλιεργοῦν καὶ εἰς τοὺς δ-

ποίους οἱ ἀγρόται πληρώνουν ὡς ἐνοίκιον τὰ 60 % τῆς παραγωγῆς. Καὶ ἐνῶ οἱ μέσοι χωρικοὶ γαιοκτῆμονες δὲν ἔχουν παρὰ μόνον 1,04 ἑκτάριον γῆς ὁ καθένας, τὸ 1/3 περίπου ἀπ' αὐτοῦ, ἔχει λιγώτερον καὶ ἀπὸ μισό. Οἱ φόροι εἶναι μεγάλοι καὶ τὰ λιπάσματα ἀκριβὰ. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος οἱ περισσότεροι εὐρίσκονται εἰς τὴν διὰ θεσιν διαφόρων μεσιτῶν οἱ ὁποῖοι τοὺς παίρνουν τὰ κέρδη στὰν ἡ ἐσοδεία εἶναι καλὴ καὶ τοὺς υποχρεοῦν νὰ πληρώσουν τὰς ζημίας στὰν εἶναι κακὴ. Αἱ κυριώτεραι ρήτραι τῆς ἀγροτικῆς μεταρρυθμίσεως λένε πῶς θὰ εἶναι δάνεια τὰ ὁποῖα θὰ ἐπιτρέψουν εἰς τοὺς ἀγρότας νὰ ἀγοράσουν γαῖας διὰ καλλιεργείαν καὶ θὰ σταθεροποιήσουν τὰς τιμὰς: ἐπίσης προβλέπεται ἡ ἀφαίρεσις τῶν γαιῶν ἀπὸ τοὺς ἰδιοκτῆτας οἱ ὁποῖοι δὲν ζοῦν εἰς τὰ κτήματά των. Αὐτὴ ἡ μεταρρύθμισις εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς τὴν περιόδον τοῦ σχεδίου. Τίποτε δὲ θὰ ἐδικαιολογεῖται καλύτερα μίαν μακροχρόνιον συμπαχὴν κατοχὴν ἀπὸ τὴν πραγματοποιησιν αὐτῆς τῆς μεταρρυθμίσεως, διότι δὲν μπορεῖ νὰ υπάρξῃ φιλελευθέρη κυβερνήσις στὰν 14 ἐκατομμύρια ἄνθρωποι ζοῦν ὡς δούλοι.

Ἄς ἀναφέρωμε τελικῶς ὅτι ἐγένετο καὶ μία ἀναθεώρησις τῶν σχολικῶν βιβλίων διὰ νὰ ἐκκαθαρισθῶν ἀπὸ καθῆ στρατιωτικὴν προπαγάνδαν. Ἐπίσης ἔχει μελετηθῇ τὸ σχέδιον ἀποστολῆς εἰς τὴν Ἰαπωνίαν μιᾶς ομάδος ἀπὸ εἰδικῶν «Ἀμερικανῶν ἐκπαιδευτικῶν οἱ ὁποῖοι θὰ διδάξουν εἰς τὸν λαὸν αὐτῆς τῆς χώρας τὴν δημοκρατίαν» ἐγίνετο ἀκόμη ἐπιθεσις ἐναντίον των πλεόν γνωστῶν μυστικῶν ὁργανώσεων, ἡ ὁποία ἤρξατο φυσικὰ ἀπὸ τὸν Μαθρο Δράκοντα, μίαν προσπάθειαν τὴν ὁποίαν μπορούμε νὰ παρομοιάσωμε πρὸς ἐκείνην τὴν ὁποίαν κάνομε προσπαθοῦντες νὰ σκοτώσωμε μίαν μύγα εἰς τὸν ἄερα. Τὸ μέλλον τῶν μυστικῶν ὁργανώσεων ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ μέλλον τῆς Ἰαπωνίας.

Μπορεῖ κανεῖς νὰ πῇ ὅτι τὸ ἔργον τοῦ στρατηγοῦ Μάκ Ἀρθουρ, ἔφθασεν εἰς τὸ κορύφωμά του, μετὰ τὴν

δημοσέουσιν, εις τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαρτίου τοῦ 1945, ἐνὸς νέου συντάγματος τὸ ὁποῖον εἶχε σκοπὸν νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ σύνταγμα τοῦ πρίγκηπος Ἰτο, ποὺ ἴσχυε ἀπὸ τὸ 1889. Τὸ νέον σύνταγμα ἀρχίζει μὲ τὰς ἀκολουθοῦσας διατάξεις:

«Ἡμεῖς, ὁ λαὸς τῆς Ἰαπωνίας, ἀποφασισμένοι νὰ ἐξαφαιλωμεν, δι' ἡμᾶς καὶ τοὺς ἀπογόνους μας, τοὺς καρποὺς μιᾶς εἰρηνικῆς συνεργασίας μὲ ὅλα τὰ ἄλλα ἔθνη, καὶ τὰ εὐεργετήματα τῆς ἐλευθερίας εἰς ὁλόκληρον τὴν χώραν, ἀποφασισμένοι νὰ μὴν ἐπιούρωμε ποτὲ πάλιν εἰς τὴν χώραν μας τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Κυβερνήσεώς μας, διακηρύττομε τὴν κυριαρχίαν τῆς λαϊκῆς θελήσεως... καὶ πιστεύομε ὅτι ἐνὸς λαοῦ δὲν ἔχει εὐθύναν μόνον ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀλλὰ ὅτι οἱ νόμοι τῆς πολιτικῆς ἠθικῆς εἶναι διεθνεῖς καὶ ἡ ὑποταγὴ εἰς αὐτοὺς ἐπιβάλλεται εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ διατηρήσουν τὴν πραγματικὴν των κυριαρχίαν καὶ νὰ διακατολογήσουν τὰς ἰσοτιμίας σχέσεις των μὲ τοὺς ἄλλους λαοὺς.»

Περαιτέρω τὸ σύνταγμα καθορίζει τὸν ρόλον τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ ὁποῖος εἶναι «σύμβολον τοῦ Κράτους καὶ τῆς ἐνότητος τοῦ Λαοῦ, καὶ τοῦ ὁποῦ τὴν θέσιν δίδει ἡ θέλησις τοῦ λαοῦ», καὶ ἀκολουθεῖ κατάλογος τῶν καθηκόντων καὶ τῶν δικαιωμάτων του τὰ ὁποῖα εἶναι πολὺ περιωρισμένα. Κατόπιν εἰς τὸ άρθρον 9 ἔρχεται ἡ καταπληκτικὴ δήλωσις:

«Ἡ Ἰαπωνία ἀπαρνέεται διὰ παντὸς τὸ κυριαρχικὸν δικαίωμα ποὺ ἔχει ἕνα ἔθνος νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον, καὶ τὴν ἀπειλὴν νὰ χρησιμοποίησιν τὴν βίαν ὡς μέσον διακανονισμοῦ τῶν διαφορῶν του μὲ ἄλλα ἔθνη. Ἐπίσης δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ ποτὲ τὴν ὑπαρξιν στρατοῦ, ναυτικοῦ, ἀεροπορίας, ὅπως καὶ ἄλλων πολεμικῶν ἐγκαταστάσεων. Δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸ Κράτος νὰ ἐξοπλιστῇ καὶ νὰ προετοιμάζῃ πόλεμον.»

Ἄλλα ἄρθρα ἀσχολοῦνται μὲ τὴν σύνθεσιν καὶ τὰ καθήκοντα τῆς Διαιτηγῆς, τοῦ Πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ Ὑ-

πουργικοῦ Συμβουλίου καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ δικαστικοῦ σώματος· τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκείας· τοὺς νόμους σχετικῶς μὲ τὸν γάμον καὶ τὴν ἰδιοκτησίαν (οἱ ὁποῖοι βελτιώνουν τὴν θέσιν τῆς ἀδικημένης ἰαπωνίδος)· μὲ τὰ συνδικάτα· ἐν ὀλίγοις μὲ καθεστὶ τὸ ὁποῖον ἀπαίτησιν τὰ δικαιώματα καὶ αὐτὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ σύνταγμα κατ' ἀρχὴν κάνει καλὴν ἐντύπωσιν καὶ ὁ στρατηγὸς Μάκ Άρθουρ — ὁ ὁποῖος μᾶς λέγει ὅτι ἔγινε «κατόπιν προσεκτικῶν ἐξετάσεων καὶ ἐπανηλειμμένων συνεννοήσεων» μὲ τὸ Ἀμερικανικὸν Ἀρχηγεῖον — τὸ ἐπὶ νου πολλοῦ. Ἐν τούτοις παρ' ὅλον ὅτι δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ὑποθέσῃ κανεὶς ὅτι οἱ Ἰάπωνες ὕστερα ἀπὸ τὰς τρομακτικὰς δοκιμασίας τὰς ὁποίας ὑπέστησαν θὰ εἶναι περισσότερον πρόθυμοι διὰ πόλεμον ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαοὺς τοῦ κόσμου, τὸ σύνταγμα δίδει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἶναι ψεύτικο, ὅτι δὲν εἶναι ἰαπωνικόν· εἶναι ἕνα ἔγγραφο τὸ ὁποῖον φαίνεται καθαρὰ ὅτι ἔχει γραφῆ διὰ «νὰ ἀρέσῃ εἰς τοὺς κυρίους των», χωρὶς μεγάλον ἐνθουσιασμόν καὶ μὲ πολὺ μικρὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν πραγματικὴν του ἐφαρμογὴν.

Αὐτὴ ἡ κρίσις ἴσως φανῇ πολὺ αὐστηρὰ καὶ ἀντίθετος πρὸς τὸν λαϊκὸν ἐνθουσιασμόν τὸν ἐκδηλωθέντα κατὰ τὰς τελευταίας ἐκλογάς, εἰς τὰς ὁποίας ἐψήφισαν τὰ 73% τῶν ψηφοφόρων, αἱ δὲ γυναῖκες, ψηφίζουσαι διὰ πρώτην φοράν, προσήλθον «πανστρατιᾷ» ἐπέτυχαν δὲ νὰ ἐκλέξουν 38 ἀντιπροσώπους των εἰς τὴν Διαιταν.

Ἐν τούτοις πρέπει νὰ περάσῃ πολλὸς καιρὸς ἀκόμη ἕως ὅτου γίνη ἡ Διαιτα ἱκανὸς νομοθέτης καὶ προοδευτικὸς ὀδηγός. Τὸ σύνταγμα, ἡ Διαιτα, ὅλη ἡ διοίκησις ἡ ὁποία προχωρεῖ μὲ μεγάλῃν προσοχὴν ἀντανάκλουν τὸν τεχνητὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν κόπωση ποὺ βαραίνει σήμερα τὴν ἰαπωνικὴν ἀτμόσφαιραν. Τὸν Ἰανουάριον, συμφῶνως πρὸς ἐπισήμους ὁπολογισμοὺς, μόνον τὰ 14% τῶν ἐργατῶν ἐκέ-

1. Ἀναφέρεται εἰς τὰς ἐκλογάς τοῦ Σιντεχάρου.

δίζαν ἀρκετὰ ὥστε νὰ μποροῦν νὰ ἀνταπεξέθουν εἰς τὴν ἀκρίθειαν τῆς ζωῆς καὶ 8.000.000 ἄνθρωποι εἶχον ἀνάγκην βοήθειας. Παρ' ὅλον ὅτι αἱ τελευταῖαι ἐκθέσεις δείχνουν μίαν βαθμιαίαν αὐξήσιν τῆς παραγωγῆς ἀνθρώπου καὶ σημαντικὴν ἀποκατάστασιν τῆς παραγωγῆς ἡλεκτρικῆς ἐνεργείας, ὁ ἐπισιτισμὸς ἀκόμη δὲν ἔχει ἐξασφαλισθῇ, κυρίως λόγῳ τῆς ἀνικανότητος τῶν Ἰαπώνων ὑπαλλήλων οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀναλάβει τὰς διανομάς.

Τὸ μέλλον τῆς Ἰαπωνικῆς βιομηχανίας ἀποτελεῖ ἀντικείμενον σφοδρῶν συζητήσεων. Συμφῶνως πρὸς ἕνα ἄρθρον τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ «Μάντσεστερ Γκάρντιαν» εἰς Τόκιο, τὰ 88% ἀπὸ τὰ μασοῦρια εἰς τὰ ὁποῖα ἐτύλιγαν τὸ μεταῖτι, κατεστράφησαν κατὰ τὸν πόλεμον καὶ τὰ ὑπάρχοντα 12.500.000 ἀδράχτια τοῦ βάμβακος τὸ 1938, σήμερον μόλις φθάουν τὰ 3.100.000. Αὐτὸ δὲν ὀφείλεται μόνον εἰς τοὺς βομβαρδισμούς. Ἡ ἔλλειψις μεταλλῶν ἠνάγκασε τοὺς Ἰάπωνας νὰ καταστρέψουν πολυάριθμα μηχανήματα. Οἱ μουριές ἐξερριζώθησαν διὰ νὰ φυτευθοῦν σιτηρὰ καὶ λαχανικά καὶ θὰ χρειασθοῦν 3 ἢ 4 χρόνια διὰ νὰ ἀποδώσουν πάλιν τὰ νέα δένδρα. Οἱ Ἀμερικανοὶ προσπαθοῦν νὰ ἐνθαρρύνουν τὴν ἀνάρρωσιν τῆς βιομηχανίας μέχρι τοῦ σημείου βέβαια ποὺ θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν Ἰαπωνίαν νὰ πληρώσῃ τὰ εἰσαγόμενα τρόφιμα καὶ ἡ Ἰαπωνικὴ κυβερνήσις θίσει εἰδικὰς μερίδας τροφίμων εἰς τοὺς ἐργάτας τῶν νηματοργείων. Ἐν τούτοις αἱ ποσότητες βάμβακος τὰς ὁποίας στέλλει ἡ Ἀμερική, εἶναι ἀκόμη στοιχειώδεις καὶ ἀνεπαρκεῖς.

Εἶναι φανερόν ὅτι ἕνα ἔθνος 80.000.000 αἰξανόμενον κατ' ἔτος κατὰ 800.000, ἐνῷ ἔχει χάσει ὅλα τὰ κατεχόμενα ἐδάφη, πρέπει ἢ νὰ ἔχῃ παραγωγὴν καὶ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον ἢ νὰ πεθάνῃ ἐκ πείνης. Πρὸς τὸ παρόν τὸ ἐπίμαχον ζήτημα εἶναι ἂν πρέπει νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τὴν Ἰαπωνίαν νὰ ἐξαγγίλῃ τὸ ἐλάχιστον κατώτερον ὄριον ποὺ ἔχει ἀνάγκην διὰ νὰ πληρώσῃ τὰς εἰσαγωγὰς τῆς ἢ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ παλαιὸν ἐπίπεδον πα-

ραγωγῆς, καὶ οἱ Σύμμαχοι νὰ διανέμουν τὰ ἔσχα εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι θὰ ἔχουν τὴν πλέον ἐπείγουσαν ἀνάγκην, ἀφοῦ ὁλόκληρον τὸ ἐμπόριον δὲν εὐρίσκειται πλέον εἰς χεῖρας τῶν Ἰαπώνων. Ἡ πρώτη πρότασις θὰ προσκάλει φοβερὰν ἀγανάκτησιν εἰς τὰς ἀμερικανικάς, καναδικὰς, αὐστραλιανὰς καὶ Ἀσιατικὰς ἐπιχειρήσεις ποὺ ἦσαν ἄλλοτε οἱ προμηθευταὶ τῆς Ἰαπωνίας. Ἡ δευτέρα ἔρχεται εἰς τελείαν ἀντίφασιν μὲ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ προέδρου Τρούμαν, ὅτι θὰ ἔλθῃ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ Ἰαπωνία θὰ εἶναι πάλιν ἐλευθέρη νὰ λάβῃ μέρος καὶ αὐτὴ εἰς τὰς φυσικὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν κρατῶν τοῦ κόσμου.

Ἐν τούτοις κανένα σημεῖον δὲν ἀναγγέλλει ἀκόμη αὐτὴν τὴν ἐποχὴν. Ἡ κυριώτερη δυσκολία τῆς Ἰαπωνίας (καὶ ἴσως ὅλου τοῦ κόσμου), εἶναι ἡ ἀδιάκοπος ἀβεβαιότης καὶ ἡ ἔλλειψις κάθε πληροφορίας σχετικῆς μὲ τὸ μέλλον τῆς. Ἡ κατάρρευσις τῆς εἶναι ἀκόμη ἐντονωτέρα διότι οἱ Ἰάπωνες εἶχαν σχηματίσει τὴν ἀκλόνητον πεποίθησιν ὅτι ἡ χώρα των ἦτο ἀκατάδελτος καὶ ἀπαράβιαστος. Οὕτως ἡ Κυβέρνησις, οὕτως ἡ Διαιτα μποροῦν νὰ ἔχουν γόητρον, οὕτως αὐτοπεποίθησιν, ἀφοῦ εἶναι φανερόν εἰς ὅλους τοὺς Ἰάπωνας πῶς δὲν εἶναι παρὰ ὄργανα ἐνός ξένου κυρίου.

Σήμερον εἶναι φανερόν ὅτι οἱ Ἰάπωνες στηρίζονται μὲ περισσότεραν θέρμην εἰς τὸν αὐτοκρατορὰ, ὥς τὸ μόνο σταθερὸν στοιχεῖον ἐνός καταρρέοντος κόσμου. Οὕτως ἡ ἥττα, οὕτως τὸ γεγονός ὅτι ὁ Χιρὸχίτο ἀπηνήθη ἐπισήμως τὴν θεϊκότητά του δὲν ἡλάττωσαν τὴν λατρείαν τοῦ λαοῦ. Τελειῶς ἐπῆγε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν ἐπαρχίαν Σίμπου, ἡ ὁποία ἰδιαίτερος ὑπέφερε ἀπὸ τὸν πόλεμον. Δεκάδες χιλιάδες ἀνθρώπων συνθηροῦσθαι εἰς τοὺς δρόμους ἀπ' ὅπου ἐπρόκειτο νὰ περάσῃ. Ὁ ἴδιος δὲν εἶναι καμμία ἐπιβλητικὴ προσωπικότης· ἐν τούτοις ἡ σημασία τὴν ὁποῖαν ἔχει διὰ τοὺς δηγκόους του τὸ ὄνομα του καὶ μόνον, μπορεῖ νὰ ἀποτελέσῃ τὸν κυριώτερον παράγοντα ποὺ θὰ μπορέσῃ νὰ τοὺς βάλῃ εἰς ἕνα νέον δρό-

μον. Συμφώνως πρὸς τοὺς πλέον πεπειραμένους παρατηρητάς, ἡ Ἰαπωνία σήμερον εὐρίσκεται εἰς τοιαύτην πνευματικὴν κατάστασιν ὥστε θὰ μπορούσε εὐκόλως νὰ στραφῇ δεξιὰ ἢ ἀριστερά· ὁ στρατός δὲν εἶναι καθόλου δημοφιλὴς διότι θεωρεῖται ὑπάτιος δλων τῶν δεινῶν τῆς Ἰαπωνίας. Πρὸς τὸ παρόν, οἱ παλαιοὶ μιλιταριστὰὶ μένουσιν ἡσυχιοι. Εἶναι ἄλλη δμως ὑπόθεσις τί θὰ μπορούν νὰ κάνουν σὲ ἕνα ἢ δυό χρόνια διὰ νὰ ἀνατρέφουν τὴν νέαν τάξιν πρὸς τὴν ὁποίαν ἡ Βρεταννία καὶ ἡ Ἀμερικὴ προσπαθοῦν νὰ κατευθύνουν τὴν Ἰαπωνία. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος οἱ κομμουνιστὰὶ, παρ' ὅλον ὅτι δὲν ἐπέτυχαν εἰς τὰς ἐκλογάς, ἐργάζονται ἐπιμόνως, καί, τοῦλάχιστον εἰς τὰς πόλεις, αἱ συνθήκαι τοὺς εὐνοοῦν. Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ παραδέλῃ τὸν κίνδυνον ποὺ ὑπάρχει νὰ στραφῇ ἡ Ἰαπωνία πρὸς τὸν κομμουνισμόν. Ἀλλὰ καὶ οὕτε ἂν πραγματικῶς ἐγένετο αὐτό, πρέπει νὰ ὑπεριτιμώμεν τὴν ἀπύχνησιν τὴν ὁποίαν θὰ ἔχῃ εἰς τὴν ὑπόλοιπον Ἀσίαν ἡ στροφή αὐτή.

Εἰς τὴν «Ἐπιτροπὴν Ἀπὸ Ἀνατολῆς», τῆς Οὐάσιγκτων, ὅπου ἀντιπροσωπεύονται 11 διαφορετικὰ ἔθνη, ἡ Μεγάλῃ Βρεταννία καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, δηλώνουν ὅτι· πρέπει νὰ καθορισθῇ, ὅσο τὸ δυνατόν ταχύτερα τὸ ποσὸν τῶν Ἰαπωνικῶν ἐπανορθώσεων, διὰ νὰ μάθῃ ἡ Ἰαπωνία τί τὴν περιμένει, νὰ ξυπνήσῃ ἀπὸ τὸν λήθαργόν της καὶ νὰ ἐκτελέσῃ ἐκεῖνον ποὺ δὲν μπορούν νὰ κάνουν οἱ ἄλλοι δι' αὐτήν.

Ὅποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ λαμβανόμενα βαρεθρῆς τῶν Ἰαπώνων, δὲν μπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ κανεὶς τὰ προσόντα των. Ὁ Ἰαπωνικὸς πολιτισμὸς εἶναι πολὺ παλαιὸς καὶ βελύς. Ἡ περίπλοκος ἱεροτελεστία τοῦ ταγιαοῦ, ἡ ἐξαιρετικὸς καὶ ἀριστοτεχνικὴ τέχνη τῆς διακοσμῆσεως μὲ ἄνθη, οἱ ἐθνικοὶ ἐτήσιοι ποιητικοὶ διαγωνισμοί, τὰ γοη-

τευτικά χειροτεχνήματα τῶν Ἰαπώνων καλλιτεχνῶν ἐπάνω σὲ μετάξι, μέταλλο, πορσελάνη καὶ σμάλτο, ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, ἡ λεπτομερὴς ἐθιμοτυπία, τὸ ἐθνικὸν ἔνδυμα, ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι ἔργα ἐνὸς βαρβάρου καὶ ἀγρίου λαοῦ. Καὶ οἱ Ἰάπωνες δὲν ἔχοντες ποτὲ μίαν καλωσύνην. Πολλοὶ ξένοι εἰς τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως τῆς Ἰαπωνίας ἢ τῆς Σαγκάης, εἶχαν εἰς τὴν σκληρὰν τὴν τύχην τὴν παρηγορίαν τῶν θῶρων ποὺ τοὺς ἔστειλαν οἱ Ἰάπωνες φίλοι των. Καὶ διάφοροι Βρεταννοὶ ἐπιχειρηματὰι, ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν Γιοκοχάμα μετὰ τὸν πόλεμον, εὐρῆκαν τὰ σπῆτια των εἰς ἀρίστην κατάστασιν, χωρὶς νὰ λείπῃ τὸ παραμικρὸν ἀντικείμενον.

Ὁ Ἰάπων ἔχει τὴν ἱκανότητα νὰ διδάσκει ἀπὸ τοὺς ξένους πολιτισμούς. Τὸν 7ον καὶ 8ον αἰῶνα, ἡ Ἰαπωνία ἐμύθη τὴν Κίαν, τὸν 19ον τὴν Δύσιν. Ἀκόμη μίαν φοράν σήμερον θὰ μαθητεύσῃ εἰς ξένον σχολεῖον καὶ ἀπὸ τὰς δημοκρατίας ἐξαπτάται νὰ παισθῇ ὅτι δὲν εἶναι μόνον φοβεραὶ εἰς τὸν πόλεμον ἀλλὰ καὶ μεγαλόφυχοι εἰς τὴν εἰρήνην. Ὀλίγη χριστιανικὴ φιλανθρωπία εἰς τὴν συνθήκην τῆς εἰρήνης, μία πραγματικὴ προσπάθεια διὰ νὰ δειξομε εἰς τὸν Ἰαπωνικὸν λαόν ὅτι ἂν δικαίως μισοῦμε τοὺς παλαιούς του ἡγέτας, δὲν ἔχουμε σκοπὸ νὰ καταστρέψωμε τὴ φυλὴν τῶν Γιαμάτο, ἀλλὰ νὰ διευκολύνωμε τὴν ἐπ' αὐτοῦ τὴν εἰρήνην. Ὀλίγη χριστιανικὴ φιλικὴ κρατῶν, διὰ νὰ βοηθήσῃ καὶ αὕτῃ εἰς τὴν ἀναγέννησιν τοῦ κόσμου· εἶναι κάτι ποὺ θὰ ἀπέδιδε πολυτίμους καρπούς. Ὅπως ἔγραφε πρὸ 2500 ἐτῶν ἕνας κινεζικὸς φιλόσοφος ὁ Λάο Τσέ: «Υστερὰ ἀπὸ ἕναν μέγαν ἀγῶνα, μένουσιν πολλὰ ἔχθρῳτες· δι' αὐτὸ δ' ἀνώτερος ἄνθρωπος εἶναι θανεῖσθης, δὲν ἐπιδιώκει νὰ πληρωθῇ τὸ χρέος διὰ τῆς βίας.»

Ἡ νέα γεωπολιτικὴ

Τοῦ Ε. Μ. FRIEDWALD

(Ἀπὸ τὸ «La France Libre», Λονδίνον)

Εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς αἱ πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀντιλήψεις συγκρινόμεναι πρὸς τὴν ἐπιστημὴν καὶ τὴν τεχνικὴν, ἔμεναν καθυστέρημένοι. Αὐτὸ ἀληθεύει ἰδιαίτερος εἰς τὴν ἐποχὴν μας ὅπου αἱ πρόοδοι τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς εἶναι τόσοσιν τοιαύται καὶ τόσοσιν ἐπαναστατικαὶ ὥστε φαίνονται παλαιωμένοι πρὶν ἀκόμη οἱ κυβερνήται καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἐπιτελειῶν προφθάσουν νὰ συλλάβουν καὶ νὰ σκεφθοῦν τὴν πολιτικὴν καὶ στρατηγικὴν τὴν σημασίαν. Μία μεγάλη ἐπιστημονικὴ ἀνακάλυψις ἢ μία τεχνικὴ ἐφεύρεσις ἐξαιρετικῶς σημασίας ἀνατρέπει τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην καὶ σχεδὸν ἀπὸ τὴν μίαν ἡμέραν ἕως τὴν ἄλλην, τὰς στρατηγικὰς ἀντιλήψεις αἱ ὁποῖαι κυριαρχοῦσαν ἐπὶ αἰῶνας εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἐθνῶν. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὁλόκληρος ἡ ἀντίληψις διὰ τὴν γεωπολιτικὴν χρειάζεται καὶ νὰ συζητηθῇ. Βεβαίως οἱ ὠκεανοὶ καὶ αἱ ἡτεῖροι, οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ ἔρημοι, τὰ βουνὰ καὶ αἱ πεδιάδες δὲν ἄλλαξαν εἰς τὸ διάστημα τῶν 5.000 ἢ 6.000 ἐτῶν τῆς ἱστορίας. Ἐν τούτοις ἀρχίζει κανεὶς νὰ διερωτᾷται μέχρι ποίου σημείου ἐπιδροῦν ἀκόμη ἐπὶ τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῶν σημερινῶν κρατῶν αἱ γεωγραφικαὶ αὐταὶ πραγματικότητες, αἱ ὁποῖαι ἐσφράγισαν τόσοσιν βυθιὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ παρελθόντος;

Εἰς τὴν πραγματικότητα αἱ γεωπολιτικαὶ συνθήκαι ἤρχισαν ν' ἀλλάζουν μετὰ τὴν ἡμετέραν μετὰ τὸν 19ον αἰῶνα, ὅταν ἡ χαμπύλη τῆς ὕλης προόδου ἤρχισε ν' ἀνεβαίνει ταχέως. Ἡ πρόοδος τῆς βιομηχανοποιήσεως εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἔφερε εἰς φῶς ἕνα νέον γεωπολιτικὸν παρά-

γοντα ἐξαιρετικῆς σημασίας, τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῶν κοιτασμάτων τῶν κυρίως πρώτων ὑλῶν καὶ εἰδικῶς τοῦ ἀνθρακὸς ποὺ εἶναι ἡ βασις τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ σιδηροδρόμου ἐσημείωσε τὴν ἀρχὴν μιᾶς νέας ἐποχῆς. Ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀπεδείχθη ἕνα μέσον ἀπὸ τὰ πλέον ἰσχυρὰ διὰ νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ γεωπολιτικά, δηλαδή, τὰ στρατηγικὰ μειονεκτήματα τῶν Κρατῶν. Ἄν ἡ Ρωσία κατώρθωσε νὰ κρατήσῃ τὴν Ἀνατολικὴν Σιβηρίαν αὐτὸ τὸ ὀφείλει εἰς τὰς διηπειρωτικὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς. Ἄνευ τούτων θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐμποδισθῇ ὁ σχηματισμὸς ἀνεξαρτήτων κρατῶν κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ. Τὰ ἴδια φαίνόμενα, εἰς μικροτέραν ὁμωσ κλίμακα, τὰ εἶδαμε εἰς ὅλα τὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη. Μία καταλλήλος σιδηροδρομικὴ πολιτικὴ ἐχρησίμευσε ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὡς ἀντιστάθμισμα, μιᾶς δυσμενοῦς γεωπολιτικῆς καταστάσεως.

Παρ' ὅλος ὁμῶς τὸς ἀνακαλύψεις τοῦ 19ου αἰῶνος ὁ ἄνθρωπος εἶχε μείνει προσηλωμένος εἰς τὴν γῆν καὶ μόνο κατὰ ἕνα μέρος εἶχε κατορθώσει νὰ ὑπερπηδῇ τὰ ἐμπόδια τὰ ὁποῖα τοῦ παρουσίαζε ἡ γεωγραφία. Ἡ κατάκτησις τοῦ ἀέρος ἦτο ἀπὸ γεωπολιτικῆς ἀπόψεως μία πραγματικὴ ἐπανάστασις καὶ μόλις τώρα μπορεῖ κανεὶς νὰ ὑπολογίσῃ τὰς συνεπειὰς τῆς. Δὲν πρόκειται μόνον διὰ τὴν ἀεροπορίαν διότι ἡ ἐμφάνισις τῆς στρατοσφαιρικῆς ρουκέτας δὲν ἔχει μικρότεραν σημασίαν διὰ τὴν στρατηγικὴν. Ἡ ἀπόλυτος ὁμῶς στρατηγικὴ σημασία τοῦ ἀεροπλάνου ὅπως καὶ τῆς ρουκέτας ἀπεδείχθη μόνον μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν,

λου εις την Μαύρην Θάλασσαν. Θά μπορούσαμε σχετικώς να σημειώσωμε ότι υπό τας σημερινάς συνθήκας ή άμυνα των Δαρδανελίων μπορεί να εξασφαλισθ ή με βυσεις εις την Βουλγαριαν. Άλλα μπορεί να σφεφθ ή κανεις συμβαδ ή ότι ο πιθανός έχθρος θα έχανε τον καιρό του χρησιμοποιών μιαν άμφιβολον και κατα πäsαν πιθανότητα άπρηχαιωμένην πολεμικήν μηχανή, όταν όλιγαι άμικαι βόμβαι μειωφερόμεναι από ισάριθμα άεροπλάνα ή ρουκέττας μπορεί νά έχυν ένα άποτελεσμα πολύ ίκανοποιητικώτερον;

Εις όλα αυτά οι Ρώσοι θά μπορούσαν ν' άπαντήσουν και πραγματικά άπαντούν ένθυμίζοντες την άνάλογον εις όλα τα σημεία θεσιν της Άγγλίας εις την περιοχ ήν της διωρύγος του Σουέζ. Άλλα ή Μεγάλη Βρετανία έτοιμάζεται νά έκκενώσ η την Αίγυπτον, διότι ήνόησε ότι ή έμφάνισις της άτομικής βόμβας άλλαξε την στρατιωτικήν όψιν των συγκοινωνιών εις την Μεσόγειον και εις την διώρυγα του Σουέζ, της όποιος ή άμυνα μπορεί εις το μέλλον να εξασφαλισθ ή από άλλας βάσεις. Πράγματι, εις καιρόν πολέμου, ή Άγγλία δεν μπορεί νά διατηρήσ η κατά βούλησιν όπως εις το παρελθόν τας συγκοινωνίας της εις την Μεσόγειον. Το Σουέζ (όπως άλλωστε και το Γιβραλταρ) παύει νά είναι ό σταθμός της μεγάλης ήμπεριαλιστικής όδοϋ, και γίνεται τό κλειδί άφ' ενός μόν δια τόν άποκλεισμόν της Μεσογείου, άφ' έτέρου δέ δια τό κλείσιμον μέσα εις αυτήν των έχθρικών στόλων οι όποιοι θά μπορούσαν ν' άπειλήσουν τόν δρόμον δια τό άκρωτήριον. Άλλα δια νά χρησιμοποιηθ ή ή διώρυξ ως κλειδί δεν είναι άνάγκη νά ύπάρχουν βρετανικά δυνάμεις εις την περιοχ ήν του Σουέζ. Μια δυνατή άεροπορία έγκατεστημένη εις την Κύπρον, την Μάλτα, την Παλαιστίνη, ίσως και εις την Άνατολικήν Άφρικην μπορεί εξ ίσου άποτελεσματικώς νά δράσ η.

Είναι δύσκολον νά πιστέψ η κανεις

ότι την σκέψιν των Ρώσων ίδυνόντων άπασχολούν σοβαρώς τα Στενά, τα παράκτια πυροβολεία και οι στόλοι, εις τόν αιώνα του άεροπλάνου, της ρουκέττας και της άτομικής βόμβας, παρ' όλον ότι ή έξωτερική πολιτική της Σοβιετικής Ένώσεως άρχίζει νά όμοιάσ η όλυν και περισσότερο πρός την πολιτικήν του Μεγάλου Πέτρου και των διαδόχων του. Άκόμη και ένα κομμουνιστικόν καθεστώς μπορεί νά δοκιμάσ η δυσκολίας δια νά έγκαταλείψ η μιαν αντίληψιν άναχρονιστικήν ή οποία όμως άποτελεί παράδεισιν και έκφυράσ η επί δύο και ίσως περισσότερους αιώνας εις την πολιτικήν της αυτοκρατορίας των Τσάρων. Άλλα είναι πιθανώτερον ότι αι βλέψεις της Ρωσίας είναι περισσότερο πολιτικά παρά στρατηγικά υπό την στενωτέραν έννοιαν του όρου. Η Τουρκία άποτελεί την μόνην διακοπήν εις την ζώνην άσφολείας πού ή Ρωσία έσχημάτισε έκ νέου έναντιον της Δύσεως. Είναι τό μόνο συνορεύον με την δυτικήν Ρωσίαν κράτος πού δεν υιοθετήσ ην άκόμη την σοβιετικήν μορφήν της δημοκρατίας και έπέτυχε έως τώρα νά διατηρήσ η μιαν σχετικήν πολιτικήν άνεξαρτησίαν. Κατέχει έπίσης μιαν ζωικήν στρατηγικήν θέσιν μεταξύ της Σοβιετικής Ένώσεως και της Άραβικής Έγγυς Άνατολής ή οποία περιέχει τό μεγαλύτερον γεωλογικόν απόθεμα πετρελαίων του κόσμου. Άκόμη και ή άτομική έέργεια δεν φαίνεται πως θά συνάγωνισθ ή τό πετρέλαιον, τουλάχιστον εις τό άμεσον μέλλον. Τα Στενά έλέγχουν άκόμη όχι μόνον τόν Εύξεινον άλλα και τας συγκοινωνίας Τουρκίας και Ελλάδος, δύο κρατών τα όποια χωρίζουν τόν σοβιετικόν όγκον από την Άνατολή. Μεσόγειον. Η έγκατάστασις ρωσικών βάσεων εις τα Στενά θά είχε ως άποτελεσμα νά συμπεριληφθ ή Τουρκία εις την σοβιετικήν σφαίραν έπιρροής. Καί ή Τουρκία θά έγίνετο ή ιδεώδης βάση της ρωσικής πολιτικής εις την άνατολικήν Μεσόγειον

και την Έγγυς Άνατολήν. Η Έλλάς θά άκολουθοΐσε άμσως, ή Συρία και τό Ιράκ δεν θ' άργούσαν πολύ.

Κατά βάθος τό ζήτημα των Στενών δεν είναι παρ ή μία άπ' τας μορφάς και πιθανώτατα ή όλιγώτερον σοβαρά, του άνταγωνισμού μεταξύ Άνατολής και Δύσεως. Η άλλη μορφή, ή κρίσιμος είναι τό προβλημα της Γερμανίας.

Είναι πλέον φανερόν ότι ό κύριος λόγος της κατοχής της Γερμανίας από τους Άγγλο-Άμερικανούς και τους Ρώσους δεν είναι σήμερα ή άνάγκη νά έμποδίσουν τον έπονεξολισμόν του Ράιχ ή ή έπιθυμία νά μορφώσουν τους Γερμανούς. Αι δύο όμάδες δεν φοβούνται πλέον την Γερμανίαν άλλα όλληλοκατασκοπεύονται. Μόλις έκέρδισαν την νίκην οι κυριώτεροι σύμμαχοι βιάζονται πούδς θά πάρ η με τό μέρος του τόν αντίπαλον. Οι Ρώσοι ένθυμούνται τό άξίωμα του Λένιν: «Οποιοι κυβερνά την Γερμανίαν κυβερνά την Εύρώπ η» και οι Άγγλο-Άμερικανοί τα λόγια του Μακίντερ: «Οποιοι κυβερνά την άνατολικήν Εύρώπ η... κυριαρχεί εις τόν κόσμον.»

Τό 1904 ό Σερ Χάλφορντ Μακίντερ εξέθεσε την σκέψιν του σχετικώς με τόν «γεωγραφικόν άξονα της Ιστορίας», και την άνέπτυξε έκτενέστερον εις τό βιβλίον «Δημοκρατικά Ιδεώδη και Πραγματικότητα» (Democratic Ideals and Reality), τό όποιον έδημοσιεύθ η κατά τό τέλος του πρώτου παγκοσμίου πολέμου. Ο Βρεταννός γεωγράφος ποιετ ήρ η ότι ή παγκόσμιος Ιστορία ήτο άποτελεσμα της πίσεως πού εξασκούσαν οι λαοί οι κλεισμένοι μέσα εις τας πεδιάδας της Εύρώπ ης και της Άσίας επί των λαών πού ήσαν έγκατεστημένοι εις τας άκτάς. Έβλεπε ως γεωγραφικόν άξονα της Ιστορίας την πεδιάδα ή οποία έκτείνεται από την άρκτική άκην ως τας κεντρικάς έρήμους, από τόν ποταμόν Ιεμισεί και ως τόν Ισθμόν πού σχημα-

τίζεται μεταξύ Βαλτικής και Μαύρης Θαλάσσης. Είναι τό «Χάρτλαντ» (ή καρδιά), ή κεντρική πεδιάς, τό μεγαλύτερον φυσικόν όχυρον του κόσμου, τό όποιον προσφέρει ιδεώδεις συνθήκας δια τας μεταβολάς οι όποιαι γίνονται εις την γήν και περιέχει άτελείωτον φυσικόν πλούτον, ένω συγχρόνως έχει τό τεράστιο πλεονέκτημα νά είναι άπρόσιτο εις κάθε ναυτικήν δύναμιν. Κυρ αρχεί στρατηγικώς της Εύρώπ ης, της Άσίας και της Άφρικης πού άποτελούν εις την πραγματικότητα μίον ή τειρον, ένα παγκόσμιο νηϊ τό όποιον μαζί με τό Βρεταννικά και τα Ιαπωνικά νησιά περιέχει τα 15/16 του πληθυσμού του κόσμου. Ο Μακίντερ ύπεστήριξε ότι ή μετάθεσις της Ισσορροπίας των δυνάμεων ή οποία θά ώδήγ η αυτό τό Κράτος — άξονα πρής τα παράκτια κράτη της Εύρώπ ης και της Άσίας, θα του επέτρεπε νά κατασκευάσ η ένα στόλον ίκανόν νά υπερτερήσ η όλων των άλλων δυνάμεων μαζί και νά εξασφαλίσ η την κυριαρχίαν του κόσμου. Αυτό κυρίως θά μπορούσε νά συμβή έν η Γερμανία ή ή Κίνα συμπαχούσαν με την Ρωσία ή κατορθώσαν νά την κατακτήσουν. Ο Μακίντερ έπίστευε ότι ή Γερμανία, ή οποία όρίζει την πεδιάδα από την μόνην πλευράν πού μπορεί εύκολα νά προσβληθ ή, ήτο ή δύναμις πού είχε την καλύτεραν στρατηγικήν θέσιν δια νά κυριαρχήσ η του «Χάρτλαντ». Δι αυτό ζητούσε εις τό τέλος του πρώτου παγκοσμίου πολέμου την έγκατάστασιν μιας ζώνης άνεξαρτήτων κρατών μεταξύ Γερμανίας και Ρωσίας με τα περίφημα έκείνα λόγια του: «Οποιοι κυβερνά την Άνατολικήν Εύρώπ ην είναι κυρίαρχος του «Χάρτλαντ» όποιος κυβερνά τό «Χάρτλαντ» κυριαρχεί εις την παγκόσμιον νήσον» όποιος κυβερνά την παγκόσμιον νήσον είναι κυρίαρχος του κόσμου.

Αυτή ή αντίληψις υιοθετήθ η ως βάση της παγκοσμίου στρατηγικής από την γεωπολιτικήν σχολήν του Χανσόφφερ και έκκυρίαρχη εις την

πολιτικήν σκέψιν του Γ' Ράιχ. Ο Χίτλερ απέφασε να κυτπήσει το φρούριον πριν γίνη απόρθητον. Ἀπέτυχε διότι ἐχρειάσθη ν' ἀγωνισθῇ εἰς δύο μέτωπα καὶ διότι ὑπετίμησε τὴν ἀμυντικὴν δύναμιν τῆς φρουρᾶς πρὸς τὸ ὑπερήσπισε. Σήμερον ἡ Γερμανία εἶναι ἐκτὸς μάχης καὶ δὲν θὰ μπορέσῃ ποτὲ πιά νὰ κυτπήσῃ μόνη τὸ Χάρτλαντ. Οἱ ῥόλοι ἄλλαξαν: ἡ Ρωσία, ἡ μεγαλυτέρα ἡπειρωτικὴ δύναμις τοῦ κόσμου, εἶναι σήμερον ἐκείνη πού κατέχει ὅλο το ἀνατολικὸ τμήμα τῆς Εὐρώπης μέχρι περίπου τῆς γραμμῆς ἡ ὁποία ἐνώνει τὴν Ἀδριατικὴν μετὰ τὴ Βόρειον Θάλασσαν. Τὸ Κράτος - ἄξων τοῦ Μακίντερ πλησιάζει διαρκῶς περισσότερο τὰς ἀκτὰς τοῦ ὠκεανοῦ καὶ ἔχει σήμερον εἰς τὰς χεῖρας του ἓνα «ἄτου» μὲ μίαν ἐντελῶς διαφορετικὴν δύναμιν ἀπὸ τὸν πανσλαβισμόν τῆς Τσαρικής Ρωσίας: τὸ κομμουνιστικὸν κόμμα ἔγινε τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον πολιτικὸν κόμμα εἰς τὰς δύο παρακτίους χώρας, τὰς σημερινικωτέρας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας, εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Κίνα. Καταλαβαίνει κανεὶς διατὶ εἰς μίαν πρόσφατον δήλωσιν τοῦ ὁ Μπέρνς εἶπεν ὅτι αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι δὲν θὰ ἐπιθυμοῦσαν νὰ συνεχίσουν ματαίως τὴν κατοχὴν τῆς Γερμανίας, ἀλλὰ ὅτι δὲν θὰ ἀπέσυραν τὸν στρατὸν τους πρὶν κάνουν τὸ ἴδιον καὶ αἱ ἄλλαι δυνάμεις. Καταλαβαίνουμε ἐπίσης τοὺς λόγους οἱ ὁποῖοι ὡδήγησαν τὸν κ. Τσώρτσιλ νὰ ζωντανέψῃ πάλι, προσηρμωμένην εἰς τὰς σημερινὰς συνθήκας, τὴν ἰδέαν τῆς Πανευρώπης, τῆς ὁποίας ὁ κόμης Κουντενχόβε - Καλλέργης ἦτο δημιουργὸς καὶ ὁ Μπριάν ἐκ τῶν κυριωτέρων ὁπαδῶν.

Ἐν τούτοις σήμερον τὸ Χάρτλαντ δὲν ἔχει τὴν ἰδίαν στρατηγικὴν ση-

μασίαν πού εἶχε εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος μας ἡ ἀκόμη καὶ εἰς τὰς παρμονὰς τοῦ τελευταίου πολέμου. Παραμένει βέβαια, ἰσως ἡ πλουσιωτέρα παρακαταθήκη ἀγαθῶν καὶ τὸ μεγαλύτερον φυσικὸν φρούριον τοῦ κόσμου. Ὅμως τὰ φρούρια εἶναι σήμερον πολὺ περισσότερον τρωτὰ ἀπὸ ὅ,τι ἦσαν τὴν ἐποχὴ τοῦ πεζικοῦ καὶ τῶν στόλων. Καὶ μεταξὺ τῶν κυριωτέρων συγχρόνων παραγωγικῶν πηγῶν εἶναι ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ ἡ τεχνικὴ δεξιότης. Τὸ 1939 ἀκόμη, ἡ μεγάλη παγκόσμιος πεδιάς δὲν μπορούσε νὰ ἀπειληθῇ ἀπὸ κανένα ἄλλο σημειονέκτος ἀπὸ τὴν Δύσιν. Σήμερον, ἡ πεδιάς κινδυνεύει ἀπὸ ὅλας τὰς πλευρὰς μετ' ἀεροπλάνου καὶ κυρίως ἀπὸ τὴν ἀτομικὴν βόμβαν.

Ἐξ ἄλλου ὁ στόλος, ὡς κύριον ὄργανον τῆς πολιτικῆς δυνάμεως, ἀνῆκε, πιθανώτατα εἰς τὸ παρελθόν. Καὶ ὁ ἰσχυρότερος στόλος εἶναι ἀνίσχυρος ἔμπροσθεν εἰς τὰ σύγχρονα ὅπλα. Ἡ κυριαρχία τοῦ κόσμου εἰς τὸν αἰῶνα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς ἀπαιτεῖ ὄχι μόνον τεράστιον ὑλικὸν πλοῦτον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰκανότητα νὰ κατασκευάζωνται ἀπ' αὐτὸν τὰ πλέον τελειοποιημένα καὶ ἀποτελεσματικὰ ὄργανα. Καὶ ἐὰν ὅμως τὸ Χάρτλαντ κατέχῃ ἄφθονον ὑλικὸν πλοῦτον, δὲν μπορεῖ νὰ ἀντιμετρηθῇ πρὸς τὴν Δύσιν εἰς ἐπιστημονικὴν καὶ τεχνικὴν ἰκανότητα καὶ δὲν θὰ μπορέσῃ ὁπωσδήποτε νὰ τὸ κἀνῃ πρὶν ἀπὸ μερικὰς γενεάς. Τὰ πράγματα ὅμως εἶναι διαφορετικὰ διὰ τὴν Γερμανίαν πού ἔχει μεγάλην ἐπιστημονικὴν παράδοσιν, τεχνικὴν ἐπιτηδειότητα καὶ πραγματικὴν ὀργανωτικὴν ἰδυσφυΐαν. Εἰς αὐτὸν τὸν τομέα περισσότερο παρὰ εἰς τὸν τομέα τῆς γεωπολιτικῆς μπορεῖ τὸ μέλλον νὰ μᾶς ἐπιφυλάσῃ τὰς ἐκπλήξεις μιᾶς πλήρους μεταβολῆς.

Ἡ πρόοδος στὴν Ἀφρικὴ

Τοῦ Dr. C. K. MEEK

(Ἀπὸ τὸ «The Stage is Set», Future Books No 2, Λονδίνο)

Ὁ πολιτισμὸς ἐνὸς λαοῦ προσδιορίζεται ἀπὸ τὸ περιβάλλον του. Οἱ συνθήκες τοῦ περιβάλλοντος ἀλλάζουν συνήθως μὲ τόσο σιγανὸ ρυθμὸ πού οἱ ἀλλαγὲς στὸν πολιτισμὸ ἐπέρχονται σχεδὸν χωρὶς νὰ τις καταλαβαίνωμε. Σὲ μερικὰ μέρη τῆς Ἀφρικῆς ὑπάρχουν καὶ τώρα ἀκόμη φυλὲς πού βέλσκονται τόσο μακριὰ ἀπὸ τὴς Εὐρωπαϊκῆς ἐπιδράσεως ὥστε νὰ μποροῦν νὰ ζοῦν σύμφωνα μὲ τὴς παροπαράδοτες συνθήκεις τους, ἀφοῦ κάνουν τὴς ἀνεπαίσθητες ἀναπροσαρμογὰς πού τοὺς ζητοῦν οἱ Εὐρωπαῖοι ἡγεμόνες τους. Σ' ἄλλες πάλι περιοχὰς οἱ ἀλλαγὲς, ἀν καὶ ριζικὰς, εἰσχωρήσαν ὁμαλὰ ἀπὸ τὴ διοικητικὴν τακτικὴν πού εἶναι γνωστὴ μὲ τὸ ὄνομα «ἐμμσηρ διακυβέρνηση», τὸ σύστημα δηλαδὴ πού χρησιμοποιεῖ καὶ ἀναπτύσσει τοὺς τοπικοὺς θεσμοὺς σὰν μέσα αὐτοδιοικήσεως. Σὲ ἄλλες ὅμως περιοχὰς τῆς Ἀφρικῆς δὲν στάθηκε δυνατό νὰ ἀνακοπῇ τὸ ρεῦμα. Οἱ παλαιοὶ πολιτισμοὶ σαρώθηκαν ἀλύπητα, καὶ οἱ νέοι πολιτισμοὶ πού ἔρχονται νὰ πάρουν τὴ θέσιν τους, δὲν βοήθησαν ἀκόμη τὸν καιρὸ ν' ἀποκρυσταλλωθοῦν. Οἱ ἄνθρωποι μὲ τὴν πρώτη ματιὰ σοῦ δίνουν τὴν ἐντύπωση ὅτι ζοῦν σὲ μιὰ γῆ πού δὲν ἀνῆκε σὲ κανέναν. Συχνὰ τοὺς ἀποκαλοῦν, μὲ περιφρόνηση, «ἐκφυλισμένους ἀγρίους».

Κι ὅμως αὐτοὶ προπαντὸς κρατοῦν στὰ χεῖρα τους τὸ μέλλον.

Πρὶν ἀπὸ πενήντα χρόνια τὸ ὄνομα τῆς Νιγηρίας, πού ὁ πληθυσμὸς τῆς σήμερον εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸ ἄθροισμα τῶν πληθυσμῶν τοῦ Καναδά, τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς Νέας Ζηλανδίας, δὲν φαινόταν σὲ κανένα χάρτη. Γιά ὅσους γνώρισαν αὐτὴ τὴν εἰρηνικὴ καὶ προοδευτικὴ χώρα εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ πιστέψουν ὅτι δὲν πέρασαν παρὰ σαρὰντα ὀκτὼ μόνον χρόνια ἀπὸ τότε πού Βρεταννικὰ στρατεύματα κατέλαβαν τὸ Μπενὶν καὶ τὸ βοήθησαν ποτισμένο μὲ τὸ αἷμα θυσιάζοντων ἀνθρώπων. Κοντὰ στὸ Βασιλικὸ Παλάτι τὰ πτώματα ἦσαν στοιβαγμένα κατὰ ἑκατοντάδες. Κι ὅμως σήμερον τὸ Μπενὶν τὸ διοικεῖ ἓνας φωτισμένος καὶ ἀγαθὸς ἀρχηγός, καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὑπλήκους του ἔχουν μορφωθῇ σὲ Ἀγγλικά Πανεπιστήμια.

Οἱ ἀλλαγὲς πού ἔγιναν στὴν Ἀφρικὴ ἔχουν πολλὰς ὁψεις. Στὴν πολιτικὴ σφαῖρα, ἡ μεταβίβαση τῆς ἀνώτατης ἐξουσίας ἀπὸ τοὺς φυλάρχους στὴν κυριαρχία Εὐρωπαϊκῆς δυνάμει ὡδήγησε στὴ διαμόρφωση ἐνὸς νέου τύπου ἡγεσίας καὶ στὴ δημιουργία

γιά νέων σχέσεων ἀνάμεσα στὸ λαὸ καὶ τοὺς κυβερνήτες του. Ἡ «Πᾶς Μπριτάννικα» μὲ τὴν ἀπαγόρευση τῶν ἐσωτερικῶν πολέμων ἀνάμεσα στὶς φυλὲς καὶ τὰ οἰκογενειακὰ τιμάρια, ἐξουδετέρωσε σὲ μεγάλο βαθμὸ τὴν παλιὰ ἀνάγκη τῆς στενῆς συμβίωσης. Οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι πιά τόσο πολὺ ὑποχρεωμένοι νὰ ζοῦν ὅλοι μαζὺ σ' ἓνα χωριὸ ἢ σὲ μεγάλες ὁμάδες συγγενῶν. Μία μοναδικὴ οἰκογένεια, ἀκόμη κι ἓνα ἄτομο, μπορεῖ νὰ ζήσει μὲ ἀσφάλεια, μόνον του, σ' ἓνα χωράφι ἢ σ' ἓνα δάσος. Ἀλλὰ καὶ στὴν οἰκονομικὴ σφαῖρα, ἡ δραστηριότητα τοῦ ἀτόμου παίρνει τὴ θέσιν τῆς δραστηριότητος τοῦ συνεταιριστικοῦ ὁμίλου. Ἡ εἰσαγωγή τῆς χρηματιστικῆς οἰκονομίας στὴ θέσιν τῆς ἀνταλλαγῆς ἢ παράλληλα μ' αὐτήν, καὶ τοῦ συστήματος τῆς καλλιέργειας τῆς γῆς γιὰ τὴν ἀποκόμιση κεφαλαίων καὶ ὄχι μόνον γιὰ τὴ συντήρηση τῶν καλλιεργητῶν, εἶναι, καὶ τὰ δύο, μέτρα πού βοήθησαν πολὺ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἀτομικοῦ. Μεταμόρφωσαν ἐπίσης καὶ τὸ σύστημα τῆς γαιοκτησίας: ἡ ὁμαδικὴ κυριότης

τητα της γης από χωριά ή ομάδες συγγενών δίνει τώρα τόπο στην ατομική κυριότητα και σε πολλές περιοχές ή πώληση της γης, άγνωστο άλλοτε φαινόμενο, άρχίζει τώρα να γίνεται συνθησισμένη πράξη.

Ύστερα υπάρχουν τα νέα μέσα μεταφορών μέσα σε μέρες, ή και ώρες ακόμα μπορεί να γίνει ένα ταξίδι που άλλοτε έπαιρνε μήνες. Χωριά που ζούσαν άλλοτε σε απομόνωση βρίσκονται τώρα επάνω σε μεγάλους δημόσιους δρόμους, και σε μερικές περιοχές το πρόβλημα της ανάπτυξης των οδικών δικτύων έχει γίνει πιά επιτακτικό απ' ότι είναι σε πολλές χώρες της Εύρώπης. Οι μεταφορές που γίνονταν άλλοτε με έξημερωμένους ταύρους, γαϊδούρια και καμήλες, άρχίζουν τώρα να γίνονται με σιδηροδρόμους και φορτηγά αυτοκίνητα, τα μονόξυλα δίνουν τη θέση τους σε ατμοκίνητα ποταμόπλοια, κι οι παλιοί έπαγγελματίες άχθοφόροι, που κουβαλούσαν φορτία 20 κιλών για 500 δρχ. κάθε είκοσι μίλια, εξαφανίζονται σιγά - σιγά από τους δρόμους. Τα άεροδρόμια ξεφυτρώνουν σαν μανιτάρια. Ο άρροκιντος Νέγρος μαθαίνει τώρα τι σπουδαίο πράγμα είναι ή ταχύτητα, και μαθαίνοντάς το χάνει ένα ποσοστό από τους καλούς του τρόπους. Μαθαίνει ακόμη την αξία που έχει ή ύγιεινή κι ένα μετρημένο διαιτολόγιο. Μαθαίνει νέους θρησκευτικούς τύπους και αγωνίζεται να τους εφαρμόση στις πνευματικές του ανάγκες. Δέχεται, τέλος, νέες αντιλήψεις για το δίκαιο, κι αγωνίζεται να βρή νέους νομικούς θεσμούς στη θέση των παλιών εκείνων θεσμών που τόσο καλά τον έξυπηρετούσαν. Όπως είπε ο Δόρδος Χέιλυ, «Η ίδια ή ένταση των αισθημάτων που έδινε στους παλιούς θεσμούς τη δύναμή τους, θα μεγάλωση το κενό που θα δημιουργήση ή εξαφάνισή τους.»

Όλα αυτά θα γίνουν πιά κατανοητά με μερικά παραδείγματα από την παλιά και τη νέα (ή την χρο-

νικά ένδιάμεση), Αφρική. Άς δούμε ένα χθεσινό αφρικανό φύλαρχο. Να ένας που ζούσε το 1927 και τον γνώριζα προσωπικά: ο άρχηγός των Ζουκούν στη Β. Νιγηρία. Ο Άρχηγός των Ζουκούν άνηκε στην παλιά εκείνη τάξη του κόσμου που στους άναγνώστες της «Χρυσής Δέλτας» ήταν γνωστή με το όνομα «Θεϊκοί Βασιλιάδες». Σά θεάνθρωπος που ήταν, οι ύπηκοοί του τον θεωρούσαν άπαλλαγμένο από τις αδυναμίες των κοινών ανθρώπων, κι ήταν ιερωσύλια να πη κανείς γι' αυτόν ότι «έτρωγε», ή ότι «κοιμόταν» ή ότι «πέθαινε». Έπρεπε να διατυπωθούν οι έννοιες αυτές με κάποιο ευφημισμό. Όταν έτρωγε έλεγαν «άπεσώθη», όταν κοιμόταν ότι «άνήλθε» και όταν πέθαινε ότι «έπέστρεψε στους ουρανούς». Δεν μπορούσε ποτέ να πη κανείς γι' αυτόν ότι ήταν άρρωστος, γιατί ήταν ή ένσάρκωση όλων των άθανάτων δυνάμεων της φύσης. Τον έξωμοίωσαν με τη συγκομιδή και συχνά τον άποκαλούσαν «το στάρι μας» ή το «μπιζέλι μας». Όταν τον έπαιρναν τα χρόνια ή γινόταν πολύ άσθενικός τον στραγγάλιζαν σά κρυφά, άκριβώς όπως ο Ιερέας της Άρτεμης δολοφονήθηκε στην όχθη της Λίμνης Νεμέας από το διαδοχό του, από φόβο ότι ή σωματική του αδυναμία θα έξασθέγιζε το ιερό του πνεύμα, πράγμα που θα παρέλυε τις δυνάμεις της φύσεως.

Έζησα πέντε χρόνια ανάμεσα στους Ζουκούν και τους γνώρισα άρκετά καλά. Πίστευαν ότι ο φύλαρχος ζούσε σε στενή πνευματική συνάφεια με τους προγόνους του και για να του παρέχεται ή εύκαιρία να έρχεται σ' έπαφή μαζί τους, γινόταν κάθε πρωί στο ιερό του παλατιού μια επίσημη τελετή. Έπρεπε να πορευόσκονταν σ' αυτήν όλοι οι άνώτεροι αξιωματούχοι της αύλης. Άρχιζαν με σπονδές προς τους Βασιλικούς προγόνους, ακολουθούσε μία παράκληση για ύγεια και εύπορία, και ύστερα έπιναν ένα είδος μύρα, φτιαγμένη

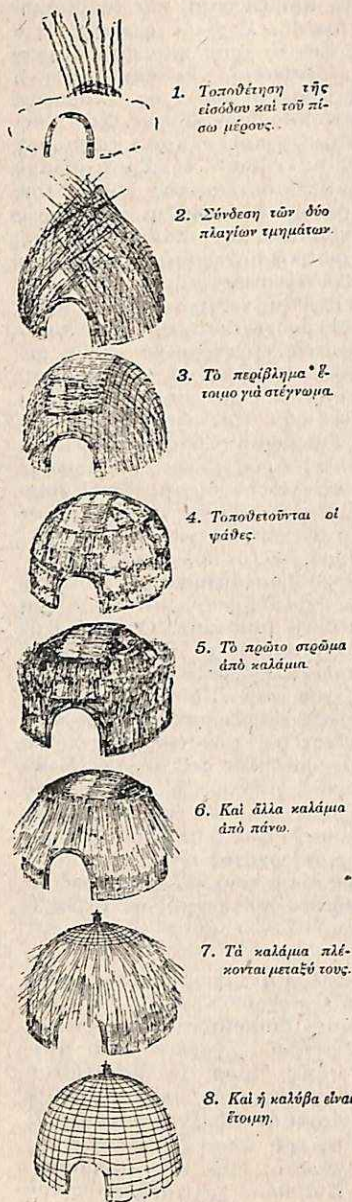
από στάρι της Γουίνεας. Το μεσημέρι και το ήλιοβασιλευμα, ο φύλαρχος έτρωγε. Ήταν κι αυτό μια όλοκληρη τελετή. Πριν από το γεύμα ένας υπάλληλος έβγαζε μια περιεργη κραυγή που άκούγόταν σε όλη την πόλη, κι ήταν το σύνθημα ότι έπρεπε να σταματήσει κάθε θόρυβος. Το γεύμα του Άρχηγού ήταν ή μυσταγωγική επικοινωνία του με τις θεότητες, και ο λαός του έλεγε ότι εκείνες τις ώρες πήγαινε ν' άκούση τη φωνή των Μεγάλων Θεών. Αν ο άρχηγός παραμελούσε αυτές τις τελετές, ακόμη και αν άπειλούσε ότι θα κάνη κατι τέτοιο, φόβος και τρέμος έπιανε άμέσως το λαό του.

Και είναι φυσικά φανερό ότι δεν είναι και πολύ εύκολο ν' ανατεθούν σ' ένα τόσο θεοπρεπή Άρχηγό τα πολυποίκιλα καθήκοντα που ζητούν τώρα από τους Άφρικανούς φυλάρχους οι άποικιακές κυβερνήσεις και τα καθήκοντα που επιβάλλει ή πρόοδος των άποικιών. Οι φύλαρχοι του τύπου που περιγράψαμε, δεν υπήρξαν ποτέ πολιτικοί ήγέτες: ή έξουσία τους είχε χαρακτήρα καθαρά θρησκευτικό και τελετουργικό. Οι εύρωπαίοι δεν έκατάλαβαν τον Ιερατικό χαμακτίρα του Άφρικανού φυλάρχου και σ' αυτό όφειλονται πολλά λάθη του παρελθόντος: αυτός ήταν ο λόγος που υποχρέωσε πολλές φυλές ν' αναδείξουν άρχηγούς — άνδρείκελα — που τους έλειπε το πατροπαράδοτο κύρος.

Από την άλλη μεριά πολλοί Άρχηγοί έψαψαν σιγά σιγά να προσέχουν τις πιά άνταρες άπό τις παλιές διατάξεις του Ιερού Νόμου και άνέλαβαν πολλά νέα καθήκοντα. Αυτό έγινε, γιατί άλλαξε ή στάση του λαού που σε πολλές περιπτώσεις είτε έπαψε να πιστεύη στη Θεϊκή ύπόσταση βασιλιάδων που έπαιρναν και έκτελούσαν διαταγές από εύρωπαίους υπάλληλους ή δέχτηκε προθύμα να ανατεθούν τα τελετουργικά καθήκοντα του βασιλιά σε μια Ιερατική οικόγεια. Έτσι σε πολλές φυλές δημιουργήθηκε ή διάκριση άνάμε-

σα στη θρησκευτική και τη διοικητική ήγεσία. Μερικοί φύλαρχοι για να λύσουν το πρόβλημα άσποστηκαν το χριστιανισμό κι έπηρέασαν ή υποχρέωσαν το λαό τους ν' ακολουθήση το παράδειγμά τους. Στη Μπεκουάνα, π.χ. πει καιρούς τώρα που ο Γκάμα έκήρυξε το Χριστιανισμό επίσημη θρησκεία της φυλής του. Κατοργήσε τη συνήθεια να πληρώνη ο γαμπρός όταν παίρνει τη νύφη. Ένισχυσε τη μονογαμία, άπαγόρευσε τις Ιεροτελεσεσίες της μνησέως, τις λιτανείες που γίνονταν για ν' άρχίσουν οι βροχές και τις άλλες τοπικές τελετές, τροποποίησε τους πατροπαράδοτους νόμους της κληρονομίας, έτσι που να μπορούν και οι γυναίκες σάν τους άντρες να παίρνουν ένα μερίδιο από τα ζώα και τις άλλες μορφές της Ιδιοκτησίας και έπρβλε την όργια της Κυριακής. Αυτή την ήμερα άπαγορευόταν να περιάνε από το χωριό άκόμη και τα κάρρα. Άλλοι πάλι φύλαρχοι απ' αυτούς που άσπάστηκαν το Χριστιανισμό άκολούθησαν μια λιγότερο αδιάλλακτη τακτική. Ο φύλαρχος της Μπαχάμα, π.χ. έξακολουθούσε επί πολύ καιρό μετά τον προσηλυτισμό του στο Χριστιανισμό, να έκτελει τις ειδωλολατρικές δημόσιες Ιεροτελεσεσίες των προγόνων του και να προεδρεύη στις ετήσιες Μωαμεθανικές γιορτές. Η στάση του επικρίθηκε έπίμονα από τους Ιεραποστόλους, αλλά όπως μου έξηγησε ο ίδιος, ο άρχηγός είναι και πατέρας του λαού του, και ένας πατέρας δεν πρέπει να ξεχωρίζει τα παιδιά του.

Σε πολλές Άφρικανικές Κοινότητες δεν υπάρχουν άρχηγοί. Οι έξουσίες έχουν διαμοιραστή σά διάφορα κοινωνικά ιδρύματα. Έτσι ανάμεσα στους Ίμπο, τη μεγαλύτερη φυλή της Αφρικής, υπήρχε κάποτε και υπάρχει ακόμη, ένας πανάρχαιος σύλλογος που άπένειμε τίτλους και ήταν γνωστός με την ονομασία: Όζο. Σα παλιά χρόνια, εκείνος που

γίνονταν μέλος του συλλόγου αυτού, αποκτούσε τεράστιο κύρος. Για να τον δεχτούν στο σύλλογο έπρεπε να καταβάλει ένα μεγάλο ποσό* και οι ιεροτελεστείς που γίνονταν για να μνησθί είχαν την έννοια ότι το έγκρι των υποψηφίων πέθαινε για να ξαναγεννηθί τελειότερο. Για ένα διάστημα έπρεπε να ζήσουν απομονωμένοι. Ύστερα τους έλουζαν με ιεροτελεστία και τους έδιναν ένα καινούριο όνομα. Έτσι πίστευαν ότι ενώνονταν με τους θεούς. Τα πρόσωπά τους ήταν πιά ιερά, και αν κανείς χτυπούσε ή έβριζε ένα μέλος του συλλόγου υποχρεωνόταν να πληρώσει ένα βαρύ πρόστιμο ή διαρπαζόταν ή περιουσία του. Τα μέλη του συλλόγου μπορούσαν να σταματήσουν ένα καυγά βάζοντας φύλλα φοίνικα ανάμεσα στους αντίπαλους. Έπαιρναν σημαντικό μέρος στη ρύθμιση των κτηματικών διαφορών. Είχαν το δικαίωμα να εισπράττουν χρέη και να κατάσχουν την περιουσία αυτών που αρνιόνταν να πληρώσουν. Το σπίτι του μέλους ήταν ένα ιερό όπου οι κατηγορούμενοι για διάφορα αδικήματα, μπορούσαν να βρουν άσυλο όσο καιρό κρατούσε ή έρευνα για την υπόθεσή τους.

Ήταν λοιπόν ο σύλλογος Όζο, σπουδαίος κυβερνητικός συντελεστής της κοινωνικής και πολιτικής ζωής των Ίμπο, και είναι φυσικό να ρωτήσει κανείς ποιά είναι η σημερινή του θέση. Σε μερικές περιοχές δια-

τηρεί κάτι από το παλιό του κύρος, όχι όμως και ολόκληρη την παλιά του εξουσία. Άλλα στις περισσότερες περιοχές αρχίζει να παρακμάζει. Οι λόγοι είναι φανεροί: η ασφάλεια που ήταν άλλοτε έργο του συλλόγου Όζο, παρέχεται τώρα από την Κυβέρνηση της Νιγηρίας, οι δρόμοι είναι ασφαλείς για όλους, κι αν έχει κανείς κανένα παράπονο, απευθύνεται στο τοπικό δικαστήριο και όχι σε μέλος του συλλόγου. Το αποτέλεσμα είναι ότι ο σύλλογος έχει χάσει τα εισοδήματα που είχε άλλοτε και που κυρίως προέρχονταν από τις εισφορές των ταξιδιωτών και την επίλυση διαφορών, ιδιαίτερα κτηματικών και χρηματικών. Τα μέλη ενός τέτοιου συλλόγου δεν μπορούν πια να δράσουν ούτε για αδικοπραγίες έναντι των ιδίων, αφού ο Άγγλικός νόμος θεωρεί όλους τους ανθρώπους ίσους απέναντί του.

Ένας άλλος λόγος της παρακμής του συλλόγου Όζο είναι ότι οι χριστιανικές αποστολές απαγόρευαν στους πιστούς τους να γίνονται μέλη του, κι αυτό έπειδή για να πάρη κανείς τον τίτλο του μέλους, έπρεπε να περάσει από θρησκευτικές τελετές ασυμβίβαστες με το πνεύμα του Χριστιανισμού. Ιδιαίτερα κατακρίθηκε το μέρος της ιεροτελεστίας όπου φυτεύουν δέντρα για να συμβολίσουν την αναγέννηση. Αυτό ήταν μία πράξη ειδωλολατρική σαν αυτές που απέκρηψε η Παλαιά Διαθήκη. Δεν μπορεί βέβαια κανείς να κατακρίνει τις ιεροτελεστίες γι' αυτή την πράξη τους* κι όμως αν ο άρχαιος αυτός θεσμός είχε αντιμετωπισθί με λιγότερη αδιαλλαξία θα είχε αποφευχθί ένα μεγάλο μέρος της έχθρότητας που υπάρχει ανάμεσα στις παλαιές και στις νέες γενιές. Θα μπορούσε π.χ. να γινόταν η συμφωνία ότι οι Χριστιανοί που θα ήθελαν να γίνουν μέλη του συλλόγου δε θα έπαιρναν μέρος στις ιεροτελεστίες για τις οποίες ο Χριστιανισμός είχε αντιρρήσεις ή ότι θα έπαιρνε κανείς τον τίτλο με αντιπρόσωπο.

Η συμμετοχή στο σύλλογο, έκτός από την κοινωνική θέση που έδινε, ήταν και μία μορφή ασφάλειας. Για να αποκτήση κανείς τον τίτλο του μέλους έπρεπε να υποστή μεγάλη δαπάνη που την κάλυπτε όμως από τις εισφορές και τις συνδρομές των νέων μελών. Άλλα έπειδή στα τελευταία χρόνια έλειπαν οι υποψήφιοι, οι έλπίδες ενός νέου μέλους ότι θα ξαναπαρή τη λεπτία του ήταν πολύ μικρές. Σήμερα οι άνθρωποι μπορούν να διαθέσουν τα λεπτά τους με πολύ επικερδέστερο τρόπο. Ένα καλοχτισμένο ταμεινέριο σπíti π.χ. θεωρείται καλύτερη επένδυση: ο ιδιοκτήτης του έχει περισσότερο κύρος απ' ότι ένα μέλος του Όζο. Πολλοί νέοι προσχωρούν τώρα σε τεκτονικές στοές και σε άλλες οργανώσεις, και είναι γενική η έντύπωση ότι όχι μόνο ο Όζο, αλλά όλοι οι σύλλογοι που δίνουν τίτλους άποτελούν ξεπερασμένους θεσμούς που πρέπει να τους αφήσουμε να πεθάνουν ένα φυσικό θάνατο, όσο το δυνατό πιο γρήγορα.

Όπως αναμορφώθηκε το πολιτικό σύστημα των Αφρικανικών φυλών με την εγκαθίδρυση και την ανάπτυξη Ιθαγενών αρχών, με δικά τους ταμεία, νοσοκομεία, σχολεία και όλα τα μέσα της τοπικής διοίκησης, έτσι ακριβώς ταμορφώθηκε ριζικά και το σύστημα της άπονομής της δικαιοσύνης. Ίδρύθηκαν τοπικά δικαστήρια, οργανώθηκε τοπική αστυνομία και αναπτύχθηκε μία νέα σύνθετη νομολογία.

Ας εξετάσουμε την παλιά διαδικασία σε περιπτώσεις μαγείας, του χειρότερου εγκλήματος που μπορεί να διαπράξει ένας Αφρικανός. Στην Όνιτσα, στη Δυτική Αφρική, αν πίστευε κανείς ότι κάποια γυναίκα έκανε μάγια το ανέφερε στο σύλλογο Μπό. Στην περίπτωση που οι ήγέτες του συλλόγου θεωρούσαν την κατηγορία βάσιμη, διατάζανε ένα προσωπιδιοφόρο να πάη στο σπίτι της γυναίκας όταν λαλούσε ο πετει-

ΠΩΣ ΓΙΝΕΤΑΙ

ΜΙΑ ΚΑΛΥΒΑ ΜΠΑΜΠΟΥ

Αυτά τα σχέδια είναι της Χίλντα Κοϋπερ που στα 1934-1937 μελέτησε ειδικά την αρχιτεκτονική των Ιθαγενών της περιοχής Σβάζιλαντ (Ν. Α. του Τράνσβαλ), όπου την είχε στείλει το «Διεθνές Ίνστιτούτο Πολιτισμού και Γλωσσών της Αφρικής».

(Από το «The Architectural Review», Λονδίνο)

νός και με τρεμουλιαστή φωνή (που τη χρησιμοποιούσαν για να μιμηθούν τα πνεύματα) να της πη να παρουσιαστή τα χαράματα για να δικαστή. Η δοκιμασία της θα ήταν να πιη ένα δηλητήριο. Αν η γυναίκα αρνιόταν να παρουσιαστή, την έδιωχναν από το χωριό. Αν όμως δεχόταν την πρόκληση της δοκιμασίας την έβαζαν να καθίσει σε στρίποδα ενός κρεβατιού και της έδιναν μία κουπά γεμάτη δηλητήριο που έπρεπε να το πιη μονομιάς. Η κατηγορούμενη μπορούσε να πεθάνει μέσα σε λίγα λεπτά. Τότε πηγαιναν το πτώμα της ο' έναν ιερό θάμνο και το έθαβαν με το κεφάλι κάτω, και τα πόδια να εξέχουν από το χώμα. Αν όμως απλώς αρρώσταινε, τότε την παρακολουθούσαν προσεκτικά για να δούν μήπως είχε πιη λάδι, που πίστευαν ότι εξουδετέρωνε το δηλητήριο. Όταν περνούσαν σαράντα-οκτώ ώρες και δεν πέθαινε την ανακήρυσσαν άθωα. Αυτό τότε άσπριζε το σώμα της με κιμωλία και τραβούσε κατά την άγορα όπου τραγουδούσε την άθωότητα της και την χαιρετούσε ο λαός. «Θυμιασά τα έργα του Θεού», της έλεγαν, «σε κατηγόρησαν ότι είσαι μάγισσα αλλά ο Θεός ήξερε ότι είσαι άθωα και σε γλύτωσε». «Ναι» έλεγε αυτή, «ζητούσαν άδικο τη ζωή μου, αλλά ο φύλακας άγγελός μου δε θέλησε να συμφωνήση». Γινόταν ένα συμπόσιο προς τιμή της και για ένα δόκλαιο μήνα τριγυρνούσε θριαμβευτικά μέσα στην πόλη. Αυτός που την κατηγόρησε έπρεπε να πληρώσει τα έξοδα της δοκιμασίας δηλ. 7.800 κοχύλια — και αυτός ο όρος εμπόδιζε πολλούς από το να κατηγορούν τον καθένα.

Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία, ότι στην Αφρική πολλοί νόμοι και δικονομικοί κανόνες ήταν τέτοιοι που να μη μπορεί να τους άνεχθί μία πολιτισμένη κυβέρνηση, έστω και αν οι ίδιοι οι Ιθαγενείς ήθελαν να τους διατηρήσουν. Κι έτσι, μ' όλο που η κατεύθυνση της Βρετανικής πολιτικής ήταν να διατηρηθούν

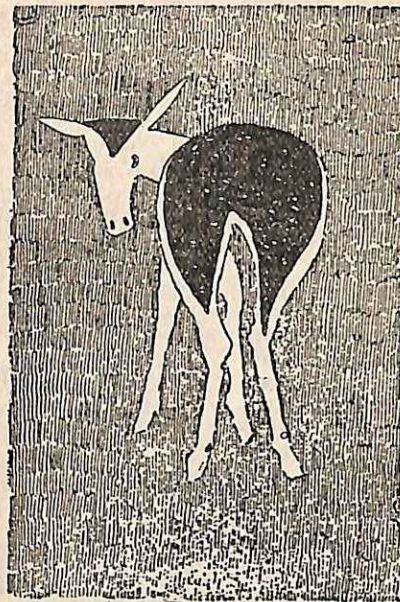
πολλοί τοπικοί νόμοι και έθιμα, η Κυβέρνηση απαγόρευσε από την αρχή όλες τις έκδηλώσεις της δικαιοσύνης που ήταν άποικιστικές σύμφωνα με τις αντιλήψεις της ήθικης, του άνθρωπισμού και της φυσικής δικαιοσύνης που επικρατούν στην Εύρωπη. Ανακρίσεις με βασανιστήρια και ποινές όπως ο άκρωτηριασμός και η δουλεία, κηρύχθηκαν παράνομες και σε σοβυρά έγκλήματα την άπονομή της δικαιοσύνης στις περισσότερες περιοχές, την έχουν τα Βρετανικά δικαστήρια. Τα πταίσματα όμως όπως και ο λόκληρος ο άστικός κωδικας που ασχολείται με τις ιδιωτικές σχέσεις, το γάμο, το διαζύγιο, την κληρονομία και τα άγροτικά, ποιμενικά και άλιευτικά δικαιώματα, έμεινε στη δικαιοδοσία των τοπικών δικαστηρίων, αφού πρώτα συστηματοποιήθηκε και αναμορφώθηκε ο τρόπος της διαδικασίας. Έτσι εξασφαλιστηκε η καλή θέληση και η συνεργασία του λαού στην άπονομή της δικαιοσύνης.

Αλλά ο τοπικός νόμος — που δεν εφαρμόζονταν μόνο από τα Ιθαγενή αλλά και από τα Βρετανικά δικαστήρια — αλλάζει κι αυτός για να προσαρμοσθί στις μεταβολές που έρχονται στις κοινωνικές και στις οικονομικές συνθήκες κάθε κοινότητας. Κι αυτό γιατί ο Νόμος, όπως φαντάζονται πολλοί, δεν είναι μόνο άθροισμα τυπικών κανόνων, αλλά η ουσιαστική έκφραση της κοινωνικής προόδου. Έτσι σε ώριμμένες περιοχές οι τοπικές αρχές θεώρησαν απαραίτητο να τροποποιήσουν τους παλιούς περιορισμούς σχετικά με την πώληση της γης, σε άλλες να απαγορεύσουν την υποθήκευση σύμφωνα με τους άγγλικούς τύπους, σε άλλες να περιορίσουν τις εκτάσεις της γης που θα μπορούσε να κατέχει ένα μόνο άτομο, σε άλλες να μετρορυθμίσουν τους παλιούς κανόνες του κληρονομικού δικαίου προκειμένου για Χριστιανικούς γάμους, σε άλλες να δώσουν νέες μορφές έξουσίας στους

φυλάρχους και σε άλλες να θεσπίσουν νέους έπισημους κανονισμούς για τις συμβάσεις, άγνωστους ως εκείνη τη στιγμή. Γιατί σε πολλές περιοχές ο Νόμος δεν πηγάζει πια από την πολιτική αρχική όργανωση, αλλά από ένα νέο και πολύ περιπλοκό κοινωνικό και οικονομικό σύστημα.

Μέσα στην ίδια κοινότητα, μπορούν τώρα να υπάρχουν πολλές διαχωρισμένες κοινωνικές ομάδες, έτσι που να υπάρχουν νόμοι, άλλοι καθιερωμένοι από τη Μωαμεθανική θρησκεία, άλλοι από τον Χριστιανισμό, άλλοι από το γενικό πνεύμα της κοινότητας (όπως όταν θεσπίζεται μια καινούρια γενική διάταξη) και άλλοι από τη Βρετανική κυβέρνηση.

Αν η πρόοδος έρχεται με τη σύγκρουση των ομάδων, τότε με την κατάσταση που έχει δημιουργηθί σε πολλά μέρη της Αφρικής, έχει γίνει καλή αρχή. Ας σημειωθί ότι η νομοθετική αυτή ποικιλία δεν αποτελεί παρά ένα μόνο μέρος του γενικού προβλήματος που παρουσιάζουν πολλές κοινότητες των Αποικιών. Η γενική κατεύθυνση που έχει τώρα η Βρετανική άποικιακή πολιτική είναι να ένοποιήση τις διάφορες έθνικές ομάδες κάνοντάς τις να νοιώσουν ότι αποτελούν όλως μαζί, κάτω από ένα κοινό στέμμα, ένα συνεταγμένο έλευθερων ανθρώπων που θα ξεπεράση την έθνικιστική νοοτρο-

Τοιχογραφία καμωμένη από έναν Ιθαγενή του Νατάλ.

πία και θα γίνη ίσως το πρότυπο μιας νέας παγκόσμιας όμοσπονδίας.

Υπάρχει μια κατεύθυνση προς την οποία η Αφρική δεν φαίνεται να έκανε, μέσα στα τελευταία πενήντα χρόνια, παρά έλάχιστη πρόοδο: ο άγώνας κατά της μαγείας. Η Δρ. Αντρουίτσαρντς μās έδωσε τώρα τελευταία την περιγραφή μιας σημαντικής κίνησης «κυνηγών της μαγείας» που σάρωσε τη Νύσσα και τη Βορειοανατολική Ροδεσία το 1934. Οι κυνηγοί αυτοί ήταν περισσότεροι νέοι άνθρωποι,

ντυμένοι Εύρωπαίκα, και η διδασκαλία τους ήταν ένα κράμμα από παλιές και νέες ιδέες. Αρχίζαν με ένα κήρυγμα — νέος τρόπος αυτός — και χρησιμοποιούσαν το όνομα του Θεού και της Παναγίας. Τόνιζαν ακόμη ότι ήταν σπουδαίο πράγμα το ν' άποπλύνη κανείς τις άμαρτίες του. Πουλούσαν τα γιατρικά τους μέσα σε σφραγισμένα μπουκάλια όπως τα φαρμακεία και όχι σε βρώμικα κέρατα που χρησιμοποιούσαν οι μάγοι — γιατροί και ανακάλυπταν τους μαύρους μάγους με τον καθρέφτη. Η Δρ. Ρίτσαρντς, που τα είδε όλα αυτά και τα μελέτησε προσεκτικά μέσα στο κοινωνικό τους πλαίσιο, κάνει την παρατήρηση ότι ενώ οι Ιεραπόστολοι δίδασκαν σε όλη την Αφρική μία θρησκεία που διώχνει το φόβο, οικονομικά και κοινωνικά αίτια κατέ-

στρεφαν τούς φυλετικούς θεσμούς και τούς ήθικους νόμους και δημιουργούσαν νέες πηγές φόβου. 'Ακόμη ότι όταν μια γνωστική Κυβέρνηση της Βορείου Ροδεσίας άφησε τὸ κίνημα ἐλεύθερο, πολλοὶ ἰθαγενεῖς ἔβαν ότι αὐτὸ ἦταν τὸ καλύτερο πράγμα πὺ ἐκάναν ποτὲ οἱ λευκοὶ — πὺ ἄφηναν ἐπιτέλους τοὺς 'Αφρικανούς νὰ ἀπαλλάξουν τὴν πατρίδα τους ἀπὸ τὴς καταστροφῆς πὺ προκαλοῦσαν οἱ μάγοι.

Ὅλες οἱ ἀποικιακῆς Κυβερνήσεις ἐψήφισαν πολὺ αὐστηροὺς νόμους ἐναντίον τῶν μάγων καὶ τῶν «κυνηγῶν» καὶ ἐκείνων πὺ κατηγοροῦν ἄλλους ὅτι εἶναι μάγοι. Αὐτὸ εἶναι ἀρχαῖα λογικὸ, ἀφοῦ καμιά πολιτισμένη Κυβέρνηση δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτρέψῃ νὰ τιμωροῦνται ἄνθρωποι γιὰ παραπτώματα φανταστικά. Καὶ ὅμως οἱ περισσότεροι 'Αφρικανοὶ ἐξακολουθοῦν νὰ πιστεύουν στὴ μαγεία, καὶ ἀφοῦ ἡ πίστις αὐτὴ εἶναι στενά συνυφασμένη μὲ πολλοὺς κοινωνικοὺς καὶ ἠθικοὺς θεσμούς, δὲν εἶναι ἀπὸ κείνες πὺ ξεριζώνονται μόνον μὲ μιὰ ἀπλὴ ἀλλαγὴ τοῦ νόμου.

Ένας μάγος - γιατρός θεωρεῖται τόσο ἀπαραίτητος ὅσο εἶναι γιὰ μᾶς ἓνας κοινὸς γιατρός, καὶ μ' ὅλο πὺ οἱ μάγοι - γιατροὶ κάνουν ἴσως κατὰ-χρησὴ τῆς θέσης τους, γιὰ τὸ συμφέρον τους, σάν τάξῃ θεωροῦνται οἱ ὑπερασπιστῆς τῆς ἡθικῆς. Καὶ νὰ ὁμολογήσῃ κανεὶς ὅτι συναναστράφηκε ἓνα μάγο - γιατρό, μπορεῖ νὰ φυλακιστῇ γιὰ πέντε χρόνια. Σύμφωνα μὲ τὸν Ἀγγλικὸ Νόμο ὅσοι παίρνουν μέρος στὴ δολοφονία ἐνὸς μάγου, μπορεῖ νὰ καταδικαστοῦν καὶ σὺχνά καταδικάζονται σὲ θάνατο. Έτσι οἱ νόμοι μας γιὰ τὴ μαγεία φαίνονται πὺ αὐστηροὶ ἀπ' ὅτι χρειάζεται. Οἱ ἰθαγενεῖς τοὺς θεωροῦν παράλογους, ἀφοῦ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ἀρνούνται τὴν ὑπαρξὴ τῆς μαγείας καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τιμωροῦν αὐτοὺς πὺ ὁμολογοῦν καὶ κατηγοροῦν ἄλλους ὅτι εἶναι μάγοι.

Ἀλλὰ ποιά εἶναι τὰ πρακτικὰ μέτρα μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ἀντιμετωπιστῇ

αὐτὴ ἡ κατάσταση; Μπορεῖ ὁ Χριστιανισμὸς νὰ ἔδωκε τὴν παρηγοριά σὲ χιλιάδες ἀνθρώπους; δὲν μπορεῖ ὅμως, ὅπως ἀποδεικνύει ἡ ἱστορία τῆς μαγείας στὴν Εὐρώπῃ νὰ ἀπαλλάξῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν πίστιν τους στὰ μάγια.

Εἶναι χιλιάδες οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἀφρικῆς πὺ διατηροῦν ἀκόμη αὐτὴ τὴν πίστιν. Μερικοὶ μάλιστα, πάρα πολὺ μορφωμένοι. Γιὰ πολλοὺς ἡ νέα Χριστιανικὴ τους πίστις δὲν ἀποτελεῖ πραγματικὰ παρὰ μιὰ ἀνώτερη μορφὴ μαγείας. Μήπως καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς δὲν ἦταν ἓνας ἀνώτερος μάγος - γιατρός, ἀφοῦ μπορούσε νὰ ἀνακαλύπτῃ καὶ νὰ διώχνῃ τὰ δαιμόνια;

Ένα ἄλλο δυνατόν γιατρικὸ γιὰ τὸ φόβο τῆς μαγείας εἶναι ἡ διδασκαλία τῆς φυσικῆς στὰ σχολεῖα. Ἡ διδασκαλία δηλ. σχετικὰ μὲ τὴς αἰτίες πὺ προκαλοῦν τὴς ἀρρώστειες ζητάει νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὴν ἰδέα ὅτι ἡ ἀρρώστεια καὶ ὁ θάνατος ὀφείλονται στὰ μάγια. Ὁ μαθητὴς μαθαίνει πὺς μεταδίδεται ἡ ἐλονοσία· τὴν ἀνεμοβλογιά καὶ τὸν κίτρινο πυρετὸ μπορούμε νὰ τὰ προλάβουμε μὲ τὸν ἐμβολιασμὸ. Ἡ διδασκαλία αὐτὴ ἔχει κιόλας ἀρχίσει σὲ πολλὰ σχολεῖα καὶ θὰ μπορούσαν νὰ γίνουν πολὺ περισσότερα πράγματα πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Στὸ μεταξὺ ὅμως θὰ χρειάζοταν ἴσως νὰ τροποποιήσωμε μερικοὺς νόμους μας ἔτσι πρὺ νὰ συμβιβάζονται περισσότερο μὲ τὴ νοοτροπία τῶν ἰθαγενῶν.

⊖ ἂ ἤθελα νὰ ἀναφερθῶ σὲ πολλὰς ἄλλες χαρακτηριστικὰς μορφῆς τῆς προόδου πὺ ἐγίνε στὴν Ἀφρικὴ μέσα στὰ τελευταῖα πενήντα χρόνια. Στὴν ἐκπαίδευση οἱ θαυμαστῆς προσπάθειες τῶν Χριστιανῶν ἱεραποστόλων καὶ τῶν Ἀποικιακῶν Κυβερνήσεων πὺ πρῶτα ἀπ' ὅλα ἱδρύσαν σχολεῖα κατώτερης καὶ μέσης ἐκπαίδευσης κορυφώνονται τώρα μὲ τὰ σχέδια πὺ ἀποβλέπουν στὴ μόρφωση ὅλου τοῦ λαοῦ καὶ στὴν

ἱδρυση Ἀφρικανικῶν Πανεπιστημίων. Μὲ τὴν ἐξάπλωση τῆς ἀνωτέρας μορφώσεως πρόβλεπε μιὰ νέα κοινωνικὴ τάξῃ, πὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ δικηγόρους, γιατροὺς, ἱερεῖς, δημοσιογράφους καὶ ἐμπόρους. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς παλινοὺς ἀγράμματους φυλάρχους ἔχουν τώρα γιὰ βοηθοὺς ἱκανοὺς νέους, ἀπόφοιτους πανεπιστημίων καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ μέλη τοῦ δικαστηρίου τῶν ἰθαγενῶν ἔχουν σπουδάσει καὶ τὸ Ἀγγλικὸ δίκαιο. Μὲ τὴν ἐξάπλωση τῆς μορφώσεως γεννιέται τώρα μιὰ νέα Ἀφρικανικὴ λογοτεχνία καὶ ἐμφανίζονται νέες τεχντροπίες στὴς τοπικῆς τέχνες. Ἡ ἐξέλιξη αὐτὴ ἐπιταχύνεται ἀπὸ τὴν ἐπιστροφή χιλιάδων στρατιωτῶν πὺ ἔχουν ἐκπαιδευθῇ σὲ πολλὰς εἰδικότητες. Ἀλλὰ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες αὐτοὺς μπορεῖ νὰ δημιουργήσουν μᾶλλον παρὰ νὰ λύσουν προβλήματα, γιὰτὶ δὲν ἀποκλείεται νὰ μὴν μπορούσαν νὰ προσαρμολογοῦν στὸν ἀργοκίνητο ρυθμὸ τῆς παλιᾶς ζωῆς ἢ νὰ ἔχουν ἀποκτήσει, κυρίως ὅσοι δὲν πολέμησαν, στὸ μέτωπο συνθήκες τέτοιες πὺ θὰ τοὺς κάνουν ἀχρηστοὺς καὶ γιὰ τὴν παλιὰ

μὰ καὶ γιὰ τὴ νέα Ἀφρικὴ.

Ὁ Ἀγγλικὸς λαὸς βοηθεῖ τοὺς Ἀφρικανούς. Μὲ τὸ Νόμο γιὰ τὴν ἀνάπτυξη καὶ εὐμερία τῶν Ἀποικίων, παραχωροῦνται στὴς ἀποικίες £ 120.000.000. Ένας ἀπὸ τοὺς σκοποὺς τῆς ἐπιχορηγήσεως αὐτῆς εἶναι ἡ ἐξασφάλιση τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν Ἀφρικανικῶν λαῶν ἀπὸ ἓνα καὶ μόνον εἶδος ἐξαγωγικῆς καλλιέργειας καὶ ἡ διατήρηση μιᾶς ἰσορροπημένης οἰκονομίας. Ἀλλὰ ἡ πρόοδος τῆς Ἀφρικῆς δὲ θὰ ἐξαρτηθῇ μόνον ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ φυσικοῦ πλούτου τῆς. Ἡ ἀνάπτυξη αὐτὴ πρέπει νὰ γίνῃ μὲ τέτοιο τρόπο ὥστε οἱ φυσικῆς κλίσεις τοῦ λαοῦ νὰ μποροῦν νὰ ἐκδηλώνωνται ἐλεύθερα, χωρὶς καμιά καταπίεση καὶ νὰ παίρνουν δημιουργικὴ κατεύθυνση. Ὅλοι ὅσοι γνωρίζουν καὶ ἀγαποῦν τοὺς Νέγγρους τῆς Ἀφρικῆς ἐλπίζουν ὅτι ἡ πρόοδος δὲ θὰ ἐλαττώσῃ τὸ βαθὺ θρησκευτικὸ τους αἰσθημα, τὸ ἐξαιρετικὸ πνεῦμα κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης πὺ τοὺς διακρίνει, τὴ φιλικὴ τους ἀπλότητα καὶ πάνω ἀπ' ὅλα, τὸ αὐθόρμητο γέλιο τους.

ΟΙ ΚΑΛΟΙ ΜΑΣ ΦΙΛΟΙ οἱ Ἀμερικανοὶ ἀγαποῦν πολὺ τὰ γαλόπουλα (κ' ἐμεῖς βέβαια, ἀλλὰ τὸ ζήτημα ἐδῶ δὲν εἶναι αὐτό...)

Λοιπόν, μεταξὺ Νέας Ὑόρκης καὶ Λὸς Ἀντζελες, περνώντας ἀπὸ τὸ Σικάγο, παρατηρεῖ κανεὶς ὅτι τὰ πολὺ ἀξιοτίμητα αὐτὰ πουλερικὰ ἦσαν γενικὰ μᾶλλον μεγαλῶμα γιὰ νὰ χωρέσουν νὰ ψηθοῦν σ' αὐτοὺς σημερινούς ἡλεκτρικοὺς φούρνους.

Ἀμέσως μερικοὶ «ἐγκέφαλοι» τῆς ζωολογίας καὶ τῆς κτηνιατρικῆς ἀρχισαν τὴ δουλειά. Καὶ τὰ σοφὰ αὐτὰ πρῶσσω πῆσαν σοφὰ μέτρα γιὰ νὰ περιστορέσουν τὴς διαστάσεις τῶν γαλόπουλων, χωρὶς νὰ τοὺς ἐλαττώσουν, ὅπως βεβαίως, τὴ νοστιμάδα τους.

Κεῖμα μόνον πὺ δὲν πῆραν στὰ σοβαρὰ ἓνα χιουμουρίστα πὺ πρότεινε νὰ τὰ κάνουν νὰ γεννιοῦνται ψημένα.

«LES LETTRES FRANÇAISES», Παρίσι

Ένας παλιός Αφρικανός φύλαρχος

Του MBONU OJIKE

(Αποσπάσματα από το βιβλίο «My Africa», έκδ. The John Day Company, Νέα Υόρκη)

Σύμφωνα με το αφρικανικό δόγμα για την μεταμφύωση, ο πατέρας μου, ένας πολιτικός από τη Νιγηρία, πίστευε πως ήμουν ή προσωπικότητα του πεθαμένου του αδελφού. Μου έδειχνε μια ούλη στην αριστερή μεριά του στήθους μου, ένα σημάδι που είχα από την ημέρα που γεννήθηκα. Αυτό, ισχυριζόταν, ήταν ακριβώς το σημάδι που είχε χτυπήσει τον αδελφό του τον Ούντο ή σφαίρα.

Δεν ξέρω αν πρέπει να πιστέψω ή όχι σ' αυτά τα πράγματα. Μια φορά ένα είναι βέβαιο: το σημάδι υπάρχει πάντα χωρίς διάλογο ν' αλλάξει, ένας ακούρος στρογγυλός λεκές.

Πως ο πατέρας μου παντρεύτηκε δέκα γυναίκες είναι μια ιστορία που δεν μπορεί κανείς να τη διηγήθω όπως πρέπει μέσα σε μια παράγραφο. Ας πάρουμε ωστόσο για παράδειγμα την πρώτη του γυναίκα. Το ίδιο της το όνομα δείχνει γιατί ο πατέρας μου την αγάπησε. Την έλεγαν 'Ακάμπα. 'Ακάμπα σημαίνει ένα τόσο γοητευτικό κορίτσι που κάθε άντρας θα ήταν εθυσιασμένος να ταξιδεύει μαζί του σ' έναν ξένο τόπο.

Τις άλλες του τις γυναίκες ο πατέρας μου τις παντρεύτηκε για ένα σωρό άλλους λόγους—π.χ. για να κάνει πολλά παιδιά, για να εξασφαλίσει συνεργάτες που θα τον βοηθούσαν να μεγαλώσει την περιουσία του, για να αυξήσει το κοινωνικό του γόητρο—γιατί οποιος μπορούσε να παντρευτεί και να συντηρήσει δυο ή και πιά πολλές γυναίκες λογαριάζονταν άνθρωπος που είχε επιτύχει στη ζωή. Τέλος για να δημιουργήσει φιλικές σχέσεις με άλλες σπουδαίες οικογένειες.

Οι γυναίκες του πατέρα μου ακολουθούσαν κοινή τακτική. Ήταν σύμ-

φωνες για καθαρί που του ζητούσαν. Μια χρονιά του ζήτησαν ή καθενιά και διαφορετικό ύψος για το φόρεμά της. Κ' εκείνος πάλι με τη σειρά τους του είπαν πως θα του έδιναν τα ρόφια της μισής χρονιάς.

Σ' αυτή την ειδική περίπτωση ο πατέρας μου αρνήθηκε και μάλιστα με πολύ απότομο τρόπο. Τότε αυτές διαμαρτυρήθηκαν και είπαν πως θα κάνουν απεργία πείνας—δηλ. καμιά τους δεν θα του μαγειρεύει το παραμικρό. 'Αφού έμεινε μια δολοκλήρη μέρα νηστικός, τις κάλεσε σε συμβούλιο και το ζήτημα κανονίστηκε.

Μ' όλο που ο πατέρας μου είχε πολλά παιδιά, ποτέ του δεν παραμέλησε κανένα. 'Αγαπούσε πολύ τους 19 του γιους και τις 31 του κόρες.

Ο πατέρας μου έδινε μεγάλη σημασία στο φαί του. 'Ετρωγε τρεις φορές την ημέρα: κάθε φορά τον περιποιόταν και μια άλλη γυναίκα του. Ποτέ δεν καθόταν να φάει μόνος του· αν δεν είχε καλεσμένο έτρωγε μαζί του ή γυναίκα που του έτοιμαζε το φαγητό. Μια μέρα η μητέρα μου είχε ετοιμάσει για πρωινό πατάτες και φάρια και τα πήγε στο παλάτι. 'Εγώ γέμισα μια λεκάνη με νερό για να πλύνουν τα χέρια τους πριν αρχίσουν να τρώνε από το ίδιο πιάτο.

'Ηθελα πολύ να με προσκαλέσουν να φάω μαζί τους, μα δεν μου είπανε λέξη γι' αυτό· τους κοίταζα σαν το σκύλο που βλέπει τον άρέντη του να τρώει με απόλαυση ένα κομμάτι κρέας. Πήρε καθένας τους, μια πατάτα, τη βούτηξε στο λάδι κι άρχισαν να τρώνε.

'Επειδή παρατήρησαν πως τους κοιτούσα σάνα τους έλεγα «κι εγώ πεινώ», ο πατέρας μου μου είπε επιπληκτικά: «Πάει να μās κοιτάζεις. Πή-

γαινε έξω να παίξεις. Όταν η μητέρα σου τελειώσει το φαί της και γυρίσει σπίτι θα σου βάλει να φάς».

Την ώρα που έτρωγα ρώτησα τη μητέρα μου:

— Γιατί ο πατέρας δε μου έδωσε λίγο από το φαί του;

— Γιατί τα αγόρια τρώνε στο σπίτι της μητέρας τους.

— Τότε γιατί θέλει να τον φροντίζουμε εμείς τ' αγόρια την ώρα που τρώει;

— Θέλει να μάθετε πρώτα να τρώτε κι ακόμα να αντέχετε να βλέπετε κάτι που σας άρεσει και δεν μπορείτε να το έχετε. 'Εμπρός· τελειώνει το φαί σου και μη μιλάς στο τραπέζι. Τ' αγόρια που μιλάνε την ώρα που τρώνε δεν έχουν καλούς τρόπους.

Για το μεσημεριανό και το βραδυνό φαί γινόταν αυτή η διαδικασία. Κάθε φορά ο πατέρας μου έτρωγε με διαφορετική γυναίκα· ποτέ δεν πήγαινε σε καμιάς το σπίτι. 'Εκείνος ήταν υποχρεωμένος να στέλνει κρέας, κρασί και πατάτες και οι γυναίκες τα φάρια, τα λαχανικά, τα φρούτα, φοινικόλαδο κι άλλα τρόφιμα.

Όταν ήμουν περίπου επτά χρονών ο πατέρας μου πολλές φορές συνήθιζε να με στέλνει μιλία μακριά για να φέρω κάτι ή να ρωτήσω τίποτε. 'Αν έδειχνα με το ύφος μου πως μου φαινόταν μακριά μου έλεγε:

— 'Εγώ στην ηλικία σου περπατούσα κι έτρεχα 8 μίλια. Δοιπόν τώρα θα φτύσω. Για να δούμε θα μπορέσεις να γυρίσεις προτού στεγνώσει;

'Αργησα να γεννηθώ και δεν πρόφτασα να δω το κεφάλι του πατέρα μου με μαλλιά. Μια φορά το φαλάκρο του κεφάλι έμεινε το είχαμε σαν είδωλο. Γι' αυτό όποτε έκανα τίποτα μου έλεγε «'Ορκίσου στο κεφάλι μου». Και βέβαια εγώ φοβόμουν να έρξω.

Αυτό δε σημαίνει πως ο πατέρας δεν είχε πραγματικά είδωλο. Είχε και μάλιστα πάρα πολλά. Όταν έκανε την τελευταία του προσπάθεια για να με έμποδισα να πάω στο σχολείο έρξω στην στέγη στέν 'Οφο, και μου είπε πως έπρεπε και γώ να έρξω στέν 'Οφο

δτι δεν θα ξαναπήγαινα στο σχολείο. 'Εγώ βέβαια δεν έρξω. 'Ο δρκος αυτός είναι σαν να έρξω στην Βίβλο. 'Ο 'Οφο συμβολίζει την εξουσία, τη δικαιοσύνη και την αλήθεια, και είναι κληρονομιά που μάς άφησαν οι πρόγονοί μας.

'Ο 'Οφο που είχε ο πατέρας μου έμοιαζε με ένα μεγάλο κόπανο. Κάθε γυναίκα του, μόλις άποκοιτούσε ξεχωριστό σπίτι είχε δικαίωμα να πάρει έναν μικρό 'Οφο. 'Ο πατέρας μου χρησιμοποιούσε τον 'Οφο του πολλές φορές για να έμποδισα τις γυναίκες του να γράφονται σε ώριμους συλλόγους. Τον έπαιρνε και τον κουνούσε επάνω από το κεφάλι του λέγοντας: «Ka anu geja ya, ofo a gbukwam»—δηλ.: «Παρά να πάτε εκεί καλύτερα να με σκοτώσει ο 'Οφο». Οι γυναίκες φοβούνταν και εγκαταλείπανε αυτή την ιδέα.

Όταν πέρασα τα έξη μου χρόνια, ο αδελφός μου 'Αμπανόγκω, μάλωσε με τον πατέρα αν θα με στέλνανε στο σχολείο ή όχι. Στην αρχή ο πατέρας μου δεν ήθελε και η μητέρα μου συμφωνούσε μαζί του. Καί γώ χωρίς σχεδόν να ξέρω γιατί, πήρα το μέρος τους. 'Αν πήγαινα στο σχολείο δεν θα μπορούσα πιά να προσφέρω κρέας στα είδωλα· θα έπρεπε να ετοιμάζω μόνος μου το μεσημεριανό μου φαί όταν θα γύριζα από το σχολείο και τις ώρες που δεν θα είχα σχολείο, να κάνω όλες τις δουλειές του σπιτιού που μου αναλογούσαν.

Ωστόσο ο 'Αμπανόγκω μου αγόρασε ένα άσπρο κοντό πουκάμισο. 'Ως τότε ποτέ μου δεν είχα φορέσει ρούχα· ούτε τα άλλα παιδιά όμως φορούσαν συνήθως ντυνόμενα όταν φτάναμε στην εφηβική ηλικία. Μ' αυτό το δωρο ο 'Αμπανόγκω με πήρε με το μέρος του. Όταν οι γονείς μου κατάλαβαν πως ήμουν αποφασισμένος να πάω στο σχολείο, έπαψαν να μου το απαγορεύουν.

Στο σχολείο είδα για πρώτη φορά ένα ρολόι. Στις επτά το πρωί το πρώτο κουδούνι ειδοποιούσε τα παι-

διά πώς άρχιζε τὸ σχολεῖο. Στὶς 8 φτάνανε τὰ περισσότερα παιδιά. Ἐγὼ έφτανα πάντα στὴν ὥρα γιατί καθόμουν μόνο τρία μίλια μακριά.

Πολλές φορές, όταν ἤμουν παιδί, κρατοῦσα τὸ ρολόι μου στὸν ὦμο ὥσπου νὰ φτάσω στὸ σχολεῖο καὶ τότε τὸ φοροῦσα· αὐτὸ ἦταν ὄλο. Οἱ δασκαλοὶ φοροῦσαν παντελόνια, ἕνα πουκάμισο σὰν τὸ δικό μου καὶ μιά ρόμπα. Καὶ ὅλοι τοὺς φοροῦσαν παπούτσια. Τοὺς σεβόμασταν πάρα πολὺ. Καὶ δὲν μπορεῖτε νὰ φανταστῆτε πόσο περήφανοι ἦταν γι' αὐτό! Κρατοῦσαν πάντα ἕνα μαστίγιο, ὅχι μονάχα στὸ σχολεῖο ἀλλὰ καὶ όταν ἔρχονταν ἐπίσκεψη στὰ σπίτια μας. Αὐτὸ ἦταν ποὺ με ἔκανε νὰ αποφασίσω νὰ γίνω δάσκαλος. Στὴν ἀρχὴ ὁ Ἀμπανόγκου μου πληρώσε τὰ διδακτρά μου καὶ μοῦ ἀγόρασε ροῦχα καὶ τρόφιμα. Ὅπως ὁμως προχωροῦσα στὶς τάξεις τοῦ δημοτικοῦ τὰ ἔξοδα μεγάλωσαν σὲ σημειο ποὺ ἀναγκαστήκαμε νὰ ζητήσουμε τὴ βοήθεια τοῦ πατέρα μου. Ἀρνήθηκε δίχως συζήτηση.

— Ἐοδεύεις πολλές ὥρες δουλειᾶς πηγαίνοντας στὸ σχολεῖο, μοῦ εἶπε· θάμουνα τρελλός ἂν σοῦ ἔδιναν νὰ ξεδέψεις καὶ λεπτὰ.

Ὅταν τοῦ ἐξηγήσαν πὼς ἦταν πολὺ ὠφέλιμο νὰ πηγαίνει κανεὶς στὸ σχολεῖο, μοῦ εἶπε:

— Γυιέ μου δὲν μπορεῖ νὰ γίνης σοφώτερος ἢ πλουσιώτερος ἀπὸ μένα μετὸ νὰ πηγαίνης στὸ σχολεῖο καὶ νὰ μαθαίνης τοὺς τρόπους τῶν λευκῶν.

Ὅταν τὸν ρώτησα ἂν εἶχε σκοπὸ νὰ με βοηθήσῃ νὰ ἀρχίσω τὴ ζωὴ μου μοῦ ἀπάντησε ὁλος χαρά:

— Καὶ βέβαια. Δὲ σὲ ἔβλεπα ἐσένα. Ἐλα μαζί μου.

Μὲ πήγε στὸ τελευταῖο δωμάτιο, ἔκει ποὺ φύλαγε τὰ χρήματά του καὶ μοῦ εἶπε:

— Κοίταξε! αὐτὲς οἱ σακκοῦλες εἶναι γεμάτες λεπτὰ. Ὅποτε σταματήσης νὰ πηγαίνης στὸ σχολεῖο, θὰ ξεδέψω ὅλα αὐτὰ τὰ λεπτὰ γιὰ νὰ σὲ παντρέψω, νὰ σοῦ χτίσω σπίτι καὶ νὰ ἀρχίσῃς τὴ ζωὴ σου. Τὸ ἴδιο ἔκανε καὶ ὁ δικός μου ὁ πατέρας γιὰ μένα.

Ὅταν ἤμουν στὴν τρίτη τάξη εἶδα ἕνα ζευγάρι «λευκῶν» γιὰ πρώτη φορά. Στενοχωρήθηκα πραγματικά βλέποντας τὸ τόσο χλωμὸ δέρμα τους καὶ τίς μακρὺς τοὺς μύτες.

Πολὺ παράξενο πράγμα! Σκέφθηκα πὼς κάθε φορά ποὺ θὰ θέλανε νὰ πιούνε, πρὶν φτάσῃ τὸ νερὸ στὸ στόμα τους, θὰ βουτούσε ἡ ἀκρία τῆς μύτης τους στὸ ποτήρι.

Ἀκόμα ἀναρρωτήθηκα πὼς θὰ φιλιόνταν. Σκεπτόμουν πὼς οἱ μύτες τους θὰ χτυπιόνταν τόσο ποὺ δὲν θὰ μπορούσαν νὰ σμίξουν τὰ χεῖλια τους. Τὸ λάθος μου τὸ κατάλαβα ὕστερα ἀπὸ 19 χρόνια όταν πήγα στὴν Εὐρώπη καὶ στὴν Ἀμερικὴ.

Τὸν πατέρα μου ἄρχισε νὰ τὸν χτυπά ἡ δυστυχία ἀπὸ παντοῦ. Ἦταν γέρος καὶ δὲν μπορούσε νὰ κάνῃ παιδιά. Ὁ πρῶτος τοῦ γιός, ὁ μόνος ποὺ δὲν εἶχε γίνει χριστιανός, ἔπαθε συγκοπή στὰ 1926. Ὁ δευτέρός τοῦ γιός ὁ Ἀμπανόγκου, ποὺ θὰ ἦταν καὶ ὁ διάδοχός του ἔγινε φανατικὸς χριστιανός.

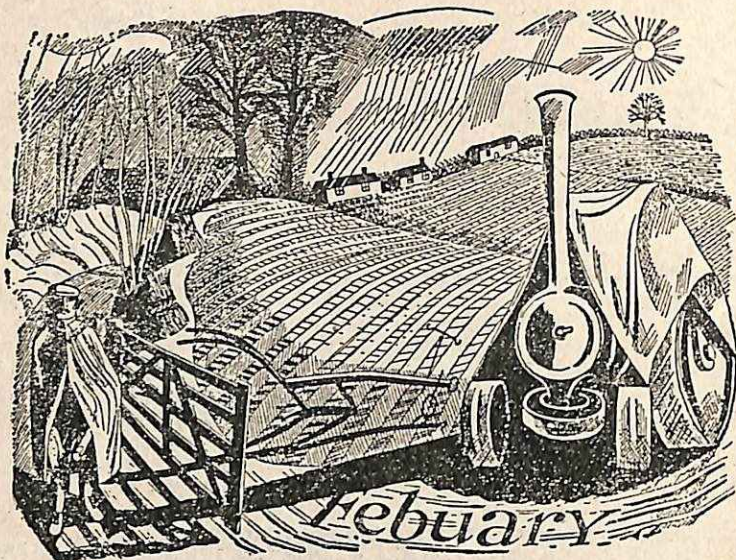
Δὲν ὑπῆρχε πιά ἐλπίδα γιὰ νὰ σωθῇ ἡ οἰκογένεια ἀπὸ τὴν καταστροφή. Δὲν ὑπῆρχε κανεὶς γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν «παλιὰ, καλὴ παράδοση». Μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ πατέρα μου ἄρχισε νὰ γκρεμίζεται τὸ γόητρο τοῦ παλιοῦ κόσμου. Ἦξερε πὼς ὁ ἀδερφός μου Ἀμπανόγκου δὲν θὰ φρόντιζε νὰ διατηρήσῃ τὴν περιουσία όταν πέθαινε ἐκεῖνος. Τὸ ἐνοιῶσε στὰ 1913. Προσπάθησε νὰ ἐμποδίσῃ τὴ μοίρα, ἀλλὰ δὲν μπόρεσε· ὁ ἕλιος τοῦ ἄρχισε σιγά-σιγά νὰ γέρνῃ. Εὐχόμην τὸ ἄστρο του νὰ ξαναλάμψῃ σὲ ὅλη του τὴ λαμπρότητα.

Ὅταν εἶδα τὸν πατέρα μου νὰ πενθῇ γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ πρώτου τοῦ γιού τοῦ Νθοῦ, στὰ 1926, κατάλαβα πὼς πλησίαζε τὸ τέλος του. Καὶ όταν ἔφυγα ἀπὸ τὸ σπίτι στὰ 1927 παρ' ὅλες τίς συγκινητικές του διαμαρτυρίες, ἐνοιῶσα πὼς αὐτὲς οἱ ἀπογοητεύσεις τοῦ εἶχαν λιγοστεύσει τὴ ζωὴ. Ἦταν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ὁ κόσμος δὲν ἀκούει ποτὲ τὸ κλάμα τους...

Ἀπὸ τὴν εἰκονογράφηση ἑνὸς καταλόγου τοῦ «Fortnum & Mason», τοῦ μεγάλου καταστήματος τοῦ Πικανίλλου.

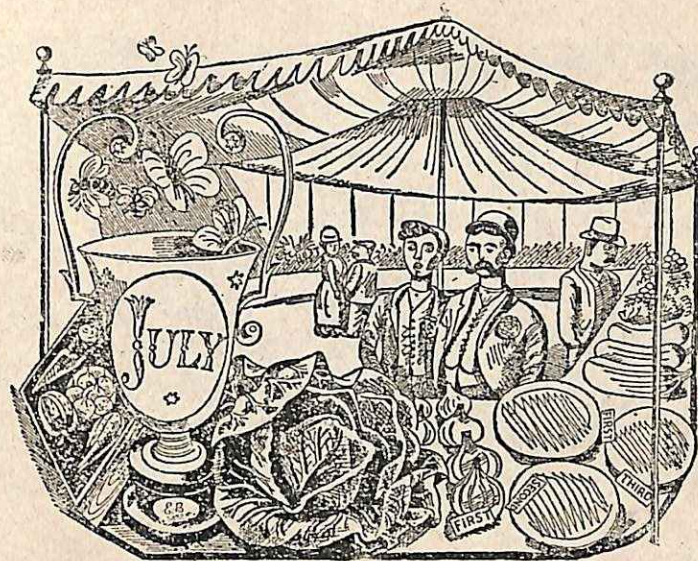
Ὁ Ἐντουαρντ Μπῶντεν εἶναι γελοιογράφος καὶ ἀκουαρελλίστας. Πρὶν ἀπ' αὐτόν, ἔζησε στὴν Ἀγγλία ἕνας ἄλλος καλλιτέχνης προικισμένος μὲ διπλὸ ταλέντο. Τὰ χιουμοριστικὰ ἔργα τοῦ καλλιτέχνη αὐτοῦ συχνὰ συγκρίνονται μὲ τὰ σχέδια τοῦ Μπῶντεν. Εἶναι ὁ Ἐντουαρντ Λήρ, ὁ καθηγητὴς τῆς ζωγραφικῆς τῆς Βασιλίσσας Βικτωρίας. Ὁ Λήρ ἦταν τοπειογράφος, ποὺ μὲ πολλὴ τόλμη βύθιζε τὸ πινέλλο του στὴ νερομπογιὰ. Παρ' ὅλο ποὺ ἦταν ζωγράφος,

Εικόνα παρμένη από ένα οδηγό μαγειρικής με τον τίτλο «Good Food», έκδ. Faber & Faber, 1935.

απέκτησε μεγάλη φήμη με το «Book of Nonsense» που το έγραψε και το εικονογράφησε ο ίδιος (το «Βιβλίο της ανοησίας», για όσους θέλουν να ξέρουν), ένα βιβλίο κωμικό που πραγματικά δεν είχε άλλο προορισμό παρά να διασκεδάσει τους άνεπιούς και τις άνεπιές του.

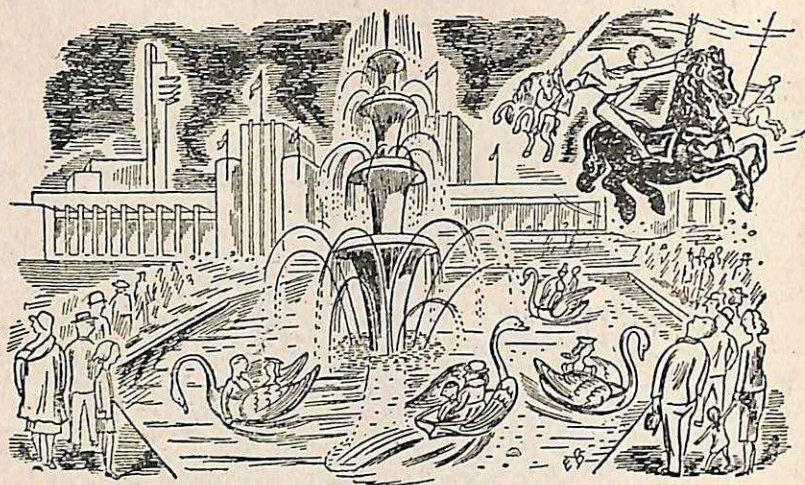
Έναν αιώνα περίπου αργότερα ο Μπώντεν είχε μια παρόμοια μοίρα. Απόκτησε τη φήμη του χιονμορίστα σε μια εποχή που μερικοί σπάνιοι θανμαστές του ήξεραν το ταλέντο του στα τοπεία. Αυτό εξηγείται από το, ότι τα πρόχειρα σχέδιά του ήταν περισσότερο σχέδια διαφημιστικά. Βέβαια είχε εικονογραφήσει βιβλία, αλλά συχνότερα έκανε διαφημιστικές αγγελίες για εστιατόρια, καταλόγους ειδών μεγάλων καταστημάτων κτλ. Ποτέ δεν ξέφυγε από το χιούμορ του. Ένας σατιρστής που θέλει να επιτύχει, πρέπει να αγαπάει τα «θύματα» του. Ο Μπώντεν νοιώθει μια τρυφερότητα για τα δικά του, μα κάτω από την αγάπη του διακρίνεται πάντα κάποια κακία. Όξυν και αυστηρός παρατηρητής δεν ευχαριστείται μόνο να δείξει το γελοίο των προσώπων του. Φροντίζει να δείχνει το περιβάλλον μέσα στο οποίο έχει αποφασίσει να το τοποθετήσει. Πραγματικά τα πρόσωπά του που γεμίζουν τους σταθμούς του, τις αυλές των σχολείων του, ή τους δρόμους των συνοικιών του, δεν είναι συχνά παρά μαριονέτες που ή

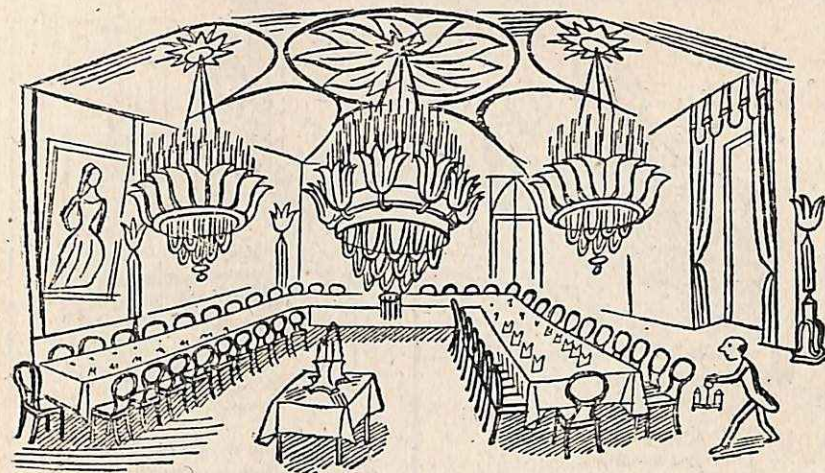
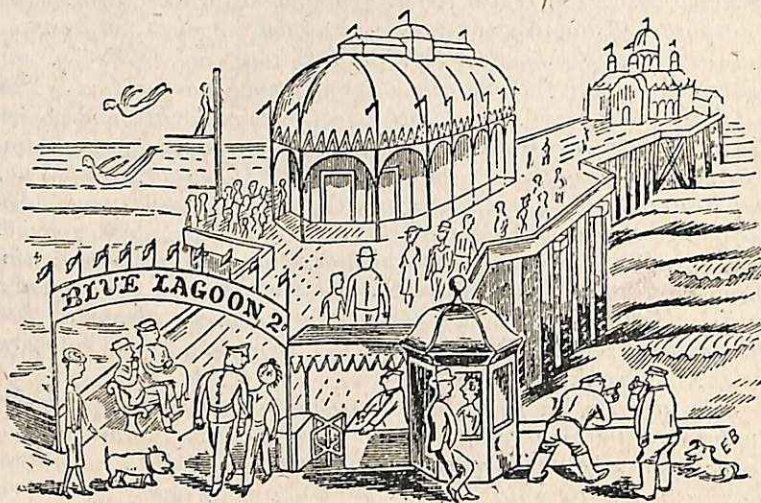
Από τον οδηγό μαγειρικής «Good Food».

στάση τους προσδιορίζεται από το περιβάλλον. Το περιβάλλον παίζει τον κύριο ρόλο μέσα σε όλα του τα σχέδια, όπου σταθμοί, σχολεία και σπίτια διαν τα παρατηρήσει κανείς με κάποια προσοχή και από κάποια απόσταση, μοιάζουν να ζούν μια δική τους ζωή. Οι εικόνες που συνοδεύουν αυτό το έργο δεν δείχνουν παρό μόνο τα σχέδια με μολύβι του Μπώντεν. Δεν πρέπει όμως να ξεχνάμε ότι ο Μπώντεν την πραγματικά μεγάλη φήμη του την έχει σαν τοπιογράφος έστω κι αν είναι πιο φημισμένος σαν σχεδιαστής. Πριν από τον πόλεμο, στην Κομητεία του Έσσεξ όπου γεννήθηκε και του άρεσει να ζήσει, δεν ζωγράφιζε παρό μόνο ειδυλλιακές σκηνές ή σκηνές του χωριού. Όσο πιο σιάνθηκε ένας από τους πρώτους που πήραν επίσημα την προσωνομία του «ζωγράφου του πολέμου». Από τη μια μέρα ως την άλλη, ολόκληρη η ύπαρξή του μεταμορφώθηκε: βλέποντας ξαφνικά σκηνές εξωτικές, άρχισε να ζωγραφίζει σκηνές πολέμου και έγινε μεγάλος ταξιδευτής.

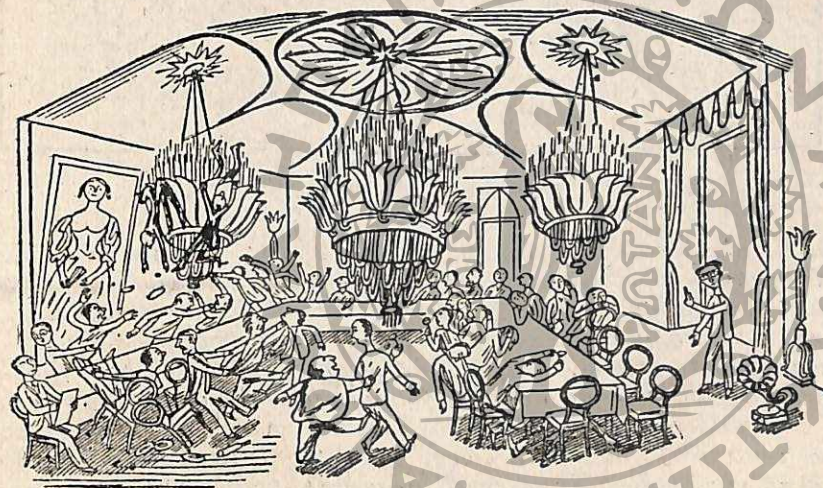
Πήγε στη Γαλλία με το Βρετανικό στρατό και ξαναγύρισε στην Αγγλία από την Δουνκέρκη. Ύστερα ήρθε η Μέση Ανατολή. Μα κυρίως όπου πήγαινε ζωγράφιζε σκηνές από τον πόλεμο, παρμένες από την πραγματικότητα. Άφησε μια σειρά σημαντικών έργων για

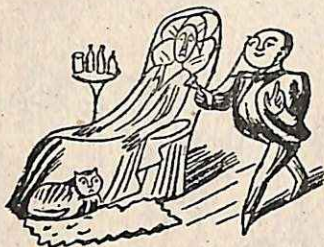

Σχέδια για διαφημίσεις της «Zinc Development Association» του Όξφορντ, που δείχνουν τις πολυάριθμες χρήσεις του ψευδαργύρου στην αρχιτεκτονική.

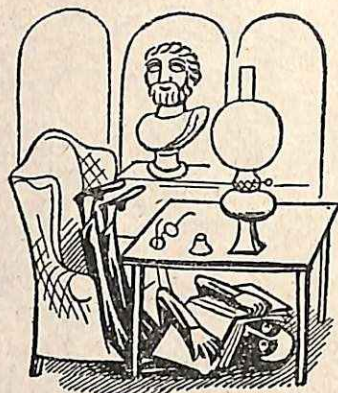
Σχέδια που διαδόθησαν στα 1935 το μενού ενός γεύματος της λέσχης «Double Crown Club».

An invalid, feeble and pining,
Was ordered to drink tea from
Twining:

He's since grown so strong
On our Lapsang Souchong
That he's taken to dancing and
dining.

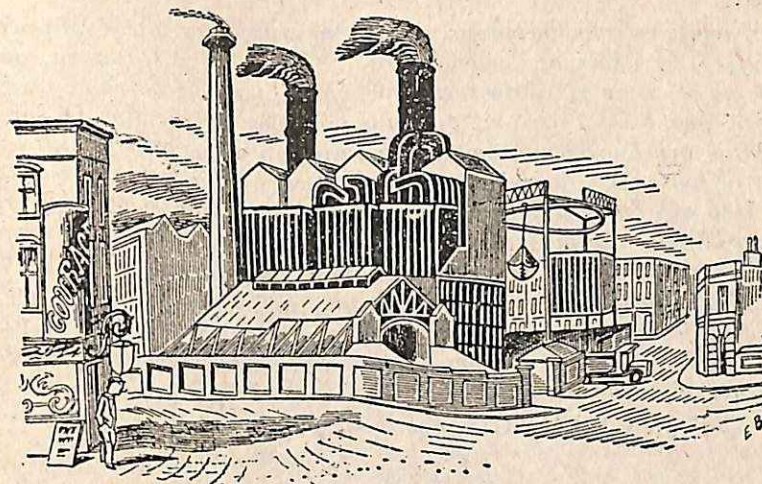
A tutor, while re-reading Homer,
Collapsed from his chair in a coma:
His wife, much distressed
Said 'I think that the best
Cure is bed, and some Twining's
Yeroma'

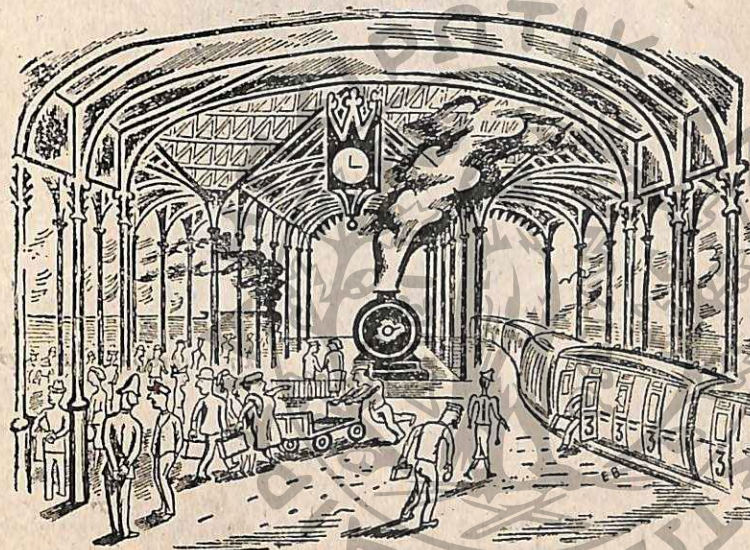
Σχέδια για ρεκλάμες του τσαγιού «Twining».

τις εκστρατείες της Ἀβυσσηνίας, της Ἐρυθραίας, της Αἰγύπτου, της Κυρηναϊκῆς, τοῦ Σουδάν. Ζωγράφισε μὲ πολλὴ φαντασία καὶ τέχνη τὰ πεδία τῶν μαχῶν φωτισμένα ἀπὸ τὶς ἀστραπὲς τῶν κανονιῶν, τὰ γεμάτα ἀπὸ ρημαγμένα καράβια λιμάνια, τοὺς ἀνθρώπους τοῦ μετώπου μέσα στὰ χαρακώματα, τοὺς ἀνθρώπους νὰ ζοῦν μὲ τὶς καθημερινές τους ἀσχολίες πίσω ἀπὸ τὶς γραμμὲς τοῦ μετώπου.

Τὸ ταλέντο ποὺ ἔχει σὰν σχεδιαστὴς καὶ κολορίστας φανερώθηκε μέσα στὰ τοπεῖα του μὲ τὰ ζωηρὰ χρώματα, τὶς πλούσιες ἀντιθέσεις καὶ τὰ νέα του ἔργα δὲν κάνουν ἄλλο παρὰ νὰ μεγαλώνουν τὴ φήμη του.

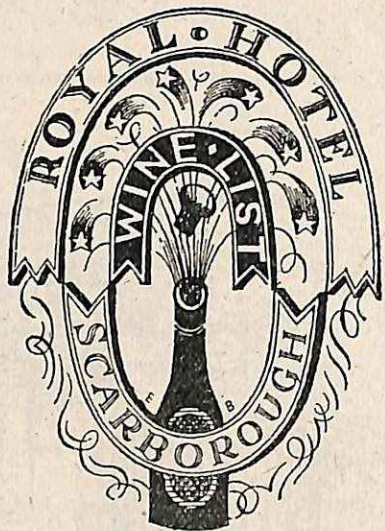

Σχέδια γιὰ διαφήμιση τῆς ἐταιρείας «Zinc Development Association», Ὁξφόρντ.

Χωρίς να υπερβάλλουμε, μπορούμε να πούμε ότι ο Μπώνιεν υπήρξε ο μεγαλύτερος ζωγράφος του πολέμου. Η πολεμική του αυτή ζωγραφική ήταν γι' αυτόν κάτι καινούριο· όμως ήξερε να αντιστρέψει τις δυσκολίες και να τις χρησιμοποιήσει προς όφελός του. Οι επιτυχίες του στη ζωγραφική οφείλονται κατά ένα μέρος στην αντικειμενικότητά του - πολύ χαρακτηριστική μέσα στα σχέδιά του - και κατά ένα άλλο στο ότι κατέχει πραγματικά τη δουλειά του. Όσο κι αν την κατέχει όμως, δεν βιάζεται να αναπτύξει το ταλέντο του: πάντα πειραματίζεται. Μόλις πού πέρασε τα σαράντα, και ξαναγύρισε στο Έσσεξ του: Εκεί αφιερώνει ένα μεγάλο μέρος του χρόνου του στη λιθογραφία, δεν έχει όμως απαρνηθεί ούτε την ξυλογραφία ούτε το σχέδιο και εξακολουθεί να δίνει έργα γεμάτα κακεντρέχεια, περίεργα κάποτε, πάντα όμως αμίμητα.

Του J. M. RICHARDS, από το «Architectural Review», (Λονδίνο)

Σχέδιο για τον κατάλογο κρασιών του «Royal Hotel» του Σκάρμπορω.

Τα σχέδια του Έντουαρντ Μπώνιεν δημοσιεύονται με την άδεια του καλλιτέχνη και των εταίρειών που αναφέρονται στους υπότιτλους.

Ἀπὸ τὸν θρίαμβον εἰς τὴν ἥτταν

Του DEWITT C. POOLE *

(Ἀπὸ τὸ «Foreign Affairs», Νέα Ὑόρκη)

Τὸ ἄρθρον αὐτὸ δὲν εἶναι ἱστορία ἀλλὰ κομμάτια πού θὰ μπορούσαν νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς ἱστορικὸ ὀλικό. Εἶναι τὸ ἱστορικὸ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τῶν Ναζι ὅπως τὸ ἀφηγοῦνται Γερμανοὶ πού ἐπαίξαν ἄμυσον, καὶ συχνὰ κύριον ρόλον εἰς τὰ γεγονότα πού θὰ ἐκτεθοῦν. Οἱ Γερμανοὶ αὐτοὶ ἀντικρίθησαν, ἀπὸ τὸν Αὐγούστου ἕως τὸν Νοέμβριον τοῦ 1945, ἀπὸ ἓνα μικρὸ ὄμιλο Ἀμερικανῶν ὑπάλληλων πού εἶχαν εἰδικῶς σταλῆ εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ἀποστολῆς ἦτο ὁ συντάκτης τοῦ ἁρθρου αὐτοῦ πού εἶχε προῦπηρετήσει εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ γνωρίζει προσωπικῶς κατὰ τὴν προ-ναζιστικὴν ἐποχὴν, μερικοὺς ἀπ' αὐτοὺς πού ἦσαν τότε εἰς θέσιν ν' ἀφηγηθοῦν κομμάτια ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῶν Ναζι. Μεταξὺ τῶν 50 ἢ καὶ περισσοτέρων ἐρωτηθέντων ἦσαν καὶ μερικοὶ πού εἶχαν καταλάβει ἀνώτατα ἀξιώματα, ὁ Γκαϊτριγκ, ὁ Ρίμπεντροπ, ὁ φὸν Πάπεν, ὁ Σάχτ. Μία δευτέρα καὶ μεγαλύτερα κατηγορία ἦσαν παλαιοὶ ὑπάλληλοι τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν καὶ τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος τῆς Γερμανίας. Τέλος, μερικοὶ στρατιωτικοὶ ἡγέται — ὁ Κάιτλ, ὁ Γιόντλ, καὶ ἄλλοι — ἠρωτήθησαν σχετικῶς μετὰ τὴν πολιτικὴν καὶ διπλωματικὴν πλευρὰν τῆς πείρας των. Γενικῶς ἡ μεταξὺ των ἐπικρατοῦσα διάθεσις ἦτο νὰ ὁμιλοῦν ἐλεύθερα. Οἱ περισσότεροι εἶχαν ἤδη περάσει ἓνα διάστημα εἰς τὴν φυλακὴν. Φυσικά, καθέναις προσπαθοῦς νὰ παρουσιάσῃ τὴν περίπτωσίν των μετὰ τὸν τῶρον τον ἄλλ' εἰς παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ ἀλήθεια ἔχει σχέσιν μετὰ τὰ ἄτομα καὶ τὰς περιστάσεις, τὸ ποσοστὸν τῶν ἀληθινῶν ἀποκαλύψεων ἦτο μᾶλλον ἐκπληκτικόν. Αὕτῃ ἦτο ἡ ἐντύπωσις τῶν μελῶν τῆς Ἀποστολῆς. Καὶ ὅταν αἱ ἀφηγήσεις συνηνώθησαν προσέκρινε τὸ ἱστορικὸν πού ἀκολουθεῖ:

Κατὰ βάθος ἡ πτώσις τῶν Ναζι ἀπὸ τὸν θρίαμβον εἰς τὴν ἥτταν ὀφείλεται εἰς τοὺς Ρώσους. Ἡ ἱστορία των ἀρχίζει μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Μολότοφ, Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῶν Σοβιετ εἰς τὸ Βερολίνον τὴν 12—14 Νοεμβρίου 1940. Ὁ πανοῦργος φὸν Πάπεν εἶπεν ὅτι ἡ ἢ Γερμανία ἔχασε τὸν πόλεμον κατ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν συνάντησιν Πέντε μόλις ἑβδομάδας ἀργότερα ὁ Χίτλερ ἐξέδωκε τὴν μοιραίαν διαταγὴν τῆς 18ης Δεκεμβρίου.

* Πρώην Ἀμερικανὸς διπλωμάτης ἀπερσέτας πρὸ τοῦ πολέμου εἰς τὴν Μόσχαν, τὸ Βερολίνον καὶ ἄλλου. Πρώην Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Δημοσίων καὶ Διεθνῶν Ὑποθέσεων τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Πρίνστον.

Καμία διπλωματικὴ προετοιμασία δὲν ἔγινε διὰ τὴν συνάντησιν τοῦ Νοεμβρίου. Οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν ἐπανελάβαν τὴν ἀποψίν των ὅτι ἡ μεγάλῃ ταχύτητι τῆς νίκης τῶν Γερμανῶν εἰς τὴν Γαλλίαν, ἦτο μιὰ δυσάρεστος ἐκπληξίς διὰ τὸν Στάλιν καὶ ὅτι ἡ ἐνίσχυσις τῆς Γερμανικῆς ἐπιρροῆς εἰς τὴν Ρουμανίαν ὅπου ὁ στρατάρχης Ἀντωνέσκου εἶχε καταλάβει τὴν ἀρχὴν τὸ φθινόπωρον τοῦ 1940 ἐφαίνετο νὰ ἀπειλῇ τὰ συμφέροντα τῆς Ρωσίας εἰς τὰ Βαλκάνια. Τὸ ὕπουργεῖον Ἐξωτερικῶν εἶχε πεισθῇ ὅτι μετὰ τὸ θέρους τοῦ 1940 ἡ Ρωσία δὲν ἐθεωροῦσε πλέον τὴν Γερμανίαν ὡς ἓνα σύντροφον μετὰ τὸν ὁποῖον θὰ μπορούσε νὰ συνεργάζεται,

άλλα ως ένα σοβαρόν αντίπαλον.

Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Μολότωφ εἰς τὸ Βερολίνον τῶν Νοέμβριον τοῦ 1940, εἶχεν ἅψ' ἐνὸς μὲν χαρακτηρεῖται φιλοφρονήσεως, ἑψ' ὅσον καὶ ὁ Ρίμπεντροπ εἶχε ἐπισκεφθῇ διὰ φορὰς τὴν Μόσχαν, ἅψ' ἐτέρου δὲ ἀπέβλεπε εἰς τὴν διεξαγωγὴν συζητήσεων ἐπὶ ἐνὸς ἄρθρου τοῦ Συμφωνίου τῆς 28 Σεπτεμβρίου 1939, τὸ ὁποῖον ὑπεχρέωνε κάθε μία ἀπὸ τὰς δύο Κυβερνήσεις νὰ κρατῇ ἐνήμερον καὶ νὰ συμβουλευετὰ τὴν ἄλλην σχετικῶς μὲ τὰς προθέσεις της. Ὅταν ἡ Γερμανία εἰσέβαλε εἰς τὴν Δανίαν καὶ τὴν Νορβηγίαν, ἡ Μόσχα εἶχε ἰδοποιηθῇ καὶ ὅταν ἡ Ρωσία κατέλαβε τὰ Βαλτικά κράτη καὶ τὴν Ρουμανίαν εἰδοποίησε καὶ αὐτὴ τὸ Βερολίνον. Εἰς ὅλας ὁμῶς αὐτὰς τὰς περιπτώσεις ἡ «εἰδοποίησις» ἔφθανε μόλις πρὶν ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ γεγονότα καὶ ἡ ἰδέα τῆς «ἀνταλλαγῆς γνωμῶν» ἦτο ἀρκετὰ εἰρωνική. Ἡ Γερμανικὴ κυβέρνησις ἐγνωστοποίησε εἰς τὴν Σοβιετικὴν «Ἐνωσιν τὴν Συμφωνίαν τῆς Βιέννης, 1» ποῦ ἐγένετο τὸν Αὐγούστου τοῦ 1940, ὁλίγας μόλις ὥρας πρὶν ὑπογραφῇ. Ὅταν οἱ Ρῶσοι παρεπονέθησαν, οἱ Γερμανοὶ εἶπαν οὐθὲν ἔγινε κάποια παρεξήγησις καὶ τὸ καλύψοντο θὰ ἦτο νὰ ἔλθῃ ὁ Μολότωφ διὰ διπλωματικὰς συνεννοήσεις. Αὕτη εἶναι ἡ Γερμανικὴ ἐκδοχή.

Ἡ συνομιλία τοῦ Μολότωφ μὲ τὸν Ρίμπεντροπ τὸ πρωτὶ τῆς 12ης Νοεμβρίου ἐπεσκιάσθη ἀπὸ τὴν συνομιλίαν τὸν μὲ τὸν Χίτλερ τὸ ἴδιον ἀπόγευμα ἑψ' ὅσον ὁ Χίτλερ ὑπεστήριξε μὲ τὸν ἰδικόν του τρόπο τὰς αὐτὰς ἀπόψεις ποῦ εἶχε ὑποστηρίξει τὸ πρωτὶ ὁ Ρίμπεντροπ. Εἰς τὴν ἀπογευματινὴν σύσκεψιν μετὰ τὰς τυπικὰς φιλοφρονήσεις, ὁ Χίτλερ (ὅπως μᾶς εἶπεν ἐνὸς ἀπὸ τοὺς παρευρεθέντας Γερμανούς), ἐδήλωσεν οὐ κατὰ τὴν γνώμην του ὁ πόλεμος ἐναντίον τῆς Ἀγγλίας εἶχεν ἤδη κριθῇ ὑπὲρ τῆς Γερμανίας. Τὸ μόνο τὸ ὁποῖον ἀπέ-

μενε ἦτο νὰ περιμένουν μέχρις οὗτο ἡ Ἀγγλία θὰ ἀνεγνώριζε τὴν ὁλοκληρωτικὴν τῆς ἤτταν. Ἦτο ἐπομένως καιρὸς ἑψ' ὅσον ὑπῆρχον αἱ φιλικαὶ σχέσεις μεταξὺ Γερμανίας καὶ Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, νὰ σχηματίσουν αἱ δύο χῶροι μίαν καθαρὰν ἀντίληψιν διὰ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἐπρόκειτο νὰ μοιράσουν μετὰ τὴν κληρονομίαν. Πρώτιστον συμφέρον τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως ἦτο βεβαίως ν' ἀποκτήσῃ μίαν διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ μόνο μία τοιαύτη διέξοδος ὑπῆρχε, ἡ διὰ μέσου τοῦ Ἰράν πρὸς τὸν Περσικὸν Κόλπον. Οὕτε ἡ Βουλτικὴ, οὕτε ἡ Μεσόγειος μπορούσαν νὰ προσφέρουν παρομοίαν διέξοδον. Γενικῶς ὁ Χίτλερ ἐπίστευε οὐκ ἡ Ρωσία θὰ ἔπρεπε νὰ ζητήσῃ τὴν σφαῖραν τῶν συμφερόντων της εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ἡ Γερμανία εἶχε τὴν πρόθεσιν ν' ἀποζημιωθῇ διὰ τὰς πολεμικὰς της προσπαθείας εἰς τὴν Δύσιν.

Ὁ Μολότωφ, συμφώνως πρὸς τὴν Γερμανικὴν αὐτὴν ἐκδοχὴν ἀπῆντησεν οὐ κατὰ τὴν ἀποψιν του, ἡ σιγὴ δὲν ἦτο ἀκόμη κατάλληλος διὰ τὸσον μελλοντικὸς συμφωνίας. Ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις θὰ ἦτο ἐτοιμὴ νὰ συζητήσῃ τὰ προβλήματα αὐτὰ εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν. Κατὰ τὴν παρούσαν κρίσιν περιστασίων ἦτο σημαντικώτερον νὰ διευκρινισθοῦν αἱ σχέσεις μεταξὺ Γερμανίας καὶ Ρωσίας μὲ βάσιν τὰς ὑπαρχούσας συμφωνίας. Ὅπως φαίνεται, εἶπε, διὰ λόγους τοὺς ὁποίους ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις δὲν ἐγνώριζεν, αἱ συμφωνίαι αὐταὶ εἶχαν παύσει νὰ ἐνδιαφέρουν τὴν Γερμανικὴν Κυβέρνησιν καὶ ὁ Μολότωφ προσέθεσε οὐκ ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις τοῦ εἶχεν ἀναθέσει νὰ κἀνὴν μερικὰς συγκεκριμένους ἐρωτήσεις.

Ἡ πρώτη ἦτο σχετικὴ μὲ τὴν Φινλανδίαν ἡ ὁποία ἀνῆκε εἰς τὴν σφαῖραν τῶν Σοβιετικῶν συμφερόντων. Ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις θὰ ἐδέχετο, εἶπε, μὲ εὐγνωμοσύνην τὴν δῆλωσιν τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως οὐκ ἡ Γερμανικὰ στρατεύματα

τὰ ὁποῖα ἐξηκολούθουν νὰ παραμένουν εἰς τὴν Φινλανδίαν θὰ ἀπεχώρουν τὸ συντομώτερον.

Εἰς αὐτό, ὅπως μᾶς εἶπεν, ὁ Χίτλερ ἀπῆντησε οὐκ ἔχεν πολιτικὰ συμφέροντα εἰς τὴν Φινλανδίαν, ἀλλὰ μόνον οἰκονομικά. Καὶ αὐτὰ ἀφοροῦσαν κυρίως τὸ νίκελ τοῦ Πετσάμο. Τὰ γερμανικὰ στρατεύματα θὰ ἀπεχώρουν μόλις ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ αὕτη ἡ ἀνάγκη. Ὁ ἴδιος ὁ Χίτλερ, ἐνδιέφερετο κυρίως νὰ κρατήσῃ τὸν πόλεμον μακρὰν τῆς περιοχῆς τῆς Βαλτικῆς. Ὁ Μολότωφ, συνεχίζον, ἐδείξε οὐκ ἔχεν ἱκανοποιηθῇ καὶ παρείρησε ἀπλῶς οὐκ ἔσημειωσε τὴν ἀπάντησιν τοῦ Χίτλερ καὶ οὐκ ἔφη ἐνημέρωνε σχετικῶς τὴν κυβέρνησίν του.

Συμφώνως πρὸς τὴν Γερμανικὴν ἔκθεσιν ὁ Μολότωφ ἐσυνέχισε τὴν συζητήσιν μὲ τὸν Χίτλερ, μὲ θέμα τὴν κατάστασιν εἰς τὰ Βαλκάνια. Ἡ παράλειψις τῆς Γερμανικῆς Κυβερνήσεως νὰ καλέσῃ τὴν Ρωσίαν διὰ νὰ συμμετάσχῃ εἰς τὴν διαιτησίαν τῆς 30 Αὐγούστου 1940 ἐν Βιέννῃ διὰ τὴν ἐπιδίκασιν Οὐγγρικῶν ἐδαφῶν εἰς τὴν Ρουμανίαν καὶ νὰ ἐνημερώσῃ σχετικῶς τὴν Σοβιετικὴν Κυβέρνησιν, ἦτο ἀντίθετος πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς συμφωνίας περὶ ἀνταλλαγῆς γνωμῶν, πρὸς τὴν ὁποία ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις εἶχε ὡς τώρα συμμορφωθῇ κατὰ γράμμα. Ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις ἐπίσης ἠρώτησε ἐναντίον τίνος ἐστρέφετο ἡ ἐγγύησις τῆς Γερμανίας πρὸς τὴν Ρουμανίαν διὰ τὸ σύννομά της. Καὶ αὐτὴν ἐπίσης τὴν ἐγγύησιν δὲν τὴν ἐπληροφόρηθῃ ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις παρὰ ὅτι τετελεσμένον γεγονός.

Ὁ Χίτλερ ἀπῆντησε οὐκ εἰς τὴν Βιέννην τὸν εἶχε κυρίως ἀπασχολήσει ἡ ἀπειλὴ πολέμου μεταξὺ Ρουμανίας καὶ Οὐγγαρίας. Ὁ πόλεμος εἰς τὰ Βαλκάνια θὰ ἐξέθετε εἰς κινδύνους τὰ Γερμανικὰ στρατιωτικὰ οἰκονομικὰ συμφέροντα, κυρίως διὰ τὸ ζήτημα τῶν πετρελαίων. Ὁ Χίτλερ δὲν μπορούσε νὰ καταλάβῃ

ποῖο ἦτο τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον τῆς Σοβιετικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν Οὐγγρο-Ρουμανικὴν διένεξιν, ὅπως καὶ διὰ τὴν ἐγγύησιν τῆς Γερμανίας πρὸς τὴν Ρουμανίαν. Ἡ ἐγγύησις αὕτη δὲν ἐστρέφετο ἀσφαλῶς κατὰ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας ἡ ὁποία εἶχε ἤδη κανονίσει τοὺς λογαριασμούς της μὲ τὴν Ρουμανίαν.

Συμφώνως πρὸς τὸν Γερμανικὸν ἀπολογισμόν ὁ Μολότωφ δὲν ἔκρυψε τὴν ἀνικανότητά του νὰ παρακολουθήσῃ τὴν «ἐπιχειρηματολογία» τοῦ Χίτλερ. Ἠρώτησε τί θὰ ἔλεγε ἡ Γερμανικὴ Κυβέρνησις ἂν ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις ἐδημιουργοῦσε ἰδιαίτερας σχέσεις μὲ τὴν Βουλγαρίαν, φυσικὴν ζώνην ἀσφαλείας τῆς Ρωσίας πλοσίον τῶν Δαρδανελλίων. Ἡ Ρωσία δὲν θὰ ἠθέλε νὰ ἔχῃ ἐκπλήξεις εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν.

Ὁ Χίτλερ ἀπεκρίθη οὐκ πρὶν ἀπαντήσῃ εἰς τὸν Μολότωφ θὰ ἔπρεπε πρῶτα νὰ βεβαιωθῇ περὶ τοῦ τί σκέπτεται ἡ ἰδία ἡ Βουλγαρικὴ Κυβέρνησις σχετικῶς μὲ τὰς Σοβιετικὰς προθέσεις. Θὰ ἔπρεπε ἐπίσης νὰ συνομιλήσῃ μὲ τὸν σύμμαχόν του, τὸν Μουσσολίνι. Εἰς τὸ σημείον αὐτό, συμφώνως πρὸς τὴν Γερμανικὴν ἔκθεσιν ὁ Μολότωφ ἄφησε νὰ φανῇ ἀπεριγράστως ἡ δυσἀρέσκειά του καὶ ἐδήλωσε μὲ ἐπιμονὴν οὐκ ἐπιστρέφων εἰς τὴν Μόσχαν, θὰ ἠθέλε νὰ εἶχε μαζὺ του σαφὴ καθορισμὸν τῆς Γερμανικῆς στάσεως εἰς τὸ Βουλγαρικόν οὗτο ζήτημα ὅπως τὸ ἔθεσε εἰς τὸν Χίτλερ.

Ὁ Χίτλερ ποῦ ἦτο ἥρεμος καὶ συνδιαλλακτικὸς εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν συζητήσεων, ἐξενευρίσθη φανερὰ ἀπὸ τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Μολότωφ. Ὁ Γκαίρικ εἶπε, οὐκ ὁ Χίτλερ, ὁμολογῶν ἀργότερα τὴν δυσφορίαν του, τοῦ ἐτόνισε οὐκ εἰς περιπτώσιν κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ Ρωσία θὰ ἐκίειτο πρὸς τὰ Δαρδανελλία, ὑπῆρχε φόβος ἀντὶ νὰ συνεχίσῃ τὴν πίεσιν τῆς πρὸς τὸν νότον, νὰ τὴν στρέψῃ πρὸς δυσμὰς, πρὸς τὴν Γιουγκοσλαβίαν, ὅποτε ἡ Γερμανία θὰ ὑπερεφαλлагύγίετο εἰς τὸν νότον. Τότε δὲν θὰ

1. Ἡ συμφωνία ἡ ὁποία ἀπεφάσισε τὸν διαμελισμὸν τῆς Τρανσυλβανίας.

ἐκινδύνευαν μόνον τὰ Ρουμανικά πετρέλαια ἀλλὰ καὶ τὸ χρώμιον τῆς Τουρκίας καὶ ὁ βοεΐτης ἄλλων βαλκανικῶν χωρῶν. Ὁ Χίτλερ εἶπεν εἰς τὸν Γκαίρινγκ, κατὰ τὰ λεγόμενα τοῦ τελευταίου, ὅτι ὁ Μολότωφ εἶχε υποσχεθῇ νὰ ἀφήνῃ τὰ ἐφόδια αὐτὰ ἐλεύθερα διὰ τὴν Γερμανίαν, ἀλλὰ ὅτι ἀπλυστάτα δὲν ἐπίστευε διὰ τὴν ἐκράτουσε τὸν λόγον του.

Λέγεται τέλος, ὅτι ὁ Μολότωφ ἐθεσε αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ ζήτημα τῶν Δαρδανελῶν. Ἡ Ρωσία εἶχε υποστῇ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἰστορίας τῆς πολλὰς ἐπιθέσεις ἀπὸ αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν. Κατὰ συνέπειαν διὰ τὴν Σοβιετικὴν Ἑνωσιν, θετικὴν ἀξίαν εἶχαν μόνον αἱ ρεαλιστικαὶ ἐγγυήσεις. Αἱ ἄγραφοι ἐγγυήσεις δὲν ἦσαν ἀρκεταί. Ὁ Χίτλερ ὁ ὁποῖος ἤρχιζε νὰ δείχνῃ σημεῖα κοπώσεως, ἐδήλωσεν ὅτι δὲν μπορούσε νὰ θεωρήσῃ τὸ ζήτημα αὐτὸ ἐπείγον. Ὅταν ἐφθανε ἡ ὥρα του, εἶπε, θὰ ἦτο πρόθυμος νὰ τὸ συζητήσῃ καὶ αὐτὸ μὲ τὸ Σοβιέτ.

Τὸ βράδυ τῆς 13ης Νοεμβρίου, ὁ Ρίμπεντροπ ἔδωκε ἓνα δειπνὸν πρὸς τιμὴν τοῦ Μολότωφ. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δειπνοῦ ἐφθασαν τὰ Βρετανικὰ βομβαρδιστικά καὶ ὁ Ρίμπεντροπ καὶ ὁ Μολότωφ ἐπέρασαν ἀρκετὴ ὥρα μαζὺ εἰς ἓνα καταφύγιον. Συνεζήτησαν πάλι μερικὰ ἀπὸ τὰ θέματα τὰ ὁποῖα τοὺς εἶχαν ἀπασχολήσει εἰς προηγουμένας συσκέψεις των. Μία ἀκόμη φορά ὁ Ρίμπεντροπ ὑπέδειξε τὸν Περσικὸν κόλπον ὡς τὴν φυσικὴν διέξοδον τῆς Ρωσίας. Εἶπε πῶς ἡ Βαλτικὴ, δὲ θὰ ἐξυπηρετούσε τὴν Ρωσίαν ἐφ' ὅσον τὰ στενὰ τοῦ Σκαγεράκη καὶ τοῦ Καττεγάτη ἦσαν κλειστά. Λέγεται ὅτι εἰς τὸ σημείον αὐτό, ὁ Μολότωφ ἐδήλωσε ὅτι ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις ἐνδιεφερέτο διὰ τὸ ἀνοιγμὰ αὐτῶν τῶν στενῶν. Ὁ Ρίμπεντροπ τὸ ἀνέφερεν εἰς τὸν Γκαίρινγκ, παρατηρῶν ὅτι ἦτο φανερόν ὁ κίνδυνος τῆς Δανίας. Ὁ Ἰδιος προσέθεσε ὅτι εἶπε εἰς τὸν Μολότωφ: «δὲν μπορούμε οὔτε νὰ τὸ συζητήσωμε αὐτό· εἶναι κατὰ τὸ ὁποῖον δὲν

θὰ μπορούσε νὰ ἀνεχθῇ ἡ Γερμανία».

Συζητῶν τὴν ἐπομένην ὁ Χίτλερ μετὸν Γκαίρινγκ, ἐδήλωσεν ὅτι αἱ Ρωσικαὶ ἀξιώσεις δὲν μπορούν νὰ γίνουν δεκταί. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἐθεωροῦσε ὡς προπαρασκευὴν μιᾶς Ρωσικῆς ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Γερμανίας. Ἰδιαιτέρως τὸν ἐστενοχωροῦσε ἡ Φιλανδία διὰ «λόγους ψυχολογικούς», καὶ «διότι πρέπει νὰ διατηρήσωμε τὸ status quo εἰς τὸν βορρᾶν». Ἡ ἐπέμβασις τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν θὰ ἦτο δυσάρεστος διὰ τὴν Γερμανίαν. Ἀπαράδεκτοί ἦσαν ἐπίσης καὶ οἱ ὅροι τῆς Ρωσίας διὰ τὸν νότον.

Ἀλλὰ, εἶπε ὁ Γκαίρινγκ, τὸ σημαντικώτερον δι' ἡμᾶς ἦτο ἡ βεβαιότης τοῦ Χίτλερ ὅτι ἡ Ρωσία εἶχε ἀρχίσει νὰ προετοιμάζῃ τὴν ἐπίθεσιν τῆς κατὰ τῆς Γερμανίας. Βεβαιότης, ἡ ὁποία ἀπὸ ὅσα εἶχαμε ἀκούσει, εὐρίσκετο εἰς βαθυτάτην σύγκρουσιν μετὰ τὴν γνώμην τοῦ Γερμανικοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν ὅπου ἐπικρατοῦσε ἡ πεποίθησις ὅτι ὁ Στάλιν δὲν ἤθελε ἐνοπλὸν ρῆξιν μετὰ τὴν Γερμανίαν, καὶ οἱ μάλιστα, προσπαθοῦσε νὰ τὴν ἀποφύγῃ.

Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Μολότωφ δὲν παρουσιάσθησαν — μᾶς εἶπαν — ἑξωτερικῶς τουλάχιστον ἐνδείξεις ὅτι οἱ Ρωσο-Γερμανικὲς σχέσεις ἐχειροτέρευαν. Ὁ Τύπος καὶ τὰ Ραδιόφωνον ἐσυνέχισαν τὴν φιλικὴν τῶν στάσεων ὅχι ὅμως τὸσον σταθερῶς ὅσον τὸ 1939 — 40. Ὅπως δὴποτε, συνεχίζει ἡ Γερμανικὴ ἀφήγησις, τὴν ἀνοιξὶν τοῦ 1941 τὰ Σοβιέτ διεμαρτυρήθησαν διὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς Γερμανικῆς ἐπικρατοῦς εἰς τὰ Βαλκάνια.

Εἰς τὴν Γιουγκοσλαυίαν, ὅπως θὰ ἐνθυμηταί ὁ ἀναγνώστης, ἡ κυβερνήσις τοῦ πρίγκηπος Παύλου, ἀφ' ὁπείσθη πολὺ ἐπὶ ἀρκετὸ διάστημα, προσεχώρησε τελικῶς εἰς τὰς 25 Μαρτίου εἰς τὸν Ἀξονα. Δύο ἡμέρας ἀργότερα ὁ στρατηγὸς Σίμοβιτς μετὰ πραξικόπημα κατήγγειλε τὴν ἀντιβασιλείαν τοῦ Παύλου καὶ ἐσχημάτισε κυβερνήσιν ἐθνικῆς ἐνότητος μετὰ τὸν νεαρὸ Βασιλέα Πέτρο. Ὁ Χίτ-

λερ, ὡς Αὐστριακὸς δὲν συμπαθοῦσε τοὺς Σέρβους, καὶ ἐθεώρησε τὴν Ρωσίαν καὶ τὴν Ἀγγλίαν ὑπευθύνους· τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν ὅμως δὲν ἦτο καὶ τὸσον βέβαιον. Διὰ νὰ ὑποστηρικθῇ ἡ ἄποψις τοῦ Χίτλερ ἐτονίσθη ὅτι ἡ Ρωσία ὑπέγραψε ἀμέσως μετὰ τὸ νέον καθεστῶς συμφωνον μὴ ἐπιθέσεως. Ἀλλὰ διὰ τὸν Γερμανικὸν στρατὸς εἰσέβαλε εἰς τὴν Γιουγκοσλαυίαν, ἡ Μόσχα μετενόησε κατὰ τὰ φαινόμενα διὰ τὴν χειρονομίαν τῆς, παρατηροῦν οἱ Γερμανοί. Ἡ Γιουγκοσλαυικὴ Πρεσβεία τῆς Μόσχας ἐκλείσθη καὶ τὰ Σοβιέτ ἐδέχθησαν τὴν Γερμανικὴν ἀπόφιν εἰς τὴν Γιουγκοσλαυικὴν κυβερνήσιν δὲν ὑφίστατο.

Οἱ Γερμανοὶ μετὰ τοὺς ὁποίους ὠμύλησαμε ἐτόνιζαν ὅτι τὰ γεγονότα τῆς Γιουγκοσλαυίας συνέβαλαν ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν Γερμανικὴν ἡτταν. Ἡ διαταγὴ νὰ προετοιμασθῇ μία ἐπίθεσις κατὰ τῆς Ρωσίας, τὴν ὁποίαν ὁ Χίτλερ ἐκοινοποίησε εἰς τὸ Γενικὸν Ἐπιτελεῖον τὴν 18 Δεκεμβρίου, προέβλεπε ὅτι αἱ ἐπιθετικαὶ ἐπιχειρήσεις θὰ ἀρχίζαν εἰς τὰς 15 Μαΐου. Τὸ πραξικόπημα τῆς Γιουγκοσλαυίας, καὶ ἡ ἐπακολούθησας ἀνάγκη νὰ κατακτηθῇ ἡ χώρα, ἀνέβαλε τὴν ἐναρξιν τῆς Γερμανικῆς ἐκστρατείας πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τῆς 22 Ἰουνίου. Ὁ Κάρολ Ρίττερ, ὁ ὁποῖος ἐπὶ ὠρισμένον διάστημα ἦτο ἐκπρόσωπος τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν εἰς τὸ Γενικὸν Ἐπιτελεῖον, μᾶς εἶπε σκυθρωπὸς ὅτι λόγῳ τῆς καθυστερήσεως οἱ Γερμανοὶ ἔχασαν τὴν χειμερινὴν μάχην ἔξω ἀπὸ τὴν Μόσχα, καὶ ὅτι ἐκεῖ ἀκριβῶς, ἐσχάτη δι' αὐτοὺς ὁ πόλεμος.

Μᾶς εἶπαν ἐπίσης ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν, καθὼς καὶ ἓνα τμήμα τῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως δὲν εὐνοοῦσαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ρωσίας. Μᾶλλον, τὸ Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν, ἦτο διαρκῶς ἀκαταπόπιστον ὡς πρὸς τὰς προθέσεις τοῦ Χίτλερ. Οὔτε καὶ ὁ Κόμης φὸν ντέρ Σούλε-

μπεργκ, Γερμανὸς πρεσβευτὴς εἰς τὴν Ρωσίαν, οὔτε ὁ Διευθυντὴς τοῦ Τμήματος Ε.Σ.Σ.Δ. τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν ἐπληροφόρηθησαν ποτὲ ἐπισήμως τὰ σχέδια ποὺ ἤρχισαν νὰ καταστρώνωνται ἀπὸ τὰς 18 Δεκεμβρίου 1940 καὶ ἐνωρίτερα ἀκόμη. Μόνον ἀπὸ ἰδιωτικὰς πηγὰς μπορούσαν νὰ σχηματίσουν μίαν ἰδέαν περὶ τῆς ὑποθέσεως.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς πληροφοριοδότης μᾶς, μᾶς ἐπληροφόρησε διὰ τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν τῆς Ρωσίας νὰ ἀποφύγῃ, ὅσον τῆς ἦτο δυνατόν τὰς ἐχθροπραξίας, τὴν ἀνοιξὶν καὶ τὸ θέρους τοῦ 1941. Ὑπηρετῶν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὸ Ἀνατολικὸν μέτωπον εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν παρετήρησε ὅτι, ἐνῶ τὰ Σοβιετικὰ στρατεύματα κατεσκευάζαν ὁχυρωματικὰ ἔργα εἰς τὴν πλευρὰν τῶν συνόρων τὴν ὁποίαν κατεῖχον, οἱ Γερμανοὶ — σχεδιάζοντες νὰ ἐπιτεθοῦν — δὲν ὠχυρώνοντο καθόλου. Τὰ Γερμανικὰ ἀεροπλάνα ἐπετοῦσαν ἐπάνω ἀπὸ τὰ σύνορα, ἐσυνέχισε, διὰ νὰ φωτογραφίζον τὰς Σοβιετικὰς ὁχυρωματικὰς ἐγκαταστάσεις. Καὶ ἐνῶ εἰς τὴν Ἀπὸ Ἀνατολὴν τὰ Σοβιετικὰ στρατεύματα ἤνοιγαν πῦρ ἀμέσως μόλις οἱ Ἰάπωνες ἐπεχειροῦσαν παρομοίας συνοριακὰς παραβιάσεις, προκειμένου διὰ τὰς Γερμανικὰς παραβιάσεις περιορίζοντο εἰς διαμαρτυρίας. Σοβιετικὰ ἀεροπλάνα δὲν ἐπετοῦσαν ἐπάνω ἀπὸ Γερμανικὸ ἔδαφος.

Ἡ ἀτμόσφαιρα, μᾶς ἐτόνιζαν οἱ Γερμανοί, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν ἔγινε ἡ προέλασις τῶν Γερμανικῶν στρατευμάτων, ἦτο ἐξαιρετικῶς τεταμένη. Εἰς τὴν Δυτικὴν Οὐκρανίαν, προπάντων, τὸ πνεῦμα τοῦ Οὐκρανικοῦ ἐθνικισμοῦ εἶχε στραφῇ ἐναντίον τῆς Μόσχας. Ὁ Κλαούζεβιτς εἶχε γράψῃ ὅτι ἡ Ρωσία μπορούσε νὰ νικηθῇ μόνον μετὰ τὸν ἐσωτερικὸν διχασμό. Διαφορετικὴ ἦτο ἐν τούτοις (συνεχίζουν οἱ Γερμανοὶ) ἡ ἄποψις τοῦ Χίτλερ. Κανεὶς αἰχμάλωτος δὲν θὰ μετεφέρετο εἰς τὴν Γερμανίαν. Κατόπιν προσωπικῆς διαταγῆς τοῦ Χίτλερ τοὺς μετέφεραν

εις την Πολωνίαν και τούς άφηναν εκεί να πεθάνουν κυριολεκτικώς, από την πείνα.

Ο Χίτλερ, μās εξήγησαν, είχε ως βάσιν την αντίληψιν ότι ή συντριβή της στρατιωτικής ισχύος της Σοβιετικής Ένώσεως θα είχε συνελεσθή πρό του χιμώνος με κραυνοβολόν πόλεμον (Blitzkrieg), άνάλογον με τόν εφαρμοσθέντα εις την Γαλλίαν. Δέν ήσθάνετο την άνάγκην καμιάς έμμέσου βοήθειας και άπέριψε όλα τά σχέδια τά όποία άπέβλεπαν εις τό να παρασύρουν εις τόν άγώνα τούς λαούς τών Σοβιετικών χωρών και τούτο διότι έφοβείτο ότι κατά την πολιτικήν διευθέτησιν ή όποία θα ή'ολούθει τόν τερματισμόν του πολέμου, οι συνεπικούροι αυτοί θα προέβαλαν ίσως ένοχλητικές αξιώσεις και διότι εάν έν τώ μεταξύ ή Γερμανία εύρισκετο εις κρίσιμον θέσιν, δέν θα έδίσταζαν ίσως να την κτυήσουν εκ τών νύτων.

Ένω αί στρατιαι προήλυναν, ό Έριχ Κόχ διαρίσθη Κομμισάριος του Ράιχ διά την Άνατολήν. Ήτο φανερός έχθρός κάθε παραχωρήσεως προς την έθνικιστικήν Ούκρανίαν. Οι Ούκρανοι δέν ήσαν δι' αυτόν τίποτε περισσότερο από σκλάβοι οι όποιοι έπρεπε να παίρνουν μόνον τά άπολύτως άπαραίτητα διά να έχουν την δύναμιν να εργάζονται. Κατ' άρχάς, όπως ειπαν οι πληροφοριοδότες μας, πολλοί Ούκρανοι έδειξαν φιλικήν προθυμίαν να εργασθούν έθελοντικώς εις την Γερμανίαν. Άλλ' ό Κόχ και ό Ζάουκελ δέν έδειξαν προθυμίαν να άνταποκριθούν εις αυτήν την φιλικήν εκδήλωσιν. Λέγεται ότι οι Ούκρανοι αυτοί έχθσαν τά 80%. Οι μέθοδοι όμως του Ζάουκελ, δέν άργησαν να θέσουν τέρμα εις αυτήν την κατάστασιν. Όλοι, έθελονταί και μή, έστάλησαν επάνω εις φορτηγά αυτοκίνητα νησικοί εις την Γερμανίαν.

Δέν άργησαν, μās ειπαν οι πληροφοριοδότες μας του Ύπουργείου Έξωτερικών — να γίνουν αλσθητά τά άποτελέσματα αυτής της ανατριχιαστικής και κακής πολιτικής. Ή αντί-

στασις τών Ρωσικών δυνάμεων έγινε σκληροτέρα και εις τά μετόπισθεν ήρχισαν να εμφανίζονται άντάρται. Είχε χαθή, κατά την γνώμην των, ή εύκαιρία να μετατραπή ό πόλεμος κατά τών Σοβιετ εις έμφύλιον πόλεμον.

Όσα έκαναν οι Ναζι εις τάς Ουκρανικές περιοχάς, άν και άπάνθρωπα και άψυχολόγητα, δέν ήσαν, φαίνεται, τίποτε περισσότερο παρά μία έξηξημένη εκδήλωσις της πολιτικής των άποτυχίας εις όλα τά μέρη έξω από την Γερμανίαν. Τά ίδια περίπου ήναι και εις την Πολωνίαν (διά την όποιαν μās ώμίλησε ό Στρατηγός Μπλασκοβιτς) και την Τεχοσλοβακίαν.

....Φαίνεται ότι, ένα διάστημα, ό Ρίμπεντροπ αντίκρουε εύμενώς την προσπάθειαν ενός όριστικού διακανονισμού και με την Γαλλία. Ή άνάγκη να γίνη τό βήμα αυτό ως βάσις μιας όποιασδήποτε Νέας Εύρώπης την όποιαν οι Ναζι θα μπορούσαν να έχουν την έλπίδα ότι θα κυβερνούσαν κάποτε, άπέτέλεσεν άντικείμενον ζωηρών συζητήσεων εις τό Ύπουργείον Έξωτερικών. Ή σχετικώς φιλική άτμόσφαιρα μέσα εις την όποιαν ήναιαν αί πρώται μετά την Άνακωχήν συζητήσεις, εκρίθη ότι ήνοιγε τόν δρόμον προς αυτήν την κατεύθυνσιν. Ό Άμππετς, άλλοτε μέλος του γραφείου Ρίμπεντροπ και Πρεσβευτής τότε της Γερμανίας εις τό Παρίσι, ό όποιος κατήγετο από τό Μπάντεν και είχε παντρευτή Γαλλίδα, επέιξε ίσως περισσότερο από όσο έχρειάζετο τόν Ρίμπεντροπ και τόν Χίτλερ ν' άσπασθούν αυτήν την ιδέα. Ένώ όμως ό Ρίμπεντροπ κατ' άρχάς ήτο καλά διατεθειμένος έπαισε άμέσως μόλις έκατάλαβε ότι ό Χίτλερ δέν άνταπεκρίνετο προς αυτήν την πολιτικήν.

Ό Πώλ Σμίτ μās ειπε ότι όλίγον άργότερα ό Λαβάλ έθεσε καθαρά όλόκληρον τό πρόβλημα της νέας Εύρώπης εις τόν Χίτλερ με ένα Γαλλικό έγγραμμά: «Θέλετε να κερδίσετε τόν πόλεμον», ανεφώνησε ό Λαβάλ

προς τόν Καίσαρα της στιγμής, «διά να δημιουργήσετε την Εύρώπην» δημιουργήστε λοιπόν την Εύρώπην διά να κερδίσετε τόν πόλεμον».

Άλλ' ό Χίτλερ δέν έδειξε εις αυτό τό ζήτημα δημιουργικήν μεγαλοφυΐαν. Όπως, κατά λέξιν κατέθεσε ό Ρίμπεντροπ: «Ό Φύρερ δέν είχε κανένα πλήρες πρόγραμμα διά τό μέλλον της Εύρώπης, την άναδιοργάνωσιν της, κτλ. κανένα άπολύτως πρόγραμμα. Προσεπάθησα πέντε έξη φορές εις τό διάστημα του πολέμου να πείσω τόν Φύρερ να καλέση διαφόρους Εύρωπαϊκούς χώρας εις μίαν γενικήν Εύρωπαϊκήν συνέλευσιν. Ό Φύρερ πάντοτε ήρνεϊτο».

Πολλά μέλη του Ύπουργείου Έξωτερικών, όπως και διάφοροι στρατιωτικοί, έκόνισαν κατ' επανάληψιν τό έξής βασικόν σημείον: ότι κάθε πρόσφορον μέτρον διά την οργάνωσιν της Εύρώπης, εκτός της Γερμανίας, δέν θα έσήμαινε παρά ότι οι Ναζι άπαρνούνται τόν χαρακτήρα των και τάς άρχάς των. Οι Ναζι επέτυχαν έντις της Γερμανίας διότι έκαναν τόν Πανγερμανισμόν άποκλειστικήν θρησκείαν των. Δέν ήσαν μόνον οι οι ίδιοι άνελευθεροί άλλα έξέψωσαν την άνελευθερίαν εις άνυπόβλητον άρετήν. Επέτυχαν την δύναμιν των με τόν αυστηρόν συγκεντρωτισμόν και την μεγάλην έντασιν της προσπάθειας των. Εις τό έξωτερικόν θα μπορούσαν να άσκήσουν αυτήν την δύναμιν προσωρινώς και χρησιμοποιούντες αυστηράς στρατιωτικής μεθόδους. Άλλ' άφού έκερδισαν τό παιχνίδι των εις την Γερμανίαν με μεθόδους άποκλειστικής Γερμανικής δέν μπορούσαν να έμπνεύσουν έξω από την Γερμανίαν την ουσίωδη εκείνην πολιτικήν υποστήριξιν ή όποία θα τούς επέτρεπε, αυτή και μόνον, να σταθεροποιήσουν τάς κατακτήσεις των.

Τά στρατιωτικά γεγονότα του 1942 — 43 ετεμάτισαν διά παντός τάς πραγματικές εύκαιρίας της Ναζιστικής Γερμανίας να οργάνωση την Εύρώπην. Δέν άργησε να φανή

ότι ό Χίτλερ είχε άποτύχει όχι μόνον εις την πολιτικήν αλλά και εις την στρατιωτικήν τέχνην. Εις μίαν μελέτην που έγγραψε ειδικώς δι' ήμās ό Ότο Μάισνερ με την βοήθειαν του Ιστορικού Πετρού Σράμ (ό όποιος έκρατούσε τό ημερολόγιον του Γερμανικού πολέμου) υπό τόν τίτλον «Ό Χίτλερ ως υπέρτατος ρυθμιστής του πολέμου 1939 — 45», περιγράφει τάς τεραστίας άπώλειας του Στάλινγκραντ «Έγινε πλεον γνωστόν εις ευρύτατον κύκλον, ότι την προσωπικήν ήγείαν του Χίτλερ (εις τό στρατιωτικόν πεδίο) την έχαρακτιρίζεν ό έρασιτεχνισμός και ή Ισχυρογνωμοσύνη» ότι έπίστευε άπειριορίστως εις τάς στρατιωτικές του ικανότητας» ότι τόν διέκρινε ή διάθεσις να υποτιμά τά κατορθώματα τών άλλων και ότι ήτο άδικος και αυστηρός όταν έτιμωρούσε αυτούς, οι όποιοι κατά την γνώμην του, είχαν άποτύχει. Τώρα ήρχισαν, πράγμα τό όποίον δέν είχε γίνει ποτέ εις τό παρελθόν, να διατυπώνωνται έναντίον του ζωηραί έπικρίσεις. Ή πίστις προς αυτόν έχάνετο συνεχώς, παρά τάς προσπάθειάς της προπαγάνδας του Γκαίμπελς».

Επηκολούθησε ή συνομοσία της 20ης Ιουλίου 1944. Ή αντίδρασις κατά του Χίτλερ μεταξύ τών άνωτέρων στρατιωτικών κύκλων, μās ειπε ό Μάισνερ, είχε άρχίσει πολύ ένωρίς — από τό τέλος του 1941. Τελος άπεφάσισαν ότι ό μόνος τρόπος διά να σωθή ή Γερμανία ήτο ό παραίτησμός του Χίτλερ. Ό Χίτλερ πάλιν ό ίδιος, έσυνέχισε ό Μάισνερ, δέν μπόρεσε ποτέ να καταλάβη τοίς λόγους ή όποιοι ωδήγησαν εις την συνομοσίαν. Δέν είδε εις αυτήν παρά μόνον προδοσίαν και άπειθειαν τών στρατηγών του, έχθρότητα κατά του Έθνικεσοσιαλισμού και αντίδρασιν. Παρετήρησεν ότι ό Λένιν και ό Στάλιν είχαν δίκαιον όταν έεμεηδένισαν όλας τάς ήγετικές ομάδας και ότι ήτο λάθος του που δέν έκανε και αυτός τό ίδιο εις την Γερμανίαν.

Δέν υπάρχει αμφιβολία ότι ο Μάϊσνερ συνετέλεσε πολύ εις τὸ νὰ πεισθῇ ὁ φόν Χίντενμποργκ, ὁ γηραιὸς Πρόεδρος τοῦ Ράϊχ, νὰ ἀναθέσῃ εἰς τὸν Χίτλερ τὴν Καγκελαρία τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1933. Τὸν ἐρωτήσαμε πότε ἤρχισε νὰ μετανοῇ δι' αὐτό. Αἱ τύψεις αἱ ὁποῖαι ἀπὸ καιρὸν τὸν ἐβασάνιζαν, μᾶς ἀπήντησε, ἐπῆραν συγκεκριμένην μορφήν περὶ πον ἐνάμιον ἔτος πρὸ τοῦ τέλους. Τότε ἐκατάλαβε ὅτι ὁ Χίτλερ ἦτο παράφρων. Μᾶς ἐδιηγήθη ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τῶν τελευταίων δέκα ὀκτῶ μηνῶν, ὁ Χίτλερ ἐπηρεάζετο διαρκῶς περισσότερον ἀπὸ τὸν Χίμλερ, Γκαϊμπελ καὶ Μπόρμαν.

... Αὐτοὶ ἦσαν οἱ τρεῖς, μᾶς εἶπε ὁ Μάϊσνερ, πού ἐβοηθοῦσαν τὸν Χίτλερ, τοῦ ὁποῖου ἡ τρέλλα ἐμεγάλωνε κάθε ἡμέρα περισσότερον, νὰ ὀδηγῇ τὴν Γερμανίαν εἰς τὴν καταστροφὴν. Πότε ἀκριβῶς παρεφρόνησεν ὁ Χίτλερ, ὁ Μάϊσνερ δὲν θὰ μπορούσε νὰ μᾶς πῇ. Ἰσχυρίσθη ὅτι τὸν ἐβλεπε πολὺ ἀραιὰ κατὰ τὸν τελευταῖον καιρὸν, καὶ ὅτι ἓνα μεγάλο μέρος τῆς ἐργασίας του, εἶχε περάσει ἀπὸ αὐτὸν εἰς τὸν Χάινς-Χάινριχ Λάμμερ, Πρόεδρον τῆς Καγκελαρίας τοῦ Ράϊχ, καὶ κυρίως εἰς τὸν Μπόρμαν, «τὸν κακὸν ἄνθρωπον», διάδοχον τοῦ Ἐξ ὡς γραμματέως τοῦ κόμματος. Ἐν τούτοις εἰς τὰς 15 Μαρτίου 1942 ὁ Χίτλερ ἐδέχθη τὸν Μάϊσνερ διὰ νὰ τὸν συγχωρῇ διὰ τὴν 65ην ἐπέτειον τῶν γενεθλίων του. Ὁ Χίτλερ, ὅπως μᾶς εἶπε, ἦτο κυριολεκτικῶς ἄνω κάτω. Τὰ μάτια του ἦσαν κατακόκκινα καὶ ἐβρίμυτιζε ἐπάνω-κάτω μέσα εἰς τὸ δωμάτιον. Τοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ συγκρατήσῃ τὴν φωνήν του. Ἐξεφώνησε, ἐκλαλε, ὡμιλοῦσε χωρὶς συνοχὴ καὶ ἐφώναζε διαρκῶς: «Δὲν παραδίδομαι».

... Καὶ ἄλλοι ἐπιστοποιοῦσαν τὴν πρὸς τὸ τέλος φανερόν διανοητικὴν κατάρρευσιν τοῦ Χίτλερ. Ὁ Γκουντέριαν, ἐβεβαίωσε ὅτι ἐδεωροῦσε τὸν Χίτλερ ἄνθρωπον, μὲ μεγάλας ἀναμφισβητήτας ἱκανότητας, ἀλλὰ προσέθεσε καὶ αὐτός, ὅτι ὁ Χίτλερ

ὑπέφερε ἀπὸ κάποιον εἶδους τρέλλαν ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη πρὸ τῆς τελικῆς καταρρέουσας. Μετὰ τὴν δολοφονικὴν ἀπόπειραν τῆς 20ῆς Ἰουλίου, ὁ Χίτλερ, διηγείται ὁ Γκουντέριαν, ἤρχισε νὰ ὑποφέρει ἀπὸ ἓνα φανερόν τρεμούλιασμα εἰς τὸ ἀριστερόν του χέρι καὶ τὸ ἀριστερόν του πόδι καὶ μὲ μεγάλην δυσκολίαν κατάρθωνε νὰ συγκρατῇται ἀκόμη καὶ εἰς τὰς δυσκολωτέρας περιστάσεις. Ἐσυνήθιζε νὰ στηρίξῃ τὸ πόδι του εἰς κάποιον στερεὸν ἀντικείμενον καὶ νὰ κρατῇ τὸ ἀριστερόν του χέρι μὲ τὸ δεξιόν. Ὅταν τὸ ἄφηνε ὕστερα ἀπὸ μιὰ τέτοια προσπάθεια τὸ χέρι ἐσχημάτιζε ἓνα τόξον 22 περίπου πόντων.

Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν κατάστασιν ὁ Χίτλερ δὲν ἐγκατέλειπε τὴν πίστιν εἰς τὸ πεπρωμένον του ἢ τουλάχιστον ἐπαρηγορεῖτο μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον. Παρ' ὅλα αὐτὰ θὰ κατάρθωνε νὰ ἐπιτύχῃ ὅπως εἶχεν ἐπιτύχει καὶ ὁ Φρειδερίκος ὁ Μέγας. Ἦτο βέβαιος ὅτι κάποιος ἀπὸ μηχανῆς θεοῦ θὰ ἔκρινε εἰς τὸ τέλος τὰ πάντα ὑπὲρ αὐτοῦ. Εἶδε τὸν θάνατον τοῦ Προέδρου Ρούτβελτ ὡς μίαν πρώτην ἀκτῖνα τῆς νέας αὐγῆς.

Τὸ Ρωσικὸν πυροβολικὸν ἐπλησίαζε τότε ὁλοὲν περισσότερον καταστρέφον ὅτι ἀπέμενε ἀπὸ τὸ Βερολῖνον. Τότε ὁ νοῦς τοῦ Χίτλερ ἐστράφη πάλιν πρὸς τὴν παλαιὰν ἰδέαν τῆς φιλίας μὲ τὴν Ἀγγλίαν. Ὁ Ρίμπεντροπ μᾶς εἶπε ὅτι τότε εἶδε διὰ τελευταίαν φοράν, εἰς τὰς 22 ἢ 23 Ἀπριλίου καὶ μᾶς ἐβεβαίωσε ὅτι τοῦ «ἐτόνισε καὶ πάλι τὴν ἀνάγκην τῆς Ἀγγλο-Γερμανικῆς φιλίας». Ἐξακολουθοῦσαμε νὰ πιστεύωμεν, ἐσυνέχισε ὁ Ρίμπεντροπ, «ὅτι ὑπῆρχε κάποια δυνατότης διαπραγματεύσεων, ἡ συναντήσεως τῶν πολιτικῶν, ἡ κατὰ παρόμοιον, κάποιο μήνυμα, π.χ. τὸ ὁποῖο θὰ τοὺς ἔφεραν εἰς τὴν πρώτην μας συνάντησιν». Ἐπιτέλους ὁ Χίτλερ ὡμολόγησε τότε εἰς τὸν Ρίμπεντροπ, ὅτι ὁ πόλεμος ἦτο χαμένος. Ὁ Ρίμπεντροπ μᾶς εἶπε ὅτι ποτὲ ἄλλοτε δὲν εἶχε κάνει αὐτὴν τὴν ὁμολογίαν.

ΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ ΜΑΣ

Τὸ ἐπανωφόρι

Τοῦ ALFRED POLGAR

(Ἀπὸ τὸ «National Zeitung», Βασιλεῖα)

Ἐἶχαν περάσει ἕξη μῆνες καὶ περισσότερον ἀπὸ τὴν ἐκρήξιν τοῦ πολέμου καὶ οἱ Παρισίνοι τὸν εἶχαν πιά συνηθίσει. Ἡ Γραμμὴ Μαζινὼ κρατοῦσε γερὰ, ἀφοῦ κανένας δὲν τὴν εἶχε προσβάλλει ἢ ἤρμη καὶ καθηρυχαστικὴ μορφή τοῦ Ἀρχιστρατήγου, Στρατηγοῦ Γκαμελέν, κοίταξε μέσα ἀπὸ τὰ ὄχυρά καὶ οἱ μάσκες εἶχαν ἐξαφανισθῇ ἀπὸ τοὺς δρόμους· τίς ἔβλεπε μόνο καμιά φορά στὴν βιτρίνην σὰν κουτιά γιὰ σοκολατάκια τυλιγμένα μὲ ἀσημένιο χαρτόνι.

Ὅπως καὶ τὸν καιρὸ τῆς εἰρήνης, ὁ Δρ. Μαρσέλ Μοννιὲ πῆγαινε στὸ 14ο νοσοκομεῖο. Κάθε πρωτὶ στὶς 9, μὲ δυὸ ἄλλους συναδέλφους καὶ τὴν ἀδελφὴ Κλαίρ τοῦ Τάγματος τοῦ Ἀγίου Βικεντίου, συνώδευε τὸ διευθυντὴ, καθηγητὴ Μπουσσελιὲ στὴν ἐπίσκεψιν τῶν θαλάμων. Ἀργότερα τὸν ἀπασχολοῦσε τὸ χειρουργεῖο καὶ διάφορες περιπτώσεις αὐτοκτονιστικῶν ἀτυχημάτων. Στὶς 6 τὸ ἀπόγευμα γύριζε σπῆτι, ἔβαζε τὸ παλῆ, ἀναπαυτικῶς, μὲ τοὺς τρῦπιους ἀγκῶνες ἐπανωφόρι του καὶ γιὰ δική του εὐχαρίστησιν ἔγραφε ἱστορίας ὅπου τὸ πονηροῦ νὰ φύγῃ ἀπὸ τίς ψυχὰς τῶν ἁμαρτωλῶν. Στὶς ἱστορίες αὐτῆς τὸ χέρι τῆς μοίρας δούλευε τὸ ἴδιο καλλιτεχνικὰ ὅπως καὶ τὸ χέρι τοῦ καθηγητῆ Μπουσσελιέ. Ὁ Δρ. Μοννιὲ ἦταν ἓνας ἄνθρωπος δειλὸς καὶ ὀνειροπῆλος. Τὴν ἀγένεια τὴν θεωροῦσε ἀρρώστειαν καὶ συμπαθοῦσε πολὺ τοὺς ἥρωες τῶν παραμυθιῶν του. Ὁ κ. Ροῦν-

τολφ Σβέιτς, πρόσφυγας ἀπὸ τὴν Τσεχοσλοβακίαν εἶχε νοικιάσει ἓνα δωμάτιο στὸ διώροφον σπῆτι τοῦ γιαιτροῦ Μοννιέ πού ἦταν χωρμένο στὸ βάθος ἐνὸς στενοῦ ἀδιέξοδου. Τὸ σπῆτι ἀνῆκε στὴν κυρία Ἀμελί, τὴ γυναῖκα τοῦ δόκτορα Μοννιέ. Στὸ σπῆτι αὐτὸ εἶχε ἐπενδύσει ὅλες τίς οἰκονομίας πού εἶχε καρδίσει ὅταν ἦταν μπαλλάρνα καὶ ἐρωμένη ἐνὸς Τοῦρκου ἐμπόρου, πού ἔκανε χοντρικὸ ἐμπόριο ζαχαρωτῶν.

Ἡ ὑπερβολικὴ κατανάλωσις πού ἔκανε ἡ Ἀμελί στὰ γλυκά, τὴν πάχυνε καὶ τῆς ἔκαμε κοιλιὰ.

Αὐτὸ εὐχαρίστησε τὸ ἀνατολίτικο γούστο τοῦ ἐμπόρου, ἀλλὰ ἔβαλε τέρμα στὴ χορευτικὴ τῆς σταδιοδρομίαν. Αὐτὸ πάλι δυσαρέστησε τὸν Τοῦρκο πού φιλοδοξοῦσε γιὰ λόγους γοήτρου νὰ ἔχῃ σχέσεις μὲ μιὰ κοπέλλα τοῦ μπαλλέτου. Ἔτσι, ὅταν ἡ Ἀμελί ἀναγκάστηκε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ μπαλλέτο, ὁ Τοῦρκος ἔφυγε ἀπὸ τὴν Ἀμελί. Οἱ κοροϊφίαι πού ἀκολοῦθησαν τὴ διπλὴ ἀποτυχίαν τῆς Ἀμελί, στὸ θέατρο καὶ στὸν ἔρωτα, προκαλοῦσαν βέβαια εἰρωνικά σχόλια στὸν κύκλον τῆς πού ἐκείνην τὰ ἀνταπέδωσε μὲ μίσος. Διέκοψε κάθε σχέση μὲ τὸν ἐλαφρό κόσμο καὶ τοὺς ἐλαφροὺς ἔρωτες· ζοῦσε ἀπομονωμένη καὶ ἡ καρδιά τῆς εἶχε πικραθῇ. Παντρεύτηκε ἓναν μακρινὸ συγγενὴ τῆς, τὸ φίλον μας κύριον Μοννιέ, πού ὅταν αὐτὴ χοροπηδοῦσε καὶ ἔπλεε στὰ τούλια τῆς μπαλλάρνας, τὴν ἀγαποῦσε χωρὶς ἐλπίδα

και τώρα ήταν ευχαριστημένος με την άρργοπορτημένη και όχι πιά τόσο πολύτιμη ανταμοιβή της αφοσίωσής του.

«Ο γάμος αυτός, δεκαπέντε χρόνια τώρα, ήταν ένας καλός γάμος» ή Κυρία έδινε τις διαταγές και ο Κύριος υπάκουε: «Ήταν το μόνο ανθρώπινο πλάσμα που άνεχόταν. Ήταν οικονομία όσο μπορεί να είναι μία Γαλλίδα μικραστιά και κυριότις άτελείωτα με τη Λουίζα την υπηρέτρια, που παραπονιόταν ότι δεν χόρταινε με το λίγο φαί της Κυρίας. Όταν ο δρ. Μοννιέ βρισκόταν μπροστά σε μία τέτοια σκηνή, το πρόσωπό του έπαιρνε μία πονεμένη έκφραση, τα βλέφαρά του ανοιγόκλειναν και έλεγε με παρακλητικό τόνο: «Αγαπητή μου μὴν εξάπτουσαι!»

«Η μεγαλύτερη αντίπαθεία της Άμελ ήταν ο νοική της, ο κ. Σβέτς. Ο κ. Σβέτς καθυστέρουσε διαρκώς το νοίκι του, δεχόταν επισκέψεις υπεπτές (δεν έκρυβε πώς είχε σχέσεις με το κίνημα αντίστασης της χώρας του), έδινε κρυφά τρόφιμα στην πεινασμένη Λουίζα και είχε πολλά όμορφα κουστούμια, ενώ η γκαρνταρόμπα του κ. Μοννιέ ήταν αξιοθρήνητα φτωχή. Η κακία που ένοιωσε η Κυρία για τον Τσέχο μεγάλωσε από τη συμπάθεια που του έδειχνε ο άντρας της. Αυτό φαινόταν φανερά στις κουβέντες που έκαναν οι δύο τους όταν μαζεύονταν τη νύχτα στο αντιαεροπορικό καταφύγιο.

Το καταφύγιο ήταν μία αποθήκη γεμάτη με διάφορα πράγματα του σπιτιού—μπαούλα των Μοννιέ, κηπουρικά εργαλεία στοιβασμένα σε ένα άνοιγμα του τοίχου. Ήταν έντελως ακατάλληλο για την προφύλαξη από τις βόμβες—ένα ήμιυπόγειο που έδλεπε στο δρόμο μ' ένα μικρό παράθυρο. Τη νύχτα έκανε πολύ κρύο στην αποθήκη, όπου κάθονταν άβολα πάνω στα κάρβουνα και σε ένα σπασμένο ντιβάνι, ο δρ. Μοννιέ τυλιγμένος σε μία κουβέρτα και ο κύριος Σβέτς φορώντας ένα μαλακό, χοντρό επανωφόρι.

Οι δύο άντρες συζητούσαν για την απόφαση της Γαλλίας να πολεμήσει ή

αν θα κέρδιζε τον πόλεμο και η κυρία Μοννιέ νευρίαζε με τη φιλική τους κουβέντα. Κυρίως όμως την ένοχλούσε το παλτό του κυρίου Σβέτς.

«Το παλτό σας είναι πολύ όμορφο», παρατήρησε με κακντρέχεια. «Είναι γυρισμένο», είπε ο κ. Σβέτς σαν να ήθελε να απολογηθεί, «γι' αυτό φαίνεται καινούριο...», συνέχισε ήρεμα. «Κρίμα που δεν μπορούμε να ξεκαίνουργιώνουμε και τους ανθρώπους με τον ίδιο τρόπο».

«Αν έννοητε—την ψυχή... νομίζω πως μπορούμε να...» παρατήρησε ο κ. Μοννιέ:

«Ένα γαρτζούνισμα ακούσθηκε στο παραθύρο της αποθήκης. Η κυρία Μοννιέ το άνοιξε και μία γάτα πήδησε μέσα. Ο κύριος Σβέτς είπε πως θα ήταν καλό να το έκλειναν με τούβλα. Η Κυρία έγινε έξω φρενών. «Και ποιός θα πληρώσει; εγώ;»

Τα βλέφαρα του κ. Μοννιέ ανοιγόκλεισαν:

«Μὴν εξάπτουσαι αγαπητή μου!»

Με τις πρώτες δεκαπέντε μέρες του Ίουνίου πολλές εκατοντάδες χιλιάδες Γερμανικές μπότες πατούσαν πάνω στο Γαλλικό χώμα και στα πτώματα των Γάλλων. Και κεινες τις ημέρες έφταναν από το Παρίσι όποιοι μπορούσαν, με τη συγκοινωνία η με τα πόδια. Νόμιζε κανείς πως η πόλη είχε ανοίξει στα δυο και χιλιάδες κόσμος σπρωχόταν προς το νότο.

Η κυρία Μοννιέ αρνήθηκε να αφήσει το σπίτι και την περιουσία της στα χέρια της μοίρας. Έμεινε με τον άντρα της και τη Λουίζα στην δίο Κομμαντάν Μαρσάν αριθ. 31. Ο κ. Σβέτς έτοιμάσε όλα τα υπάρχοντά του. Κάτι φίλοι του διαθέσανε ένα σαραβαλισμένο γαλατάζικο αυτοκίνητο και θα έφευγε μαζί τους. Θα περνούσαν να τον πάρουν στις 5 το απόγευμα. Ο κ. Σβέτς στριμωξέ κοστούμια και εσώρρουχα σε ένα μεγάλο μπαούλο και έφριξε βιβλία και χαρτιά σε 2-3 άλλα μικρότερα κιβώτια. Το άμαξι βρισκόταν έξω από την πόρτα στις 3 αντί στις 5, φορτωμένο με

τους ταξιδιώτες και τις αποσκευές τους. Και έπρεπε να φύγουν άμέσως να περάσουν να πάρουν κι άλλους από διάφορα μέρη της πόλης—δεν διήρχε χώρος για αποσκευές, όσο μικρές κι αν ήταν. Έμπρός, ανέβα γρήγορα για να φύγουμε! Όταν ο κ. Σβέτς στριμώχτηκε στο άμαξι ή κυρία Μοννιέ και η Λουίζα στέκονταν στην πόρτα. Τα πρόσωπα των επιβατών ήταν ιδρωμένα κι ανήσυχά—οι διαβάτες σταματούσαν και κοιτάζαν με ζήλεια και κακία τους ευτυχισμένους που έφευγαν—το άμαξι ξεκίνησε. Η στιγμή ήταν συγκινητική.

«Καλό ταξίδι», φώναξε η κυρία Μοννιέ μ' όλο που ο κ. Σβέτς της χρωστούσε δυο νοίκια.

«Αντίο. Ελπίζω να γυρίσω γρήγορα», είπε εκείνος.

Η Λουίζα με δακρυσμένα μάτια, κουνούσε για αποχαιρετισμό το ξεκονόνανο.

Η κυρία Μοννιέ και η Λουίζα γύρισαν στην άδεια κάμαρα του κ. Σβέτς. Το μεγάλο μπαούλο βρισκόταν εκεί, ανοιχτό και με τα κλειδιά στην κλειδαριά—το μπαούλο που δεν είχε προφθάσει να ετοιμάσει ο κ. Σβέτς.

Στην κρεμάστρα κρεμόταν το μαλακό, χοντρό επανωφόρι. Η κυρία Μοννιέ το ξεκρέμασε, πήγε στο παράθυρο και το εξέτασε προσεκτικά.

«Ο κακομοίρης ο κ. Σβέτς, ποιός ξέρει αν θα ξαναγυρίσει», είπε η Λουίζα.

Έκείνη την ώρα μπήκε ο κ. Μοννιέ κρατώντας στο χέρι το λεπτό, τριμμένο του παλτό. Αφήνοντας παράμερα το επανωφόρι του κ. Σβέτς ή κ. Μοννιέ έκλεισε το μπαούλο. «Το μπαούλο θα κατέδω στην αποθήκη», διάταξε.

Δυο μέρες αργότερα οι μηχανές του Χίτλερ μπήκαν στο Παρίσι—μηχανές από σίδερο, μηχανές από ανθρώπινη σάρκα.

Εξωτερικά, η ζωή του ζεύγους Μοννιέ δεν άλλαξε αισθητά με την κατοχή—ο γιατρός πήγαινε όπως συνηθίσε στο νοσοκομείο. Όταν ο καιρός ήταν κρύος φορούσε το επανωφόρι του κ. Σβέτς—χωρίς να το θέ-

λη καθόλου. Για πολὺν καιρό άρνιόταν επίμονα να το φορέσει χωρίς να τον κάνει να υποχωρήσει ή καθυστέρηση των δυο ένοίκιων. Μία μέρα όμως το παλτό, τριμμένο του επανωφόρι, το μόνο που είχε, εξαφανίστηκε. Η κυρία Μοννιέ το είχε ανταλλάξει με ένα φόρτωμα κάρβουνα.

Τίποτα δε μαθεύτηκε για τον κύριο Σβέτς.

Μία φορά ένας αστυνομικός πήγε και ζήτησε πληροφορίες. «Έφυγε στις αρχές Ίουλίου με όλα του τα πράγματα», είπε η κ. Μοννιέ. «Αν μάθετε τίποτα γι' αυτόν να μās πληροφορήστε άμέσως», δήλωσε ο αστυνομικός. Κάθε φορά που το όνομα του Σβέτς έρχόταν στην κουβέντα, η κυρία Μοννιέ για να παρηγορήσει θαρρείς τον άντρα της έλεγε: «Θά' εχη φτάσει από πολὺ καιρό στην Άμερική ή σε καμιά άλλη χώρα». Και όπως περνοῦσαν οι μέρες, ήταν ευκολώτερο να πείσει τον εαυτό της πως δεν διήρχε λόγος να έχη τύψεις αν έπαιρνε στην κατοχή της την περιουσία του πρώην νοική της, αφού τώρα πιά δεν άνηκε σε κανέναν.

Όσοόο ο κ. Σβέτς δεν είχε φύγει για την Άμερική ούτε για πουθενά άλλο—βρισκόταν στο Παρίσι.

Λίγα μίλια πιο έξω από την Πόρτ ντ' Ορλεάν, το αυτοκίνητο είχε πέσει σε ένα χαντάκι και ο κ. Σβέτς βρέθηκε με μία βαθιά τρύπα στο κεφάλι και μ' ένα σπασμένο γόνατο. Οι σύντροφοί του τον μεταφέρανε σε ένα χωράφι μακριά από το δρόμο και συνέχισαν με τα πόδια το λυπηρό τους ταξίδι—ένα ταξίδι χωρίς σκοπό και χωρίς όρισημένη κατεύθυνση. Ο πληγωμένος σύρθηκε σε κάποια κοντινά σπitalia ενός προαστείου στην πιο απομακρυσμένη νοτιανατολική γωνιά του Παρισιού, εκεί που η πόλη τελειώνει κι αρχίζει η έξοχη. Οι εργάτες και οι τεχνίτες που ζούσαν εκεί ήταν άνθρωποι που δεν είχαν σκεφθεί ούτε για μία στιγμή να εγκαταλείψουν τη δύσκολη ζωή τους για μιαν άλλη τό ίδιο δύσκολη και άγνωστη—ήταν άνθρωποι που θα πολεμούσαν στα δόφραγματα, αν είχαν γι-

νει έδοφράγματα στο Παρίσι. 'Ο κ. 'Αμπρουάζ Λεκαν, μπαλωματής τó 'ε-πάγγελμα, με μιά τάση έμφυτη νά επαναστατή εναντίον τής καθιερωμένης τάξης, έδωσε άσυλο στόν ναυαγισμένο πρόσφυγα, χωρίς νά τόν ρωτήσει ούτε από πού έρχόταν, ούτε πού πήγαινε. 'Όταν πιά ο κύριος Σβέτς μπορούσε νά κυκλοφορή κουτσαίνοντας, δ' άγκυλωτές σταυρός κυμάτιζε στόν Πύργο τού 'Αιφελ.

Γιά πολλούς μήνες έμεινε κρυμμένος στο σπίτι τού μπαλωματή, μίν τολμώντας νά πλησιάση στή γειτονιά τής 'Οδοϋ Κομμουντάν Μαρσάν. Μιά μέρα διάβασε τής εφημερίδες γιά συλλήψεις άλλωδων, γιά τή δήμευση τών σπιτιών και τής περιουσίας εκείνων πού είχαν φύγει. 'Ηξερε πώς μέσα στή μικρή κίτρινη βαλίτσα του υπήρχε ένας κατάλογος με όνόματα και διευθύνσεις πού αν έπεφτε στα χέρια τών Γερμανών, θα σήμαινε τó βέβαιο θάνατο πολλών φίλων του στήν πατρίδα. Με τή βιασύνη νά φύγη είχε ξεχάσει νά τόν πάρη μαζί του. 'Ισως όμως ή Γκεσταπό νά μίν είχε πάρει ακόμα στο σπίτι τών Μοννιέ, ίσως νά μπορούσε ακόμη νά πάρη τής βαλίτσες. Θα έπρεπε νά τó επιχειρήση, όσο επικίνδυνο κι αν ήταν. Τήν απόφασή του τή δυνάμωσαν άμέσως σκέψεις πέρα από τή λογική: ήταν φανερό, — έτσι δέν είναι; — πώς τó ατύχημα τού χαντακιού είχε κανονιστή νά γίνη γιά νά υποχρεώσει τόν κ. Σβέτς νά μείνη στο Παρίσι, διδοντάς του έτσι τήν ευκαιρία νά σώση τούς φίλους του.

Κι' έτσι ξεκίνησε γιά τήν δδό Κομμουντάν Μαρσάν αρ. 31.

'Η Λουίζα ήταν στήν πόρτα και σκούπιζε στο πεζοδρόμιο τά φθινοπωριάντικα φύλλα.

«Θεέ μου, δ κ. Σβέτς...»

Τήν διέκοψε ρωτώντας την γρήγορα: «Μήπως ήρθαν και με ζήτησαν οι Γερμανοί;»

Κούνησε άρνητικά τó κεφάλι της. «Βρίσκονται ακόμα εδώ οι βαλίτσες μου;»

«Μάλιστα».

«Σε ποιό μέρος;»

«Στήν αποθήκη».

«Έτρεξε πρós τήν πόρτα τής αποθήκης; τότε όμως θυμήθηκε πώς δέν είχε τά κλειδιά του.

«Πού είναι τά κλειδιά, τά κλειδιά τών άποσκευών μου;»

«Τά έχει ή Κυρία».

«Είναι εδώ;»

«Μάλιστα».

Δέν είχε καμμιά εμπιστοσύνη στήν κ. Μοννιέ, γιατί ήξερε πόσο τόν αντιπαθός. Δέν τόλμησε όμως νά πάρη όλόκληρη τή βαλίτσα του. Έκείνες τις ήμέρες στο Παρίσι ήταν βέβαιο πώς θα έπιαναν όποιον έβλεπαν νά σηκώνη στόν ώμο του μιά βαλίτσα. Δέν υπήρχε καιρός γιά σκέψη ή γιά καθυστέρηση.

«Λουίζα, πρέπει νά πάρω κάτι μέσα από τή βαλίτσα μου. Γρήγορα φέρε μου τά κλειδιά! Πες στήν Κυρία πώς ήρθα; τήν ικετεύω νά μου δώση τά κλειδιά!»

'Η Λουίζα ήξερε πώς τώρα πιά ή κ. Μοννιέ θεωρούσε τά πράγματα τού κ. Σβέτς δική της περιουσία. 'Ηξερε επίσης τί είχε πη ή αστυνομία: «αν μέτετε τίποτα γι' αυτόν νά μās τó πητε άμέσως.»

'Η κυρία Μοννιέ καθόταν στο γραφείο της, κακόκεφη και κοίταζε τούς λογαριασμούς της. Δέν ήταν καθόλου ευνοϊκή στιγμή γιά τήν άποστολή πού είχε νά εκτελέση ή Λουίζα.

«Τί θέλεις;» ρώτησε ή Κυρία.

«Πρέπει νά γυρίσω πίσω τά άδεια μπουκάλια.»

«Καλά, αλλά μίν κάνης ώρες δ-λόκληρες.»

Τά μπουκάλια βρίσκονταν στήν κουζίνα και γιά νά πάς στήν κουζίνα έπρεπε νά περάσης από τήν κρεββατοκάμαρα τής κ. Μοννιέ. 'Επάνω στήν τουαλέτα βρισκόταν τó καλαθάκι με τά κλειδιά τής Κυρίας και κάτω απ' αυτά τά τρία πλατιά κλειδιά τού κ. Σβέτς, δεμένα όλα μαζί με ένα στενό πέτσινο λουράκι.

Έξαφάνιστηκαν στήν τσέπη της ποδιάς τής Λουίζας, και ένα λεπτό άργότερα βρίσκονταν στα χέρια τού κ. Σβέτς.

Κατέβηκε τρέχοντας τά σκαλιά τής

αποθήκης, εύλογώντας μέσα του τήν έ-ξαιρετική κυρία Μοννιέ.

'Εβγαλε από τή μικρή κίτρινη βαλίτσα τó μοιραίο χαρτί, τó έβαλε στήν τσέπη του και έτρεξε νά βγή από τήν αποθήκη.

'Από τó χώλ τής εισόδου άκούστη-

μέσα στο σπίτι. 'Ισως νά μίν φά-χανε γι' αυτόν. 'Ισως ή παρουσία τους νά σήμαινε τίποτε άλλο: νά ζη-τούσαν κατάλυμα ή κάτι τέτοιο; και νά ξανάφευγαν. 'Ο κ. Σβέτς περίμενε και άκουγε.

'Επάνω στο σπίτι τών Μοννιέ, ή

καν άντρικές φωνές πού μιλούσαν δυ-νατά και πού τις διέκοψε ή φωνή τής Λουίζας λέγοντας:

«Στό δεύτερο πάτωμα.»

'Ο κ. Σβέτς γύρισε στήν αποθήκη και στάθηκε άκίνητος. Τώρα άκού-γονταν τά βήματα στο δεύτερο πάτω-μα. 'Ακούγονταν βήματα έπίσης και στο δρόμο — πλησίαζαν, απομακρύνον-ταν και ξαναπλησίαζαν. Μέσα από τó μικρό παράθυρο τής αποθήκης δ κ. Σβέτς μπορούσε νά δη τόν άνθρωπο πού βηματίζε πάνω - κάτω. Ναι, ήταν ένας απ' αυτούς; τó πρόσωπό του είχε εκείνη τή δισταραμμένη, ήλίθια εκ-φραση τής άνωτερότητας, τó ψυχρό, θολό και γεμάτο ανάιδεια διαπαρ-στικό βλέμμα και τó άσπασμένο στόμα. Δέν μπορούσε νά γίνη λάθος. Γερμα-νοί έξω από τó σπίτι και Γερμανοί

Γκεσταπό ζητούσε κάθε είδους πληρο-φορία γιά τόν κ. Σβέτς; άνάμεσα σε άλλα ρώτησαν;

«Μήπως άφησε τίποτα άποσκευές;»

Τό θάρρος πού είχε νά πη ψέμμα-τα στή Γαλλική αστυνομία, έγκατέ-λειψε τώρα τήν κ. Μοννιέ. Γι' αυτό απάντησε γεμάτη θυμό:

«Ναι»

«Πού είναι;»

«Στήν αποθήκη».

'Ο κύριος Σβέτς άκουσε άντρικά βή-ματα νά κατεβαίνουν τις σκάλες και τή φωνή τής κυρίας Μοννιέ πού δια-μαρτυρόταν θυμωμένα γιά κάτι. Φτά-σανε τó χώλ τής εισόδου.

«Δεξιά», είπε ή κ. Μοννιέ. «ή ά-ποθήκη είναι δεξιά.»

'Ο κ. Σβέτς κατάλαβε πώς είχε έρ-θει ή ώρα του. 'Όσο δέν θα παρα-

δινόταν. Τοποθετημένο λοξά μπρός από το άνοιγμα του τοίχου όπου βρίσκονταν τα κηπουρικά εργαλεία, ήταν το μεγάλο του μπαούλο. Χώθηκε πίσω του, μέσα στο άνοιγμα.

Η πόρτα της αποθήκης άνοιξε και οι άντρες της Γκεσταπό κατέβηκαν με την κ. Μοννιέ.

Δείξανε ένα κιθώτιο που άνηκε στον κ. Σβέτς.

«Έκείνο έκει.»

Ένας τους έκανε ένα σταυρό με κιμωλία· τό ίδιο έγινε και με τα άλλα κιθώτια και τό μεγάλο χαρτονένιο κουτί.

Στάθηκαν μπροστά στο μεγάλο μπαούλο:

«Κι αυτό, ποιανού είναι;»

«Ποιό; αυτό εδώ!» επανέλαβε η κ. Μοννιέ, γιά νά κερδίση ένα δευτερόλεπτο καιρό πριν απαντήσει. Μπροστά στο φόβο νά παραδώση, ότι ως τώρα είχε συνειθίσει νά θεωρή σαν δική της περιουσία, αγανάκτησε και καταπνίγοντας τό φόβο της είπε:

«Αυτό ανήκει στον άντρα μου.»

Οι δύο άντρες της Γκεσταπό γύρισαν τά μάτια τους από τό μπαούλο και τά κάρφωσαν στη γυναίκα. Φαινόταν πολύ παράξενη, όπως στεκόταν εκεί κρατώντας σφιχτά την κλαδωτή βαμβακερή της ρόμπα, που της έλειπαν κουμπιά πάνω στην πεταχτή της κοιλιά, με ένα μαντίλι στά άχτένιστά γκριζα μαλλιά της δεμένο στο πίσω μέρος του κεφαλιού της, με τό στόμα και τά μάγουλά της παραμορφωμένα από ένα γλυκό, φιλικό μορφασμό. Ωστόσο τά μάτια της που κοιτούσαν στραβά, πάνω από τά γυαλιά της, δέν μπορούσαν νά κρύψουν τη λύσσα της. «Ο ρόλος της ήταν ό ίδιος με του λύκου που είχε φορέσει τά ρούχα της γιαγιάς της Κοκκινισκουρίτσας.

Οι δύο Γερμανοί ξέσπασαν σέ γέλοια. Τράβηξαν τά κιθώτια που είχαν σημειώσει με κιμωλία έξω από την αποθήκη και άφησαν τό μεγάλο μπαούλο στη θέση του.

Τά γόνατα της κ. Μοννιέ έτρεμαν. Κάθισε βαρειά πάνω στα σκαλοπάτια. «Ο θόρυβος του αυτοκινήτου που έπαιρνε τούς άντρες της Γκεσταπό

και τις άποσκευές του κ. Σβέτς άντήχησης στην όδό Κομμαντάν Μαρζάν αριθ. 31.

Έκανε μιá προσπάθεια νά φωνάξη τη Λουίζα, αλλά από τό φόβο δέν βγήκε ή φωνή της. Τότε από τό άνοιγμα πίσω από τό μπαούλο πρόβαλε ό κ. Σβέτς, προχώρησε παραπατώντας προς την κ. Μοννιέ, γονάτισε μέσα στην καρβουνόσκονη, της πήρε και της φίλησε τό χέρι, ψιθυρίζοντας άτέλειωτες ευχαριστίες. «Απ' αυτόν ή κ. Μοννιέ έμαθε πως είχε δείξει ήρωισμό και ευγένεια ψυχής απάράμιλλη, πως είχε σώσει όχι μόνο τον κ. Σβέτς αλλά πολλούς πατριώτες του στην πατρίδα από τά χέρια των δημιών.

«Αμέσως τό κατάλαβα», είπε ό κ. Σβέτς, «πως ξέρατε ότι βρισκόμουν στην αποθήκη... άχ Κυρία... ως τη μέρα που θα πιθάνω δέν θα ξεχάσω ποτέ τον τόνο της φωνής σας όταν είπατε: «αυτό ανήκει στον άντρα μου.»

Η Κυρία μπόρεσε νά συγκεντρώση τόση δύναμη όση χρειαζόταν γιά νά φωνάξη: «Λουίζα.»

Ήταν καιρός πιά νά φύγη ό κ. Σβέτς αν ήθελε νά γυρίσει πριν τον περιορισμό της κυκλοφορίας. Φίλησε άλλη μιá φορά τό χέρι της Κυρίας ψιθυρίζοντας: «Ευχαριστώ, ευχαριστώ.»

Στην πόρτα στεκόταν ή Λουίζα: «Σέ φωνάζει ή Κυρία σου», είπε ό κ. Σβέτς. «Λουίζα, ή Κυρία είναι μιá αγία!»

Από τό φόβο του φαίνεται τρελλάθηκε, σκέφτηκε ή Λουίζα.

Η Κυρία ξανάκνησε στο γραφείο της και ή Λουίζα της διηγήθηκε, ότι είχε συμβή άρχίζοντας από την εαφνική εμφάνιση των Γερμανών. «Ανέφερε άκομμη και τό ζήτημα των κλειδιών, έτοιμη γιά τη θύελλα που θα έποκολουθούσε. «Όσοοο ή θύελλα δέν ξέσπασε. Η Κυρία κίνησε πολλές φορές τό κεφάλι της, σαν νά ήθελε νά πη: «Ναι, βέβαια, χωρίς άλλο»· κοίταξε πλάγια τη Λουίζα και στο τέλος είπε: «Καλά Λουίζα, έν τάξει» και... — όχι, όχι ή Λουίζα δέν έκανε λάθος — ... χαμογέλασε!

«Τώρα θα πάω νά πάρω τά μπουκάλια.»

«Ναι αυτό νά κάνης παιδί μου.»

Παιδί μου; Πάει, τρελλάθηκε κι αυτή, σκέφτηκε ή Λουίζα.

Η Κυρία Μοννιέ ξανάβγαλε τούς λογαριασμούς της... όστόσο δέν κοίταζε τούς αριθμούς αλλά έξω από τό παράθυρο τά σύννεφα που ταξίδευαν ψηλά, και λάμπανε με χίλια χρώματα, κίτρινο, ρόζ, θαλασσιά, τά λεπτά και ανάερα χρώματα που μόνο τό φθινόπωρο μπορεί νά ζωγραφίσουν στον ουρανό του Παρισιού. Η Κυρία Μοννιέ χιλιάδες φορές είχε δη αυτή τη λάμψη, αλλά από την άποχή που χόρευε στο μπαλλέτο ποτέ δέν ήταν τόσο όμορφη όπως σήμερα. Οι θόρυβοι του δρόμου, που τούς περασμένους μήνες ήταν ήχοι νεκροί και μελαγχολικοί σαν νά ήταν τυλιγμένοι σέ πένθιμα κρέπια, διαπέρασαν τη σιωπή του δωματίου. Η Κυρία Μοννιέ έννοιωσε πως ήταν έτοιμη νά κλάψη· όχι από νευρική αντίδραση γιά, ότι είχε συμβή πριν από μιση ώρα, αλλά έτσι μόνο και μόνο γιαντί της έρχονταν δάκρυα. Την κυρίεψε ένα αίσθημα λύπης γιά τό Παρίσι, γιά τον καυμένο τό Μαρσέλ, γιά τούς ανθρώπους που περνούσαν στο δρόμο, γιά τον έαυτό της, γιά τον κ. Σβέτς. Τι τρομερό φόβο θα είχε νοιώσει κρυμμένος πίσω από τό μπαούλο! Κι αυτή είχε σώσει τη ζωή του και τη ζωή άλλων γενναίων ανθρώπων. Η καρδιά της χτυπούσε γρήγορα... αλλά ό ρυθμός της δέν ήταν δυσάρεστος. Ξανάφερε στο μυαλό της τη σκηνή της αποθήκης με τις παραμικρότερες λεπτομέρειες. «Αυτό ανήκει στον άντρα μου», είπε δυνατά. Και όπως ξανάζησε εκείνη την επικίνδυνη στιγμή, πρόβαλε από τη συνείδηση της κ. Μοννιέ τό κύριο έλατήριο που την έσπρωξε σ' αυτή της την πράξη. Την καρδιά της γέμισε ή έπιθυμία νά γίνη πλάσμα άντάξιο γιά μιá τέτοια πράξη και ξύπνησε μέσα της την καλωσύνη.

Τό βράδυ είπε στον άντρα της, ότι είχαν έρθει οι Γερμανοί και ότι πήραν τά πράγματα του πρώην νοικάρη τους. Δέν είπε τίποτα γιά την εμφάνιση του κ. Σβέτς κι άπαγόρευσε και στη Λουίζα νά μιλήση. «Ο δόκτωρ Μοννιέ παρατήρησε: «Πόσο τυχερός ήταν ό κ. Σβέτς που έφυγε εγκαίρως. Θεέ μου αν τον έπιαναν...»

Τό άλλο πρωτ όπως ό δόκτωρ έπαιρνε τό καπέλλο και τό έπαινωφόρι του γιά νά πάη στο νοσοκομείο του είπε: «αυτό τό παλτό είναι πολύ φαρδύ γιά σένα.»

«Ο κ. Μοννιέ τά έχασε: «Ναι. Δέν τό βρισκαίς φαρδύ;» είπε.

«Πρέπει νά σου βρω κανένα άλλο.» Η φωνή της ήταν όπως πριν· δέν δειχόταν αντίρρησης.

«Έχουμε καιρό, έχουμε καιρό, μην εβάρτεσαι αγαπητή μου! Οι μέρες είναι τόσο γλυκές που προς τό παρόν δέν χρειάζομαι παλτό.»

Τον άφηνε νά φύγη χωρίς έπαινωφόρι. Τό άπόγεμα ό καιρός άλλαξε κι έπιασε άέρας και βροχή.

Από τό νοσοκομείο ως την όδό Κομμαντάν Μαρζάν ήταν μιση ώρα δρόμος και δέν διήρχε διαθόδιο μεταφορικό μέσο· ό γιατρός γύρισε βρέγμένος, ξεπαγιασμένος και τρέμοντας.

Η Κυρία τον έβαλε στο κρεβάτι. Θύμωσε με τον έαυτό της που παρασύρθηκε από τό αίσθημα και τις ήθικες αρχές και του πήρε τό πανωφόρι του κ. Σβέτς.

Την άλλη μέρα ό Καθηγητής Μποσσελιέ διέγινωσε πνευμονία.

Η κυρία Μοννιέ αγανάκτησε με τό Θεό: «Όστε έτσι λοιπόν, αυτή ήταν ή άνταμείβη γιά την καλή της πράξη. Ο Καθηγητής έρχόταν κάθε βράδυ, ακόμα κι όταν ό κ. Μοννιέ ήταν εκτός κινήδων. Εαφνικά, χωρίς προειδοποίηση, οι έπισκέψεις του σταμάτησαν.

«Αλλά την Κυριακή εμφανίστηκε ή Άδελφή Κλαίρ. Ο κ. Μοννιέ κοιμόταν. «Μην τον ξυπνήσετε», παρακάλεσε ή Άδελφή Κλαίρ, «θα μάθη τά νέα πολύ σύντομα!»

Και είπε της κ. Μοννιέ ότι την περασμένη Πέμπτη όταν ό Καθηγητής Μποσσελιέ έκανε τη συνειθισμένη του έπίσκεψη στους μεγάλους θαλάμους,

Τό βράδυ είπε στον άντρα της, ότι είχαν έρθει οι Γερμανοί και ότι πήραν τά πράγματα του πρώην νοικάρη

μέ την μικρή ομάδα των γιατρών — στην οποία ήταν πάντα ως την ημέρα της άρρωστειας του και ο κ. Μοννιέ — έφτασε η στρατιωτική αστυνομία θέλοντας να συλλάβει έναν από τους άρρώστους. Ο άνθρωπος είχε υποβληθεί την προηγούμενη ημέρα σε πολύ σοβαρή έγχειρηση και οι γιατροί δήλωσαν ότι θα πέθαινε αν τον μετακινούσαν.

Ο δεκανέας έδωσε μια κλωτσιά στο κρεβάτι του.

«Μπρός, σήκω!»

Επειδή ο άρρωστος δεν μπορούσε να σηκωθεί τον τράβηξαν. Στο πάτωμα κρέμονταν οι επίδεσμοι καθώς τον πήγαιναν πρὸς την πόρτα. Σφυρίγματα αποδοκιμασίας άκούστηκαν από μερικά κρεβάτια.

«Αφήστε μας να του αλλάξουμε τους επίδεσμούς», παρακάλεσε ο καθηγητής Μποσσελιέ, «είναι δουλειά λίγων λεπτών».

Οι δύο άντρες κοίταξαν τὸν άνώτερο άξιωματικό.

«Προχωρήστε!» είπε εκείνος.

Οι άρρωστοί από την όργή τους ξέσπασαν σε ύστερικές κραυγές.

Ένα ποτήρι σφύριξε στον άέρα, και άκολούθησαν πιτυλοδοχεία, μπουκάλια του νερού, τασάκια.

«Ένα μπουκάλι χτύπησε δυστυχώς έναν αστυνομικό τόσο δυνατά στον κρόταφο πὸν λιγοθύμησε», είπε η άδελφή Κλαίρ.

«Δυστυχώς;» φώναξε η κ. Μοννιέ, «ετυχώς θέλεις να πής... Γιατί με βλέπεις έτσι;»

Η άδελφή Κλαίρ δέν άπάντησε και συνέχισε τή διήγησή της:

«Είχε πεθάνει. Συλλάβανε τον καθηγητή Μποσσελιέ και τους δύο γιατρούς πὸν ήταν μαζί του. Έπρεπε να παραδοθῇ στους Γερμανούς μέσα σε 48 ώρες εκείνος πὸν έριξε τὸ φονικό όπλο, άλλοιώς... Αὐτή η απαίτηση βέβαια δέν ήταν δυνατό να εκτελεσθῇ γιατί είχαν πεταχτῇ ποτήρια από διάφορες μεριές και οὗτε κείνος πὸν τὸν είχε σκοτώσει δέν μπορούσε να ήταν βέβαιος γι' αὐτό. Τους τουφέκισαν χωρίς σήμερα τὸ πρωί. Στο Βενσέν. Τὸν καθηγητή Μποσσελιέ, τὸν γιατρό Πινλός και τὸν γιατρό Ραμπώ.»

Η κ. Μοννιέ συνάψευσε τήν άδελφή Κλαίρ ως τὸ χῶλ. Στην κρεμάστρα κρεμόταν τὸ έπανωφόρι τοῦ κ. Σβέτζ. Σκέπασε με τὰ χέρια τὰ μάτια της.

«Μὴν κλαίτε», είπε η άδελφή Κλαίρ, «δόξα τῷ Θεῷ πὸν ο άντρας σας ήταν άρρωστος και δέν βρισκόταν τήν Πέμπτη στο νοσοκομείο... η σήμερα τὸ πρωί στο Βενσέν».

Η κ. Μοννιέ κατέθηκε μαζί της ως τήν πόρτα είχε πιά σκοτεινιάσει. Οι λάμπες τοῦ δρόμου δέν ήταν άναμμένες και οὗτε μία ακτίνα φῶς δέν περνούσε μέσα από τις κουρτίνες τῶν παραθύρων.

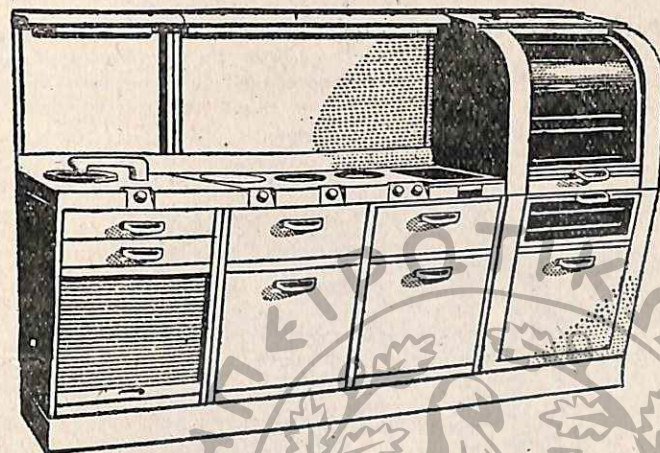
«Προσέχετε στο δρόμο άδελφή. Η συσκότιση άπόψε είναι πιὸ άυστηρή από κάθε άλλη φορά.»

«Έχουμε συνειθίσει πιά στο σκοτάδι», είπε η άδελφή Κλαίρ, προσπαθώντας να χαμογελάσει.

Περπατούσε γρήγορα και τὸ πέπλο της κυμάτιζε σαν δύο μικρά άσπρα πανιά μέσα στο σκοτάδι.

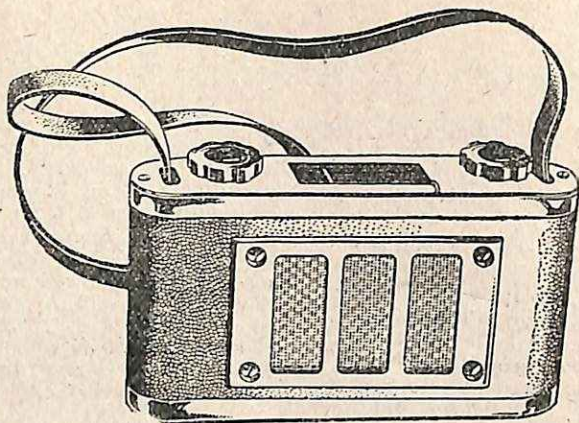
Συμρινοὶ Ξυρτίεις

Οι Βρεταννοί εργοστασιάρχαι σήμερα, φροντίζοντας κυρίως να κερδίσουν τὸν καιρὸν τὸν ὁποῖον έχασαν κατά τήν διάρκειαν τοῦ πολέμου δέν επιτρέπουν έλευθέραν εκδήλωσιν τῆς φαντασίας τῶν έφευρετῶν. Έν τούτοις οἱ έφευρεταὶ αντιμετωπίζουν τὸ μέλλον και σχεδιάζουν διαφόρους νέους τύπους οἱ ὁποῖοι θὰ τεθοῦν εἰς κυκλοφορίαν μετὰ 5 ἢ 10 ετη. Ὁρισμένοι ἐξ αὐτῶν ἐνεπνεύσθησαν ἀπὸ έφευρέσεις αἱ ὁποῖαι ἔγιναν εἰς τὸ διάστημα τοῦ πολέμου· ἄλλοι πάλιν μετεσχημάτισαν ἄλλως πολεμικὸν ὕλικὸν διὰ τὰς σημερινὰς ἀνάγκας. Ἐκ τῶν προτύπων αὐτῶν πολλὰ ἐξελέγησαν ἀπὸ τοὺς εργοστασιάρχας διὰ μαζικὴν παραγωγὴν· ἄλλα πάλιν θὰ εκτελεσθοῦν μόλις λυθοῦν ὥρισμένα τεχνικὰ προβλήματα. Τὸ Συμβούλιον Βιομηχανικῶν Σχεδίων τὸ ὁποῖον ἐξέθεσε εἰς τὸ Λονδίνον τὰ μοντέλλα τὰ ὁποῖα δημοσιεύουμε, προβλέπει ὅτι μερικὰ ἐξ αὐτῶν ἴσως θὰ χρησιμοποιηθοῦν ἐντὸς 5 ἐτῶν.

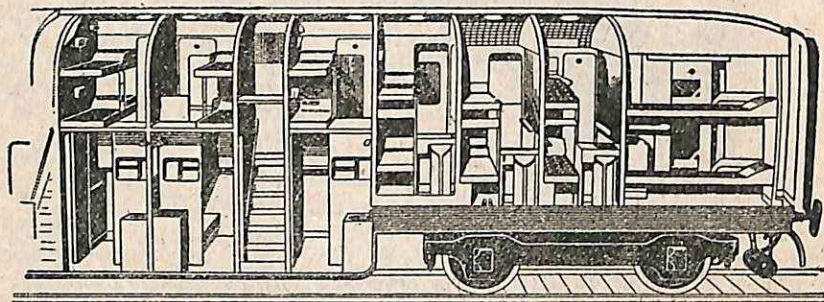
Οι δύο πόρτες τῆς ηλεκτρικῆς αὐτῆς κουζίνας εἶναι ἀπὸ γυαλί τὸ ὁποῖον ἀντέχει εἰς τήν θερμότητα. Ἐτοί ὁποῖος τήν χρησιμοποιεῖ μπορεῖ νὰ εἰσπλέη τὸ φαγητὸ χωρὶς νὰ τις ἀνοίγῃ. Ὑπάρχει ἕνα αὐτόματο κουδούνι πὸν κτυπᾷ ὅταν τὰ φαγητὰ εἶναι ἑτοιμα. Τὰ διάφορα μέρη τῆς κουζίνας ἀπὸ ἀριστερὰ πρὸς τὰ δεξιὰ εἶναι: ἕνα μεγάλο γουδι και ἕνα μὴχάνημα γιὰ τὸ κτύπημα τῶν αὐγῶν, ἕνα δοχεῖο τὸ ὁποῖον χρησιμεύει διὰ νὰ ζεσταίνωνται οἱ κοινὲς ῥεβες, ἕνα μάτι ὅπου πῆνονται οἱ πουτίγγες, τὰ αὐγά κλπ., οἱ πλάκας ὅπου βράζεται νερὸ και σιγοψήνονται τὰ φαγητὰ, μία σχάρα, ἕνας φούρνος· και εἰς τὸ κάτω μέρος: ἕνας δευτερεύων φούρνος χαμηλῆς ἐντάσεως διὰ νὰ πῆνονται τὰ φαγητὰ μετὰ λίγη φωτιά και νὰ ζεσταίνωνται τὰ πιάτα και οἱ πιατέλες. Τὰ συστήρια πὸν βλέπετε καθὼς και τὰ ντουλάπια προορίζονται διὰ νὰ φυλάσσονται τὰ διάφορα σκευὴ τῆς κουζίνας. Ἡ πλάκα πὸν φαίνεται εἰς τὸ βάθος εἶναι κινητὴ και σκεπάζει ὅλη τήν κουζίνα. Ὅταν τήν ἀνοίγετε ἀνάβουν αὐτομάτως ηλεκτρικοὶ λαμπτήρες οἱ ὁποῖοι τήν φωτίζουν.

Σχέδιο: MILNER GRAY, WILLIAM VAUGHAN, MICHAEL PERCIVAL

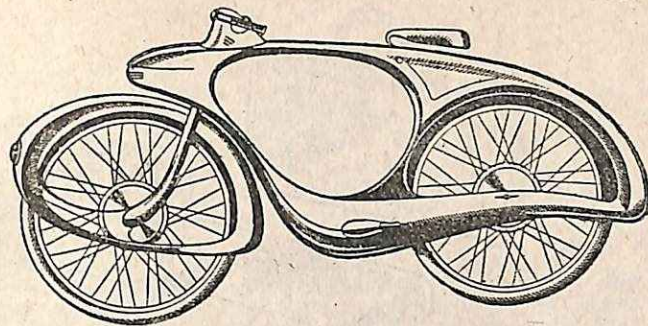
Εἰς τὸ σχέδιο αὐτὸ βλέπτε ἓνα φορητὸ ραδιόφωνο πὺν δὲν εἶναι μεγαλύτερο ἀπὸ μία τσάντα· ἡ κατασκευὴ του στηρίζεται εἰς τὴν ἰδίαν ἀρχὴν εἰς τὴν ὁποίαν βασίζονται οἱ ἀσύρματοι πὺν ἐχρησιμοποιοῦντο ἀπὸ τοὺς πράκτορας τῆς ἀντιστάσεως εἰς τὸν πόλεμον. Ἡ δερμάτινη ταινία περιέχει τὴν ἀντέννα καὶ ἡ ὅλη συσκευή μπορεί νὰ μεταφερθῇ ὁπουδήποτε.

Σχέδιο: MILNER GRAY, WILLIAM VAUGHAN, GEORGE E. WILLIAMS

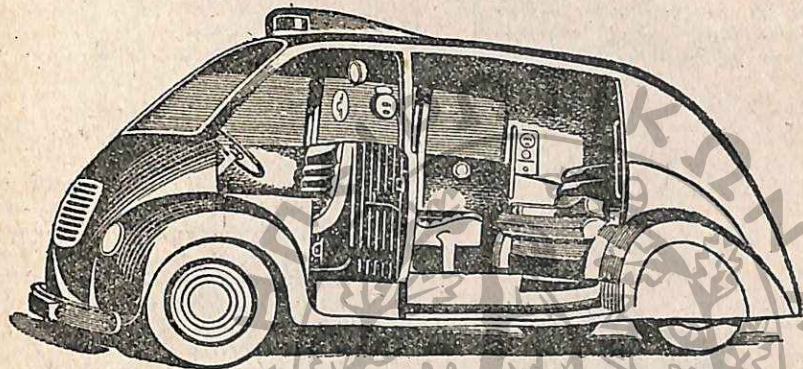
Τὸ νέο αὐτὸ σχέδιο βαγόν-λι τρίτης θέσεως προσφέρει μεγάλην ἀνάπαυσιν καὶ εὐνοχωρίαν χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη νὰ ἐλαττωθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιβατῶν πὺν μποροῦν νὰ μεταφέρουν τὰ συνήθη ὀχήματα. Ἡ κυριωτέρα ἀλλαγὴ εἶναι ἡ προσθήκη εἰς τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ βαγονιοῦ διαμερισμάτων ὅπου ἀνεβαίνει κανεὶς μὲ μιὰ σκάλα. Τὰ διαμερίσματα αὐτὰ ἔχουν μία ἢ δύο κουκέτες ἀντὶ τεσσάρων καὶ νιπτήρα μὲ κρύο καὶ ζεστὸ νερὸ. Τὸ βαγόνι ἐπίσης ἔχει ψυκτικὰ μηχανήματα. Μπορεῖ κανεὶς νὰ κανονίσῃ τὴν θερμοκρασίαν καὶ τὸν ἐξασρισμὸν χωρὶς νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὸ κρεβάτι του, καὶ ὅταν εἴξῃ κανεὶς ἓνα νόμισμα εἰς τὴν αὐτόματη μηχανὴ τοῦ βαγονιοῦ μπορεί νὰ προμηθευθῇ σὲ ὁποιοδήποτε ὥρα τῆς νύκτας ἡ τῆς ἡμέρας ἓνα φλυτζάνι τσάι.

Σχέδιο: MISHA BLACK, WILLIAM VAUGHAN, GEORGE E. WILLIAMS

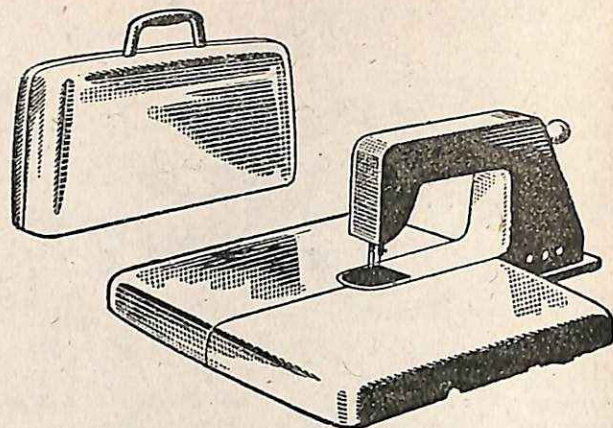
Ἀὐτὸ τὸ ποδήλατο, ἐφοδιασμένο μὲ ἓνα δυναμὸν, μπορεί νὰ οἰκονομῇ ἐνέργειαν εἰς τὸν κατήφορον διὰ νὰ τὴν καταναλίσκῃ κατόπιν εἰς τὸν ἀνέφορον. Κατασκευασμένο ἀπὸ ἐλαφρὸν μίγμα μετάλλων, εἶναι πολὺ ἐλαφρότερον ἀπὸ τὸ κοινὸν ποδήλατον. Ἐπάνω εἰς τὸ τιμόνι εὐρίσκονται οἱ διάφορες ταχύτητες, ἓνα ἡλεκτρικὸ κλάξον καὶ ἓνα μικροσκοπικὸ ραδιόφωνο. Ἐνα κοντὶ καταλλήλως τοποθετημένο κάτω ἀπὸ τὸ κάθισμα μέσα εἰς τὴν καροσσερὶ περιέχει τὰ διάφορα ἐργαλεῖα καὶ τὴν τρόμπα. Τὸ ποδήλατο ὅταν εἶναι σταθμευμένον ἰσορροπεῖ μὲ ἓνα δίποδο στηρίγμα τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται κάτω ἀπὸ τὸν ὀπίσθιον προφυλακτήρα.

Σχέδιο: B. G. BOWDEN

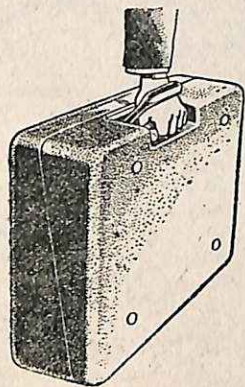

Ο νέος αὐτὸς τύπος ταξὶ τοῦ Λονδίνου παρ' ὅλο ὅτι δὲν εἶναι «ἐπαναστατικὸς», διότι εὐρίσκεται ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν κανονισμῶν τῆς ἀστυνομίας τοῦ Λονδίνου, παρουσιάζει διαφόρους νεωτερισμοὺς. Ἡ μηχανὴ εἶναι τοποθετημένη πλάγιως εἰς τὴν μίαν πλευρὰν καὶ τὸ κάθισμα τοῦ οδηγοῦ πολὺ ἐμπρὸς. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον μεγαλύνει τὸ ὀπτικὸν πεδίον καὶ ὑπάρχει μία ἀκόμη θέσις. Τὴν νύκτα, ἡ πλάκα πὺν γράφει «ἐλεύθερον» εἰς τὴν στέγην τοῦ αὐτοκινήτου φωτίζεται καὶ διακρίνεται ἀπὸ ἀπόστασιν 120 περίπου μέτρων. Κάτω ἀπὸ τὸ ἐμπρὸς τζάμι ὑπάρχει ἓνα σχεδιάγραμμα τῆς περιοχῆς εἰς τὴν ὁποίαν ἐργάζεται τὸ ταξὶ, εἰς μεγάλην κλίμακα.

Σχέδιο: MILNER GRAY, WILLIAM VAUGHAN, GEORGE WILLIAMS

Η ηλεκτρική αυτή ραπτομηχανή, η οποία διπλώνεται και μεταφέρεται, έχει μήκος περίπου 75 εκ., ύψος 40 εκ. και πλάτος 15 εκ. Τα δύο τμήματα του σκεπασματος διανέμονται χρησιμοποιώντας ως ιμάνες. Η ραπτομηχανή έχει μία ηλεκτρική συσκευή ή οποία μπορεί να συνδεθεί και να λειτουργήσει σε οποιοδήποτε ρεύμα. Σχέδιο: F. H. K. HENRIOT, W. JOSEPH WOODS

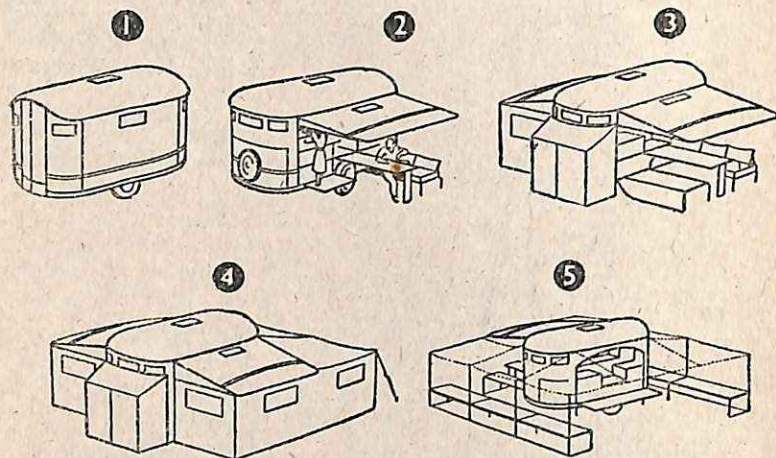
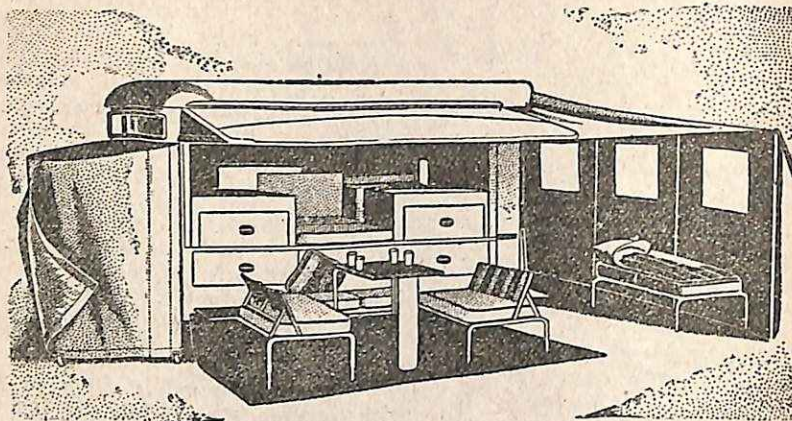
Μικρή βαλίτσα από δέρμα το όποιο έχει προηγουμένως ποτισθεί από συνθετική ύλη. Το διπλό χέρι της δίνει το βάρος εις τον καρπών και θέτει εις κίνησιν τούς μύς του ώμου και όχι των δακτύλων. Η θέσις του χεριού δεν αφήγει τη βαλίτσα να πλησιάσει πολύ εις το σώμα και να κινηθεί στο πόδι. Οι στρογγυλές γωνίες δεν καταστρέφονται εύκολα. Το χέρι και οι «γωνευστές» κλειδαριές βοηθούν ώστε η βαλίτσα να τοποθετηθεί εύκολα οπουδήποτε.

Σχέδιο: WARNETT KENNEDY

Χάρης εις αὐτὸν τὸν νέον τύπον ἱστίων σέσχημα πτερῶν (Wingsail) τὸ μικρὸ αὐτὸ γιῶτι μπορεῖ νὰ ταξιδεύῃ καὶ ἂν ὁ ἄνεμος πνέῃ ἀντιθέτως. Τὸ «Καταμαρὰν» μὲ τὸν δύο πλωτήρας ὁμοιάζει μὲ τὰ σκάφη τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιοῦσαν οἱ Πολυνήσιοι ἀπὸ τὸ 500 π.Χ. Τὸ σῆμα ὁμοῦ τῶν πλωτῶν ἔχει προσαρμοσθῇ εἰς νέας ἀρχάς. Ὅταν τὸ γιῶτι ἀναπτύξῃ ὠρισμένην ταχύτητα οἱ πλωτήρες σηκώνονται καὶ μόλις ἐγγίξουν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ὑπολογίζεται ὅτι θὰ εἶναι δυνατόν ν' ἀναπτύξῃ κανεὶς εὐκόλως ταχύτητα 16 κόμβων μὲ τὸν νέον τύπον ἱστίων (Wingsail) τῶν 10 μέτρων καὶ ταχύτητα 20 κόμβων μὲ ἓνα σκάφος εἰδικὸ διὰ ἱστιοπλοικῶν ἀγῶνας.

Σχέδιο: WELLS COATES

Το ρυμουλκούμενο αυτοκίνητο, το οποίο κατά την διάρκεια του πολέμου χρησιμοποιείτο από τους ανώτερους αξιωματικούς και τους στρατηγούς εις τας εκστρατείας ως στρατηγείον, μετατράπη εις ρυμουλκούμενο αυτοκίνητο κατασκευάσας, φορητὸν γραφεῖον ἢ φορητὸν λατοεῖον. Κατεσκευασμένον ἀπὸ διπλὸ κόντρα-πλακέ εἶναι εἰσφορὸν καὶ σύρειται εὐκόλως. Εἶναι δυνατόν νὰ μεγαλώσῃ καὶ νὰ γίνῃ ὀκταπλάσιον τοῦ ἀρχικοῦ μεγέθους. Ἐνα τμήμα τὸ ὁποῖον ἀνοίγεται σὲ λιγώτερον ἀπὸ ἓνα λεπτό, σχηματίζει μία τραπέζια. Ὅπως φαίνεται σὸ σχέδιον μπορεῖ νὰ μετατραπῇ σὲ κρεβατοκάμαρα κλπ. Τὰ ἐπιπλά ἔχουν κανονικὸ μέγεθος καὶ τὸ ἠλεκτρικὸ ρεῦμα διοχετεύεται ἀπὸ τὸ ρυμουλκὸν αυτοκίνητο εἰς τὸ ρυμουλκούμενον μὲ σύρματα.

Σχέδιο: JOHN ENSOR

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Μεταπολεμική πρόοδος στην Ὁλλανδία

Τῆς Δίδος ΣΟΦΙΑΣ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗ

Ἐλπίζουμε διὰ οἱ ἀναγνώστες τῆς «Ἐκλογῆς» θὰ ἐκτιμήσουν τὴν ἐκλεκτὴν συνεισφοράν τῆς Δεσποινίδος Σοφίας Ἀντωνιάδου, Καθηγητρίδος τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Λεὐντεν, πού μόλις ἐπέστρεψε ἐδῶ γιὰ τὰς θερινὰς διακοπὰς, εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς γράψῃ τίς ἐντυπώσεις τῆς ἀπὸ τὴν μεταπολεμικὴν Ὁλλανδίαν. Ἡ Δεσποινὶς Ἀντωνιάδου, πού εἶχε γνωρίσει κατὰ τὴν Ὁλλανδίαν πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμον, μπόρεσε νὰ δώσῃ μιὰ πλήρη εἰκόνα τῆς καταστροφῆς πού ἔπαθε ὁ τόπος ἀπὸ τὸν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ τῆς γενναίας προσαρμογῆς πού ἐγένετο γιὰ τὴν ἀνασυγκροτήσιν τῆς.

Πέρασα στὴν Ἑλλάδα τὴν πολεμικὴν περίοδον καὶ τὴν περίοδον τῆς Κατοχῆς, συγκεκριμένα ἀπὸ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1940 ὡς τὸν Αὐγούστου τοῦ 1945. Γύρισα εἰς τὴν Ἑλλάδα μου σὲ τὴν Λεὐντεν μόλις ἑξαμῶς θὰ ξανάνοιγε τὸ Πανεπιστήμιον πού εἶχαν κλείσει οἱ Γερμανοὶ γιὰ τὴν ὑπερήφανα εἶχε διαμαρτυρηθῇ κατὰ τὸν σκληρὸν καὶ ἀκατανοήτων μέτρων ἐναντίον τῶν Ἑβραίων. Τὸν Αὐγούστου τοῦ 1945 κάθε ἄλλη συγκοινωνία ἐκτὸς ἀπὸ τὰς στρατιωτικὰς ἢ ἀνὺπαρκτοι. Χάρη εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῶν Ἑλληνικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῆς Ὁλλανδικῆς Πρεσβείας Ἀθηνῶν πού ἔλαβε ἀπὸ τὸ Λονδὶνον τὴν παραγγελίαν νὰ διευκολύνῃ μὲ κάθε τρόπο τὴν ἐπιστροφήν μου, ἀνέβηκα σὲ Ἀγγλὶον στρατιωτικὸν ἀεροπλάνον καὶ ἔφθασα εἰς τὴν ἐπομένην σὲ Παρίσι. Ἀπὸ ἐκεῖ μὲ στρατιωτικὰ τραίνα ἔφθασα εἰς τὰ σύνορα τῆς Ὁλλανδίας καὶ ἀμέσως ἐγένονταν ἀισθητὸν διὰ αὐτὴν τὴν χώραν εἶχε πολὺ περισσότερον ὑποφέρει ἀπὸ τὴν Γαλλίαν καὶ τὸ Βέλγιον. Ἡ μεγάλη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ πού συνδέει τὴν Ὁλλανδίαν μὲ τὸ Βέλγιον καὶ τὴν Γαλλίαν, δὲν

ὑπῆρχε, γιὰ τὴν πελώρια γέφυρα τοῦ Μέρντικ καὶ ἄλλα διάφορα μικρότερα γεφύρια εἶχαν ἀνατιναχθῇ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς. Καὶ ἐγὼ δὲν ξέρω μὲ πόσα καὶ ποιά τοπικὰ τρανάνια ἐφάσσα μιὰ βροχερὴ βραδυὰ εἰς τὴν Νιμέγη ὅπου ὁ σταθμάρχης μοῦ εἶπε πὺς θάπρεπε νὰ διανυκτερεύσω στὴν πρόχρησιν αἰθουσα ἀναμονῆς πού εἶχε διασκευασθῇ μέσα εἰς τὰ ἐρείπια — ὡς τὴν ἐπομένην τὸ πρωὶ πού κάποιο τραῖνον θὰ περνοῦσε μὲ τὴν κατεύθυνσιν τῆς Χάγης — γιὰ τὴν πόλιν οὔτε ξενοδοχεῖον, οὔτε καφετεῖον, οὔτε σπίτι ὑπῆρχε πού θὰ μπορούσε νὰ μὲ φιλοξενήσῃ. Παρόμοιες θλίβερες ἐντυπώσεις καὶ ἐκπλήξεις μὲ περιμέναν σὲ κάθε βῆμα ὡς εἰς τὴν Λεὐντεν καὶ ἐκεῖ ἀκόμη θλίβερώτερες γιὰ τὸ μέρος τῆς πόλεως πρὸς τὸ σταθμὸν, ὅπου βρίσκονται τὰ ξενοδοχεῖα, εἶχε βομβαρδισθῇ καὶ κατάλοιπα ἦσαν ἀδύνατον νὰ εὕρω. Ἄν δὲν μὲ φιλοξενοῦσαν ἀμέσως ἀγαπητοὶ φίλοι πού εἶχα ἀφίσει φεύγοντας, τὸ πρόβλημα τῆς στέγης γιὰ τὴν πρώτην ἡμέραν νύχτα θάταν κυριολεκτικὰ ἀγωνιώδες γιὰ μένα. Σ' αὐτὴν τὴν νεκρωμένην πόλιν σὺν ξύπνη-

σα το άλλο πρωί, άρχισα ν' άντιλαμβάνομαι τὸ μέγεθος τῆς καταστροφῆς τῆς χώρας. Ἡ συγκοινωνία μὲ τίς μεγάλες πόλεις δυσκολωτάτῃ ἀν καὶ προσπαθοῦσαν νὰ τὴν ἀποκαταστήσουν, δηλαδὴ στὴ γραμμὴ Ρότερνταμ, Χάγης, Δέιντεν, Χάρλεμ, Ἀμστερνταμ πού ἐπισκευάζεται μὲ μεγάλο κόπο, κάποια τραίνα περνοῦσαν κάθε μέρα ἀλλὰ ἐλάχιστα καὶ σὲ ἀγνωστες γιὰ τὸ κοινὸ ὄρες. Τράμ μέσα στὴν πόλιν δὲν ὑπῆρχε, οὔτε αὐτοκίνητα, οὔτε ταξί. Τὰ περίφημα ποδήλατα τῆς Ὀλλανδίας, πού ἦταν πρὸ τοῦ πολέμου σχεδὸν ὅσα καὶ οἱ κάτοικοι, εἶχαν ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τοὺς Γερμανούς. Πεζοὶ μὲ λυμμένα παπούτσι, περπατοῦσαν οἱ διαβάτες μὲ κόπο στοὺς δρόμους. Στους φίλους πού ἔμενα ἔπρεπε νὰ πειθῶ νὰ παραδώσω δελτία τροφίμων, μπαίνοντας στὶς ἀπέραντες σειρὲς τῶν δυστυχισμένων γιὰ νὰ τὰ πετύχω, ἐπειδὴ τὰ τρόφιμα ἦταν λιγοστά καὶ ἀνυπαρκτὰ ἢ ἐλεύθερα ἀγορά. Τὸ ταχυδρομεῖο πού ξανάρχισε στὸ ἐσωτερικὸ ἦταν σχεδὸν τελείως σταματημένο μὲ τίς ἐξέρες χώρες. Ἡ παγκόσμια γνωστὴ ἀεροπορικὴ ἐταιρεία K. L. M. πού μᾶς συνέδεε τάχιστα μὲ τὸν κόσμον ὅλον, σταματημένη καὶ οὔτε ἤξερε κανεὶς ἀν θὰ ξανάρχιζε. Μὲ τὸ Βέλγιο καὶ τὴ Γαλλία, ἀν καὶ ἀργοῦσαν τὰ γράμματα — 10 ἢ 15 μέρες κάποτε — ἐπικοινωνοῦσε κανεὶς. Ἀλλὰ μὲ τὴν Ἑλλάδα καμμία ἐλπίς νὰ συνεννοηθῶ, ἀλλωστε οὔτε προξενεῖο, οὔτε πρεσβεῖα: Θάπρεπε μόνον μοι νὰ τὰ βγάλω πέρα ὅπως μπορούσα. Καὶ τὸ χειρότερο, οἱ γνωστοί μου, οἱ συνάδελφοί μου ἦταν σὲ κακὴ κατάστασι. Ὅσους εἶδα, λίγους, πολὺ λίγους, τοὺς βρῆκα φοβερὰ ἀδυνατισμένους, κακοντυμένους. Οἱ ἄλλοι πού ἦταν; Μερικοὶ εἶχαν πεθάνει, ἄλλοι δὲν εἶχαν προφθάσει ἀκόμη νὰ γυρίσουν — λόγῳ ἐλλείψεως συγκοινωνίας — ἀπὸ τὰ στρατόπεδα συγκεντρώσεως πού τοὺς κρατοῦσαν κλεισμένους οἱ Γερμανοί, ἄλλοι τέλος ἐκρατοῦντο ὡς δοσίλογοι καὶ

περίμεναν τὴ δίκη τους γιὰ ν' ἀποφασισθῇ ἀν θὰ ἀπεκλειοντο ἐντελῶς ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιο, ἀν θὰ τοὺς ἀπετεινέτο μομφὴ ἢ ἀν θὰ ἀπεκαθίστατο ἡ ἐθνικὴ τους τιμὴ. Στους ἀγροὺς, στοὺς κήπους, πού ἄλλοτε τέτοια ἐποχὴ ἦταν ἐντονὴ ἐργασία μὲ τὸ μᾶζεμα τῶν μῆλων καὶ τὰ καλοκαιρινὰ ἄνθη, τίς ντάλιες, δὲν ἔβλεπε κανεὶς κανένα νέο μοσχάρᾱκι νὰ βόσκει ἔρημο στὴν ἀπεραντοσύνη τοῦ κάμπου. Τί εἶχαν γίνει τὰ πλοῦσια κοπάδια; Αὐτὰ τὰ εἶδα δταν ἡ ὀργάνωσις τῆς νέας μου ζωῆς μὲ ἀνάγκασε νὰ προσπαθῶ νὰ πάω στὴ Χάγη καὶ σὶδ Ἀμστερνταμ παίρνοντας ἓνα τραῖνο πού ἔφευγε καθὼς εἶπα σὲ ἀπροσδιόριστους ὥρες καὶ πῆγαινε ἀργά, περνώντας προσεκτικὰ τὰ πρόχειρα ἀναστηλωμένα γεφύρια. Ἐκεῖ ἄλλα θλιβερά θεάματα. Μιὰ ἀπέραντη συνοικία τῆς Χάγης ἐρειπωμένη ἀπὸ βομβαρδισμό, χωρὶς οὔτε ἴχνος ἐπιδιορθώσεως ἢ ἀνοικοδομῆς. Στὸ Ἀμστερνταμ τραγικὴ ἔλλειψη συγκοινωνίας. Ὁ κόσμος ἀγριεμένος. Τὰ ἐλάχιστα τράμ πού κυκλοφοροῦσαν λίγες ὥρες τὴν ἡμέρα ζαλελαμβάνοντο ἐξ ἐφόδου ἀπ' τὸ κοινόν. Νὰ παραπονεθῇς γιὰ κακομεταχείριση, οὔτε σκέψη! Ἀν εἶχες τὴ δύναμιν νὰ παλεύης μὲ πόδια καὶ χέρια γιὰ νὰ βρῇς μιὰ θεσοῦλα, καλὰ, εἰδεμένη, ἀτέλειωτη πεζοπορία. Τὰ μεγάλα καὶ πλοῦσια καταστήματα κατὰκλειστα. Τίποτα δὲν πουλιόταν, τίποτα δὲν ἀγοραζόταν. Ἡ εἰκόνα αὐτὴ πού δίνω τοῦ τόπου, καθὼς τὸν εἶδα τὸν Αὐγούστο τοῦ 1945, ἴσως νὰ μὴ ἀνταποκρίνεται στὶς ἐντυπώσεις τῶν ἰδίων τῶν Ὀλλανδῶν, οἱ ὁποῖοι ἦταν γεμάτοι ἐλπίδες καὶ ἐνθουσιασμένοι μὲ τὴ βελτίωσι τῆς τροφῆς γιὰτὶ ὡς τὸ Μάϊο, δηλαδὴ τὴ στιγμὴ τῆς ἀπελευθερώσεως εἶχαν ἀπειρες ἄλλες δυσκολίες καὶ πίκρες, ἡ δὲ μοναδικὴ τους τροφὴ κατὰ τὸν χειμῶνα 44 - 45 ἦταν βολβοὶ ἀνθέων. Ἀλλὰ ἐγὼ τὸν Ὀκτώ-

βριο τοῦ 1940 εἶχα ἀφήσει μιὰ χώρα ἀκαμαία καὶ πλούσια πού, παρ' ὅλη τὴ Γερμανικὴ κατοχὴ πού ἦταν τὰ πρῶτα χρόνια πολὺ ἡπια, φαίνονταν καλὰ τοῦλάχιστον, δὲν εἶχε χάσει κανένα ἀπ' τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς εὐεξίας. Σ' αὐτὸ ἡ τύχη τῆς Ὀλλανδίας ἦταν ἐντελῶς διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν τύχη τῆς Ἑλλάδος. Σ' ἐμᾶς ὁ κατακτητὴς, γιὰτὶ ἴσως δὲν συνθηκολογήσαμε ποτέ, γιὰτὶ δὲν θεωρήσαμε ποτέ τὸν ἑαυτὸ μας σάν ἡττημένο, φέρθηκε μὲ μιὰ σκληρότητα πού τὸν ἔφερνε στὴν καταστροφή καὶ ἐρείπωση πραγμάτων πού δὲν εἶχαν καμμιὰ σχέση μὲ τὸν πόλεμο. Μόνον ἀν συλλογισθῇ κάποιος πού νὰ ξέρη τὰ πράγματα, τὸν ἀριθμὸ τῶν σχολείων πού κατέστρεψε ψυχραῖμα ὁ κατακτητὴς, ἴσως ἀπορήσῃ γιὰτὶ οἱ καταστροφὲς τῆς Ὀλλανδίας μού ἔκαναν τόση ἐντύπωση. Ἀλλὰ τὸ θέμα αὐτῶν τῶν σελίδων δὲν εἶναι νὰ συγκρίνω συμφορὰς ἀλλὰ νὰ δείξω μιὰ κρατικὴ ἀναδιοργάνωση. Φυσικὰ δὲν θὰ μπόρῳ ἓνα πρὸς ἓνα καὶ μὲ τὴ σειρὰ τους νὰ ἀναφέρω τὸ κάθε τί πού βελτιωνόταν, οὔτε ἴσως νὰ δώσω τὴν ἀληθινὴ ἐντύπωση τῆς προσπάθειας πρὸς τὴν ἀνάτασι, πρᾶγμα ἄλλωστε πού παρ' ὅλη τὴν προσοχὴ πού ἔβαλα γιὰ νὰ ἀντιληφθῶ τί ἐγένετο γύρω μου, ἴσως νὰ μὴν ἀντιλήφθῃκα ἀμέσως σ' ὅλη του τὴν ἔκτασι γιὰτὶ κι' ἐγὼ ἡ ἴδια ἤμουν ἀπησχολημένη μὲ τὸ πρόβλημα τῆς στέγης, τῆς νέας ἐγκαταστάσεως καὶ προπάντων τῆς προετοιμασίας τῶν παραδόσεών μου πού θὰ ξανάρχιζα μετὰ πέντε ἐτῶν ἀπομάκρυνσι ἀπὸ τῆς διδασκαλίας. — Μ' ὅλα ταῦτα βρίσκω πρῶτα στὴ μνήμῃ μου τὴν ἀναδιοργάνωση τοῦ Πανεπιστημίου πού ἐπὶ 5 χρόνια ἔμεινε κλειστὸ γιὰτὶ σήκωσε φωνὴν διαμαρτυρίας γιὰ τοὺς διωγμούς τῶν Ἑβραίων. Τὴν κίνησι αὐτὴ ὅλη ἡ Ὀλλανδία τὴν παρακολούθησε μὲ ἰδιαίτερη ἀγάπη. Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, ἡ Ἐφορία τοῦ Πανεπιστημίου, οἱ καθηγηταὶ μὲ τὰ νέα προγράμματα, οἱ φοιτηταὶ μὲ τὴν ἀθρόα προσέλευσίν τους,

ὅλοι συνετέλεσαν ἐν πρώτοις σ' ἓνα ἐπίσημο ξανάνοιγμα στὶς 17 Σεπτ. 1945 μὲ τὸν καθιερωμένο, ἀλλ' αὐτὴ τὴ φορὰ τραγικὸ κι' ἐντούτοις γεμάτο ἐλπίδες Πρωτανικὸ λόγο — κι' ἔπειτα μὲ μιὰ ἐπιμέλεια καὶ τάση πρὸς νεωτερισμὸ καὶ ἀνύψωση τοῦ φοιτητοῦ, προσπάθεια πού χωρὶς ἄλλο θ' ἀφήσῃ ἐποχὴ στὰ Πανεπιστημιακὰ χρονικά. Μετὰ τὸ Πανεπιστήμιο μού ἔκανε ἐντύπωση ἓνα συνέδριο ἐκπαιδευτικῶν τῆς στοιχειώδους καὶ μέσης ἐκπαίδευσσεως πού ἀρχισε μὲ ἓνα μοναδικὸ θάρρος αὐτοεξετάσεως. Ἀν καὶ εἶναι γνωστὲς οἱ ἀρετὲς τῆς Ὀλλανδικῆς παιδείας πρὸ τοῦ πολέμου, ἐν τούτοις εἰπώθηκαν μερικοὶ λόγοι πού ἦταν ἀληθινὰ «mea culpa» γιὰ τὰ περασμένα λάθη καὶ ἀνοίγονται νέοι δρόμοι γιὰ μιὰ νέα, ὄχι μόνον συγχρονισμένη, ἀλλὰ καὶ ἀνώτερη ἠθικὰ παιδεία. Κατὰ πόσον τὰ ὅσα προτάθηκαν εἶναι ἐφαρμοσίμα καὶ ἐπιθυμητά, εἶναι ἄλλο ζήτημα, ἀλλ' εἶναι εὐδαίμονα γιὰ ἓνα ἔθνος μετὰ ἀπὸ μιὰ μεγάλη συμφορὰ ν' ἀρχίξῃ καὶ ὡς Κράτος ἀλλὰ καὶ ὡς ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία μὲ τὴν ἀνασυγκρότησι καὶ ἀνανέωσι τῆς παιδείας.

Τώρα θὰ προσπαθῶ νὰ δώσω μιὰ ἰδέα τῆς Ὀλλανδίας ὅπως τὴν ἄφησα πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος (Ιούλιος 1947) καὶ ὁ ἀναγνώστης μόνος του θὰ κρίνῃ γιὰ τὴν πρόδο πού συνετελέστηκε. Ἡ κρίσις τῆς στέγης ἐξακολουθεῖ ὀξεῖα ἀν καὶ ὄχι ὅπως τοὺς πρώτους μῆνες γιὰτὶ ἐγινε δυνατὴ ὄχι ἀνοικοδόμησι ἀλλὰ τουλάχιστον ἐπιδιορθώσι ἡμερειπωμένων σπιτιῶν. Ἡ συγκοινωνία ὄχι μόνον ἀποκατεστάθη ἀλλὰ φαίνεται καλύτερη ἀπ' τὴν προπολεμικὴ. Οἱ συγκοινωνιακοὶ δρόμοι τελείως ἐπισκευασμένοι μὲ τίς πινακίδες τους καὶ τὰ βέλη, παρουσιάζουν κίνησι αὐτοκινήτων ζωρῇ, ἡ ὁποία χωρὶς νάχη φθάσει τὴν προπολεμικὴ, αὐθάνει κάθε μέρα. Ὅλες οἱ σιδηροδρομικὲς γραμμὲς ἔχουν ἀποκαταστήθῃ, σὲ πολλὰς πού προπολεμικῶς δὲν γνώ-

ριζαν αυτό τον τύπο του όχηματος τρεχουν τώρα ότομοτρίες, τὰ δὲ δρομολόγια πυκνά καὶ ἀκριβῆ, γερμίζουν ἤδη ἓνα μικρὸ τόμο δὲ ὁποῖες πουλιέται παντοῦ. Τὴν ἐποχὴ πού ἀνθίζουν οἱ ἀγροὶ μὲ τὰ βυλβοειδῆ φυτὰ, ἥδη το 1946 παρουσιάσθηκαν οἱ τουλίτες, οἱ ναρκισσοὶ καὶ οἱ ὑάκινθοι, σὲ μικρότερη ποσότητα ἀλλὰ πλούσιοι σὲ χρώματα καὶ ποικιλίες. Φέτος ἡ παραγωγὴ ἦταν μεγαλύτερη καὶ προσεῖλκυσε πάλι ξένους ἀν καὶ σὲ πολὺ λιγώτερο ἀριθμὸ ἀπὸ τοὺς πρὸ τοῦ πολέμου περιηγητὰς. Ὅσο γιὰ τὴν κτηνοτροφία εἶχε τέτοια πρόοδο ὥστε τὰ λιβαδιά μαῦρίζαν πάλι ἀπ' τὶς μαῦρες γαλακτοφορὲς ἀγελάδες πού συμπληρώνουν αἰῶνες τώρα τὸ Ὁλλανδικὸ τοπίο. Ἡ Ἐταιρία Κ.Λ.Μ., ἀναδιοργανώθηκε μὲ ἀερολιμένα τὸ Σίπχολ καὶ μὲ εὐκολίες ἀεροπορικῶν ταξιδιῶν σὲ ὅλο τὸν κόσμον. Οἱ καταπονημένοι διαβάτες στοὺς δρόμους ἔπαυσαν νὰ παρουσιάζουν τὸ θλιβερὸν τους θέαμα, Πιδηλάτα, ἄλλα ἐπιδιορθωμένα, ἄλλα εἰσαγόμενα ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ κυκλοφοροῦν πάλι παντοῦ. Τα ἐμπορικὰ καταστήματα ξαννοῖσαν μὲ ἐμπορεύματα ὅχι πολὺ πλούσια ἀλλὰ μὲ μιὰ προσπάθεια πρὸς διακόσμηση τῶν προθηκῶν πού προσδίδει πάλι στίς πόλεις τὴν προπολεμικὴ τους ὄψη. Μιὰ προσεκτικὴ διανομὴ τροφίμων καὶ εἰδῶν ἐνδυμασίας μὲ δελτία ἐξασφαλίζει σὲ κάθε ἄτομο ὑγεία καὶ βελτίωσιν στὴν ἐμφάνισή του. Ὁμολογουμένως ὅμως τὰ δυὸ αὐτὰ τελευταῖα σημεῖα δὲν φαίνονται ἀνάλογα πρὸς τὴ γενικὴ βελτίωσιν τοῦ τόπου. Τα 125 γραμμάρια βουτύρου καὶ τὰ 250 γραμμάρια τῆ δεκαπενθήμερίᾳ, τὸ ἓνα ζευγάρι παπούτσια ἐπὶ μιὰ ὁλόκληρη διετία, δὲν ἱκανοποιοῦν τὸν πληθυσμὸ, οὔτε τὸ πολὺ ὀλίγο κάρβουν καὶ οἱ σκληροὶ περιορισμοὶ σὲ κατανάλωσι φωτοερίου καὶ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος. Ἀλλὰ ἡ Ὁλλανδικὴ Κυβέρνησις κρίνει τὰ πρᾶγματα ἀλλοιωτικά. Ἐχει ἀνάγκη νὰ σώσῃ τὸ γόητρο τοῦ φιορινιστοῦ καὶ γι' αὐτὸ προσπαθεῖ νὰ προσελ-

κύσῃ στὸν τόπο ξένο συνάλλαγμα. Βούτυρο λοιπόν, λαχανικά, ὑφαντουργικὰ προϊόντα, φεύγουν κατὰ μεγάλο ποσοστὸ πρὸς τὸ ἐξωτερικὸ, ἐνῶ ἡ Ὁλλανδία εἰσάγει τὸ ἐλάχιστον δυνατὸν σὲ ξένα προϊόντα. Τὸ κατορθώνει; Βεβαίως ναι, ἐφ' ὅσον κατορθώνει ν' ἀγοράσῃ τὰ ἀπαραίτητα γιὰ τὶς ἀναστηλώσεις πού ἀναφέραμε, ὅπως σιδηροδρόμους, αὐτοκίνητα φορητὰ καὶ μεταφορικά, μεταλλινὰ σκεύη. Τὸ ἔμποριό μὲ τὸ ἐξωτερικὸ δὲν αὐξάνει βεβαίως ἀλλὰ καὶ δὲν νεκρώνεται γιὰτὶ οἱ ἔμποροι ἐπιτυγχάνουν τὴν ἀδεία ἐνὸς ὀρισμένου ποσοστοῦ εἰσαγωγῆς βυσιωμένου στίς προπολεμικὰς τους δυνατότητες. Ὑπάρχουν οἱ μὴ συμφωνοῦντες μὲ τὴν διευθυνομένη αὐτὴ οἰκονομία. Ὅταν ἐγὼ ἔλεγα σὲ φίλους «ἦτε ὅλα τὰ παιδιὰ ξανσηγαίνουν σὲ σχολεῖο μὲ ρουχισμό ἔπαιρξή, τὰ σχολικά κτίρια εἶναι ἐπισκευασμένα καὶ πρόσχημα ὅπως πάντα καὶ τὰ παιδιὰ ἀποκοιτοῦσαν ἀγωγὴ καὶ μόρφωση», μού ἀπαντοῦν, «Καὶ ὅμως φέτος ἔκλεισαν τὰ σχολεῖα ἐπὶ τριμῶν μὲ τὸν βαρὺ χειμῶνα, καὶ ὅμως ὑπάρχουν ἐργαζόμενοι ἄνθρωποι πού δὲν τρέφονται ὅσο θὰ ἔπρεπε κ.λ.π. τὰ εἰσαγόμενα αὐτοκίνητα δὲν ἐξυπηρετοῦν μόνο ἀνάγκας κοινὰς ἀλλὰ καὶ τάσεις πολυτελείας ἀνθρώπων προσκειμένων πρὸς τοὺς ὑπουργοὺς κ.λ.π.» Αὐτὰ ὅλα μπορεῖ νὰ περικλείουν ἀλήθεια ἀλλὰ οἱ ἀτέλειες εἶναι ἀνθρώπινες.

Ὅταν συλλογίζεται κανεὶς ὀρισμένους δρους τῆς σημερινῆς Ὁλλανδικῆς ζωῆς δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἔκτιμῃ τὴν κυβερνήσιν. Ἡ Ὁλλανδία, ὅπως καὶ ἡ Ἑλλάς ἔχουν κηρύξει νέα ἐπιστράτευση. Ἡ Ἰαπωνικὴ κατὰκτησις μὲ τὴν προπαγάνδα τῆς, καθὼς καὶ περιστασιακὰ ἐσωτερικῆς φύσεως, ὤθησαν τοὺς Ἱθαγενεῖς τοῦ μεγάλου ἀρχιπελάγους τῆς Ἰνδονησίας σὲ στάσεις καὶ ἐπαναστάσεις. Αὐτὰς κατέληξαν σὲ κάποια αὐτόνομη Δημοκρατία ἐνθρόνων νησιῶν πού ἀποτελοῦσαν τὴ δύναμιν καὶ τὴν εὐεξία

τῆς Ὁλλανδίας, ἡ ὁποία ἐξ ἄλλου εἶχε πολλὰ δαπανήσει γιὰ νὰ φέρῃ τοὺς πλούσιους αὐτοὺς ἀλλὰ πρωτόγονους τούτους σὲ ζήλευτὸ σημείον ἀποδόσεως, ὑγιεινῆς καὶ προόδου. Τὰ νέα λοιπὸν ἐξοδα γιὰ νὰ σώσῃ τὸ Κράτος ὅτι μπορεῖ νὰ σωθῇ ἀπ' τὴν παλιὰ αὐτοκρατορία, ἡ ἀνεπαρκὴς εἰσαγωγὴ ἀποικιακῶν προϊόντων, οἱ ἀπώλειες εἰς ἀνθρώπινες ζωές, ἡ μὴ ἀπασχόλησις νέων στὴ διοίκηση καὶ καλλιέργεια τῶν μακρινῶν αὐτῶν χωρῶν, ἀναγκάζουν τὴν Ὁλλανδικὴν Κυβέρνησιν νὰ ἀλλάξῃ ἐντελῶς τὴ φιλιελεύθερον περασμένη τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Γι' αὐτὸ ἡ εἰκόνα πού ἔδωσα πρὸ ὀλίγου μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ σὰν ἓνα τόσον ἱκανοποιητικὸ ἀποτέλεσμα, ὥστε προσελκύει τὸ ἐνδιαφέρον ὄλων τῶν ξένων. Ἐνα τελευταῖο σημείον πού προοιωνίζει συνεχῶς πρόοδο εἶναι κατὰ πού στηρίζεται στὸν χαρακτῆρα τοῦ Ὁλλανδοῦ. Ἐνῶ κρίνει τὴν κυβερνήσιν του καὶ ἐκφράζεται πολλὰς φορὲς αὐστηρὰ γιὰ τὶς ἀποφάσεις τῆς ἀν δὲν τὶς καταλαβαίνει ἢ ἀν νόμιζε πὼς ἀλλὰ μέτρα θὰ ἀπέδιδαν

περισσότερα καὶ καλύτερα, ἐν τοῦτοις πειθοραί. Δὲν παρατηρεῖται καθόλου ἡ τάσις πρὸς ἀνατροπὴν κυβερνήσεων. Ὁ καθένος ἡ ἀπασχολημένος μόνον μὲ τὰ ἀμεσὰ του καθήκοντα ἢ κρίνοντας πὼς τομνηρὲς ἀποφάσεις κάθε ἀτόμου μόνον σύγχισιν φέρουν, ἐκτελεῖ μὲ εὐσυνειδησία τὴν ἐργασία του καὶ εἶναι εὐχαριστημένος ὅταν βλέπῃ πὼς οἱ κόποι του δὲν πᾶνε χαμένοι. Ἐξ ἄλλου εἰλικρινῆς καὶ γενικῆς ἀφοσίωσις πρὸς τὴν δυναστεία, μὲ ρίζες βαθιὰς σὲ παρελθόν ἀλλὰ καὶ πλουτισμένη ἀπὸ θαυμασμὸ πρὸς τὴ βασιλίσσα γιὰ τὴν ἀμίμητη διαγωγὴν τῆς κατὰ τὸν πόλεμον, ἔσωση, τουλάχιστον ὡς τώρα, τὸν τόπο ἀπὸ περιπέτειες μεταπολιτεύσεως καὶ νέων συνταγμάτων πού ἔφεραν σὲ τόσες χώρες τὰ δεινὰ τῶν ἐπεμβάσεων ξένων χωρῶν, πού ὑπὸ ποια μορφῇ καὶ ἂν γίνωνται εἶναι πρὸς βάρος τοῦ τόπου. Μὲ τέτοια σταθερότητα καὶ ἐργατικότητα ἀν ἡ Ὁλλανδία παύσῃ νᾶναι ἀπ' τὶς πλουσιώτερες χώρες τοῦ κόσμου, δὲν θὰ παύσει πάντως νᾶναι ἀπ' τὶς πρὸ προηγουμένων σ' ὅλην τὴν κλίμακα τοῦ πολιτισμοῦ.

ΕΝΑΣ δημόσιος ὑπάλληλος στὸ Μόραμ μού εἶπε: Χρὲς μιὰ γυναῖκα μού ζήτησα νὰ τῆς συμπληρώσω μιὰ αἴτηση. Ἦταν γιὰ νὰ πάρῃ μιὰ σύνταξιν ὡς χήρα. Τῇ εἰπὼσα λοιπόν:

— Πότε πέθανε ὁ ἄντρας σας;
— Μοῦ ἀπαντοῖ:
— «Αὐτὸς δὲν ἔχει πέθανει.
— «Αὐτὸς κατὰλαβάνω» ἔχετε πάρει λάθος αὐτὸ τὸ χαρτί. Ἐπρεπε νὰ παίρνατε τὸ ἄλλο γιὰ συν. ἀξίει λόγῳ ἡλικίας.
— Μὰ ὅχι, μού λέει κάπως πειραγμένη. Εἶμαι μόνον 55.
— Ὡ δυστυχία μου! εἶπα ἀπὸ μέσα μου. Ἐσεῖς 55 καὶ ὁ σύζυγός σας ζεῖ! τί θέλετε λοιπόν;
— Τὴ σύνταξίν μου ὡς χήρα, ἐπέμενε. Καταλαβαίνετε, ὁ ἄντρας μου εἶναι ἄρρωστος καὶ δὲν νομίζω πὼς θὰ καλύτερῃ καὶ μού λέει πὼς χρειάζεται πολὺς καιρὸς γιὰ νὰ βροῦν οἱ σύντάξεις. Γι' αὐτὸ σκέφτηκα ἂν μπορούσατε νὰ μού συμπληρώνατε τὴν αἴτηση...

«TIME AND TIDE», Λονδίνο

Γιγί νεί κρεντήθετε

Οἱ γυναῖκες ἔχουν νὰ δώσουν πολλές μάχες στὴ ζωὴ τους. Ἰσως ἡ πιὸ σκληρὴ εἶναι ἡ μάχη γιὰ νὰ κρατήσουν τὴ γραμμὴ τους, κυρίως ὅταν ἀρχίσουν κάπως νὰ περνοῦν τὰ χρόνια. Ὅταν οἱ νεανικοὶ σφιχτοί, τεντωμένοι μῦς τῆς κοιλιάς μαλακώσουν καὶ χαλαρώσουν, ἀρχίζει νὰ μαζεῦεται γύρω τους λίπος. Ἡ λεπτὴ μέση χάνεται. Ἡ χαρακτηριστικὴ διαφορὰ ἀνάμεσα σὲ ἓνα σῶμα νεανικὸ καὶ ἓνα ὠριμο γυναικεῖο σῶμα πολὺ συχνὰ δὲν εἶναι τόσο ζήτημα ὀκιάδων ὅσα ζήτημα ἐκατοστῶν.

Ἡ κρίσιμη καμπὴ μπορεῖ νὰ εἶναι στὰ τριάντα, στὰ σαράντα, στὰ πενήντα· τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ γυναῖκα. Ὅσοι ξέρουν ἀπ' αὐτὰ τὰ ζητήματα λένε πὼς ὅλες οἱ γυναῖκες, κάθε ἡλικίας, πρέπει νὰ κάνουν δέκα λεπτὰ γυμναστικὴ τὴν ἡμέρα.

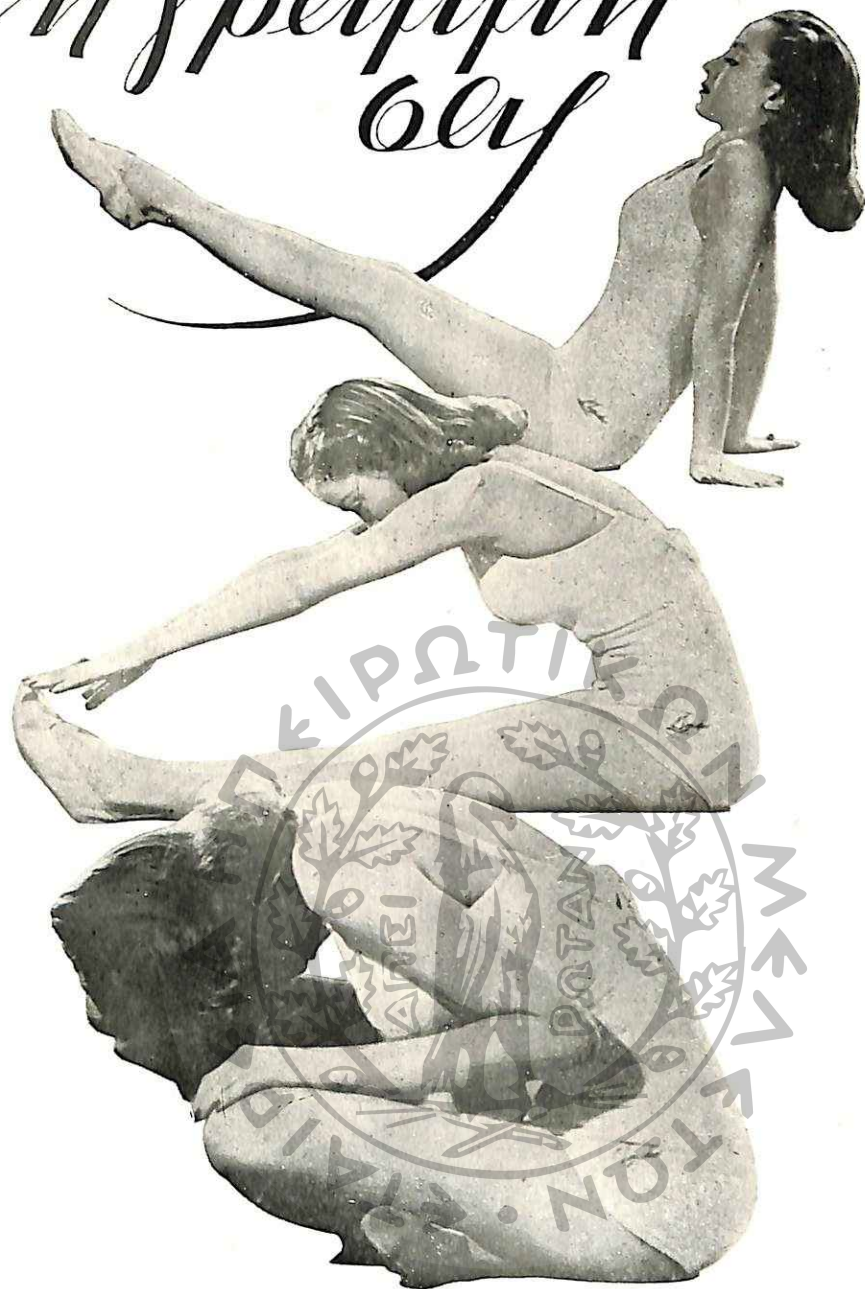
Ἀρχίστε, πρὶν νὰ σᾶς προλάβῃ τὸ πᾶχος νὰ ἐμποδίστε τὰ χρόνια νὰ χαλάσουν τὸ σῶμα σας. Οἱ εἰκόνηες ποὺ ἀκολουθοῦν θὰ σᾶς βοηθήσουν νὰ κρατήσετε τὴ γραμμὴ σας.

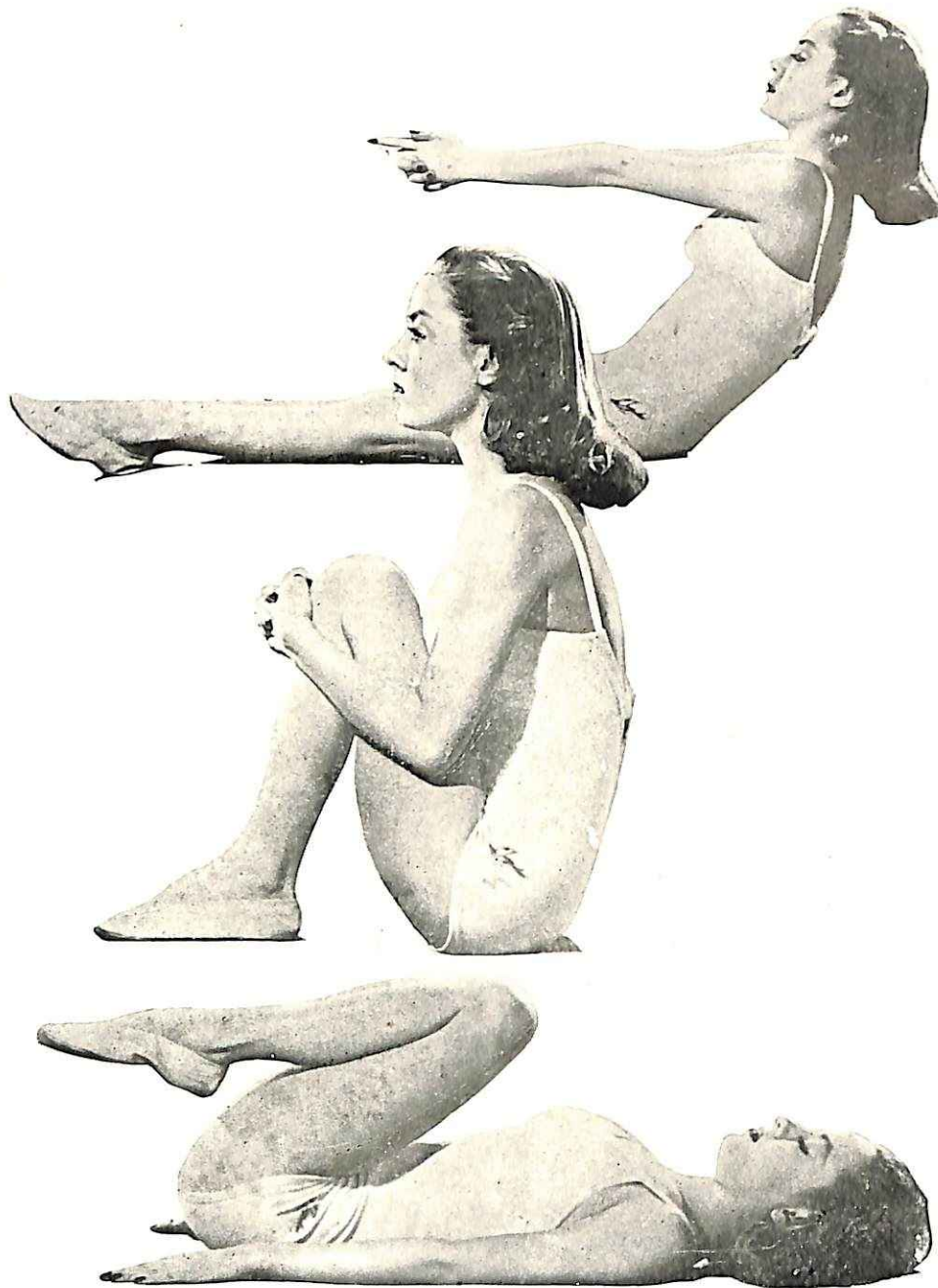
1. Καθῆστε χάμω, μὲ τὰ χέρια πίσω καὶ τὶς παλάμες πάνω στὸ πάτωμα. Ἀντίστε τὰ γόνατα καὶ φέρετε τὰ στοὶ στήθος, τεντώστε τὰ ὑστερα σὲ εὐθεία γραμμὴ καὶ ἀνασηκώστε τὸ σῶμα σας ἀπὸ τὸ πάτωμα. Συγχρόνως ξαναπάρτε τὴν πρώτη σας στάση μὲ τὰ πόδια ἴσια καὶ τὰ γόνατα τεντωμένα. Φέρετε τὰ χέρια σας ἐμπρὸς καὶ θὰ δῆτε πόσο πὺ μακρυνὰ θὰ φτάσουν. Ξανακάμετε τὶς κινήσεις αὐτὲς καὶ ἐπανάλαβετε τὴν ἀσκηση.

2. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ ἔχουν μακρύτερα χέρια ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ μποροῦν ἔτσι εὐκολώτερα νὰ φτάνουν τὶς ἄκρες τῶν ποδιῶν τους. Ὅποιοιδήποτε ὅμως κι ἂν εἶναι τὸ μήκος τῶν χειρῶν σας οἱ εἰδικοί λένε ὅτι μπορείτε νὰ τὶς φτάσετε. Ἄν δὲν μπορεῖτε λοιπὸν εἶναι καιρὸς νὰ ἀρχίσετε νὰ στενοχωρηθετε καὶ νὰ κάνετε αὐτὴ τὴν ἀσκηση: καθῆστε κάτω κανονικά, φέρετε τὰ χέρια σας πίσω καὶ ἀκουμπήστε τὰ μὲ τὶς παλάμες στὸ πάτωμα. Τεντώστε τὰ πόδια σας σὲ εὐθεία γραμμὴ καὶ σηκώστε τὰ ὅσο μπορείτε ψηλότερα. Κατεβάστε τὰ πόδια καὶ καθῆστε ὅπως στὴν ἀρχή. Μὲ τὰ πόδια τώρα τεντωμένα κάμψτε τὸ σῶμα σας πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ πιᾶστε μὲ τὰ χέρια σας τὶς μύτες τῶν ποδιῶν σας.

3. Καθῆστε στὸ πάτωμα, κάμψτε τὰ γόνατα, φέρετε τὰ χέρια ἐπάνω στὰ γόνατα, καὶ διπλώστε τὰ πόδια. Τραβήξτε μὲ δύναμη τὴν κοιλιά σας μέσα καὶ συγχρόνως γύριστε ἐμπρὸς τὸ στήθος καὶ τὸ κεφάλι. Σιγὰ - σιγὰ ἀρχίστε νὰ σηκώνετε τὸ κορμί σας πρὸς τὰ πίσω στηρίζοντας τὸ βάρος σας στὴν ἔδρα, μὲ τὴν κοιλιά πάντοτε μέσα, ὥσπου τὸ κεφάλι καὶ ὁ λαιμὸς νὰ ἐρθοῦν στὴν κανονικὴ τους θέση, νὰ ἰσιώσῃ ἡ πλάτη καὶ νὰ μείνουν ἐλεύθεροι οἱ ὠμοί.

τὴ γραμμὴ δεις

(Φωτογρ. Keystone)

Ἡ ἐκμετάλλευσις τῆς κοιλάδος τοῦ Μισσοῦρι*

Τοῦ STUART GELDER

(Ἀπὸ τὸ «News Chronicle», Λονδῖνο)

Οἱ ἀναγνώσται τοῦ μυθιστορήματος τοῦ Στάινμπεκ «Οἱ καρποὶ τῆς Ὀργῆς» θὰ διατηροῦν τὴν ἐντύπωσιν τῆς ἀπεράντου «κοιλιάδος τῆς σκόνης» τῆς Ἀμερικῆς, ὅπου ἡ διάβρωσις τοῦ ἔδάφους τὴν ὁποίαν ἐπροξένησαν διαδοχικαὶ ξηρασίαι, ἄνεμοι καὶ βροχαὶ κατέστρεψε χιλιάδας γεωργικῶν οἰκογενειῶν καὶ τὰς ὑπεχρέωσας νὰ ζοῦν ὡς ἄπλοὶ ἐργάται, εἰς ἄλλας Πολιτείας ἐξηφάνισας ἀγορὰς ἀξίας ἑκατομμυρίων δολλαρίων βιομηχανικῶν ἐμπορευμάτων καὶ ἐστοίχισαν εἰς τὸ ἔθνος 1.200.000 δολλάρια τὰ ὅποια ἐδαπανήθησαν ἐντὸς ὀκτώ εἰσὼν διὰ ἔργα περιθάλψεως. Ἡ περιοχὴ αὕτῃ πρόκειται ἤδη νὰ ἀναπτυχθῇ συμφῶνως πρὸς ὠρισμένα σχέδια τὰ ὅποια εἰς ἐνοποιηθῶν ὑπὸ ἐνιαίον ἐλεγχον θὰ τὴν μετατρέψουν εἰς σκηνὴν τοῦ μεγαλυτέρου ὀργανωτικοῦ σχεδίου τῆς ἱστορίας.

Πρὸ ὀλίγου καιροῦ ἤρchiσαν ἤδη αἱ ἐργασίαι, συμφῶνως πρὸς τὰ σχέδια τοῦ Κρατικοῦ Γραφείου Γεωργικῶν Ἔργων,

τὰ ὅποια ἀποβλέπουν εἰς τὸ νὰ τεθῇ ὑπὸ ἐλεγχον ὁ τεράστιος ποταμὸς Μισσοῦρι καὶ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἄρδευσις τῶν ἀποξηραμμένων τούτων γαιῶν. Αἱ μεγάλαι βροχαὶ αἱ ὅποιαὶ διὰ τῶν πλημμυρῶν προσκάλουν κατ' ἔτος καταστροφὰς ἀνερχομένας εἰς ἑκατομμύρια δολλάρια θὰ χαλινωγῶσιν διὰ νὰ παράγουν ἡλεκτρενέργειαν. Ἐπολογί-

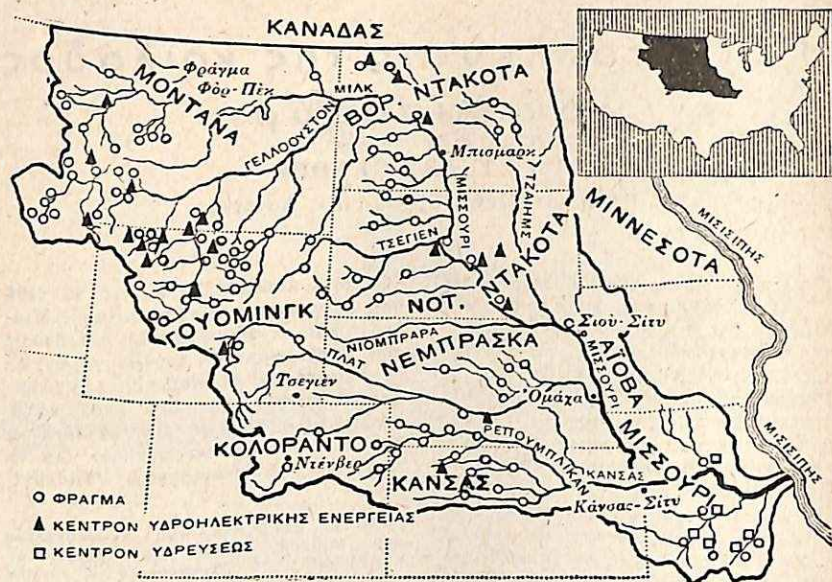
* Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Λεκανοπεδίου τοῦ Μισσοῦρι εἶναι δεκαπλάσιος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς περιφερείας ἣ ὅποια εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Ἀρχῶν τῆς Κοιλιάδος τοῦ Τενεσσὶ, καὶ ἡ δυναμικότης του εἰς πηγὰς πλούτου κατὰ πολὺ μεγαλυτέρα. Ἀλλὰ ὅσοι τὰ φαινομενικὰ συμφέροντα δὲν ἐπέτρεψαν τὴν ἐγκατάστασιν μιᾶς ἐνοποιητικῆς ἀρχῆς. Τὸ Κρατικὸν Γραφεῖον Γεωργικῶν Ἔργων, τὸ Μηχανικὸν τοῦ Στρατοῦ τῶν Η. Π., οἱ ὀργανισμοὶ ἐλέγχου πλημμυρῶν καὶ συντηρήσεως τοῦ ἔδαφους, κ. ἄ. ἐφαρμίζουν διαφορετικὰ σχέδια. Ἐν τούτοις, εἰς περιπτώσιν κατὰ τὴν ὁποίαν μιὰ νεὰ κρίσις προκαλέσει καὶ πάλιν εὐρείας ἐκτάσεως ἀνεργίαν, εἶναι πιθανόν ὅτι αἱ διαφοροὶ αὗται ἀρχαὶ καὶ ὀργανώσεις θὰ ὑπαχθῶσιν εἰς ἓν ἐνιαίον σῶμα.

ΓΙΑ ΝΑ ΚΡΑΤΗΣΕΤΕ ΤΗ ΓΡΑΜΜΗ ΣΑΣ

4. Ἐαπλωστε ἀνάσκελα, τεντώστε τὰ χέρια σας ἐμπρός, ἐνωμένα. Ἀνασηκωθῆτε καὶ ξαναγυρίστε στὴν ἀρχικὴ σας θέση.

5. Ἐαπλωθῆτε ἀνάσκελα στὸ πάτωμα, κάμψτε τὰ γόνατά σας καὶ φέρετε τα στὸ στήθος· ἀγκαλιάστε τα μὲ τὰ χέρια σας καὶ προσπαθήστε νὰ σηκωθῆτε μὲ τὴν πλάτῃ τεντωμένη καὶ τὸ κεφάλι ψηλὰ καὶ λίγο πίσω. Ξαναπέστε καὶ σηκωθῆτε πάλι.

6. Ἐαπλωστε στὸ πάτωμα, κάμψτε τὰ γόνατά σας καὶ φέρετε τα στὸ στήθος. Τεντώστε τὸ δεξιὸ σας πόδι ψηλὰ μέχρι ποὺ νὰ σηκωθῇ κάπως καὶ τὸ ἱσχίον. Κάμψτε πάλι τὸ δεξιὸ καὶ συγχρόνως σηκώστε τὸ ἀριστερό. Κάμψτε συνέχεια αὐτὲς τίς κάμψεις καὶ τάσεις καὶ σιτὰ δύο πόδια μαζί.

Η ΚΟΙΛΙΑΣ ΤΟΥ ΜΙΣΣΟΥΡΙ

Αντιπροσωπεύει σχεδόν το 1/6 της επιφανείας των Ηνωμένων Πολιτειών.

Ζητείται ότι η δαπάνη του σχεδίου θα ανέλθι κατα τα επόμενα δέκα έως δεκαπέντε έτη, εις 2.000.000.000 δολάρια περίπου, αλλά τα ωφέλη από τας αρδεύσεις, την ηλεκτρική ενέργειαν, την παρεμπόδισιν των πλημμυρών, από την ναυσιπλοΐαν και την υδρεύσιν, θα αντιπροσωπεύουν ποσόν 180.000.000 περίπου δολλαρίων κατ' έτος.

Η κατάσταση σήμερον είναι η εξής: Η κοίτη του ποταμού Μισσοϋρί, μήκους 2.100 χιλιομέτρων και πλάτους 1.130 χιλιομέτρων περικλείει το 1/6 περίπου της ηπειρωτικής επιφανείας των Ηνωμένων Πολιτειών. Περιλαμβάνει δλόκληρον την Βόρειον και την Νότιον Ντακόταν, την Νεμπράσκα, δλόκληρον σχεδόν την Μοντάνα και τας παραμεθούσας περιοχάς εξη ακόμη πολιτειών. (Ίδε χάρτην). Εις τα 850.000 αὐτὰ τετραγωνικά χιλιόμετρα κατοικοῦν 7.000.000 περίπου ἄνθρωποι καὶ αὐτὴ

ἡ περιοχή διδὲι τὸ ἥμισυ τῆς αἰτοπαγωγῆς τῆς Ἀμερικῆς, τὸ ἕν πέμπτον τῆς παραγωγῆς βουτύρου, τὸ ἕν τρίτον σχεδὸν τοῦ ἐρίου καὶ τέλος εἰς κρέατα, τὸ ἕν ἕκτον τοῦ χοιρινοῦ, τὸ ἕν πέμπτον τοῦ βοδινοῦ καὶ τὸ ἕν τέταρτον τοῦ προβάτου.

Προγενέστερα σχέδια βελτιώσεως τοῦ ἀδάφους δι' ἀρδευτικῶν ἔργων, κατέστησαν 225.000 ἑκτάρια γῆς ἱκανὰ ν' ἀποδίδουν μέρος τῶν τροφίμων αὐτῶν καὶ τῶν βλῶν διὰ τὴν κατασκευὴν εἰδῶν ἐνδυμασίας, ἄνευ φυσικῶν ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος καταστροφῶν.

Ἐν τούτοις εἰς τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς περιοχῆς δὲν ὑπάρχουν ἐπιστημονικὰ μέσα ἀμύνης ἐναντίον τῶν στοιχείων τῆς φύσεως. Οἱ ἄνεμοι ἔχουν σαρώσει τὸ λεπτὸν ἐπίστρωμα τῆς γῆς. Αἱ πλημμύραι τῆς ἀνοιξεως καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ θέρους τοῦ 1943, ἐκάλυψαν ὑπὸ τὰ ὕδατα μίαν περιοχὴν

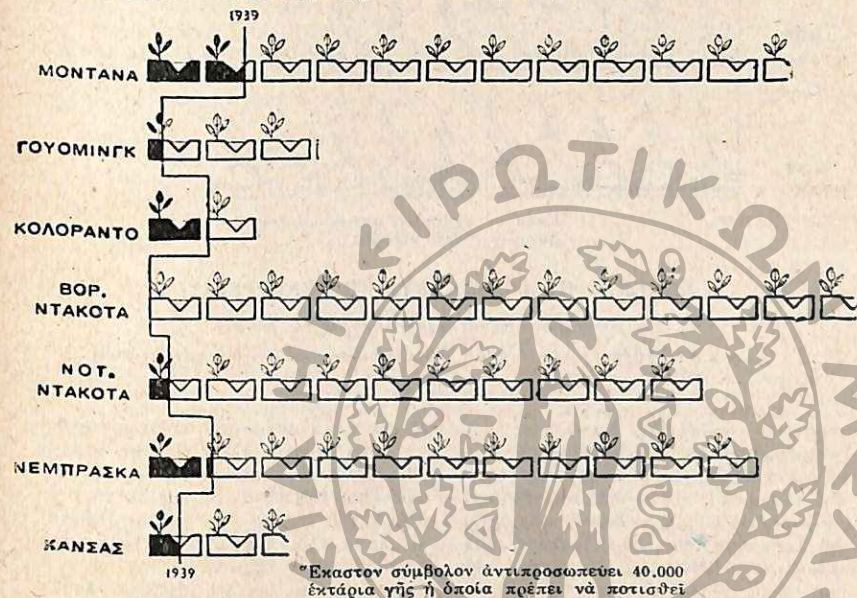
400.000 ἑκταρίων, ἡ ἐνὼ τὰ ἐκχυλίσαντα λασπώδη ὕδατα τοῦ Μισσοϋρί, ἠνέωθησαν μετὰ τὸ ρεῦμα τοῦ Μισσιππὶ καὶ ἐπέφεραν τὴν καταστροφὴν εἰς τὰ εὐθροά νότια ἀγροκτῆματα, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ Κόλπου τοῦ Μεξικῶ. Κατὰ τὰ ἔτη 1940 ἕως 1944 αἱ πλημμύραι κατέστρεψαν περιουσίας ἀξίας 160.000 δολλαρίων καὶ ἄνω, ἐκάλυψαν δὲ 910.000 ἑκτάρια.

Ἰὰ νὰ ἐπιχωματώσουν ἐκ νέου τὸ ἔδαφος, νὰ ρυθμίσουν τὴν παροχὴν τοῦ ὕδατος καὶ νὰ ἐμποδίσουν τὰς πλημμύρας, οἱ μηχανικοὶ τοῦ νέου σχεδίου θὰ κτίσουν περισσότερα ἀπὸ 100 φράγματα, δεξαμενὰς ὕδατος, διώρυγας ἐκτεινομένας εἰς χιλιάδας χιλόμετρα καὶ θὰ φέρουν ἄνω τῶν 20 ἡλεκτροπαραγωγικὰς ἐγκαταστάσεις. Αἱ

γραμμαὶ διοχετεύσεως τῆς ηλεκτρικῆς ἐνέργειας θὰ καλύψουν χιλιάδας χιλιομέτρων ἑκατοντάδας δὲ χιλιομέτρων αἱ ἀντιπλημμυρικαὶ διοχετεύσεις μετὰ τῶν ὕδατοφραγμάτων. Ἐξ ἄλλου δέκα ἑννέα κοινότητες θὰ ἐφοδιασθῶν μετὰ συστήματα μετατροπῆς τοῦ ὕδατος εἰς πόσιμον. Θὰ κατασκευασθῶν δὲ καὶ περὶ τὰ 1220 χιλιόμετρα νέων ποταμίων ὁδῶν οὕτως ὥστε νὰ καταστή δυνατὴ ἡ μεταφορὰ ἐμπορευμάτων ἐκ τοῦ Σαϊντ Λούις εἰς Σιὺ Σίτυ τῆς Ἀϊόδας, εἰς χαμηλὸν κόστος.

Διὰ τῆς ἀρδεύσεως θὰ δημιουργηθῶν ἐκ τῶν ἡδὴ ἀχρήστων γαιῶν, 53 χιλ. ἀγροκτῆματα καλύπτεντα ἑκτασί 1.930.000 ἑκταρίων. Θὰ ἐφοδιασθῶν ἐπίσης μετὰ ὕδωρ 220.000 ἐπὶ πλεον ἑκτάρια, τὰ ὅποια πρὸς τὸ παρὸν δὲν διαθέτουν ἐπαρκῆ ποσότητα ὕδατος διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν. Αἱ γαῖαι αὐταὶ βελτιοῦμεναι, θὰ ἐπαρκοῦν διὰ τὴν συν-

1) Ἐνα ἑκτάριον = 10.000 τετρ. στρ.

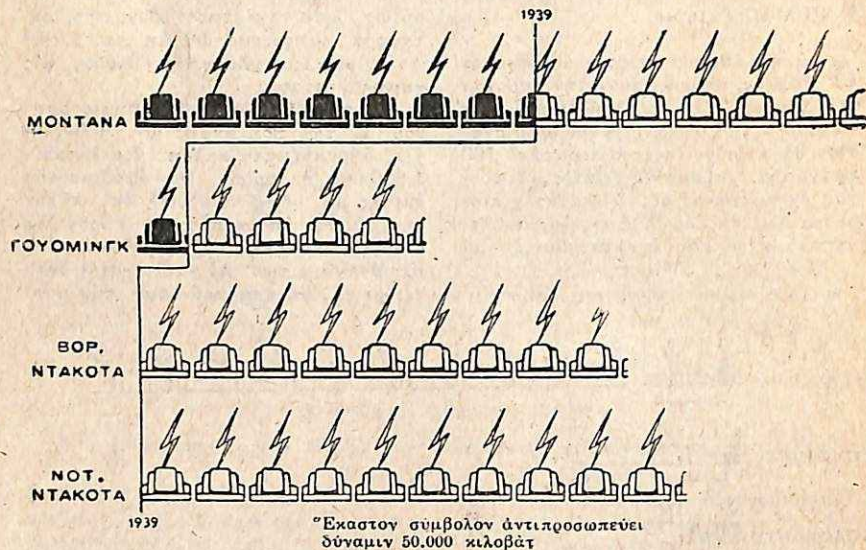
Ἐκαστον σύμβολον ἀντιπροσωπεύει 40.000 ἑκτάρια γῆς ἡ ὅποια πρέπει νὰ ποτισθῇ

ΑΓΡΕΨΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ ΤΩΝ ΑΡΔΕΥΟΜΕΝΩΝ ΓΑΙΩΝ

Τὰ μαύρα: Ἀρδεύονται γαῖαι τὸ 1939.
Τὰ λευκά: Γαῖαι ποὺ προέβλεπε νὰ ἀρδευθοῦν.

τήρησιν ενός αγροτικού πληθυσμού εκ 212.000 ατόμων ο οποίος θα είναι εις θέσιν να δώση σημαντικά έσοδα. Όπως προκύπτει εκ των στατιστικών, η παραμονή εκάστου ατόμου εις ένα αγρόκτημα επιτρέπει εις δύο τουλάχιστον ακόμη άτομα να ζήσουν εργαζόμενα εις μίαν γειτονικήν πόλιν. Έ-

τέρια παρέμειναν ακαλλιέργητα, η έχρησιμοποίησαν ως νεμαί, η έσπαρσαν μὲν άλλα τὰ σπαρτά των δὲν ώρίμασαν. Αί έσοδαί είναι μικραί και άσταθείς. Η τοῦ σίτου π.χ. άνέρχεται, κατά μέσον όρον, εις 570 κιλά κατά έκτάριον, κυμαινόμενη μεταξὺ τῆς πλήρους άποτυχίας και των 142

ΑΥΞΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΑΡΟΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Τα μαῦρα: Κινητήριος δύναμις το 1939.

Τα λευκά: Αύξεις την όποίαν θα επιφέρουν αί νέαι εγκαταστάσεις.

πομένως ο συνολικός πληθυσμός του λεκανοπεδίου θα αύξηθῇ σὺν τῷ χρόνῳ κατά 636.000 περίπου κατοίκους. Έκ τοῦ συνόλου των καλλιεργησίμων γαιῶν των άποξηρανθεισών περιοχῶν τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ Μισσοῦρι, ἤδη άρθρύνεται μόνον τὸ 1/16. Κατά τὴν συμπλήρωσιν τοῦ σχεδίου θα άρδευέται τὸ 1/8 τῆς καλλιεργησίμου γῆς. Τὸ 1939 έδωκαν έσοδαίς εις σιτηρά τὰ 365.000 περίπου έκτάρια τῆς άποξηρανθείσης γῆς. Έτερα 900.000 εκ-

κιλῶν κατά έκτάριον. Ο γεωργός δὲν μπορεί ν' άντεπεξέλθῃ εις τὴν σπατάλην αὐτὴν των κόπων του. Άσυγκρίτως έπωφελέστερον θα ἦτο ἂν τὰ δολάρια τοῦ Έθνους άντί νά δαπανῶνται εις έργα περιθάλψεως, διετίθεντο διά τὴν βελτίωσιν τῆς γῆς.

Αναμένεται ότι τὰ καθαρά έσοδα εκ τῆς πωλήσεως ἡλεκτρικοῦ ρεύματος και μόνον, θα είναι τόσο μεγάλα ώστε νά καλύψουν τὰ έξοδα όλων των εγκαταστάσεων και συγχρόνως ν' αφή-

σουν ένα σημαντικόν πλεόνασμα τὸ όποιον θα συντελέσῃ εις τὴν άντιμετώπισιν των δαπανῶν δι' άλλα τμήματα τοῦ σχεδίου. Τὸ σχέδιον τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ Μισσοῦρι προβλέπει συνολικῶς τὴν παραγωγὴν 1.500.000 περίπου κιλοβάτ ἡλεκτρενεργείας, με δυνατότητα άποδόσεως άνω των 5 1/2 δισεκατομμυρίων ώριαίων κιλοβάτ κατ' έτος.

Η άρδευσις θα άπορροφᾷ 900 εκατομμύρια ώριαίων κιλοβάτ κατ' έτος, θα υπολείπονται δέ άνω των 4 1/2 δισεκατομμυρίων διὰ βιομηχανικοῦς και έμπορικους σκοπούς. Ός εκ τούτου θα άνοιχθῇ ὁ δρόμος διὰ τὴν δημιουργίαν νέων μεγάλων κοινοτήτων.

Πολλά αγροκτήματα θα εξακολουθοῦν νά μένουν χωρὶς μόνιμον ὕδρουσιν ακόμη και μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἤδη έκτελουμένου σχεδίου τοῦ Γραφείου Γεωργικῶν Έργων. Πιστεύεται ἔν τούτοις ότι θα εφαρμοσθοῦν και άλλα πρόμοια σχέδια τελείας εξαντλήσεως των δυνατοτήτων τὰς όποίας παρέχουν οί ὕδατινοι πόροι τῆς μεγάλης αὐτῆς παραποταμίου πολιτείας.

Τὸ πρώτο ὕδραγωγείο, τὸ «Κόρτεζ», ἔγινε τὸν Μάϊον τοῦ 1946. Εδρίσκειται εις τὸν ποταμὸν Νόρθ Πλάτ, 90 χιλ. νοτιοδυτικῶς τοῦ Κάσπερ, εις Γουόμινγκ. Τὸν Αὐγουστον ἤρχισαν τὰ έργα διὰ τὴν κατασκευὴν και τοῦ δευτέρου, τοῦ «Ανγκροστούρα», ἐπὶ τῷ ποταμῷ Τσέγις, εις Νότιον Ντακότα. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, τὸ εισόδημα τὸ όποιον άποφέρει ἡ γῆ ἂνὰ έκτάριον άντιπροσωπεύει, κατά μέσον όρον, αξίαν 3,50 δολλαρίων. Πιστεύεται ότι, μετὰ τὴν άρδυσιν, θα άποφέρῃ άνω των 28 δολ.

Τὰ 3/5 τῆς συνολικῆς δαπάνης τοῦ παρόντος σχεδίου θα διατεθοῦν διὰ τὴν έκτέλεσιν έργων τὰ όποια θα αναλάβῃ τὸ Γραφεῖον Γεωργικῶν Έργων και τὰ 2/5 δι' έργα τὰ όποια θα έκτελέσῃ τὸ Μηχανικόν τοῦ Στρατοῦ. Τὸ Γραφεῖον αὐτὸ και τὸ Μηχανικόν, άνοίγουν και πάλιν τὸν δρόμον πρὸς τὰς γαίαις αὐτάς, αἱ όποιαί τόσας τραγωδίας ἐγνώρισαν και συνεχίζουν τοιοιτοτρόπως τὸ πρωτοποριακόν έργον τοῦ Λοχαγεῦ Μεριγουόδερ Λούις, ὁ όποτος ἐξερυνῶν τὸ 1805 τὸν άτίθασσον Ποταμὸν Μαρίας, άνεκάλυψε τὸν κύριον ροὴν τοῦ Μισσοῦρι.

ΤΟ ΥΠΟΓΕΙΟ ΠΛΟΙΟ

Ο ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ τῆς Μόσχας σὲ μιά έκπομπή του (ποῦ ἡ ἀλήθεια είναι ότι προοριζόταν γιὰ παιδιὰ) έδωκε ὡρισμένες τεχνικὰς λεπτομέρειες σχετικὰ μὲ μιά έφευρέση που είναι ἀντάξια τοῦ 'Ιουλίον Βένι. Οἱ σοφοὶ ἔχουν μελετήσει στὴν πράξη τὸν τρόπο πὺ οἱ τυφλοπόντικες διανοίγουν τὰ ὑπόγεια τοῦ γινῶντος: ἔκλεισαν τὰ μικρὰ ἔδα μέσα σὲ κοτυά γεμάτα χῶμα και τὰ τοποθέτησαν ὕστερα κάτω ἀπὸ ἀκτίνες Χ με τρόπο τέτοιο ὥστε νά μπορέσουν νά παρακολουθήσουν ἀνολογικὰ τὸ έργο τῆς διατήσεως. Μέσα σὲ λίγο διάστημα κατόρθωσαν νά κατασκευάσουν μικρὰς μηχανὲς πὺ στήριζονταν στὸν τρόπο τῆς διατήσεως που χρησιμοποιοῦσαν οἱ τυφλοπόντικες.

Σήμερα έχει άρχίσει νά κατασκευάζεται ένα μοντέλλο σὲ μεγάλο μέγεθος πὺ θα μπορῇ νά μεταφέρῃ ἕναν ἄνθρωπον. Εφωδιασμένο σὲ ἔμπροσ μέρας με δίσκους πὺ κόβουν και τρίβουν τὸ χῶμα, κινεῖται μ' ένα εἶδος ποδῶν τὰ όποια τραβά πίσω του και πὺ ἀδειάζουν τὸ χῶμα' ὡλολογίζεται δι' ἡ ταχύτης του είναι 10 χιλ. τὴν ὥρα.

Τὸ «υπόγειο πλοίο» θα είναι εφωδιασμένο με σπῆλινες δρυγόνους, με μιά γυροσκοπική πυξίδα, με δείκτες κλίσεως τῆς επιφανείας και τηλεφῶνο. Κατὰ τὸ διάστημα των ἐξερευνησέων του θα μαζεύῃ δείγματα τοῦ εδάτους ἀπ' ὅπου θα περνᾷ, δικαιολογώντας έτσι τὸν ἐπιστημονικὸ του ρόλο ὡς τὴν ἡμέρα πὺ θα παραπλανηθῇ σὲ κανένα κοίλωμα...

«VRAI», Βρυξέλλαι.

The Dark Side of the Moon

(Η ΣΚΟΤΕΙΝΗ ΟΨΗ ΤΗΣ ΣΕΛΗΝΗΣ)

(Έκδ. Faber & Faber, Λονδίνο)

ΕΝΑ ΚΑΛΟ ΒΙΒΛΙΟ

Π ριν από λίγο καιρό συνάντησα έναν θερμό αντίπαλο του Κομφορμισμού που είχε ταξιδέψει πάρα πολύ στη Σοβιετική Ένωση και είχε ζήσει σε κολλεκτιβιστικά αγροκτήματα και ανάμεσα σε άπλους ανθρώπους. Μου είπε ότι ποτέ άλλοτε στη ζωή του δεν είχε συναντήσει τόσο εκδηλό το Χριστιανικό πνεύμα, ούτε τόσο ευτυχισμένη κοινωνική ζωή συνδυασμένη με οικονομική ισοότητα. Και ο κ. Πρίστλεϋ γύρισε με τις ίδιες εντυπώσεις για τη φιλική ατμόσφαιρα και την ευημερία που επικρατούσε στα αγροκτήματα και τα εργοστάσια που πήγε και είδε σε μία μεγάλη περιοχή της Σοβιετικής Ένωσης. Πώς συμβαδίζουν αυτές οι εκθέσεις με τις φοβερές διηγήσεις των αλχημικών που ελευθερώθηκαν και γύρισαν από τη Ρωσία και ιδιαίτερα των Πολωνών που εξωρίστηκαν στη Ρωσία το 1939; Μήπως λένε ψέμματα και οι δύο ή απλώς, όπως λέει ο λαός, κάθε ταξιδιώτης βλέπει ότι θέλει ή ότι περιμένει να δει στη Σοβιετική Ένωση; Εγώ νομίζω πως ούτε η μία, ούτε η άλλη εξήγηση είναι σωστή. Τα ξθνη δεν είναι μαύρα ή άσπρα, ούτε σταχτιά: είναι συγχρόνως άσπρα και μαύρα.

Σκεφθήτε ποιά ήταν η ζωή στα όρυχεα ή τα εργοστάσια, ή στη βρωμερή περιοχή του 'Χατ' Εντ του Λονδίνου στις αρχές του περασμένου αιώνα, και θυμηθείτε ότι οι φρικτές συνθήκες των εργαζομένων παιδιών που αποκάλυψαν οι Βασιλικές Επιτροπές, συνυπήρχαν με τη χλιδή του πολιτισμού, σ' ένα κόσμο όπου κάθε ξένος επισκέπτης θα μπορούσε να βρή με-

γάλη καλωσύνη και ακόμη Χριστιανικότητα. Τα «δύο ξθνη»¹ θα μπορούσαν να υπάρξουν, το ένα δίπλα στο άλλο και πολλοί λίγοι πέρασαν τα δυσδιάκριτά τους σύνορα. 'Ακόμα και στις ημέρες μας, πολλοί Βρετανοί με καλές διαθέσεις ανέχθηκαν σχεδόν με ελαφρότητα τη φοβερή φτώχεια και τον περιοδικό λιμό των 'Ινδιών, για τα όποια, σάν Βρετανοί πολίτες, ήταν υπεύθυνοι, και από τα όποια άμεσα έωφελούντο.

Αν τέτοιες συνθήκες μπορεί να συνυπάρξουν σ' έναν τόπο γνωστό για τις δημοκρατικές του αρχές, είναι πολύ εύκολωτερο να γίνουν το ίδιο στο απέραντο έδαφος της Σοβιετικής Ένωσης. Το ζήτημα τοποθέτησε θαυμάσια ή ανώνυμη Πολωνίδα συγγραφέας του βιβλίου «Η σκοτεινή όψη της Σελήνης» («The Dark Side of the Moon»). 'Αφού περιγράφει τις απέραντες ερήμους της Σιδηρίας, όπου το κλίμα είναι το χειρότερο όλου του κόσμου, γράφει:

«Μέσα σ' αυτές τις αφάνταστες εκτάσεις, σ' αυτές τις έρημους όπου βλέπεις μόνο χιόνι και ουρανό, κάτω από τα σκοτεινά φυλλώματα των πρωτόγονων δασών και τα παγωμένα νερά, και μέσα από ώκεανούς άμμου και στέπας — και χωρίς τίποτα που να μοσχοί λογικά να συγκριθώ με δ,τιδήποτε έβρουμε — έγιναν ή γίνονται αυτά που θα αναφέρω. Γι' αυτό το λόγο όπως και για πολλούς άλλους, πολλά από κείνα που διά πό, με την πρώτη ματιά φαίνονται πάρα πολύ διαφορετικά από

1. «Τα δύο κράτη» («Sybil or The Two Nations») είναι ο τίτλος ενός μυθιστορηματός του Ντιστούβλι που εκδόθηκε στα 1845 με θέμα την ύπαρξη των δυο ξεχωριστών πληθυσμών, των πλούσιων και των φτωχών που ζουν ο ένας δίπλα στον άλλο, μέσα στην ίδια χώρα και την εκμετάλλευση των φτωχών από τους πλούσιους.

κάθε τι που έχουμε ως τώρα μάθει για τη Ρωσία και που έχει περιέλθει στη δημοσιότητα».

Μερικές, πάντα όμως μόνο ένα τμήμα από τις φρικαλεότητες αυτές που περιγράφονται στο βιβλίο, μπορούν να εξηγηθούν από τη γεωγραφία και τις παραδόσεις της Τσαρικής διοίκησης στις άπιστευτα απομονωμένες περιοχές που απέχουν περισσότερο από τη Μόσχα ή το Κίεβο απ' όσο απέχει ή Βαρσοβία από το Λονδίνο. Ένας δεύτερος συντελεστής, ίσως ο σπουδαιότερος από όλους, είναι ότι ή ζωή στην Άσία ήταν πάντα κάτι χωρίς αξία και ότι οι Ρώσοι κάτω από το Τσαρικό καθεστώς όπως και το Σοβιετικό, υπέφεραν οι ίδιοι τόσα πολλά ώστε ή μαζική δυστυχία δεν ξυπνά μέσα τους την αντίδραση της συμπονοιας. Τρίτος συντελεστής είναι ότι αυτές οι περιοχές της Σιδηρίας βρίσκονται στέν έλεγχο της Ν. Κ. V. D. (Ρωσική Πολιτική Αστυνομία, διάδοχος της Ο. G. P. U.), που κρατά εκεί σε απέραντες φυλακές-στρατόπεδα ανθρώπους που θεωρούνται έγκληματίες και παρίες. Και σ' αυτό το σημείο φθά-

νομε στη βασική διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στην άνοχη της κοινωνικής αδικίας σε μία Δυτική χώρα και την ύπαρξη της καταναγκαστικής εργασίας σάν ζήτημα πολιτικής στη Σοβιετική Ένωση. Στη Δύση υπήρχε πάντα ή θεωρία, που κατά ένα μέρος είχε τις ρίζες της στο Χριστιανισμό, αλλά κυρίως γεννήθηκε από την οθμανιστική παράδοση των τριών τελευταίων αιώνων, ότι μερικά δικαιώματα του ατό-

μου είναι άναφαίρετα, έστω και αν έχη έγκληματίσει ή υποστηρίξει αντίθετα πολιτικά δόγματα. Οι μεταρρυθμιστές ήταν άνθρωποι που προσπαθούσαν, έστω και χωρίς επιτυχία, να εφαρμόσουν αυτή ή θεωρία στην κοινωνία σάν σύνολο. 'Αλλά σήμερα μέσα στη Σοβιετική Ένωση, στην τάξη την έπληξη και σ' εκείνη που έχει τη μεγαλύτερη έπιρροή, δεν μπορούν να υπάρξουν τέτοιοι μεταρρυθμιστές ούτε τέτοια θεωρία.

Σύμφωνα με ή γνωστή ήθική του Λενινισμού, δίκαια είναι ή πράξη που γίνεται για το συμφέρον του Κομμουνισμού, και έγκληματική είναι εκείνη που αντίτιθεται ή έμπο- ζίζει τους σκοπούς του Κομμουνιστικού Κράτους, δηλ. την πολιτική του Κομμουνιστικού Κόμματος. 'Αρα, το σύστημα της ποινικής δικαιοσύνης όπως έμεις το ένοούμε, που ασχολείται με τα έγκλήματα που διαπράττονται εναντίον προσώπων, όπως π. χ. ο φόνος και ή κλοπή, είναι φωτισμένο και μεταρρυθμιστικό. 'Οστόσο ενώ ή κλοπή της ατομικής περιουσίας είναι άμαρτημα που κάπως συγχωρείται, το να βλάψης τη Σοβιετική παραγωγή ή να διαδώσης ιδέες αντίθετες με την Κρατική πολιτική, είναι έγκλήματα που αυτόματα αποκόδουν τον έγκληματία από την κοινότητα.

Τα έλατήρια που σύμφωνα με το Δυτικό τρόπο της σκέψης είναι κριτήρια της ένοχής ή της αθωότητας, δεν λαμβάνονται υπ' όψη. 'Ο άνθρωπος μπορεί ακόμη να γίνει έγκληματίας χωρίς πραγματικά να έχη κάνει

«Ο Κίνγκσλεϋ Μάριν από το 1931 εκδίδει το περιοδικό «The New Statesman and Nation», το άριστερό περιοδικό με τη μεγαλύτερη έπιρροή στη Βρετανία. 'Από καιρό ενδιαφερόταν πολύ και θαύμαζε το Σοβιετικό πείραμα και ήταν ένας από τους λίγους που ή φίλια του με τη Ρωσία έμεινε άμειωτη την έποχή του συμφώνου Ρίμπεντροπ. Κάθε έβδομάδα εξακολουθεί να τονίζει την υπέρτατη σημασία της 'Αγγλο - Σοβιετικής συμμαχίας και της κατανόησης ανάμεσα στη Ρωσία και τη Δύση, αλλά όπως υποστηρίζει σ' αυτό το άρθρο, πιστεύει ότι οι Σοσιαλιστές πρέπει να λένε ανεπιφύλακτα τα έλατήρια της Σοβιετικής Ένώσεως όπως και των Δυτικών Δυνάμεων».

κάτι κακό, αν η ενέργειά του αυτή μπορεί να είναι κοινωνικά ανεπιθύμητη. Και αυτές τις ανεπιθύμητες πράξεις έχει κυρίως για έργο της η Ν.Κ.Β.Δ. "Αν είναι παιδιά, πρέπει να εκπαιδευθούν σύμφωνα με τις κοινωνικές συνήθειες. "Αν είναι ενήλικες, υπάρχει πιθανότητα να καταχωρηθούν ως συμποτέρ ή έχθροι του Κράτους, να αποκκοπούν τελείως από τη λοιπή κοινωνία και να σταλούν στη Βόρειο Σιβηρία όπου θα εξαναγκαστούν να υπηρετήσουν την κοινότητα με υποχρεωτική δουλειά ώσπου να πεθάνουν ή ώσπου να «αναγεννηθούν» με τη δουλειά.

Οι ξένοι είναι πιθανόν να έχουν την ίδια τύχη με τους Σοβιετικούς εγκληματίες αφού το θεωρητικό Σοβιετικό δόγμα, ότι ο καπιταλιστικός κόσμος είναι αναγκαστικά εχθρικός, έχει συνομώσει από την πολύ πικρή πείρα. Η ξеноφοβία ήταν πολύ μεγάλη στην Τσαρική Ρωσία: σήμερα έχει μεγαλώσει από το Κομμουνιστικό δόγμα και την πείρα. Η συγγραφέας του βιβλίου «Η σκοτεινή όψη της Σελήνης» περιγράφει αναρίθμητες που έκανε η Ν.Κ.Β.Δ., στις έποτες άλλοι Πολωνοί πολίτες έπανεπιλημένα εξαναγκάστηκαν να δηλολογήσουν όλα που είχαν κάνει έναντι της Σοβιετικής Ένωσης. «Σάν να μην είχες τίποτε άλλο στον κόσμο να σκεφθείς, παρ'όσον έβλεπες κάποιους μάρτυρες. Για ποιόν κατασκοπεύεις;» ήταν μια άλλη ερώτηση που επαναλαμβανόταν συχνά.

Οι ερωτήσεις αυτές όπως μπορεί κανείς να σκεφθεί, δεν γίνονταν απλώς από κουτάρα, ούτε υπαγορεύονταν από καμία ή σκόπιμη παραλογισμό. Πιστευαν ότι είχαν άμεση σχέση με το γεγονός. Κάποιος που υπεβάλλετο σ' αυτό το είδος την ανάκριση ρώτησε: «Μά και σεις δεχέστε ξένους επισκέπτες. Νομίζετε πως είναι όλοι κατάσκοποι;» Η απάντηση που πήρε ήταν: «Έστω τι νομίζεις; Μας θεωρείς τόσο άφελους ώστε να μην το καταλαβαίνουμε καλά;»

Η Ν.Κ.Β.Δ. διαλύει την κοινωνική αντίδραση και τους μη μεσημένους ξένους με το ίδιο πνεύμα που η ρωμαϊκή εκκλησία, όταν ήταν πιο

ισχυρή, καταδίωκε τους αιρετικούς και εξαπέλυε σταυροφορίες έναντι των απίστων. Και στις δύο περιπτώσεις συμβιβάσμος ή ακόμη συμμάχιες με την άρση επιτρέπονται μόνο αν λείπει η δύναμη να την καταπνίξει κανείς. Και στις δύο περιπτώσεις η πίστη ότι η αλήθεια τελικά γίνεται γνωστή και ότι η σωτηρία εξαρτάται από την παραδοχή της, βοηθεί τον Ιεροεξεταστή ή την Ν.Κ.Β.Δ. να τελειώσουν τη δουλειά τους με καθαρή συνείδηση. Ο Ιεροεξεταστής και ο σύντροφος Γκλέτκιν, και οι δύο τους ένεργουν με ελατήριο τον ύψηλοτερο ιδεολισμό.

Τα αποτελέσματα αυτής της δογματικής θέσης ακολουθούν αναπότρεπτα. Όταν οι Ρώσοι έφθασαν στην Ανατολική Πολωνία το Σεπτέμβριο του 1939 οι κάτοικοι την πρώτη στιγμή σκέφθηκαν πως είχαν έρθει να τους γλυτώσουν από τους Γερμανούς. Σύμφωνα με ώριμες εκθέσεις πλύθη κόσμου μαζεύτηκαν στους δρόμους για να υποδεχθούν τον Κόκκινο Στρατό. Οι Ιστορίες αυτές ίσως είναι αληθινές: συμβιβάζονται θαυμάσια με το αναμφισβήτητο γεγονός ότι οι Πολωνοί που είχαν κάποια περιουσία ή ανήκαν στη μορφωμένη τάξη, εξωριστήκαν κατά εκατοντάδες χιλιάδες στη βόρειο ή κεντρική Ασία κι απ' αυτούς μια άγνωστη αναλογία επέστρεψε ύστερα από τη συμφωνία Στάλιν-Σικόρσκυ μετά τη Γερμανική εισβολή στη Ρωσία το 1941.

Πολλοί Πολωνοί περιγράφανε τις περιπέτειές τους και το βιβλίο αυτό βασίζεται στις εκθέσεις τους. Σε πολλές περιπτώσεις οι εκθέσεις ήταν προφορικές. Σ' αυτές τις φυλακές, ή τρωπή εξαρτάται από την απόδοση της εργασίας και όπως ο εργάτης εξασθενεί κάθε μέρα περισσότερο και κάνει λιγότερη δουλειά, παίρνει και λιγότερη τροφή. Δουλεύει πίσω από συρματοπλέγματα στο πιο τραχύ κλίμα του κόσμου. Οι συνθήκες της ζωής ανάμεσα σε μάζες ανθρώπων που είναι στοιβαγμένοι ασφυκτικά σε καλύδες βρωμερές, χωρίς υγιεινές συνθήκες,

παγωμένοι και πεινασμένοι, φθάνει σ' ένα σημείο, αν οι αφηγήσεις αυτές είναι αληθινές, όπου τα θύματα παύουν να είναι ανθρώπινα όντα. Στα νοσοκομεία, που σ' τα περισσότερα λείπει το νοσοκομειακό υλικό, υπάρχουν γιατροί και νοσοκόμες Ικανοί και πονετικοί. Άλλα σ' ένα στρατόπεδο εργασίας δεν μπορεί κανείς να πάει σε νοσοκομείο πέρα μόνο αν έχει πολλές ημέρες δυνατό πυρετό και αποδειχθεί ότι είναι σοβαρά άρρωστος. Η συγγραφέας βεβαιώνει ότι οι κατάδικοι κόβουν τα δάχτυλα των χεριών και των ποδιών τους με την ελπίδα να τους στείλουν στο νοσοκομείο. Πολλοί εξακολουθούν να ζουν μ' αυτές τις άπιστευτες συνθήκες χάρη στο σύστημα του παζαρέματος, που είναι γνωστό σε όλο τον κόσμο. Και το παρμικρό που έχει κανείς μπορεί να το ανταλλάξει για τρόφιμα με τους φύλακες. Οι ίδιοι οι φύλακες ζουν με τον τρόπο μήπως ελαττωθούν οι μερίδες αν η παραγωγή του στρατοπέδου μειωθεί. Η μάχη που γίνεται ανάμεσα σ' αυτούς τους μισόγυμνους ανθρώπους με τις σαπιμένες πηλές από τα κρυοπαγήματα, για όποιον ήποτε κουρέλι είναι τέτοια, που οι κατάδικοι δέονται ακόμα και με σύρματα για να προφυλάξουν τα ρούχα τους που υπάρχει φόβος να τους τα ξεοκίσουν οι άλλοι κατάδικοι την ώρα που κοιμούνται. Ίσως οι μεγαλύτερες φρικαλεότητες να έγιναν κατά την διάρκεια των εκτοπισμών. Η πολιτική των μετακινήσεων εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων με φορητά αυτοκίνητα μέσα από τη Ρωσία, ήταν από τη Δυτική άποψη εγκλημα, και από τη Ρωσική ένα φοβερό λάθος. Φαίνεται ότι έγινε με μια βαρβαρότητα που πριν από λίγα χρόνια θα έθεωρείτο αδύνατη.

Τα γεγονότα αυτά περιγράφονται με καταπληκτικά μικρή εμπάθεια. Γίνεται λόγος για τη διαγωγή της Ν.Κ.Β.Δ. και παρέχονται σαφείς αποδείξεις ότι η αντίδραση των φυλακισμένων που ανακρίνονταν εξουθενωμένοι για να μην τους άφηναν να κοιμηθούν φωτίζοντας διαρκώς τα κελ-

λιά τους με δυνατό φως. Όσο δ' εσκεμμένος σαδισμός δεν είναι το θέμα αυτό του βιβλίου, και η συγγραφέας διηγείται ιστορίες για πολλούς καλούς άνδρες του Κόκκινου Στρατού που σήκωναν τους μπόγους απελπισμένων γυναικών που αγωνίζονταν να βγουν από το χιόνι και μ' εσπενθιμίζε ότι η καταπληκτική σκληρότητα που περιγράφει γίνεται σε μια χώρα που συγχρόνως αναπτύσσει τη βιομηχανία της και διώχνει την άγγραμματώση με άγνωστη ως τώρα ταχύτητα.

Στη μικρή του εισαγωγή ο Τ. Σ. Έλιοτ πολύ σωστά λέει: «Έδώ έχει εκτεθεί ή μια άποψη. Αν υπάρχει και μια αντίθετη - θα ευχαριστήθουμε να την ακούσουμε». Έλπίζω ότι κάποιος Κομμουνιστής, που συμμερίζεται τη Δυτική παράδοση, θ' απαντήσει. Θα μπορούσε βέβαια να πη πολλά σαν απάντηση στο τελευταίο πολιτικό κεφάλαιο του βιβλίου που άπλωσε παραδέχεται την άποψη της Πολωνικής Κυβέρνησης σχετικά με τόσο επίμαχα ζητήματα όπως είναι οι τάφοι του Κατών και η πτώση της Βαρσοβίας.

Άλλα τι έχει να πη ο Βρετανός Κομμουνιστής γι' αυτήν την εφιαλτική και φοβερή εικόνα των στρατοπέδων συγκέντρωσης της Ν.Κ.Β.Δ.; Θα μπορούσε να απαντήσει ότι οι εκθέσεις είναι ψεύτικες, ή ότι η πολιτική αυτή είναι σωστή. Εγώ προσωπικά δεν μπορώ να παραδεχθώ αυτή την υπεράσπιση. Καμιά εθνική ομάδα δεν είπε περισσότερα ψέματα απ' όσα είπαν οι Πολωνοί εξόριστοι κατά τη διάρκεια του πολέμου, αλλά άκουσα παρόμοιες αναφορές από αυτόπτες μάρτυρες (όχι μόνο Πολωνούς) που νομίζω ότι δεν έλεγαν ψέματα και δεν πιστεύω πως κανείς απ' αυτούς που θα διάβαζε αυτό το βιβλίο θα το απορρίψει απλώς λέγοντας πως δεν είναι αυθεντικό. Αν παραδεχθούμε επίσης πως σε γενικές γραμμές η εικόνα είναι αληθινή, τι έχουμε να πούμε; Μπορούμε να απαντήσουμε ότι άνθρωποι σαν τον Άρθουρ Καί-

στλερ,¹ πού συνέτειναν πολύ για να δημιουργηθῇ ἡ ἀποψη αὐτῆς τῆς Σοβιετικῆς ζωῆς, ὑποτιμοῦν τὸν ἰδεαλιστικό σκοπὸ καὶ τὰ μεγάλα ἐπιτεύγματα τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως. Αὐτὸ εἶναι ἀληθινὸ ἀλλὰ ἀσχετό. Μποροῦμε ν' ἀπαντήσουμε πῶς αὐτὰ τὰ στρατόπεδα εἶναι μόνον μιὰ συνέχισις σὲ μεγαλύτερη κλίμακα τοῦ συστήματος πού διήρχε ἐπὶ Τσαρισμοῦ. Καὶ αὐτὸ πάλι εἶναι ἀληθινὸ, ὥστόσο εἶναι πολὺ παράξενος τρόπος ἀμυνας γιὰ τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση. Οἱ Κομμουνιστὲς μας, ὅπως νομίζω ἐγὼ τουλάχιστον, θὰ φτάσουν νὰ πουν ὅτι αὐτὰ τὰ μέσα εἶναι ἀναγκαῖα γιὰ νὰ μὴν ἐπιτύχῃ ἡ ἐπανάστασις στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση καὶ νὰ νικηθοῦν οἱ ξένοι ἐχθροί. Θὰ ἀπαντοῦσα ὅτι ἀντίθετα, ὁ σοσιαλισμὸς, ὅχι μόνον καθυστέρησε, ἀλλὰ καὶ ξέπασε μ' αὐτὲς τὶς καταδιώξεις, ἀλλὰ ὅτι τίποτε δὲν συνετέλεσε περισσότερον γιὰ νὰ δημιουργηθοῦν ἐχθροὶ τῆς Ρωσίας στὸ ἐξωτερικὸ ἀπὸ τὴν ἰδέα ὅτι ὁ ξένος εἶναι ἐπικίνδυνος στὴ Ρωσία καὶ ὅτι οἱ Ρῶσοι ἢ οἱ ξένοι πού ἐμποδίζουν τὴν πρόοδο τοῦ Κομμουνισμοῦ πρέπει νὰ ἐξουδετερωθοῦν.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού ἀρχισα νὰ σκέπτομαι ἀπὸ τὴν πολιτικὴ σκοπιὰ, εἶδα καθαρὰ ὅτι οἱ δύο βασικοὶ θεσμοὶ τῆς ἐποχῆς μας — ἐθνικισμὸς καὶ καπιταλισμὸς — ἔπρεπε νὰ δώσουν τὴ θέσιν τους στὸν ἐμπονομαχισμό καὶ τὸ σοσιαλισμό. Ἐπίσης ἦταν φανερό, ὅτι ἡ κοινωνία θὰ περνοῦσε ἀπὸ μεγάλες ταραχές καὶ ἐθνικοὺς καὶ διεθνεῖς πολέμους προτοῦ γίνῃ ἡ νέα τῆς σύνθεσις ἡ Ἐνωση τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν ἀνοίξῃ τὸ δρόμο καὶ εἶναι

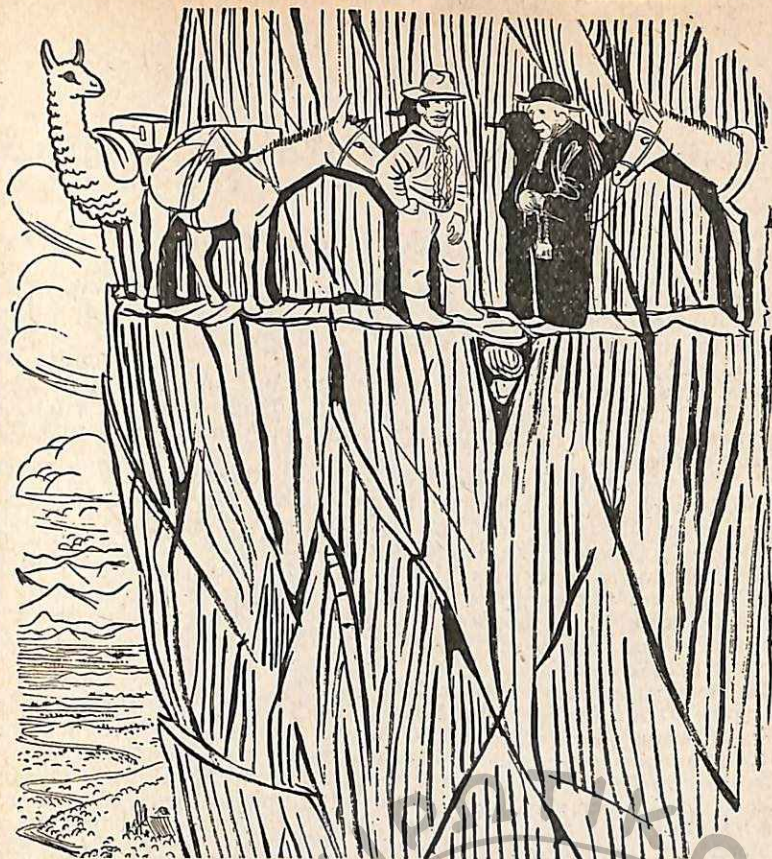
μιὰ Ὁμοσπονδία Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν ἔχει διευθυνόμενη οἰκονομία στὴ θέσιν μιᾶς πλεονεκτικῆς ἀναρχίας. Ἀργὰ ἢ γρήγορα ἡ Εὐρώπη — γιὰ νὰ μὴν πᾶμε μακρότερα γιὰ τὴν ὥρα — θὰ βρῇ μιὰ λύση γιὰ τὶς παλιὰς ἐθνικὲς ἐχθρότητες καὶ ἓνα τέλος τῆς φτώχειας μέσα στὴ δυναμικὴ ἀφθονία μὲ ἓνα παρόμοιο κοινωνικὸ καὶ οἰκονομικὸ οἰκοδόμημα. Μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου, ἡ ἀποσύνθεσις τῆς παλιᾶς κοινωνίας, ἡ σύγκρισις καὶ οἱ ἀντιφάσεις τῆς Δυτικῆς πολιτικῆς καὶ ἡ δύναμις τῶν συνόρων τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως θὰ διηγήσονται μὲ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, σὲ μιὰ ὁμοσπονδιακὴ Σοσιαλιστικὴ Εὐρώπη. Θὰ ὑπάρχουν χιλιάδες πού θὰ ἦταν ἐτοιμοὶ νὰ δεχτοῦν τὴν Κομμουνιστικὴ ἡγεσία στὸ ἄμεσο μέλλον ἂν δὲν συνέβαινε ἡ Ἀσιατικὴ βαρβαρότητα τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως νὰ βρῇ ὑποστήριξη ἀπὸ τὸν Κομμουνισμό τῆς Δύσης. Πόσο χάσανε ἐντελῶς τὸ δρόμο τους! Δὲν ὑπάρχει τίποτα στὸν Μαρξισμό πού νὰ δικαιολογῇ τὴ συμπεριφορὰ τῶν Βρεταννῶν Μαρξιστῶν ὅταν νὰ ἦσαν Ρῶσοι ἐθνικιστὲς καὶ δὲν ὑπάρχει κανεὶς λόγος γιὰ τοὺς Βρεταννοὺς Μαρξιστὲς νὰ ὑπερασπίζονται τὴν Ν. Κ. Β. Δ., ὅπως δὲν ὑπάρχει καὶ γιὰ τὴν Ἀγγλικὴ Ἐκκλησία νὰ δικαιολογῇ τὴν Ἰσπανικὴ Ἰσρά Ἐξέτασι. Ἡ δουλειὰ τους εἶναι νὰ ὑπερασπίζονται τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση.

Δουλειὰ τους ὅμως εἶναι ἀκόμη νὰ μὴ δέχονται πῶς ὅλη ἡ ἀλήθεια βρῆσκει πάντα μὲ τὸ μέρος τοῦ Κρεμλίνου καὶ νὰ προσπαθοῦν, ὅταν τίμιοι πιστοί, νὰ πείσουν τὴ Μόσχα ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Δύσης γιὰ τὴ βαρβαρότητα τοῦ Λεβινισμοῦ δὲν προσέρχεται μόνον ἀπὸ ἀστικὴ προκατάληψη καὶ ὅτι γιὰ νὰ ἀποφευχθῇ μιὰ μελλοντικὴ παγκόσμια καταστροφή, ὁ Κομμουνισμὸς πρέπει νὰ μάθῃ νὰ σέβεται τὴ Δυτικὴ παράδοση.

KINGSLEY MARTIN

(Ἀπὸ τὸ «New Statesman and Nation»)

1. Arthur Koestler, Σύγχρονος Ἀγγλος συγγραφεὺς πού ταξίδεψε στὴν Ἰσπανία τὸν καιρὸ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καὶ ἐγραψε ἐναντίον τοῦ Φράνκο. Εἶναι σοσιαλιστὴς ἀλλὰ στὶς ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὴ Ρωσία φαίνονται καθαρά οἱ ἀντικομμουνιστικὲς του ἰδέες.

Ἡ ὠκεανία τοῦ Τζιμ Χάουαρντ

Τοῦ GEOFFREY HOUSEHOLD

(Ἀπὸ τὸ βιβλίο «The Salvation of Pisco Gabar and Other Stories», ἐκδ. Chatto & Windus)

Ὁ Τζώρτζεϋ Χάουαρντ εἰσελε τὴν παρακάτω ἱστορία στὸ μεγάλο ἀμερικανικὸ περιοδικὸ «Ἀτλάντικ Μάιντλ» τὴν ἀνοίξη τοῦ 1936. Ἡ διήγησις τοῦ περιοδικοῦ βρήκε τὸ διήγημα τόσο ἐξαιρετικὸ ὥστε τοῦ ἔδωσε ἐξχωριστὴ θέσιν στὸ ἐπόμενο τεῦχος καὶ ἀγόρασε

Ἡ σωτηρία τοῦ Πίσκο Γκαμπάρ

Ἡ «Σάντα Χουάνα» γλυστροῦσε πρὸς τὸν Ἰσημερινό μετὰ τὴν ἀγρία ἀκτὴ τοῦ Περού πέντε μίλια ἀριστερά της. Γέροντας ὁ ἥλιος ἀναπαυόταν ἡσυχα πάνω στὸν ὀρίζοντα. Στὴν ἀνατολή, οἱ ἀπέραντοι κίτρινοι πρόποδες τῶν Ἀνδεων γίνονταν πράσινοι καὶ πορφυρένιοι καὶ οἱ ὀριζόντιες ἀκτῖνες βυθίζονταν μέσα σὲ σκόρπια κομμάτια χαλκοῦ καὶ χρυσάφι. Καθισμένος στὸ κατάστρωμα, στὴν πίσω γέφυρα, ὁ Μανουέλ Γκαμπάρ κοιτοῦσε τὴ μεταλλικὴ ἔκταση τῆς ἀκτῆς. Ἐνοιώθη ἥρεμα καὶ βαθεῖα εὐχαριστημένος, γιατί εἶχε συνηθίσει νὰ ἔχη τὴν ὁμορφιά ἀπλωμένη γι' αὐτὸν πάνω σὲ τεράστιες ἐκτάσεις.

Ἀπὸ ποῦ ἐρχόταν, ἦταν ἄγνωστο καὶ ὕστερα οὔτε τὸν ἴδιο ἐνοιαζε οὔτε τοὺς φίλους του. Τὰ χαρτιά του ἔλεγαν πὼς ἦταν ἀπὸ τὸν Ἰσημερινό. Ὅμως τὸ ἤξερε πὼς δὲν ἦταν ἀλήθεια, γιατί ἴσως ὁ ἴδιος εἶχε πληρώσει ἕνα συμπαθητικὸ ὑπάλληλο τοῦ Γκουαγιακουίλ γιὰ νὰ πάρῃ αὐτὸ τὸ στοιχεῖο. Ἡ γλῶσσα του ἦταν τὰ Ἰσπανικά. Τὸ ὄνομά του ἦταν ἀπὸ τὰ παλιότερα πράγματα ποὺ θυμόταν καὶ ἦταν βέβαιος πὼς ἦταν δικό του. Δὲν ἔδινε ὅμως κανένα ὀριστικὸ στοιχεῖο γιὰ τὴν καταγωγή του· τὸ ἴδιο καὶ τὸ ἐξωτερικὸ του. Ἦταν μᾶλλον κοντός, δυνατὸς ἄνθρωπος, μετὰ ὀλίγα στραβά καὶ πλατεῖα μύτη. Τὰ πεταχτά κόκαλα τοῦ προσώπου του καὶ τὸ μεγάλο στόμα ἔδειχναν νὰ ἔχη κάπως Ἰνδικὸ αἷμα ἀπὸ τὴ μεριὰ τῆς μητέρας του. Γκριζὰ μάτια, πυκνὰ μαῦρα μαλλιά στὸ κεφάλι, στὰ χέρια καὶ στὸ στήθος, ἔκαναν κανένα νὰ σκεφθῇ πὼς ὁ πατέρας του θὰ ἦταν κάποιος μετανάστης ἀπὸ τὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη. Κάποιο φιλανθρωπικὸ σχολεῖο τὸν εἶχε μαζέψει ἀπὸ τοὺς δρόμους τοῦ Μπουένος Ἀϊρες, τοῦ εἶχε μάθει νὰ διαβάξῃ καὶ ὕστερα τὸν ἔδωκε στὴ θάλασσα. Ἡ θάλασσα τοῦ ἔμαθε τὴν αὐτοπεποίθηση καὶ τὸ σοσιαλισμὸ καὶ τὸν ἔστειλε πάλι πίσω στὴ Νότιο Ἀμερικὴ. Ἀπὸ τότε εἶχε γίνῃ ἕνας καλὸς πολίτης τῶν πέντε δημοκρατιῶν τῶν Ἀνδεων, καλομίλητος μετὰ ὅλους, καταπατώντας μόνο τοὺς νόμους ποὺ ἦταν φτιαγμένοι γιὰ νὰ τοὺς καταπατᾷ κανεὶς καὶ χρησιμοποιοῦντας τὴ σκληρὴ του ἐνεργητικότητα καὶ τὰ κεφάλαιά του (ὅταν τόχαινε νὰ ἔχη) σὲ διάφορες ἐμπορικὲς δουλειές ποὺ κανεὶς ἄλλος δὲν θὰ τὶς εἶχε σκεφθῇ.

Ὁ Γκαμπάρ εἶχε ἔρρευνητικὸ μυαλό, καὶ μπορούσε νὰ διασκε-

προκατοβολικά δια τὰ διηγήματα ποὺ θὰ ἔπαιρνε ὁ συγγραφέας. Τὸ 1937 ὁ Τζώφρεϋ Χάουζχολντ τελείωσε τὸ πρῶτο του μυθιστόρημα «Ἡ τρίτη ὥρα» καὶ τὸ 1939 τὸ δεύτερο, «Rogue Male». Στὰ 1940 συγκέντρωσε τὰ διηγήματά του σ' ἕνα τόμο μετὰ τὸν τίτλο «Ἡ σωτηρία τοῦ Πίσκο Γκαμπάρ καὶ ἄλλα διηγήματα». Ἀμέσως μετὰ τὸν πόλεμο ὁ Τζώφρεϋ Χάουζχολντ παρακολούθησε μαθήματα Ἀγγλικῆς φιλολογίας καὶ ἤρθε πρῶτος στὶς ἐξετάσεις. Ἡ δουλειά του τὸν βοήθησε νὰ ταξιδέψῃ πολὺ καὶ νὰ πλουτίσῃ τὴν πείρα του. Οἱ σελίδες του διακρίνονται πάντα γιὰ τὴ ζωτικότητα καὶ τὴν πρωτοτυπία τους.

δάση μόνος του, κάνοντας συλλογισμοὺς πάνω στοὺς ἀνθρώπους, στὸ περιβάλλον τους, στὰ αἷτια καὶ τῶν δύο.

Μιά εὐχάριστη ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιτακτικὴ φωνὴ ἔκοψε τὴν ὄνειροπόλησή του.

— Ἄν ἐπιτρέπῃ ὁ κύριος θὰ τοῦ κάνω γιὰ λίγο συντροφιά.

Ὁ Γκαμπάρ κοίταξε γύρω. Γέροντας ὁ ἥλιος, εἶχε κρυφτῇ ἀπὸ ἕνα ψηλὸ σὰν πυραμίδα ράσο. Σαστισμένος ἀπὸ τὴ σιωπὴ τοῦ ἱερέα ποὺ πλησίαζε καὶ τὴ μαυρίλα τοῦ δταν ἤρθε κοντά, ἀκολούθησε τὴν πυραμίδα ὡς τὴν κορυφὴ της καὶ συνάντησε τὰ ἐπιβλητικὰ μάτια τοῦ Δὸν Ἰησοῦ.

Ὁ Μανουέλ καλοσῶριζε πάντα τὴ συντροφιά· δὲν εἶχε καμιά προκατάληψη ἐναντὶον τῶν ἀνθρώπων, ὅ,τι χρώμα κι' ἂν εἶχαν καὶ σ' ὅποιαν τάξῃ κι' ἂν ἀνῆκαν, ἂν ἦταν ἐνάρετοι ἢ ἐγκληματίες. Δὲν μπορούσε ὅμως νὰ ὑποφέρῃ τοὺς παπάδες. Ἦταν γι' αὐτὸν ἐχθροὶ τοῦ πνεύματος, ἄρπαγες, ὑποκριτὲς καὶ παληάτσοι κάτω ἀπὸ τὴ μάσκα τῆς εὐσεβείας. Ἦταν εὐγενὲς πάντα ἀλλὰ γινόταν ἠθρολο περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον δταν κανεὶς τοῦ φορτωνόταν ἀπρόσκλητος. Δὲν εἶπε ὅμως τίποτε. Δὲν ὑπῆρχε τίποτε νὰ πῇ. Ἦταν φανερό πὼς ὁ Δὸν Ἰησοῦς θὰ καθόταν κοντά του εἴτε μετὰ τὴν ἀδεία του, εἴτε χωρὶς αὐτήν. Ἦταν ἕνας μεγαλοπρεπὴς Βάσκος, στὸ ἄνθος τῆς ὥριμης ἡλικίας. Ἐπαιρνε μέρος στὰ παιχνίδια ποὺ ἔπαιζαν στὸ κατάστρωμα καὶ μιὰ μέρα σίγουρα θὰ γινόταν ἐπίσκοπος.

— Θὰ μοῦ συγχωρήσῃ ὁ κύριος μιὰ διακοπή; εἶπε ὁ Δὸν Ἰησοῦς. «Εἶναι λοιπὸν ἀλήθεια ὅτι αὐριο τὸ πρωὶ θὰ ἀποβιβαστῇ στὸ Μολλέντο;

— Εἶναι.

— Ἐχὼ μιὰ μεγάλη χάρη νὰ σᾶς ζητήσω ἂν εἶχατε τὴν καλωσύνη.

— Στὰς διαταγὰς σας, ἀπάντησε ὁ Γκαμπάρ μετὰ προσποιητὴ εὐγένεια, προσθέτοντας ἀηδισμένος μετὰ τὸν ἑαυτὸ του καὶ τὸν τίτλο «σεβασμιώτατε πάτερ».

Καὶ στὸ κάτω-κάτω τί πείραζε; Ἄλλος ἔλεγε «φίλε» σὲ μαχαιροβγάλτες, «ἀρχηγὲ» σὲ ἄγριους ποὺ γύριζαν χωρὶς ροῦχο, «καμπαλέρο» σὲ κάτι ἰσπανοαμερικάνους τυχοδιωκτὲς· γιατί ὄχι λοιπὸν «σεβασμιώτατε» σ' ἕναν παπᾶ;

— Ὁ φίλος μου Δὸν Χοζέ-Μαρία ἀποβιβάζεται κι' αὐτὸς στὸ Μολλέντο, εἶπε ὁ παπᾶς. Εἶναι γέρος καὶ πρὶν ἀπ' αὐτὸ τὸ ταξίδι δὲν εἶχε ποτὲ βγῇ ἀπὸ τὸν τόπο του. Θὰ μπορούσα νὰ σᾶς ζητήσω νὰ τὸν βοηθήσετε στὸ τελωνεῖο καὶ στὸ τραῖνο ὡς τὴν Ἀρεκούπα;

— Ναι, ἀλλά...

— Μὰ νομίζω πὼς καὶ σεῖς πηγαίνετε στὴν Ἀρεκούπα.

— Ναι, εἶπε ὁ Γκαμπάρ.

Ἔτσι λοιπὸν θὰ ταξιδεύετε συντροφιά. Τὸν παραδίδω στὴν εὐγενεία σας.

— Πολὺ καλά, εἶπε ὁ Γκαμπάρ. Πολὺ καλά. Θὰ εὐχαριστηθῶ πάρα πολὺ. Ὅμως δὲν εἶμαι πεπειραμένη γκουβερνάντα, καταλαβαίνετε. Δὲν μπορῶ νὰ πάρω καμιά εὐθύνῃ γι' αὐτὸν. Ἰσως θὰ ἦταν καλύτερα νὰ ξέρατε πὼς δὲν πολυαγαπῶ τὴν ἐκκλησία.

— Θὰ σᾶς ἀρέσει ὁ Δὸν Χοζέ-Μαρία. Εἶναι σωστὸ παιδί. Τόσο εὐσεβὲς, τόσο ἀπλὸς! Ἐνας ἄγγελος ἀνάμεσα στοὺς Ἰνδιὰς.

νους! Τους καταλαβαίνει πάρα πολύ — ίσως πάρα πολύ! "Εχει κλειστή στον έαυτό του" δέν μπορούμε νά τον κατηγορήσουμε άν έχη τίς ιδέες του.

— Δέν κατηγορώ κανέναν είπε ό Γκαμπάρ. Είμαστε ζώα. Θά πάρετε ένα πίσκο¹;

Γιά πρώτη φορά στη ζωή του προσκαλούσε έναν παπά νά πih μαζύ του. Δέν ήταν γιατί του άρεσε ό Δόν 'Ιησους. Τόν συχαινόταν. Μά είχε τη συνήθεια νά πίνη όταν κουβέντιαζε. Οί φίλοι του τόν είχανε βγάλει Πίσκο Γκαμπάρ — όχι γιατί έπινε περισσότερο από τό κανονικό μά γιατί πάντα πίστευε πώς αυτό τό καλό Περουβανό κρτσι ήταν τό άπαραίτητο προοίμιο κάθε συζήτησης.

Ακόμη και στη Μοντάνα — τίς κοιλάδες πού κατέβαιναν από τίς Άνδεις γιά νά βρουν τόν Άμαζόνιο — όπου όταν ταξίδευε είχε μόνο τά άπαραίτητα, όσα μπορούσε νά σηκώνη στην πλάτη του, ποτέ του δέν βοήθηκε χωρίς ένα μπουκάλι με μισή λίτρα πίσκο γιά νά γιορτάση την άπιθανή συνάντηση ενός άλλου λευκού.

Ο Δόν 'Ιησους κολακευόταν όταν τον προσκαλούσε κανείς νά πih. Σπάνια άρνιόταν μά ποτέ δέν έπαιρνε πάρα πάνω από ένα ποτό. Ο Γκαμπάρ παρήγγειλε δύο πίσκο. Τά ήπιανε ένw ό Δόν 'Ιησους μιλούσε με άνεση και κομπές έκφράσεις. Ο Γκαμπάρ το άπαντούσε βαρεία. Ώρες-ώρες ό παπάς τόν ένοχλούσε κάπως. Επί τέλους έκανε μία προσπάθεια νά φανή ευγενής.

— Έρχεστε από την Εύρώπη, σεβασμιώτατε πάτερ;

— Όχι. Όχι αγαπητέ μου! από τό Μπουένος Άϊρες, από τόν έορτασμό της Θείας Εύχαριστίας. Ένα έκκλητικό θέαμα! Έκατό χιλιάδες πιστοί από όλα τά Έθνη νά παρακολουθούν στο ύπαιθρο τη θεία λειτουργία. Μία υπέρτατη έπιβεβαίωση της πίστης της Άμερικής!

— Τό όπιο του λαού, μουρμούρισε ό Πίσκο Γκαμπάρ.

— Πώς είπατε;

— Είπαμε πώς ή θρησκεία είναι τό όπιο του λαού, επανέλαβε ό Γκαμπάρ με την άποφασιστικότητα ενός μάρτυρα εμπρός στον κριτή του.

— Έχω άκούσει είπε ό Δόν 'Ιησους άτάραχος, πώς τό όπιο είναι κάτι πολύ παρηγορητικό. Είστε κομμουνιστής, σενιόρ;

— Σκέπτομαι μοναχός μου και δέν πιστεύw όλα όσα μου λένε οι άλλοι. Είμαι άπλwς ένα άνθρωπινο όν' ένας εργαζόμενος άνθρωπος.

Ο Πίσκο Γκαμπάρ ήταν πρόθυμος νά δώση τη μάχη, χρησιμοποιώντας με γρηγοράδα τά αντιθρησκευτικά του όπλα, τόν Μάρξ, τόν Πέιν, τόν 'Ινγκερσολ, μερικά Μεξικάνικα μανιφέστα και τόν άκαταμάχητο υλισμό του πνεύματός του. Μά ό Δόν 'Ιησους δέν δυσκολεύτηκε νά καταλάβη την πρόθεσή του και άπόφυγε νά τόν άκολουθήση. Εύχαριστίως θά τάβραζε με έναν αίρετικό με έναν άθεο όμως δέν υπήρχε πεδίο γιά συζήτηση.

— Εργάζεστε είπατε; ρώτησε ό Δόν 'Ιησους. Μήπως είστε άνθρακωρύχος;

— Είμαι έναντίον όλου του συστήματος είναι σάπιο, άρχισε άναμμένος ό Γκαμπάρ. Άς πάρουμε γιά παράδειγμα την έκκλησία του Μεξικού...

— Τό χρυσάφι! τόν διέκοψε σάνα όνειρευόταν ό Δόν 'Ιησους. Τό χρυσάφι! αυτό είναι πού τραβάει! Θά έπρεπε νά ρωτήσετε τόν Δόν Χοζέ - Μαρία γιά τό χρυσάφι. Βέβαια στην ένορία του δέν είναι εύκολο νά φτάση κανείς.

— Όπου υπάρχει χρυσάφι είναι δύσκολο νά φτάση κανείς, είπε ό Γκαμπάρ. Δέν είναι όμως άδύνατο.

— Τό πνεύμα των πρώτων κατακτητών! Θά έπρεπε νά είχατε γεννηθή 400 χρόνια πριν!

— Ακολουθώ την παράδοσή τους με τόν τρόπο μου, είπε κολακευμένος ό Γκαμπάρ με τό δικό μου τρόπο.

Ήταν αλήθεια. Γιά χρόνια ό Πίσκο Γκαμπάρ έκανε ένα έμποριο δικής του ευφύρεσης τόσο κερδοφόρο και τόσο δύσκολο όσο κανένα στη Λατινική Άμερική. Τά ρυάκια της Μοντάνα ήταν γεμάτα από άκαθάριστο χρυσάφι. Σε άντάμοιβαν νά τά καθαρίσης, δέν σε άντάμοιβαν όμως γιά νά δουλέψης με την ψυχή σου. Η μεταφορά των μηχανημάτων κόστιζε τόσο, πού άποκλειόταν. Μερικές κοιλάδες ήταν σωστός έπίγειος παράδεισος, αλλά μόνο μουλάρι πήγαινε ως εκεί.

Ο Πίσκο Γκαμπάρ είχε την ιδέα νά φέρη την άγορά στο χρυσάφι. Έκανε μία μικρή παρακαταθήκη από μπαμπάκι, δέρματα, καρφιά, εργαλεία, χάντρες και ό,τι άλλο ήταν εύκολο στη μεταφορά και χρήσιμο ή διακοσμητικό γιά τό πρωτόγονο μυαλό. Μοίραζε όλα αυτά στην πλάτη του και στην πλάτη ενός μουλαριού και ξεκινούσε γιά τό άγριο δάσος. Ύστερα από έβδομάδες ξανάβαινε στον πολιτισμένο κόσμο, μόνος και με τά πόδια. Έδινε όλα τά έμπορεύματά του, τό ζώο του, κάποτε και τό παλτό του και τό πουκάμισό του γιά νά τά άνταλλάξη με μερικές ούγγιες χρυσόσκονη φυλαγμένη στη ζώνη του. Τό κέρδος, έξήγησε ό Γκαμπάρ στο Δόν 'Ιησους, ήταν σημαντικό μά τό ίδιο σημαντικό ήταν και τό κέρδος των 'Ινδιάνων. Παραδεχόταν γιά τόν έαυτό του πώς είναι ένα παράσιτο, ένα χρήσιμο wστόσο παράσιτο. Σύγκρινε τη δουλειά πού έκανε στη Μοντάνα με τό σκουπιδοέμποριο (κι αυτό τό έπάγγελμα τό είχε κάνει) σε μία πόλη. Πήγαινε όσο πιο τακτικά μπορούσε, έπαιρνε τό είδος πού δέν τούς χρειαζόταν κι έδινε γιά άντάλλαγμα πράγματα πού γιά κείνους πού τά έπαιρναν είχαν μεγάλη αξία.

Τήν άλλη μέρα τό πρωί, στις έπτά, ή «Σάντα Χουάνα» βρισκόσταν δυό μιλία έξw από τό Μολλέντο. Σειρά οι μαοίνες φορτωμένες χαλκό και δέρματα από λάμας έπλεαν πρds αὐτήν πάνω στα πλατεία κύματα του Ειρηνικού. Η βάρκα άνεβοκατέβαινε τό ένα της πλευρό σε μία στιγμή βρισκόταν κάτω από τη σκάλα του καραβιού και την άλλη ένα μέτρο ψηλά. Οι μελαψοί βαρκάρηδες την προστάτευαν επιδέξια, ένw συγχρόνως παρακολουθούσαν με την όπομνη του τεμπέλη τόν Δόν Χοζέ - Μαρία πού χαιρετούσε. Ο Γκαμπάρ, είχε κιόλας καθήσει στη βάρκα και κοιτούσε τό ρολόι του. Δέ βιαζόταν πραγματικά ποτέ δέν άφηνε νά τόν ένοχλήση τό αίσθημα της βιασύνης μά δέν μπορούσε νά άνεχθι και την ιδέα πώς ένας παπάς τόν έκανε νά περιμένη.

Ο Χοζέ - Μαρία έπέμενε νά άποχαιρετήση όλους τούς ταξιδιώτες πού είχαν ζυγνήσει. Με δυσκολία κρατιόταν νά μην άποχαιρετήση και κείνους πού ήταν ακόμη στις καμπίνες τους. Κατά τά

1. Ένα είδος κρασιού πού πίνουν πολύ στην Ν. Άμερική.

$\frac{3}{4}$ ήταν ένας καθαρός Ινδιάνος, κίτρινος και παχύς, παραδο-
μένος πάντα σε μία απλή Έκσταση. Από την ώρα που άφησε το
Μπουένος Άγρες ζούσε μέσα σε ένα ευλαβικό θάμπος.

Ο εορτασμός και τα ταξίδια στην ξηρά και τη θάλασσα του
άνοιξαν τις πύλες του κόσμου. Ποτέ του δεν είχε βγεί από τα
βουνά του Περού, και τώρα είχε ζήσει σε μία μοντέρνα πόλη, είχε
ακούσει τον Άγιο Πατέρα να μιλά από το ραδιόφωνο, είχε κα-
ταλάβει την πραγματική σημασία των αποστάσεων, της θάλασσας
και της γής, είχε δηλαδή με κα' απληξή του πώς υπήρχαν χριστιανοί
που δε μιλούσαν ούτε Ισπανικά, ούτε τη γλώσσα των Κουέτσουα.
Ήταν δύσκολο να καταλάβει πώς έλεγαν τις προσευχές τους. Πί-
στευε πως ο θάνατος θα ήταν κάτι σαν το ταξίδι του στο Μπουέ-
νος Άγρες — κάτι το καταπληκτικό που ξεθεμέλιωνε κάθε σχη-
ματισμένη από πριν ιδέα και που θα τον θάμπωνε με την πραγ-
ματικότητα των αγγέλων, όπως τον είχε θαμπώσει η πραγματικό-
τητα των αυτοκινητών.

Μέσα στη λήθη του που τελείωνε αυτή η περιπέτεια έχασε
το λογαριασμό και άρχισε να αποχαιρετά τον καπετάνιο, τους
άξιωματικούς και τους ταξιδιώτες πάλι από την αρχή. Όταν τε-
λείωσε, άρχισε άλλη καθυστέρηση στη σκάλα του καραβιού, για
να βγάλει έναν τρίτο ατέλειωτο λόγο ευχαριστώντας το Δόν Ήσου.
Ο Γκαμπάρ τον σταμάτησε χτυπώντας τη σειρήνα της βάρκας.

Ο βαρκάρης βόλεψε καλά στο κεφάλι του το ψάθινο καπέλο του,
άπλωσε το χέρι του και είπε στον παπά να πηδήσει. Ο Χοζέ-Μαρία
λύγισε τα γόνατά του, έτοιμάστηκε, μα δισταξε. Η βάρκα κατέ-
βαινε πολύ κάτω απ' αυτόν. Με καλοκάγαθη έκπληξη παρακολουθούσε
το κύμα που άνεβοκατέβαινε. Μετά άμυδαλωτά τουμάτια, το κίτρινο
γυαλιστερό του πρόσωπο έμοιαζε με στρογγυλό κινεζικό αγαλμα-
τάκι. Η βάρκα ανέβηκε πάλι άρπαξε το άπλωμένο χέρι, όμως
άκωμη δεν πηδούσε. Μα ούτε και το άφηνε. Η βάρκα κατέβηκε
πάλι και ο βαρκάρης φώναζε και κλωτσούσε σαν άγκιστρωμένο
ψάρι. Ο Δόν Χοζέ-Μαρία εξακολουθούσε άκωμη να μένη κρεμα-
σμένος, από φόβο μήν τύχη και κατέβη άκωμη περισσότερο η βάρκα.
τέλος προσπάθησε να πιασθή και με τα δυό του χέρια και βρήκε
κάποια Ισορροπία. Ο Γκαμπάρ πετάχτηκε άπάνω για να τους κρα-
τήση να μήν πέσουν και οι δυό ώσπου έπλ τέλους ο Χοζέ-Μαρία
κατέβηκε σ' όσος άκουμπώντας στον Γκαμπάρ και στο δυστυχημένο το
βαρκάρη. Όταν ξεμπερδεύτηκαν άγανακτισμένοι, έμεινε άκίνητος
με τα μάτια κλειστά και τα χείλη του κουνιόνταν σε κάποια προ-
σευχή. Κανείς τους δεν είχε πάθει τίποτα και η βάρκα άρχισε να
τρέχει προς το Μολλέντο.

— «Έχω περισσότερη τύχη απ' ότι αξίζω», ψιθύρισε ο Χοζέ-
Μαρία. «Πάντα κινδυνεύω, στην ξηρά ή στη θάλασσα, αλλά πάντα
ή χάρη Σου με σώζει».

— «Ζητάτε πάρα πολλά από τον άγιό σας», είπε κρύα ο Γκα-
μπάρ.

— «Αδύνατον» όταν μάλιστα βρísκει τόσο εύγενικά όργανα σαν
έσας, Δόν Μανουέλ. Σας είμαι πολύ εύγλωσσος.

— Μα δεν υπάρχει λόγος! Το ίδιο θα έκανα για τον καθένα
άπάντησε χωρίς όρεξη ο Γκαμπάρ. «Είστε καλά;»

— Ναι, ναί, Δόν Μανουέλ! Λίγο χτυπημένος, λίγο ταραγμέ-
νος, μα το μόνο που θέλω είναι ένα ποτήρι κρασί.

— Μπορώ να σας δώσω λίγο πιάκο.

— Ευχαριστώ! Ευχαριστώ! είστε πολύ εύγενής.

Ο Γκαμπάρ έβγαλε ένα μισόλιτρο πιάκο τοποθετημένο άνα-
παυτικά ανάμεσα στις πιζάμες του, πάνω-πάνω στη βαλίτσα και
το έδωσε στο Δόν Χοζέ-Μαρία. Ο παπάς το πήρε και ήπιε πιό
πολύ απ' το μισό.

— Ευχαριστώ. Είστε πολύ εύγενής, ξαναείπε. Μου χρειάζόταν
πάρα πολύ. Ο Δόν Ήσους δεν μ' άφηνε να πιώ στο καράβι. Είναι
αυστηρός. Πολύ αυστηρός άνθρωπος.

— «Ακολουθεί κι αυτός το δρόμο του», είπε με κάποια μνησι-
κακία ο Γκαμπάρ.

— «Ναι και τόσο καθαρά μάλιστα! Τόσο γνωστικά μέσα σ' αυ-
τόν τον κόσμο! Μου είπε πώς ήταν τέσσερα πράγματα που δεν
έπρεπε να κάνω. Για σταθίτε να θυμηθώ! Τέσσερα πράγματα... Νά
μήν πίνω — αυτό ήταν ένα. Και δεύτερο, είπε να μήν σάς αφήσω
να μου φύγετε ώσπου να φτάσουμε στην Άρεκουΐπα.

— «Βρέ τον άτιμο!», είπε μέσα στα δόντια του ο Γκαμπάρ.

— Ήταν κι άλλα δύο. Να μήν ξεχάσω... σταθίτε να θυμηθώ!
Τά γυαλιά μου; Όχι τα έχω. Το μπασούλο μου; Όχι δεν ήταν αυ-
τό. Έκεϊ βρίσκεται το π'αν για μένα, Δόν Μανουέλ, και θα μπο-
ρούσα να μείνω για χρόνια στο δρόμο. Και ύστερα έχω μέσα ένα
δωρο για κάποιον πολύ πιό μεγάλο από μένα. Όχι ποτέ δε θα
μπορούσα να ξεχάσω το μπασούλο μου. Σταθίτε να θυμηθώ! Τί δε
θα έπρεπε να ξεχάσω... Α! το διαβατήριό μου!»

Ο Δόν Χοζέ-Μαρία άρχισε να ψάχνει τις τσέπες του. Στο τέ-
λος κοίταξε τον Γκαμπάρ με την απλότητα ενός παιδιού.

— Το ξεχάσα, είπε.

Με φανερά άγανάκτηση ο Γκαμπάρ φώναξε στο βαρκάρη να
κάνουν πίσω στο καράβι. Χωρίς να πη τίποτε, καταράστηκε τον
Δόν Ήσου να βρεθί στη φοβερώτερη κόλαση και τον Δόν Χοζέ-
Μαρία στο τρελλοκομείο, έλπιζοντας πως καθέννας τους θα έβρισκε
την τιμωρία του πριν φτάση η ώρα να οδηγήση αυτό τον τρελλό-
γερο στην Άρεκουΐπα.

— «Θά πάω να το πάρω», είπε ο Χοζέ-Μαρία και σηκώθηκε
βιαστικά μόλις φθάσανε τη Σάντα-Χουάνα.

Ο Γκαμπάρ πετάχθηκε άπάνω. Δεν τον τρόμαξε το πώς θα ξα-
νάμπαινε στη βάρκα όσο οι ατέλειωτοι αποχαιρετισμοί που θα
ξανάρχιζε άσφαλώς. Φώναξε λοιπόν τον Δόν Ήσου και τον παρα-
κάλεσε να κοιτάξη στην καμπίνα του Χοζέ-Μαρία για το διαβατήριό.

— «Θά ήταν πολύ καλύτερα να πήγαινα ο ίδιος», είπε ο Χοζέ-
Μαρία παρακλητικά.

Σε λίγα λεπτά ο Δόν Ήσους γύρισε με το διαβατήριό. Το
έδωσε σ' έναν καμαρώτο, τους χαιρέτισε με ύφος πειραγμένο και
έφυγε ενώ ο άνθρωπος το κατέβαζε στη βάρκα.

— Είναι θυμωμένος μαζί μου, αναστέναξε ο Χοζέ-Μαρία.

— Δεν πειράζει.

— Ναι, μα δεν είναι για το διαβατήριό. Όχι! πρέπει να είδε
τις άδειες μπουκάλες.

— Τις άδειες μπουκάλες;

— Μάλιστα, Δόν Μανουέλ. Καταλαβαίνετε, με είχε πειράξει η
θάλασσα, και καθώς ο Δόν Ήσους δεν ήθελε να πίνω, κι εγώ
ήθελα κάτι για το στομάχι μου...

«Ο Πίσκο Γκαμπάρ πέθανε στα γέλοια. Τό βαρύ αμάρτημα του Χοζέ-Μαρία ήταν ολοφάνερο. Τι υποκρισία! Έκανε ό,τι μπορούσε για να φανεί αδιάφορος μὰ δὲν μπορούσε νὰ μὴ γελάσῃ. Ἀρχίζε νὰ συμπαθῇ τὸν Χοζέ-Μαρία, κυρίως γιατί ὁ γέρος αὐτὸς εἶχε ἐνοχλήσει τὸν Δὸν Ἰησοῦ. Καὶ ὕστερα πραγματικά ἦταν ἀδύνατο νὰ μὴν τοῦ ἀρέσει ἕνας τόσο ἀπλὸς ἄνθρωπος.

— Ποιὸ ἦταν τὸ τέταρτο πρᾶγμα ποὺ σὰς εἶπε νὰ θυμᾶστε ὁ Δὸν Ἰησοῦς; ρώτησε.

— Δὲν τὸ θυμᾶμαι, εἶπε ταπεινὰ ὁ Χοζέ-Μαρία. Δὲν εἶναι καὶ εὐκόλο νὰ θυμᾶται κανεὶς τόσα πράγματα. Δὲν εἶμαι καλὸς ταξιδιώτης Δὸν Μανουέλ. Μία φορά τὴν ἐβδομάδα πηγαίνω ἀπὸ τὴ Χουάνκα Ντέλ Νίνο στὴν Τσικουμπάμπα 20 χιλιόμετρα, Δὸν Μανουέλ· αὐτὸ εἶναι ὅλο τὸ ταξίδεμα ποὺ ἔχω κάνει ἀπὸ τότε ποὺ ἄφησα τὴ θεολογικὴ σχολὴ τοῦ Κοῦζκο.

— Χουάνκα Ντέλ Νίνο; Ξέρω ἕνα μονοπάτι ποὺ πηγαίνει ἐκεῖ. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰναμπάρι.

— Ὁ μοναδικὸς μας δρόμος, Δὸν Μανουέλ. Κόλαση δρόμος! Μὰ αὐτὸ εἶναι ποὺ ἔχει τὴ λιγώτερη σημασία, γιατί σπάνια τὸν κάνει κανεὶς.

— Ἐχετε ἐκεῖ στὴ Χουάνκα ἕνα φρούριο, νὰό, τί εἶναι;

— Εἶναι κάτι μεγάλη τείχη καὶ μέσα ὑπῆρχε κάποτε ἕνας ναός. Μὰ τώρα εἶναι ἐκκλησία, Δὸν Μανουέλ, εἶναι ἡ ἐκκλησία μου.

Ὁ Γκαμπάρ ποὺ στὸ μνημονικὸ τοῦ διασταυρώνονταν σκοτεινὰ μονοπάτια ἤξερε τὸ τέλος-τέλος τοῦ μονοπατιοῦ ποὺ ὡδηγοῦσε στὴ Χουάνκα Ντέλ Νίνο ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰναμπάρι. Οἱ φίλοι του οἱ Ἰνδιάνοι τοῦ εἶχαν πῆ πὼς ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς παλότερους δρόμους ἀπὸ τὴ Μοντάνα στὸ ὁροπέδιο καὶ πὼς ψηλὰ στὶς γυμνὲς πλαγιὲς τῶν λόφων ὅπου τὰ λαχανικά ἀργοῦσαν νὰ μεγαλώσουν, ὁ δρόμος ἦταν ἀκόμη πλακοστρωμένος. Αὐτὸ δὲν τὸ πολυπίστευε. Τὴ Χουάνκα τὴν εἶχε ἀκουστὰ μόνο σὰν ἕνα θεό-ρατο ὕψωμα, ριγμένο ἀπὸ τίς ἄνδεις πρὸς τὸν Ἀμαζόνιο καὶ τὴν εἶχε πάρει τὸ μάτι του ἀπὸ 3.000 μ. περίπου χαμηλά. Πάνω στὴ μακρινὴ γραμμὴ τοῦ ὀρίζοντα, ἦταν μιὰ ἴσια γραμμὴ πρὸς ὠχρόκι-τρινη καὶ ἀπὸ τίς κίτρινες πλαγιὲς τοῦ βουνοῦ καὶ αὐτὸ σήμαινε πὼς ἡ κορφή του ἦταν στεφανωμένη ἀπὸ προϊστορικὰ κτίσματα.

Η βάρκα ἔφτασε στὴν προκυμαλία καὶ ὁ Δὸν Χοζέ-Μαρία ἀκούσθησε τὸ μαῦρο τοῦ λαμαρινένιο μπαούλο ἔξω στὴν ξηρὰ καὶ ὕστερα στὸ τελωνεῖο. Ὁ Γκαμπάρ πῆγε νὰ βρῇ τὸν ἐπιθεωρητὴ, γιατί ποτὲ στὴ δική του Δυτικὴ ἀκτὴ δὲν πλήρωνε φόρους. Θὰ ἀρνιόταν ἀναγκασμένος ὅτι πλήρωνε τοὺς τελωνειακοὺς, μὰ ἔνοιωθε ἱκανοποίηση ποὺ βρέθηκε σὲ φιλικὲς σχέσεις — πραγματικὰ φιλικὲς — μὲ τίς ἀρχὲς τοῦ τόπου. Ἰδιαίτερα τοῦ ἄρεσε νὰ βαφτίζῃ τὰ παιδιὰ τους. Καθὼς σπάνια εἰμπαινε σὲ κάθε λιμάνι πρὸς συχνὰ ἀπὸ μιὰ φορά τὸ χρόνο, ἦταν βέβαιος πὼς ἡ γυναίκα τοῦ τελωνειακοῦ ἢ θὰ περίμενε παιδί ἢ μόλις θὰ εἶχε γεννήσει.

Ὁ ἐπιθεωρητὴς μὲ δάκρυα στὰ μάτια καὶ μὲ χειρονομίες, ἐξηγοῦσε στὸν Γκαμπάρ τὸν τελευταῖο τοκετὸ δταν ἕνας τελωνειακὸς τοὺς χαιρέτησε καὶ τοὺς ἔκοψε τὴν κουβέντα.

— Ὑπάρχει ἐδῶ κι ἕνας παπᾶς, εἶπε ὁ τελωνειακός. Ἕνας παλαβὸς παπᾶς! Μὲ καταράστηκε στὴ γλώσσα του. Ὅχι βέβαια πὼς πιστεύω σ' αὐτὲς τίς ἀνοησίες, γιατί εἶμαι μορφωμένος ἄνθρωπος

καὶ ὑπηρετῶ τὴ Δημοκρατία. Ὅμως εἶναι μιὰ προσβολὴ γιὰ τὴ στολή μου καὶ δὲν εἶναι εὐχάριστο.

— Σωστά, εἶπε ὁ Γκαμπάρ, κερδίζοντας μέσα σὲ μιὰ στιγμή ἕνα φίλο γιὰ ὅλη τὴ ζωὴ. Γι' αὐτὸ θὰ τὴν πάρω πίσω τὴν κατάρρα.

Εἶπε μιὰ ἐντυπωσιακὴ εὐχὴ στὰ Ἰνδιάνικα.

— Ὅλοι σας ξέρετε πὼς δὲν εἶμαι φίλος τῆς ἐκκλησίας, ἐξακολούθησε ὁ Γκαμπάρ. Δὲν πηγαίνει μὲ τὸ σύστημά μας. Μὰ αὐτὸς ὁ γέρο-παλαβὸς εἶναι προστατευόμενός μου.

— Σ' αὐτὴν τὴν περίπτωση, φίλε Πίσκο, εἶναι διαφορετικὸ, εἶπε ὁ ἐπιθεωρητὴς μὲ ἐγκαρδιότητα.

Βρῆκαν τὸν Χοζέ-Μαρία καθισμένο σὰν κλῶσσα πάνω στὸ μπαούλο τοῦ νὰ ἀγριοκοιτάξῃ ὅσο μπορούσε νὰ ἀγριοκοιτάξῃ τὸ μάτι του, ἕνα περιεργο πλῆθος τεμπέληδων.

— Δὲν θὰ τὸ ἀγγίξῃ, Δὸν Μανουέλ, μοῦ ζήτησε νὰ τοῦ τὸ ἀνοίξω καὶ τὸ ἀνοίξα, ἀλλὰ νὰ μὴ βάλῃ μέσα τὰ χέρια του. Εἶναι ἱεροσυλία. Δὲν μπορῶ νὰ τὸ ἐπιτρέψω αὐτό!

— Βλέπετε, σενιὸρ Πίσκο εἶναι τρελλός! Ἔτσι εἶπε! φώναξε θριαμβευτικὰ ὁ τελωνειακός. Τὰ χέρια μου εἶναι κατακάθαρα. Κοίταξέ τα! Καὶ πάντα εἶμαι ἕτοιμος νὰ φανῶ διακριτικός. Ποτὲ δὲν θὰ στενοχωροῦσα ἕναν ταξιδιώτη ἐκθέτοντας πράγματα ποὺ μᾶλλον δὲν θὰ ἤθελε νὰ τὰ δῇ ὁ κόσμος!

Εἶμαι βέβαιος γι' αὐτό, εἶπε σοβαρὸς ὁ Γκαμπάρ. Ἀλλὰ ὁ σεβασμιώτατος εἶναι πολὺ πεισματάρης κι ἐμεῖς δὲ θέλουμε ἐδῶ συζήτησεις.

Ὁ ἐπιθεωρητὴς, γιὰ νὰ κρατήσῃ τὰ προσχήματα γιὰ τοὺς παρισταμένους, διέταξε μὲ ὕψος αὐστηρὸ νὰ μεταφέρουν τὸ μπαούλο στὸ γραφεῖο του καὶ ἀπὸ κεῖ τὸ ἔδωξε μαζὺ μὲ τίς ἀποσκευὲς τοῦ Γκαμπάρ, ποὺ φυσικὰ δὲν τίς εἶχε ἀνοίξει. Πηγαίνοντας πρὸς τὸ σταθμὸ, ὁ παπᾶς δὲν ἤξερε πὼς νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Πίσκο. Αὐτὸς ὅμως παραμέριζε τίς εὐχαριστίες μὲ τὴν παρατήρηση πὼς ἂν ὁ τελωνειακὸς ἤξερε πὼς ὁ Χοζέ-Μαρία δὲν ἤθελε νὰ τοῦ δοῦν τί εἶχε τὸ μπαούλο ἢ ὑπόθεση θὰ εἶχε ταχτοποιηθῇ χωρὶς τόσο πολὺ θόρυβο.

— Τί πράγματα ἔχετε μέσα; ρώτησε ὁ Γκαμπάρ. «μήπως κι ἄλλα ἄδεια μπουκάλια;»

— Δὸν Μανουέλ, ἀπάντησε ὁ Χοζέ-Μαρία, ἂν δὲν μοῦ εἶχατε κάνει τόσες χάρες δὲ θὰ σὰς συγχωροῦσα αὐτὴν τὴν ἐρώτηση. Εἶμαι ἕνας ἀμαρτωλὸς ὄχι ὅμως τόσο ἐλεεινὸς ὥστε νὰ βάλω τὰ σημάδια τῆς μορίας μου πλάι στὰ ἱερὰ ἄμφια.

Ὁ Γκαμπάρ τόσο σάστισε μὲ τὴν ἀπάντηση ὥστε ζήτησε συγνώμη. Ὁ γέρος αὐτὸς ξαφνικὰ καὶ ἀνεπάντεχα περιβλήθηκε μὲ ὅλο τὸ κύρος τῆς ἐκκλησίας. Ὁ Χοζέ-Μαρία ἀποτραβήχτηκε σὲ μιὰ ἀξιοπρεπὴ σιωπὴ ἐνῶ ὁ Γκαμπάρ ἔβριζε ἀπὸ μέσα τοῦ ὅλους τοὺς παπάδες καὶ πρὸς πολὺ αὐτὸν τὸν μελᾶ ποῦ τοῦ εἶχε κολλήσει. Κατάλαβε ὅμως πὼς μόνο δταν τοῦ γινόταν μελᾶς τοῦ ἄρεσε ὁ Χοζέ-Μαρία. Ἡ θεωρία τοῦ εἶχε ἀποδειχτὴ σωστὴ στὸ σταθμὸ, γιατί ἐκεῖ ὁ παπᾶς θυμῆθηκε τὸ τέταρτο σπουδαῖο πρᾶγμα ποὺ τοῦ εἶχε πῆ νὰ μὴν ξεχάσῃ ὁ Δὸν Ἰησοῦς. Ἦταν τὸ εἰσιτήριο ἐπιστροφῆς τοῦ τραίνου. Καὶ μιὰ ποῦ ὁ Χοζέ-Μαρία δὲν εἶχε παρὰ λίγες δεκάρες στὴν τσέπη του, ὁ Γκαμπάρ τοῦ πλήρωσε καὶ τὰ ναῦλα του γιὰ τὴν Ἀρεκουίπα. Ὁ Δὸν Χοζέ-Μαρία, ποὺ δὲν εἶχε

Ιδέα πώς να βρῇ λεπτά για να πάη από την 'Αρεκουίπα στο Μολ-λέντο και βασανιζόταν από σκοτεινές αόριστες όπτοσιές πώς θα κοιμόταν έξω στους δρόμους και ζητούσε να βρῇ κάτι να φάη μέ-σα στα σκουπίδια, ένοιωσε βαθειά ευγνωμοσύνη.

Δέν είχε γίνει ακόμη συζήτηση για το εμπόριο του χρυσού που έκανε ο Γκαμπάρ. 'Ο Χοζέ Μαρία είχε ακούσει γι' αυτό από τον Δόν 'Ιησού και ήθελε να καλέση τον έμπορο να πάη έμπορεύματα και στην Χουάνκα ντέλ Νίνο. Δίστασε όμως γιατί νόμισε πως λίγες ούγγιές χρυσάφι δέν θα άξιζαν τον κόπο να ταξιδέψη κανείς ολό-κληρες εβδομάδες και έπειδή ένοιωσε τον έαυτό του υποχρεωμένο για την καλωσύνη του Γκαμπάρ, δέν ήθελε να κάνη κατάχρηση. 'Ο Πίσκο πάλι από το μέρος του, δέν έδωσε μεγάλη σημασία στη σύσταση που του έκανε ο Δόν 'Ιησούς να ρωτήση τον Χοζέ-Μαρία για το χρυσάφι, πιστεύοντας, όταν το σκέφθηκε ξανά, ότι θα ήταν Ιησουϊτική φευτιά.

Τώρα που το τραίνο σκαρφάλωνε με θόρυβο στις έρημες λοφο-πλαγιές και δέν υπήρχε άμεσος κίνδυνος για άλλες δυσκολίες, ο Χοζέ-Μαρία ρώτησε τον Γκαμπάρ που θα πήγαινε στο έπόμενο τα-ξίδι του.

—Θά πάω στο Κοϋζκο και στα βόρεια, απάντησε ο Γκαμπάρ, έκτος αν παρουσιαστή δουλειά απ' αυτή τη μεριά.

'Ο Χοζέ Μαρία έμεινε σιωπηλός για ένα-δυό λεπτά· σκεπτόταν αν έπρεπε ή όχι να δεχθῇ χωρίς άλλες εισαγωγικές ευγένειες την εύκαιρία που του δινόταν για κουβέντα.

—Κάνει πολύ ζέση στο τραίνο, είπε ο Γκαμπάρ· κατέβασε από το δίχτυ μία νέα μπουκάλια πίσκο που είχε αγοράσει πηγαί-νοντας στο σταθμό και την έδωσε στον Χοζέ Μαρία. 'Ο παπας είπε μία σύντομη εύχη και ακούμπησε τα χειλία του στη μπουκάλια· αποφάσισε πως έπρεπε να πάρη λίγο θάρρος.

—Πόσο χρυσάφι θά· ήθελες Δόν Μανουέλ για να κάνεις ένα μακρυνό και δύσκολο ταξίδι σε ένα απομακρυσμένο χωριό;

—'Όσο μπορεί να σηκώση ένας άνθρωπος που σηκώνει και το φαί του, είπε ο Γκαμπάρ.

—'Όχι περισσότερο;

—Διάβολε· Σπάνια μου έδωσαν και τόσο.

—Νομίζω πως αν έρχόσουν στην Χουάνκα και την Τσικουίμπά-μπα, είπε δειλά ο Χοζέ-Μαρία, θά σε φορτώναμε όσο μπορούσες να σηκώσεις. Δηλαδή, αν έμενες για λίγο.

'Ο Γκαμπάρ τράβηξε μία γουλιά από τη μπουκάλια.

—'Από που παίρνουν οι άνθρωποι σου το χρυσάφι; ρώτησε. 'Ανακαλύψατε κανένα θησαυρό των 'Ινκας ή το βρίσκετε στα πο-τάμια;

—'Ότε το ένα, ούτε το άλλο, Δόν Μανουέλ. Είναι κάτι χαλί-κια και όταν έχουμε αρκετό νερό στον ποταμό τα πλένουμε μέσα σε σκάφες και στον πάτο μένει λίγο χρυσάφι.

—Θεέ μου! 'Αν είχατε τρόμπες και λαστιχένιους σωλήνες θά βγάζατε εκατομμύρια απ' αυτά τα χαλκία!

—'Ισως, Δόν Μανουέλ. Δέν έχω ιδέα εγώ απ' αυτά. 'Αλλά μόλις που έχουμε νερό για μās· δέν περισσεύει και για τις σκά-φες, εκτός μόνο στους δυό μήνες που βρέχει.

—Μά αν είναι έτσι, τότε αυτή είναι ή συνηθισμένη μου δου-λειά, είπε ήρεμα ο Γκαμπάρ, συνηθισμένος να βλέπη να κατα-

στρέφονται πάντα τα όνειρα του γρήγορου πλουτισμού του. Πώς μπορώ να έρθω στη Χουάνκα; υπάρχει δρόμος από όροπέδιο χωρίς να περάσω από το 'Ιναμπάρι;

—'Αχ! αν υπήρχε! Ένας τέτοιος δρόμος βρισκόταν στις μέρες του άποικισμού. 'Αλλά πριν από πολλά χρόνια, προτού γεννηθώ, ίσως κάπου πριν από 200 χρόνια, ή δυτική πλευρά του λόφου κα-ταστράφηκε. Και σήμερα για να πάη κανείς στη Χουάνκα πρέπει να πάη πρώτα στο Κοϋζκο, ύστερα στη Μοντάνα και από κεί να ξανανέβη στη Χουάνκα. Θά πάμε όμως μαζί, Δόν Μανουέλ, και θά έχουμε οδηγό για να μās δείξη το δρόμο.

—Λίγο πίσκο ακόμη; είπε ο Γκαμπάρ, αποφεύγοντας την προσ-κληση.

—Ευχαριστώ, Δόν Μανουέλ. Πραγματικά κάνει πολύ ζέση μέσα στο τραίνο.

—Ξέρω το δρόμο που βγάζει στους πρόποδες του βουνού σας, είπε ο Γκαμπάρ. Μά ύστερα τί γίνεται;

'Ακολουθείς το μονοπάτι που πάει στην κορφή, ώσπου φτάνεις σε μία απότομη χαράδρα που κόβει μία σειρά γκρεμούς. Το δεξι μονοπάτι πάει στη Χουάνκα και το άριστερό στην Τσικουίμπάμπα. Κάτω από τη διακλάδωση αυτή είναι ένας βαλτότοπος.

—Και τί πρέπει να φέρω στο χωριό σου;

—'Εργαλεία και άκατέργαστο άτσάλι για καταργασία, Δόν Μανουέλ, και τίποτα όμορφα στολίδια για τις γυναίκες. Θέλω να είναι όμορφες στην έκκλησία. Και λίγα εικονίσματα. Του 'Αγιου 'Ιωσήφ κυρίως.

—Δέν θά ένισχύσω κι εγώ την πρόληψη, δήλωσε καθαρά ο Γκαμπάρ. 'Όχι άγίους!

—Τί κρίμα να μὴν πιστεύης. Είναι ντροπή ένας τόσο καλός άνθρωπος να είναι άπιστος. Μή μου θυμώσεις όμως αν σου ζητώ να φέρης μαζί σου μικρές εικονίτσες του 'Αγίου 'Ιωσήφ. Τόσες δά μικρούλες, Δόν Μανουέλ. Το Βρέφος και ή 'Αγία Μητέρα του δέν θά νοιώσουν ποτέ ότι τους παραμελήσαμε έμείς, αλλά οι ένορίτες μου· έχουν πολύ λίγα πράγματα να τους θυμίζουν τον καυμένο τον 'Αγιο 'Ιωσήφ. Και θά σε πληρώσουν καλά, Δόν Μανουέλ. Θά πά-ρης χρυσάφι για τους 'Αγίους 'Ιωσήφ που σου κοστίζουν λίγες πεν-τάρες στο Κοϋζκο!

—Αυτό είναι αντίθετο με τις άρχές μου, είπε ο Γκαμπάρ. Δέν αγοράζομαι. Και δέν θά βοηθήσω για να συνεχιστή αυτό το σημε-ρινό σύστημα.

—Δέν καταλαβαίνω, είπε λυπημένα ο Δόν Χοζέ-Μαρία. Πώς είναι δυνατόν να μισῇ κάτι που έχει τόση απλότητα και καλωσύ-νη; Θά προσευχηθώ για σένα, Δόν Μανουέλ.

—'Αν σ' ευχαριστή αυτό, παρατήρησε ο Γκαμπάρ κουνώντας τους ώμους του, κάμε το· προσευχήσου όμως και για τα άλλα 100 εκατ. ανθρώπους που δέν πιστεύουν σ' αυτά τα παραμύθια.

Σ την 'Αρεκουίπα, ο Γκαμπάρ παράδωσε τον Δόν Χοζέ-Μαρία σε μία ομάδα κληρικών της περιοχής που ήρθαν στο σταθμό για να τον υποδεχθούν. 'Ο παπας σκόπευε να μείνη εκεί μία δυό βδομάδες ώσπου να κανονίση να βρῇ οδηγό και μεταφορικό μέσο για να γυρίση στον τόπο του. 'Ο Γκαμπάρ μ' όλο που είχε άρχισει να τον άνέχεται, δέν είχε όρεξη να τον συντροφέψη σ' ένα ταξίδι

που χωρίς άλλο θα κρατούσε 10 ημέρες, ίσως και περισσότερο. Όταν ξαναείδε το γέρο, του είπε πως είχε βιαστική δουλειά στα βόρεια και δήλωσε πως αν ήταν να πάη στη Χουάνκα θα έπρεπε να πάη άμέσως. Ξεδιάλεξε ώριμα από τα έμπορεύματα που είχε αποθηκευμένα στην Άρεκουίπα και τὰ πήγε με τὸ σιδηρόδρομο στὸ Κοϋζκο, όπου αγόρασε 2 λάμας καὶ 1 μουλάρι. Μέσα σὲ μιὰ βδομάδα είχε ξεκινήσει γιὰ τὸ ἐπάνω Ίναμπάρι.

Χρειάζοταν έξασκημένο μάτι γιὰ νὰ περάσῃ μέσα ἀπὸ ἕνα σωρὸ μεγάλους καὶ ἀπότομους γκρεμούς καὶ ράχες ποὺ ἀρχίζαν ἀπὸ τὸ Βραζιλιανὸ δάσος καὶ ἔφταναν ὡς τὴν κύρια ὁροσειρά. Ὁ Πίσκο Γκαμπάρ ταξίδευε ἀκολουθώντας πότε τὸ ἐνστικτὸ του, πότε τὴς πληροφορίες ποὺ τοῦ ἔδιναν οἱ ἐρυθρόδερμοι ποὺ ἀπαντοῦσε στὸ δρόμο του. Ἡ πυξίδα ἦταν ἀχρηστή γιὰ τὸ περισσότερο ἀκολουθοῦσε τὸ μόνο δρόμο ποὺ ἀνοίγαν οἱ μεγάλοι γκρεμοὶ· κι αὐτὸς ποτὲ δὲν ἦταν ἢ διεύθυνση ποὺ ἤθελε νὰ ἀκολουθήσῃ· ἡ διαδρομὴ ἦταν τρομακτικὴ, σκληρὴ καὶ γιὰ τὰ ζῶα καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ἦθελες μιὰ μέρα γιὰ νὰ σκαρφαλώσῃς σ' ἕνα πέρασμα· νὰ περάσῃς ἀνοίγοντας δρόμο μέσα ἀπὸ ἕνα σχεδὸν τροπικὸ δάσος, ὅπου τὰ λάμας μετὰ τὰ μικρὰ βήματα καὶ τὰ σηκωμένα κεφάλια τοὺς ἐκφράζανε πολὺ καλὰ τὴν ἀποστροφή τους γι' αὐτὴν τὴν τόσο χυδαία ἀφθονία· ἕνα δύσκολο πέρασμα πάνω ἀπὸ θάμνους ποὺ φυτρώνουν ἐκεῖ ὅπου σταματοῦνε τὰ δέντρα· καὶ ὕστερα νὰ περνᾷς γρήγορα· γρήγορα πάνω ἀπὸ μιὰ γυμνὴ λοφοκορφή γιὰ νὰ γλυτώσῃς ἀπὸ τὸν ἀέρα καὶ νὰ κατεβαίνῃς πολὺ χαμηλὰ γιὰ νὰ κατασκηνώσῃς τὴ νύχτα, 20 μίλια ἀπὸ τὴν προηγούμενὴ σου κατασκήνωσι, ποὺ δὲν ἔβλεπες περισσότερο ἀπὸ 3 μίλια ἀν' περπατοῦσες ὅλη αὐτὴ τὴν ἀπόσταση σὲ εὐθεία γραμμὴ.

Ὡστόσο οἱ σοβαρὲς δυσκολίες ἦταν λίγες, γιὰ τὸ αὐτὸ τὸ τιμῆμα τῆς Μοντάνα ἦταν ἕνας παράδεισος ἀπὸ δέντρα, λουλούδια καὶ τρεχούμενα νερά—ἀκόμα καὶ τὰ ἔντομα ἦταν πρὸς πολὺ θεαματικὰ παρὰ ἐνοχλητικὰ· ὁ Πίσκο ἦταν συνειθισμένος στὴν ἀπόλυτὴ μοναξιά τῆς Μαντάνα καὶ τὴν ἀγαποῦσε. Ἰκανοποιοῦσε τὴς θρησκευτικὲς του συγκινήσεις—ὁ ἴδιος ποτὲ δὲν θὰ τὴς ὠνόμαζε ἔτσι—μετὰ τὴ λατρεία τῆς φύσης. Ἐνοιώθε ἀπόλαυση νὰ ὄνειροπολῇ δίπλα στὴ φωτιά τῆς σκηνῆς του γιὰ τὴς παράξενες συνήθειες τῶν ὀρχιδοειδῶν, γιὰ τοὺς πάνθηρες, τὴς σπηλιὲς καὶ τὴς θύελλες, καὶ νὰ βρίσκῃ ἐξηγήσεις. Δὲν καταλάβαινε ὅμως πῶς καὶ οἱ δικὲς του σκέψεις πάνω σ' αὐτὰ χρειάζονταν κι αὐτὲς μιὰ ἐξήγηση.

Ὑστερα ἀπὸ 8 μέρες, ἕνα βράδυ, κατασκήνωσε στὸ ἐπάνω Ίναμπάρι στοὺς πρόποδες τοῦ μονοπατιοῦ ποὺ πήγαινε στὴ Χουάνκα Ντέλ Νίνο. Σηκώθηκε πρὶν ξημερώσει καὶ ἔπειτα ἀπὸ δύο ὥρες βρισκόταν στὴν κορφή τῆς ράχης ποὺ ἔξωνε τὸ ποτάμι.

Ὁ Πίσκο ποὺ πήγαινε μπροστὰ ἀπὸ τὰ ζῶα του, εἶχε μαγευτὴ ἀπὸ τὸ μονοπάτι. Ὅ,τι τοῦ εἶχαν πῆ οἱ Ἰνδιάνοι γι' αὐτὸ, ἦταν ἀληθινὸ. Εἶχε ἕνα νήμα ποὺ ἔλειπε ἀπὸ τὰ γνωστὰ μονοπάτια τῆς Μοντάνα. Αὐτὰ ἦταν βρώμικα σὰν τοὺς ἀγρίους ποὺ τὰ εἶχαν φτιάξει. Τὰ εἶχαν πλατύνει καὶ τὰ εἶχαν σκάψει οἱ ἀρριέρος καὶ τὰ φορτωμένα τους ζῶα, ἀλλὰ εἶχαν διατηρήσει τὴν ἀνώμαλη γραμμὴ τους. Τὸ μονοπάτι ποὺ περνοῦσε αὐτὸς τώρα ἦταν στενὸ καὶ τραχὺ, ὥστόσο ξεχώριζε πάρα πολὺ ἀπὸ τὴς γύρω γραμμὲς καὶ εἶχε ἕναν ἀέρα θριάμβου, γιὰ τὴν ἀντὶ νὰ ξεκόβῃ ἀπὸ τὰ ἐμπόδια ποὺ ἔβρισκε στὸ δρόμο του, τὰ ἀκολουθοῦσε καὶ τὰ ὑπερνι-

κοῦσε. Ὁ Πίσκο ἐνοιώθε μιὰ ὑπερηφάνεια σ' αὐτὸ. Δὲν ἦταν ἡ παράξενη αὐτο-ἱκανοποίηση ἑνὸς Ἀμερικανοῦ ποὺ συνδέει μετὰ τὸν ἑαυτὸ του—μόνο καὶ μόνο γιὰ τὴν ζεῖστὴν ἴδια ἡπειρο—τὰ κατορθώματα ἑνὸς λαοῦ ποὺ δὲν ἔχει οὔτε τὴν παραμικρὴ συγγένεια μ' αὐτὸν ἀπὸ αἷμα ἢ πολιτισμό. Ἦταν μιὰ περηφάνεια ἀπὸ μιὰ στενὴ συγγένεια. Ἀπὸ τὸ δρόμο ποὺ εἶχε ἔρθει δύο μονοπάτια ξεκινούσαν σὲ ὀρθὴ γωνία.

Τὸ δεξί, ποὺ πήγαινε στὴ Χουάνκα, τὸ ἐβλεπες καὶ ἀνατρίχιαζες μετὰ τὴ σκέψη πῶς ἔπρεπε νὰ τὸ ἀνέβῃς. Ἀκολουθοῦσε τὴ βάση τοῦ γκρεμοῦ, ἐνῶ κάτω ἡ κατηφορὴ γινόταν ὄλο καὶ πρὸς ἀπότομη, ὥσπου τὸ μονοπάτι καταντοῦσε μιὰ ἀπλὴ ἄκρη πάνω στὸ βράχο. Ὁ Πίσκο ἀποφάσισε νὰ τὸ περάσῃ τὸ πρῶτ' καὶ κατασκήνωσε στὸ ἰσώμα.

Μὲ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, ὅταν οἱ γραμμὲς του ἔγιναν πρὸς ἀνάγλυφες, τὸ μονοπάτι κρεμόταν πρὸς σίγουρα ἀπὸ τὴν πλαγιά τοῦ βουνοῦ. Στὴν καμψὴ του βρισκόταν ἕνα κοίλωμα μέσα στὸ βράχο, σημειωμένο μετὰ ἕνα μαῦρο σταυρὸ, ἔτσι ὥστε κανένας ταξιδιώτης νὰ μὴν μπορῇ νὰ τὸ προσπεράσῃ χωρὶς νὰ τὸ δῇ. Μέσα στὸ κοίλωμα αὐτὸ, ἀπὸ ἕνα γάντζο, κρεμόταν ἕνα μεγάλο κέρατο. Ὁ Πίσκο Γκαμπάρ εἶχε δὴ ἕνα ὁμοιο κέρατο στὴν Ἀργεντινὴ, στὴς Ἀνδεις, καὶ ἤξερε σὲ τί χρησίμευε. Καλοῦσε τὸ διαβάτη νὰ εἰδοποιήσῃ πῶς ἔφτασε, γιὰ τὸ καὶ ὕστερα τὸ μονοπάτι γινόταν τόσο στενὸ ποὺ δὲν μπορούσαν νὰ τὸ περάσουν δύο μουλάρια μαζί. Τὸ ἔφερε στὸ στόμα του καὶ φύσηξε μετὰ πολλὴ δύναμη. Ὑστερα περίμενε κάπου εἴκοσι λεπτὰ νὰ φανῇ κανένα ἀρριέρος στὸ μονοπάτι καὶ στὸ μεταξύ ἔσφιξε τὰ λουριά στὰ σαμάρια τῶν ζώων του.

Ὁ Γκαμπάρ βρῆκε τὸ μονοπάτι πρὸς πολὺ θεαματικὸ παρὰ ἐπικίνδυνο γιὰ τὸ κεφάλι του ἄντεχε στὸ ὕψος ὅσο καὶ τὸ κεφάλι τῶν λάμας του. Εἶχε κάπου 1 μέτρο πλάτος. Ἀπὸ τὸ μέσα μέρος ὕψονόταν μιὰ ἀπρόσιτη λοφοσειρὰ καὶ στὸ ἔξω μιὰ κατηφορὴ τρομερὰ ἀπότομη. Τὸ μονοπάτι, μετὰ μικρὴ διαφορὰ στὸ πλάτος, κρεμόταν στὴν ἄκρη αὐτοῦ τοῦ γκρεμοῦ γιὰ ἕνα ὀλόκληρο μίλι. Ἐπειτα ξάνοιγε· ἐκεῖ ἦταν ἕνα ἄλλο κέρατο γιὰ τοὺς ταξιδιώτες ποὺ κατέβαιναν καὶ ὕστερα ἐρχόταν μιὰ πλαγιά ποὺ τὴν ἔδερνε ὁ ἀνεμὸς καὶ ἦταν σκεπασμένη μετὰ ἀραιὴ χλόη καὶ χαλίκια καὶ συνεχιζόταν ὡς πέρα στὸ τεῖχος τῆς Χουάνκα Ντέλ Νίνο.

Καθαροὶ λευκοὶ δὲν ὑπῆρχαν στὴ Χουάνκα ὅσο καὶ ἂν ὁ πληθυσμὸς εἶχε λίγο λευκὸ αἷμα· καὶ προτιμοῦσαν νὰ μιλοῦν τὰ Κουέτσουα· ὅμως ἀν' χρειάζονταν καὶ τὰ Ἰσπανικά, τὰ μιλοῦσαν μετὰ πολὺ καλὴ προφορὰ, μιὰ προφορὰ ἀρχαίῃ καὶ πολὺ περιορισμένο λεξιλόγιο. Τὸν Γκαμπάρ τὸν ὑποδέχτηκαν πολὺ φιλόξενα, χωρὶς ἐρωτήσεις καὶ ὕστερα, ὅταν τοὺς εἶπε πῶς τὸν εἶχε καλέσει ὁ Δὸν Χοζέ-Μαρία τὸν ἀντίκρυσαν μετὰ ἐλκρινὴ περιέργεια καὶ ἀγαθὴ συναδελφικότητα.

Ἐκεῖ ὑπῆρχε μιὰ ταβέρνα, ποὺ αὐτονομαζόταν παγδοχεῖο καὶ χρησίμευε γιὰ κάτι τέτοιο ὅταν τύχαινε νὰ ἔρθῃ στὴ Χουάνκα κανένας ἔμπορος. Στὸν Γκαμπάρ ἔδωσαν τὸ πρὸς ἐπίσημο δωμάτιο ποὺ εἶχε ἑτοιμασθῇ ἐδῶ κι ἕνα χρόνο γιὰ τὸν διοικητικὸ ἐπιθεωρητὴ, μετὰ ἔπιπλα δανεικὰ ἀπὸ τοὺς κατοίκους. Μιὰ καὶ περιφανεύονταν πολὺ

για τὸ δωμάτιο αὐτὸ καὶ ἦταν πολὺ πιὸ εὐκόλο νὰ τὰ ἀφήσουν ἐκεῖ παρὰ νὰ τὰ πάρουν πίσω, τὸ δωμάτιο ἔμενε μιὰ διαρκὲς ἔκθεση τῶν θησαυρῶν τους. Καὶ ἂν τὰ κοτόπουλα δὲν εἶχαν κάνει φωλιά σὲ μιὰ γωνία, θὰ ἦταν πολὺ καθαρὸ.

Κάθε βράδυ, στὴν αὐλὴ τοῦ πανδοχείου, μαζεύονταν ὅλοι οἱ κάτοικοι ἀσχετὰ ἂν εἶχαν ἢ ὄχι χρυσάφι γιὰ πούλημα. Ἡ δουλειὰ συνοδεύονταν ἀπὸ πισιό, καὶ ἀπὸ ἀτέλειωτες ἱστορίες. Χρυσάφι ὑπῆρχε ἄφθονο. Μικροὶ βόλοι χρυσόσκονης χρησιμοποιούνταν καὶ στίς ἐστωτερικὲς συναλλαγές. Ὑστερα ἀπὸ μιὰ βδομάδα, ὁ Γκαμπάρ εἶχε πούλησει πράγματα ποὺ ἀξίζαν 40 λίρες στὴν Ἀρεκουίπα, μαζὶ καὶ τὸ ἕνα ζῶο, γιὰ 300 δράμια περίπου χρυσόσκονη — εἶχε δηλ. βγάλει τὰ ἔξοδά του στὸ τριπλό. Καταλαβαίνοντας πῶς εἶχε ἐξαντλήσει τὴν ἀγορὰ ἀποφάσισε νὰ δοκιμάσῃ τὴν τύχη του καὶ στὴν Τσικουϊμπάμπα. Ἐφυγε ἀπὸ τὴ Χουάνκα νωρὶς ἕνα ἀπόγευμα, λογαριάζοντας νὰ κατασκηνώσῃ στὸ ἴσιωμα πάνω ἀπὸ τὸ βάλτο.

Ὁ Πίσκο Γκαμπάρ κατηφόριζε τὸ μονοπάτι μὲ μιὰ ἐξαιρετικὴ διάθεση. Τὸ μουλάρι καὶ τὸ λάμας τὸν ἀκολουθοῦσαν πιστά. Κι' ἐκείνη τὴ στιγμὴ στρίβοντας ἕνα γύρισμα τοῦ μονοπατιοῦ ἦρθε πρόσωπο μὲ πρόσωπο μὲ τὸν Χοζέ-Μαρία.

— «Ἀγαπητὲ μου Πάτερ! πῶς εἰστε;»

— Ὁ Χοζέ-Μαρία τὸν κοίταξε μὲ φόβο καὶ εὐχαρίστηση.

— Δὸν Μανουέλ! Χαίρουμαι πού σὰς βλέπω. Αὐτὸ δὲν χρειάζεται νὰ τὸ πῶ. Ἀλλά τι θὰ κάνουμε; Πῶς νὰ τὸ ἤξερα ὅτι θὰ κατεβαίνατε ἀπὸ δῶ;

— Ὁ Γκαμπάρ κοίταξε γύρω του.

— Ἀνόητος πού εἰμαι! Ξέχασα νὰ φυσῆξω τὸ κέρατο!

Ἀράδιασε θυμωμένος κάμποσα μαργαριτάρια ἀπὸ βρισιές, μὰ δὲν τὰ ἀποτελείωσε, μιὰ ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τὸν Χοζέ-Μαρία καὶ μιὰ γιὰ τὴν ξαφνικὰ κοίταξε κάτω ἀριστερά του καὶ εἶδε τὸ κενὸ ποῦ βρισκόταν πίσω του.

— Καὶ σὺ Πάτερ! οὔτε καὶ σὺ φύσηξες τὸ κέρατο!

— Τὸ φύσηξα, τέκνο μου. Μὰ ὄχι πολὺ δυνατά. Ἐμεινα τόσο καιρὸ στὴν πεδιάδα πού ἡ ἀναπνοή μου δὲν εἶναι ὅπως ἄλλοτε. Ὑστερα ἂν στεκόσουν καὶ περίμενες θὰ μὲ ἀκουγες.

— Τὸ λάθος εἶναι δικό μου, εἶπε ὁ Γκαμπάρ. Καὶ τώρα πῶς θὰ περάσουμε;

Οἱ δύο ἄντρες στάθηκαν κοιτάζοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, σὰν ἀγάλματα σκαλισμένα πάνω στὸ βράχο. Πίσω ἀπὸ τὸν Χοζέ-Μαρία βρισκόταν ἕνα μουλάρι μὲ τὸ μπαούλο του καὶ ἕνα γαϊδούρι γιὰ καβάλα. Πίσω ἀπὸ τὸν Γκαμπάρ στεκόταν ἕνα μουλάρι καὶ τὸ ἕνα λάμα πού τοῦ ἀπόμενε.

— Δὲν μπορούμε νὰ περάσουμε, ἀπάντησε ὁ Χοζέ-Μαρία.

— Ἀς καθήσουμε, εἶπε ὁ Γκαμπάρ. Τίποτε δὲν εἶναι ἀδύνατο.

Κάθισαν καὶ οἱ δύο χάμω, στὸ μονοπάτι, σὲ τὴν πλάτη ἀκουμπισμένη στὸ βράχο καὶ τὰ πόδια τους κρεμασμένα πάνω ἀπὸ τὸ γκρεμνὸ. Ἡ Μοντάνα 3.000 μ. κάτω, ἄπλωνε τοὺς λόφους της, πού ξεχώριζε ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον ἀπὸ τὰ τρεχούμενα νερά. Πέρα μακριά, τὸ πράσινο τοῦ δάσους ἔσβυνε μέσα στὸ γαλάζιο τροπικὸ ὀρίζοντα. Δὲν ἀκουγόταν παρὰ τὰ χαλινάρια πού κουδούνιζαν καὶ τὰ φυσήματα ἐδῶ κι ἐκεῖ τοῦ ἀέρα πού τραγουδοῦσε στὰ κλαδιά.

— Ἕνα τσιγάρο; εἶπε ὁ Γκαμπάρ.

— Εὐχαριστῶ, τέκνο μου.

— Κανένα πίσκο ἴσως;

— Εὐχαρίστως. Ἀπὸ τὸ πρῶι δὲν ἔχω βάλει τίποτε στὸ στόμα μου.

Ὁ Γκαμπάρ σηκώθηκε γιὰ νὰ πάρῃ τὸ μπουκάλι ἀπὸ τὸ μουλάρι. Τὸ ποῦ βρισκόταν, τὸ κατάλαβε μόνο ὅταν εἶδε πῶς δὲν μπορούσε νὰ φτάσῃ τὸ λουρί. Ἡ μέσα μεριά τοῦ φορτίου χτυποῦσε στὸ βράχο καὶ τὸ μουλάρι ἀρνιόταν νὰ βγῇ πιὸ ἔξω. Τὸ ἔξω μέρος μπορούσε νὰ τὸ φτάσῃ ἂν ἔσπρωχνε τὸ κεφάλι τοῦ μουλαριοῦ πρὸς τὸ βράχο καὶ στεκόταν ἐκεῖνος στὸ λαιμὸ του. Πάντως αὐτὴ ἡ στάση ἦταν πολὺ ἐπικίνδυνη. Ἡ ζωὴ του θὰ ἐξαρτιόταν ἀπὸ τὴν ἀβέβαιη ὑπομονὴ τοῦ μουλαριοῦ.

— Φαίνεται πῶς θὰ πρέπη νὰ μείνουμε διψασμένοι, πάτερ.

Ὁ Γκαμπάρ τράβηξε πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του τὴ βαρειά του κάπα καὶ τυλίχθηκε πρὶν καθῆσαι. Φαίνονταν ἐντελῶς ἀποφασισμένος νὰ περάσῃ τὴ νύχτα ἐκεῖ πού βρισκόταν καὶ νὰ εἶναι στὴ καλύτερη θέση γιὰ κάθε παζάρεμα πού τυχὸν θὰ γινόταν. Καὶ οἱ δύο ἤξεραν πῶς ἡ μόνη λύση ἦταν νὰ θυσιάσῃ ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο τὸ μουλάρι του. Ὡστόσο γιὰ τὴν ὥρα κανεὶς δὲν ἦταν ἐτοιμος νὰ τὸ δεχτῇ. Δὲν βιάζονταν ἄλλωστε.

— Πῶς μόνος πάτερ;

— Τὸν ὀδηγῶ τὸν πῆρα μόνο ὡς τὸ Ἰναμπάρι, Δὸν Μανουέλ.

Ἦταν ἀπὸ τὴ Μοντάνα καὶ δὲν ἤθελε νὰ σκαρφαλώσῃ ἐδῶ πάνω.

— Τὰ ζῶα εἶναι δικά σας;

— Εἶναι τῆς ἐκκλησίας Δὸν Μανουέλ. Μοῦ τὰ δάνεισαν στὸ Κοῦζκο. Τὰ ἀγαπῶ πολὺ. Αὐτὸ ἐδῶ—πλησίασε καὶ τοῦ χαίδεψε τὴ μουςοῦδα— εἶναι σωστὸς χριστιανός.

— Αὐτὸ ἐδῶ, εἶπε ὁ Γκαμπάρ, δείχνοντας μὲ τὸ χέρι του τὸ δικὸ του ζῶο, ἔχει μιὰ ψυχὴ, ἴδια σὰν τὴ δική μου. Τρῶει ὅταν ὑπάρχει φαῖ καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχει τίποτα νηστεύει.

Ὁ Δὸν Χοζέ-Μαρία τράβηξε τὴν κάπα του χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ. Μισὴ ὥρα ἔμειναν ἔτσι καθισμένοι πλαί-πλαί, χωρὶς νὰ ποῦν λέξη. Στὸ τέλος ὁ παπὰς εἶπε μὲ καλωσύνη:

— Δὲ φύσηξες τὸ κέρατο, Δὸν Μανουέλ.

— Δὲν τὸ φύσηξα συμφώνησε ὁ Γκαμπάρ, ἐπιβεβαιώνοντας τὸ γεγονός, χωρὶς τὴν παραμικρὴ ἐνοχὴ ἢ λύπη στὴ φωνή του. Θέλετε νὰ σὰς στρίψω ἄλλο ἕνα τσιγάρο;

— Εὐχαριστῶ, Δὸν Μανουέλ. Εἰστε πολὺ εὐγενής.

Ὁ Χοζέ-Μαρία ἔμεινε σιωπηλὸς ὅση ὥρα κάπνιζε τὸ τσιγάρο του. Ὑστερα μουρμούρισε:

— Εἶναι ντροπὴ νὰ μὴν εἰστε χριστιανός.

— Γιατί;

— Γιατί, βιάστηκε νὰ πῇ ὁ Χοζέ-Μαρία νοιώθοντας πῶς προχώρησε σὲ ἐπικίνδυνο πεδίο, γιὰ τὴν θὰ ἔκανες τόπο νὰ περάσῃ ἕνας παπὰς.

— Θὰ μπορούσα ὅμως καὶ νὰ τοῦ ἔκοβα τὸ λαιμὸ, εἶπε ὁ Γκαμπάρ καὶ ἔσπρωξε λίγο κι αὐτὸν καὶ τὰ ζῶα του. Ὑπάρχουν πληθὺς χριστιανοὶ πού θὰ ἔκαναν κάτι τέτοιο.

— Μὰ ἐσεῖς δὲν θὰ τὸ κάνατε, ἀπάντησε ἥρεμα ὁ Χοζέ-Μαρία.

— Ἐχετε δικήν· ἀντίθετα μάλιστα προσφέρομαι νὰ ἀγοράσω τὸ ζῶο σας.

— Δέν είναι δικό μου για να το πουλήσω. Ἀνήκει στήν ἐκκλησία.

— Τότε να δώσετε τα χρήματα στην ἐκκλησία.

— Δέν ἔχω τὸ δικαίωμα, Δὸν Μανουέλ. Καὶ ὕστερα τὸ ἀγαπῶ αὐτὸ τὸ ζῶο σὰν παιδί μου. Πρέπει νὰ μ' ἀφήσετε νὰ περάσω γιατί ἐσεῖς δὲ φυσιῆξατε τὸ κέρατο. Σκοτώστε τὸ δικό σας μουλάρι.

— Δέν θὰ τὸ σκοτώσω, γιατί μαζί μ' αὐτὸ θὰ χάσω τὴ μισή μου περιουσία. Μόνος σας εἶδατε πὼς δέν μπορῶ νὰ πάρω τὰ πράγματα ἀπὸ πάνω του. Πουλήστε μου τὸ μουλάρι σας καὶ πέστε μου πόσο κάνει.

— Ὅχι τέκνο μου. Ἄς ἀποφασίσῃ ὁ Κύριος γιὰ μᾶς.

Τὰ ζῶα κλωτσούσαν καὶ ἔκαναν φασαρία. Ὁ ἥλιος πήγαινε στὴ δύση πίσω ἀπὸ τὸ τόξο τῶν βουνῶν καὶ ἄρχιζε νὰ κάνει κρύο. Ὁ Γκαμπάρ σηκώθηκε καὶ προσπάθησε νὰ σπρώξῃ πίσω τὸ μουλάρι του, μ' ὅλο πού ἤξερε πὼς ἡ προσπάθειά του ἦταν μάταιη. Τὸ μουλάρι ἔκανε εὐκολὰ τρία μέτρα πίσω, ἄλλα δυὸ μὲ τὸ ζόρι, παραπάτησε καὶ ἔβγαλε τὸ πίσω του πόδι στὸ κενό, ἔδωσε μιὰ κλωτσιὰ καὶ ἀρνήθηκε νὰ συνεχίσῃ. Ὁ Γκαμπάρ ξανακάθησε καὶ ἄρχισε νὰ στρίβῃ συνέχεια τὰ τσιγάρα.

— Σεβασμιώτατε πάτερ, εἶπε, δταν ἤμουν στὸ σχολεῖο οἱ παπᾶδες μοῦ ἔμαθαν πὼς οἱ χριστιανοὶ θυσιάζονται.

Ὁ Δὸν χοζέ - Μαρία ἀναστέναζε.

— Τὸ ἴδιο λέω κι' ἐγὼ στὸν ἑαυτὸ μου δυὸ ὄρες τώρα. Βρίσκω ὅμως πὼς δέν εἶμαι ἅγιος.

— Θὰ σᾶς τὸ πληρώσω καλὰ τὸ μουλάρι σας. Σὲ σᾶς ἡ στήν Ἐκκλησία δπως θέλετε.

— Ἰσως νὰ δεχτῶ. Ὅμως, Δὸν Μανουέλ, δτι ἔχω καὶ δέν ἔχω, βρίσκειται μέσα σ' αὐτὸ τὸ μπαούλο. Ὅ,τι ἀπόκτησα ποτὲ στὴ ζωὴ μου. Πρέπει πρῶτα νὰ μοῦ βγάλετε αὐτό.

— Ἀμφιβάλλω ἂν θὰ μπορῶ.

— Τότε δέν γίνεται τίποτε.

— Θὰ προσπαθῶ, εἶπε ὁ Γκαμπάρ.

Προχώρησε, πέρασε τὸν Χοζέ - Μαρία καὶ ἄρπαξε τὸ ζῶο ἀπὸ τὰ χαλινάρια. Δέν εἶχε παρὰ νὰ στηριχτῇ στὸ βράχο, νὰ σπρώξῃ λίγο καὶ θὰ ἔστελνε μουλάρι καὶ μπαούλο στὸ γκρεμνὸ. Ἡ κίνησῃ ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ δείξῃ τὴν πρόθεσή του στὸ Χοζέ - Μαρία. Μὲ καταπληκτικὴ σβελτωσύνη ὁ παπᾶς τοῦ ἄρπαξε ἀπὸ κάτω τὸ ἄλλο του πόδι ἀφήνοντάς τον κρεμασμένο στήν πλάτη τοῦ μουλαριοῦ.

— Μὴ φοβᾶσαι! Σὲ κρατῶ, Δὸν Μανουέλ, τοῦ εἶπε γρήγορα. Ὅμως δέν πρέπει νὰ πετάξῃς τὸ μπαούλο μου.

— Ἀφσέ με, τραύλισε ὁ Γκαμπάρ. Σοῦ ὀρκίζομαι, δέν θὰ σοῦ τὸ πετάξω.

— Ἐντάξει εἶπε ὁ παπᾶς ἀφήνοντάς τον νὰ ξαναβρῇ τὴν ἰσορροπία του. Καὶ τώρα κάνε πέρα καὶ ἀφσέ με νὰ λύσω τὸ μπαούλο μου.

— Δέν μπορεῖς! ξεφώνισε ὁ Γκαμπάρ. Αὐτὸ εἶναι σωστὴ αὐτοκτονία.

— Ἐγὼ τουλάχιστον θὰ προσπαθῶ, εἶπε ὁ Χοζέ - Μαρία. Βρίσκομαι στὸν τόπο μου τώρα, Δὸν Μανουέλ. Θὰ κάνω ὅπως μ' ἄρσει.

Στάθηκε στήν ἄκρη - ἄκρη ἀνάμεσα στὸ λαιμὸ τοῦ μουλαριοῦ καὶ στὸ κενὸ κρατώντας μὲ τὸ δεξὶ τὰ χαλινάρια ἐνῶ μὲ τὸ ἀρι-

στερὸ ἔλυνε τὰ σκοινιά. Τὸ μπαούλο γλυστροῦσε πρὸς τὰ ἔξω καὶ κάτω καὶ δέν στηριζόταν παρὰ μόνο στὸ στομάχι τοῦ Χοζέ - Μαρία.

— Ὅλα εἶναι χαμένα! εἶπε ἡρεμὸς ὁ Χοζέ - Μαρία, μπροστὰ στὸ ἀναπόφευκτο. Ἄν κουνηθῶ, θὰ πέσῃ. Καλὰ εἴμαστε! καὶ ὕστερα θὰ εἴμαστε εὐχαριστημένοι νὰ σώσουμε δτι δέν εἶναι δικό μου. Κράτα με καλὰ, Δὸν Μανουέλ.

Ὁ Γκαμπάρ πού τὰ εἶχε χάσει μὲ τὴν ἐπιμονή του, ἔπιασε γερὰ τὸ δεξὶ χέρι τοῦ παπᾶ. Μὲ τὸ ἀριστερό του, ὁ Χοζέ - Μαρία ἔβγαλε νὰ βρῇ τὸ πιάσιμο, ἄνοιξε τὸ μπαούλο καὶ ἔβγαλε ἕνα κουτὶ μὲ τὸ ὄνομα ἑνὸς μαγαζιοῦ τοῦ Μπουένος Ἀϊρες. Μόλις ἔκανε ἕνα βῆμα πίσω, τὸ μπαούλο γλυστρήσε ἀπὸ τὴν πλάτη τοῦ μουλαριοῦ, χτύπησε μὲ τὴ μιὰ του γωνιά στήν ἄκρη τοῦ μονοπατιοῦ καὶ χάθηκε στὸ διάστημα. Ὁ Χοζέ - Μαρία κοίταζε λύπημένα πάνω ἀπ' τὸ γκρεμνὸ νὰ δῇ τὸ χαμὸ ὅλης του τῆς κινητῆς περιουσίας.

— Πραγματικὰ εἶσαι ἕνας ἅγιος, εἶπε παρηγορητικὰ ὁ Γκαμπάρ.

Δὲ θέλω κολακίεις, τέκνο μου, καὶ μάλιστα ἀπὸ σένα πού δέν θὰ καταλάβαινες ἕναν ἅγιο ἀκόμα κι ἂν τὸν ἔβλεπες μπροστὰ σου μὲ τὸ φωτιστέφανο. Τώρα θὰ μιλήσουμε γιὰ τὴν τιμὴ τοῦ μουλαριοῦ. Πόσο κάνει αὐτὸ τὸ Κοῦζκο;

Ὁ Γκαμπάρ ἄνοιξε τὸ στόμα τοῦ ζώου καὶ χάιδεψε τὰ μπροστινὰ πόδια.

— Εἶναι πολὺ ἀδύνατο ζῶο εἶπε. Μὲ δέκα λίβρες θὰ ἀγόραζε κανεὶς δυὸ τέτοια αὐτὸ Κοῦζκο. Θὰ σοῦ δώσω ὅμως ὅκτῳ.

— Θὰ σοῦ κοστίζει 16, εἶπε ὁ Χοζέ - Μαρία.

Ὁ Γκαμπάρ, ἀπὸ καθαρὴ συνήθεια εἶχε προσφέρει κάτι περισσότερο ἀπὸ τὸ μισὸ τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ ζώου. Ὁ Χοζέ - Μαρία τὸ ἤξερε αὐτὸ καὶ ὁ Γκαμπάρ ξέροντας δτι τὸ καταλάβαινε, ντράπηκε γιὰ τὸν ἑαυτὸ του.

— Θὰ σοῦ δώσω 16, εἶπε μετανιωμένος. Τίς θέλεις σὲ εἶδος ἢ σὲ χρυσάφι;

— Σὲ τίποτα. Θὰ τίς δώσῃς στὸν ἀρχιδιάκονο στὸ Κοῦζκο δταν θὰ ξαναπᾶς ἀπὸ ἐκεῖ!

— Πῶς τὸ ξέρεις πὼς θὰ τίς δώσω;

— Εἶσαι τίμιος.

— Εὐχαριστῶ πολὺ! Τότε συμφωνοῖ;

— Ὅχι ἀκόμα. Σοῦ πούλησα τὸ ζῶο μου σὲ ἐξαιρετικὴ τιμὴ ὅμως τώρα θέλω καὶ τὴν τιμὴ γιὰ τὸ μπαούλο μου. Κρατοῦσα πράγματα πού τὰ εἶχα ἀπὸ παιδί, Δὸν Μανουέλ!

— Πές μου τί θέλεις, πάτερ μου;

— Αὔριο εἶναι ἡ γιορτὴ τοῦ Θεοῦ Βρέφους στὸ χωριό μου. Θὰ παρακολουθήσῃς τὴ λειτουργία καὶ θὰ κρατήσῃς τὴν ἐλκὸνα. Εἶναι ἕνα πολὺ παλὸ ὁμοίωμα καὶ αὔριο θὰ εἶναι ὠραιότερο ἀπὸ ποτέ!

— Τίποτε ἄλλο;

— Τίποτε ἄλλο.

Ὁ Γκαμπάρ σκέφθηκε τὴν ὑπόθεσιν δέν τοῦ ἄρεσε. Τὸν νευρίαζαν οἱ προλήψεις τῶν μέσων ἀνθρώπων καὶ τὸν ἔπιανε κακὸ μὲ τὴ σκέψιν πὼς θὰ βοηθοῦσε κι αὐτὸς μέσα στὸ καλοκαίρι στὴ γιορτὴ τοῦ Θεοῦ Βρέφους.

— Σᾶς προσφέρω ἀκόμη 16 λίβρες, εἶπε.

— Δέν μ' ἐνδιαφέρει, Δὸν Μανουέλ.

— Δὲ μπορῶ νὰ δεχτῶ, εἶπε θυμωμένος ὁ Γκαμπάρ.

— "Ε, τότε θα μείνουμε έδω.

— Μά δέν πιστεύω στο δύστυχημένο τὸ Βρέφος σας! Θά νοιώθω ξεκάρφωτος. Δέν εἶναι σωστό!

Ο Χοζέ - Μαρία δέν εἶπε τίποτα.

— Εἶναι κοροϊδία, ξεφώνισε ὁ Γκαμπάρ. Γιά σκέψου νά κρατῶ αὐτὸ τὸ πράγμα!

Ο Χοζέ - Μαρία πάλι δὲ μίλησε. Τυλίχτηκε στήν κάπα του, μένοντας πάντα ανάμεσα στο Γκαμπάρ καί στο ζῶο.

— Πολύ καλὰ εἶπε πειραγμένος ὁ Γκαμπάρ. Λοιπὸν δέχομαι! Θά πάω στή λειτουργία καί θά κρατήσω τὸ Βρέφος. Δέν ἔχει ὅμως τίποτε ἄλλο.

— Αὐτὸ εἶναι ὅλο πού ζητάω ἀπὸ σένα, τέκνο μου.

Ο Χοζέ - Μαρία γύρισε κι ἔσπρωξε τὸ ζῶο. Τὸ ζῶο ἔκανε μιὰ πίσω καί ὕστερα πετάχτηκε μπρός, γιά τὸ τελευταῖο καί γρηγορώτερο ταξίδι του πρὸς τὸ Ἰναμπάρι καί ἡ μικρὴ συνοδεία προχώρησε πρὸς τὰ κάτω, ἐκεῖ ὅπου πλάταινε τὸ μονοπάτι. Ο Γκαμπάρ, τὸ μουλάρι, ὡς καί τὸ γαϊδούρι, ἦταν ταραγμένοι, ὅλο στενοχώρια. Ο Δὸν Χοζέ - Μαρία καί τὸ λάμα, πού εἶχαν ζήσει ἀπὸ πολὺ πιδ κοντὰ τὸ νόμο τῆς βαρύτητας, ἦταν λιγώτερο ταραγμένοι γιά τὴν ἀσπλαχνή βιαιότητά του. Μέσα στή σπηλιά ὅπου κρεμόταν τὸ κέρατο ἀνάσυγκρότησαν τὸ καραβάνι τους καί ξαναπῆραν τὸ δρόμο.

Ο Χοζέ - Μαρία ἔκανε μιὰ θριαμβευτικὴ εἴσοδο στή Χουάνκα ντέλ Νίνο. Μόλις ὁ κόσμος τὸν εἶδε νά περνᾷ κουρασμένος τὴν τελευταία κατηφορία, ἡ πόλη ὁλόκληρη ξύπνησε σάν ἓνα κοπάδι γλάροι καί μαζεύτηκε στὸ ἐρημικὸ τῆς ἀκρωτήριου. Μὲ δυνατὴ φωνὴ οἱ γυναῖκες καλοῦσαν τὰ παιδιὰ τους. Ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησίας χτυποῦσε δυνατὰ καί ἀκανόνιστα σάνα σήμαινε συναγεμὸ γιά φωτιά. Οἱ ἄντρες ξεφώνιζαν καλωσόρισε. Τὰ ζῶα ἀγριεμένα, χτυποῦσαν τὰ πόδια τους στήν πέτρα. Ὅλοι οἱ κάτοικοι μαζεύτηκαν γύρω στὸν παπὰ τους, φιλοῦσαν τὸ χέρι του καί τὸν ρωτοῦσαν χίλια δυὸ πράγματα. Ἡ ξαφνικὴ ἐπιστροφή τοῦ Γκαμπάρ, δὲ σχολιάστηκε τὸν ἀγνοοῦσαν μᾶλλον. Ἄφησε τὰ ζῶα του στὸ πανδοχεῖο καί ὕστερα σκαρφάλωσε στήν κορφή τοῦ τείχους, κάθισε ἐκεῖ καί κοίταζε τὰ μπαμποῦ.

Ἡ αὐθόρμητὴ ἐκδήλωση τῆς ἀγάπης γιά τὸν παπὰ καί ἡ περηφάνεια τοῦ τελευταίου γι' αὐτὸ, ἐνοχλοῦσε τὸν Πίσκο. Ἄν μποροῦσαν αὐτοὶ οἱ Ἰνδιάνοι τοῦ Περού νά δοῦν τὰ κατορθώματα τῶν ἀδελφῶν τους στὸ Μεξικό! Ἄν μποροῦσαν μόνο νά ἐνωθοῦν ἑνὰ τῶν τῶν παπᾶδων καί τῶν φεουδαρχῶν καί νά ὀργανώσουν ἓνα κράτος πού θά κρατοῦσε ὅ,τι καλύτερο εἶχε ὁ ἀρχαῖος πολιτισμὸς καί θά πετοῦσε τὴν ξενικὴ ἐπίδραση τῆς Ἐκκλησίας! Ο Πίσκο Γκαμπάρ ταῦτιζε τὸν ἑαυτὸ του μὲ τοὺς Ἰνδιάνους γιὰτὶ ἦταν πραγματικὰ ἀγνὸς λαὸς καί ὁ σεβασμὸς του γιά τὸ μεγάλο πολίτωμά τους, πού ἄρχισε δταν ἀνέβαινε γιά τὸ Ἰναμπάρι εἶχε μεγαλώσει τὴν ἐποχὴ πού ἔμεινε στή Χουάνκα.

Εἶδε τὸν Χοζέ - Μαρία νά διασχίζει τὴν πλάζα ἀνάμεσα στοὺς μαζεμένους πιστοὺς. Ο Γκαμπάρ εἶπε μιὰ βλαστήμια. Θά καταλάβαινε κανεὶς τὴ στάση τους ἂν ἦταν γυναῖκες. Μά ὅτι οἱ ἄνδρες, ἐκεῖ πού νύχτα - μέρα ἀντιμετώπιζαν τὴ γυμνὴ ἀλήθεια τοῦ σκληροῦ τους τόπου, μποροῦσαν νά πιστεύουν σὲ τέτοιες παιδιίστικες προλήψεις, αὐτὸ ἦταν ἀκατανόητο! Σὲ τί ἦταν αὐτὲς οἱ ἀνοησίες

καλύτερες ἀπὸ τὶς παλῆς θρησκείες; Ο Χοζέ - Μαρία θά μπορούσε νά ἦταν ἓνας ἱερέας τοῦ ἡλίου, στεφανωμένος μὲ φτερά, καί νά πηγαίνει στὸν ἴδιο ναό, ἀπὸ τὸ ἴδιο σπῆτι, μὲ τὸ ἴδιο πιστὸ πλῆθος πού θά πίστευε σὲ κάποια παραμύθια.

Ο Πίσκο Γκαμπάρ σηκώθηκε θυμωμένος ἀπὸ τὴ θέση του, καταλαβαίνοντας πὼς κάποια ἀντίφαση ὑπῆρχε στὸν τρόπο πού ἀκολουθοῦσε ἡ σκέψη του. Τὸν ἐνόχλησε αὐτὸ, γιὰτὶ ἤθελε οἱ σκέψεις του γιά τὴ θρησκεία νά εἶναι πολὺ ἀπλές καί καθαρές σάν τὸ κρύσταλλο.

Ξαναγύρισε στὸ πανδοχεῖο. Ψυχὴ πουθενά. Τὸ δωμάτιό του ἦταν ἐντελῶς ὅπως τὸ εἶχε ἀφήσει τὸ πρῶτὸ ἔκτος ἀπὸ τὶς κότες πού εἶχαν γυρίσει στὶς εὐνοούμενες φωλῆς τους. Ἐβρασε 3 φρέσκα αὐγά, τὰ ἔφαγε καί ξάπλωσε στὸ ξέστρωτο κρεβάτι. Ὑστερα ἀπὸ ὧρες, τὸν ὑπνῆσε ὁ Χόζε - Μαρία καί μερικοὶ ἐνορίτες του.

— Ποῦ ἦσασταν, Δὸν Μανουέλ; Σὰς ζητούσαμε. Οἱ φίλοι μου θέλουν νά σὰς εὐχαριστήσουν γιά ὅ,τι κάνατε γιά μένα. Τοὺς εἶπα πὼς με σώσατε στὸ καράβι καί πὼς δὲ μ' ἀφήσατε νά μείνω πίσω στὸ Μολλῆντο. Σήκω κι ἔλα μαζί μας! Πρέπει νά φᾶς καί νά πιῇ πρὶν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα. Αὐριο ἔχει νηστεία ὥσπου νά τελειώσῃ ἡ λειτουργία.

Ο Γκαμπάρ συγκινήθηκε ἀπὸ τὰ καλωσορίσματα τοῦ Χοζέ - Μαρία καί τῶν καλῶν του συντρόφων. Καί πρὶν ἡ ὑποδοχὴ τους ἦταν ἐγκάρδια, μὰ τώρα ὑπῆρχε μιὰ ἐξαιρετικὴ θέρμη στή φιλοξενία τους πού τὸν ἔκανε νά αἰσθάνεται σάν παιδί τοῦ τόπου. Περρίμενε πὼς ἡ συμπαθὴεια πού τοῦ ἐδειχνε ὁ κόσμος θά λιγότευε ὕστερα ἀπὸ τὶς δυσκολίες πού ἔφερε στὸν ἀγαπημένο τους παπὰ στὸ δρόμο. Μὰ τὸ ἐπισόδειο αὐτὸ εἶχε διαδοθῇ ἀπὸ στόμα σὲ στόμα τόσο πολὺ καί μὲ τόσο χιοῦμορ ὥστε ὁ Γκαμπάρ ἐμφανιζόταν σάν κωμικὸς ἥρωας παρὰ σάν κακοποιός.

— Θά πιστεύατε ποτέ, εἶπε ὁ Χοζέ - Μαρία, πὼς αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, αὐτὸς ὁ φίλος, εἶναι ἓνας ἄθεος;

Ἄς ἔρθῃ μαζί μας νὰ δῇ τὸ θεῖο βρέφος! φώναξε ἓνας. Τότε θά πιστέψῃ. Αὐτὸς ὁ Χριστὸς εἶναι ἓνα τόσο ὁμορφο, τόσο θεῖο παιδί!

— Καλὸ εἶναι εἶπε ὁ Χοζέ - Μαρία. Ἄς πιούμε κάτι καί ὕστερα πᾶμε ὅλοι μαζί.

Οἱ διαμαρτυρίες τοῦ Γκαμπάρ ὑπερникήθηκαν. Τὸν μεταχειρίζονταν σάν κάτι περίεργο, σάν πλάσμα πού ἡ ἀνατροφή του εἶχε τρομερὰ παραμεληθῇ, βέβαιοι πὼς τὸ λάθος θά διορθωνόταν ἀμέσως. Ἀκολούθησε τὴ συντροφία μὲ καλὴ διάθεση. Ἐξω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς ἐκκλησίας ἦταν πανηγύρι· μόλις ἔμπαινες μέσα ἦταν προσκύνημα. Οἱ ἄνθρωποι ἔμπαιναν σιωπηλοὶ καί γονάτιζαν μὲ σεβασμὸ μπρὸς στὸ Βρέφος.

Τὸ κεφάλι τῆς εἰκόνας ἦταν ἓνα θαῦμα πηλοπλαστικῆς φερμένο ἀπὸ τὴν ἀκτὴ ἀπὸ τοὺς Ἴνκα ἢ τοὺς κατακτητὲς τους. Ἦταν ἓνα εὐγενικὸ παιδικὸ κεφάλι καί τὰ εὐαίσθητα χεῖλη του μόλις ἐξεχώριζαν σ' ἓνα χαμόγελο. Στὰ μάτια πού ἦταν ζωγραφιστὰ εἶχαν βάλει βαθειὰ δυὸ σμαράγδια πού εἰδναν τὴν ἐντύπωση μιᾶς ἀπόκοσμης ζωτάνιας καί ἡ ἔκφρασή τους ἄλλαζε μὲ τὶς ἀλλαγές τοῦ φωτός. Ἡ γαμψὴ μύτη καί τὰ πεταχτὰ μάγουλα μόλις πού φαίνονταν, ὑπόσχονταν ὅμως ὅλη τὴν ὁμορφιά ἐνός ἀληθινοῦ παιδιοῦ τοῦ ἡλίου. Ἦταν μιὰ εἰκόνα ὅλο δύναμη καί ζωή. Ἦταν τὸ πρόσωπο ἐνός παιδιοῦ

πού σέ ανάγκαζε νά ὑπακούσης γιατί ἦταν εὐτυχισμένο καί βέβαιο πῶς οἱ ἀθῶες του ἐπιθυμίες θά εἰσακούονταν.

Τό σῶμα ἦταν σκεπασμένο μέ ἓνα πυκνοκεντημένο λινό ὕφασμα. Γύρω στό λαιμό του καί καρφισωμένα στό πουκάμισό του ἦταν τὰ ἀφιερῶματα τῶν πιστῶν. Ἐνα μαργαριταρένιο κολιέ, ἀσημένια σπιρούνια, σκουλαρίκια ὄλων τῶν εἰδῶν καί μικρά κομματάκια καθαρό χρυσάφι. Σ' αὐτό δέν ξεχώριζε ἀπό μιὰ συνηθισμένη εἰκόνα κάθε φτωχῆς ἐκκλησίας τοῦ Περού. Μά τό κεφάλι ἦταν μιὰ καταπληκτική ἀντίληψη ἑνός Χριστοῦ τῶν Ἰνδιάνων.

— Δέν εἶναι ὁμορφο; ρώτησε μέ περηφάνεια ὁ Χοζέ - Μαρία.

— Πολύ πρωτότυπο, παρετήρησε ὁ Γκαμπάρ.

Ἡ παρατήρηση αὐτή ἀκούστηκε σάν τρομερός ἐπαινος· γιατί μήπως ὁ Δὸν Μανουέλ δέν εἶχε ταξιδέψει σέ ὅλον τόν κόσμο; καί δέν εἶχε δῆ πολὺ ὠραιότερες εἰκόνες; Οἱ ἄνδρες κατέβασαν συλλογισμένοι τὰ κεφάλια τους ἐννοώντας πῶς τὸ ἤξεραν ὅτι ὁ Χριστός τους θά προκαλοῦσε τὸ σεβασμὸ αὐτοῦ τοῦ ἁθеоυ.

— Μιὰ καί εἴμαστε ἐδῶ, εἶπε ὁ Χοζέ - Μαρία, θά σᾶς δείξω τι ἔχω φέρεи γιὰ τὴν αὐριανὴ γιορτῇ.

— Ἐξαφανίστηκε μέσα στό ἱερό καί ξαναγύρισε μέ ἓνα χαρτονένιο κουτί, αὐτὸ πού εἶχε σώσει ἀπὸ τὸ μπαούλο του.

— Στὸ Μπουένος Ἀῦρες, εἶπε, εἶδα πολλοὺς πλούσιους. Ἐκεῖ πρέπει νὰ ὑπάρχουν πολλοὶ περισσότεροι πλούσιοι παρὰ σέ ὅλον τὸν ἄλλο κόσμο. Τόσο καλοντυμένοι! Ποτὲ δὲ θά τὸ πιστεῦσα. Σκέφθηκα λοιπὸν νὰ ἀγοράσω ἓνα νέο ἄμφιο γιὰ τὸ Χριστό μας. Πῆγα σ' ἓνα μαγαζί, — ἓνα μαγαζί τόσο μεγάλο σάν πολιτεία, πού ὅλα του τὰ εἶδη τὰ ἔχει ἀπὸ τὴν Εὐρώπῃ. Ἔτσι μοῦ εἶπαν! Ἐνας πολὺ εὐγενής, ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ μαγαζιοῦ, πραγματικά κύριος, μέ ρώτησε τί ἤθελα. Τοῦ εἶπα ὅτι στό χωριὸ μου ἔχουμε ἓνα παιδάκι πού τὸ ἀγαπῶ καί ἤθελα νὰ τοῦ πάρω μιὰ πάρα πολὺ καλὴ, μὰ ἀπλὴ φορεσιά. Τοῦ ζήτησα νὰ μοῦ δώσῃ κάτι πού θά φοροῦσαν γιὰ καλὸ τους τὰ παιδιά τοῦ Μπουένος Ἀῦρες, τὰ πιδ πλούσια παιδιά ἀπὸ τὰ καλλίτερα σπίτια! Νά! αὐτὸ μοῦ ἔδωσε. Καί ἀνοίξε μέ εὐλάβεια τὸ κουτί. Ἦταν μιὰ ἀσπρὴ ναυτικὴ φορεσιά — μπλουζα, παντελόνι, μπλὲ γιακάς, καί μπλὲ κορδέλλα καί ἓνα χαριτωμένο μικρὸ καπέλλο μέ τὸ ὄνομα ἑνός καραβιοῦ κεντημένο μέ χρυσὴ κλωστή ἐπάνω στὴν ταινία.

Οἱ ἐνορίτες τοῦ Χοζέ - Μαρία ἔβγαλαν μιὰ φωνὴ θαυμασμοῦ. Ἦταν τόσο ἀσπρὸ, τόσο μικρὸ, τόσο ὁμορφοί! Ἦταν ἀληθινὰ σάν τίς στολές πού φοροῦσαν τὰ πλουσιόπαιδα; Πόσο περήφανοι θά ἦταν γιὰ τὸ μικρὸ Χριστό τους! Ὁ Γκαμπάρ κάθισε χάμω, πίσω ἀπὸ μιὰ κολώνα, σκασμένος στὰ γέλια. Αὐτὸ εἶναι ἀπίστευτο Χοζέ - Μαρία! Καταπληκτικὴ πρόληψη! Κόίταξε τὴν εἰκόνα καί τὸ γέλιο του ἔγινε ἀγανάκτηση. Ἦταν ἓνα κεφάλι τόσο ὁμορφοῦ! Θά ἔπρεπε νὰ βρίσκεται ἀπὸ Μουσείο τῆς Λίμα. Καί τώρα θά τοῦ φοροῦσαν ἓνα ἀποκρηκτικὸ καπέλλο καί θά αὖξαναν τίς προσευχές τους! Ὁ κόσμος φλυαρώντας δυνατὰ, ἀρχίζει νὰ σκορπίζει. Ὁ Γκαμπάρ σοβαρεύτηκε, ἐγγύστησε ἀπὸ κεῖ χωρὶς νὰ τὸν προσέξουν καί πῆγε στό πανδοχεῖο.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ τὰ δρομάκια τῆς Χουάνκα ντέλ Νίνο ἦταν γεμάτα κόσμο. Εἶχαν ἔρθει πολλοὶ ἀπὸ τὴν Τσικουιμπάμπα καί μερικοὶ σοβαροὶ μισοχριστιανοὶ Ἰνδιάνοι ἀπὸ τὴ Μοντάνα. Ὁ Πίσκο Γκαμπάρ παρακολούθησε τὴ Λειτουργία ὅπως εἶχε ὑπο-

σχεθῇ καί δταν τελείωσε πῆρε τὴ θέση του στὴν πομπὴ μαζί μέ τοὺς τρεῖς ἄλλους πού θά κρατοῦσαν τὴν εἰκόνα. Ἡ εἰκόνα ἦταν τοποθετημένη πάνω σέ μιὰ γερὴ βάση καί τὴν κρατοῦσαν ἀπὸ τέσσαρα ξύλα πού ἐξεῖχαν στὶς γωνίες. Ἡ ὁμορφία τοῦ προσώπου χανόταν μέ τὸ καπέλλο. Ὁ μικρὸς Χριστὸς ἔμοιαζε μέ μικρὸ παιδάκι πού γελοῦσε ἀπὸ τὴ χαρὰ του γιὰ τὴν καινούργια του φορεσιά. Τὸ πλῆθος εἶχε καταγοητευτῇ μ' αὐτὸ τὸ ρεαλισμό. Ἡ εἰκόνα δέν εἶχε ποτὲ πόδια — αὐτὸ ὅμως δέν φαινόταν γιατί τὸ ἔκρυβε τὸ ὕφασμα. Ὁ Χοζέ - Μαρία ὥστόσο εἶχε ὑπερικήσει κι αὐτὴ τὴ δυσκολία, γεμίζοντας τὰ ναυτικὰ πανταλόνια μέ ἄχυρο. Κανεῖς ἐκτός ἀπὸ τὸν Γκαμπάρ δέν ἔβλεπε τίποτε τὸ παράξενο σ' αὐτό. Ἀν ὁ Θεὸς δέν εἶχε πόδια, χρέος τους ἦταν νὰ τοὺς δώσουν.

Ἡ πομπὴ βγήκε ἀπὸ τὴν αὐλὴ τῆς ἐκκλησίας καί ἀρχισε ἀργὰ τὸ γύρο τῆς πλατείας. Μπροστὰ πῆγαιναν καβαλλάρηδες, πού φώναζαν ρίχνοντας πιστολιές στὸν ἀέρα. Ὑστερα ἀκολουθοῦσε ὁ Χοζέ - Μαρία καί ἡ ἀκολουθία του. Κατόπιν ἔρχονταν οἱ τέσσαρες πού κρατοῦσαν τὴν εἰκόνα στοὺς ὤμους τους. Πιδ πίσω αὖ πάλι, μέ ἀναμένα κεριὰ — μερικοὶ εἶχαν πιδ πολλὰ κεριὰ βαλμένα ἀνάμεσα στὰ δάχτυλά τους γιὰ λογαριασμὸ φίλων ἢ συγγενῶν τους πού εἶχαν τάξει νὰ κρατήσουν κερὶ ἀλλὰ δέν μπόρεσαν νὰ ἔρθουν.

Ὁ Πίσκο γρήγορα κατάλαβε πῶς ὁ Δὸν Χοζέ - Μαρία δέν τὸν εἶχε βάλεи νὰ κρατήσῃ τὴν εἰκόνα γιὰ νὰ κἀνὴ μόνο μιὰ θρησκευτικὴ τιμωρία, μὰ πῶς τὸν εἶχε διαλέξει ἐπίτηδες ἐπειδὴ ἦταν γερός καί δυνατός. Ὁ κόσμος συνωστίζονταν γύρω ἀπὸ τὴν εἰκόνα, προσευχόταν, γονάτιζε, χόρευε, ἔδινε νερὸ στοὺς διψασμένους ἀνθρώπους πού τὴν κρατοῦσαν. Ἀπὸ τοὺς ἄλλους τρεῖς συντρόφους του, κανεῖς δέν μπορούσε πιά νὰ σταθῇ γερὰ στὰ πόδια του· ἀρχίζουν νὰ ὑποχωροῦν μπροστὰ στὴ μικρὴ εὐαίσθητὴ ἀνθρωποθάλασσα πού τοὺς κατέκλυζε. Γρήγορα χρειάστηκε νὰ ὀδηγῇ τοὺς ἄλλους, ἀπόλυτα ὑπεύθυνος, ἐμποδίζοντας ἄστοχες κινήσεις ὥστε νὰ κρατιέται ἡ εἰκόνα διαρκῶς ψηλά.

Κάθε τόσο ἡ πομπὴ σταματοῦσε σέ κάποια γωνιά, σ' ἓνα κομμάτι καλλιεργημένης γῆς, σέ μιὰ βρύση, καί ὁ Χοζέ - Μαρία τὰ ἐυλογοῦσε λατινικά καί ὕστερα μετέφράζε μέ τὸν τρόπο του τὴν εὐχὴ στὴ γλώσσα τῶν Κουέτσουα. Χρησιμοποιοῦσε τίς λέξεις πού ἔπρεπε, ἀποτρέποντας ἔτσι ἑκείνους πού τὸν ἀκούγαν ἀπὸ κάθε πειρασμὸ νὰ κάνουν δικές τους εἰδωλολατρικὲς εὐχές. Ὁ ὧμος τοῦ Πίσκο, μ' ὅλο πού τὸν εἶχε σκεπάζει μέ ἓνα κομμάτι δέρμα, πονοῦσε τρομερὰ ἀπὸ τὸ ἀδιάκοπο ἀνεβοκατέβασμα τῆς εἰκόνας. Δέν εἶχε φάει ἀκόμη τίποτε καί διψοῦσε πολὺ. Ἀρχισε νὰ δέχεται τὰ πιότα πού τοῦ πρόσφεραν ἀπὸ παντοῦ.

Ἡ πομπὴ προχώρησε ὡς τὸ τεῖχος, μέ τὸν Χοζέ - Μαρία μπροστὰ. Τὸ πλῆθος τραγουδοῦσε ὅτι τοῦ ἔρχονταν στὸ νοῦ καί ἔαφνικά ψιλές φωνές σκόρπισαν τὰ αὐτοσχέδια ποιήματά τους μέσα στὸ λεπτὸ ἀέρα τοῦ βουνοῦ. Ὁ Πίσκο ἔβριζε τοὺς συντρόφους του γιὰ νὰ σταματήσουν νὰ χορεύουν. Εἶχε πάρα πολὺ ἐνοχληθῇ ἀπὸ τὸν ὀστερισμὸ πού ἐπικρατοῦσε καί ἀπὸ μιὰ σκοτεινὴ πεισματάρικη ἀγάπη γιὰ τὴν εἰκόνα, πού ἦταν φυσικὸ νὰ νοιώθῃ κάθε ἄνθρωπος γιὰ ἓνα ἀντικείμενο πού θέλει νὰ τὸ σώσῃ ἀπὸ τὴν καταστροφή.

Στό τέλος ή πομπή ξαναγύρισε στην εκκλησία. Οί πιστοί σκόρπισαν στά σπίτια τους γιά νά φάνε. Οί άλλοι τρείς πού κρατούσαν την εικόνα καί μερικοί έκλεκτοί ένοριτες μπηκαν στό ιερό μαζί μέ τόν Χοζέ-Μαρία. Γιά μιá στιγμή ό Πίσκο έμεινε μόνος. Κάθησε χάμω στά σκαλοπάτια τοῦ ιεροῦ καί άρχισε νά τριβή τόν ώμο του.

— Έσύ, είπε στό μικρό Χριστό, θά πρέπει νά μοῦ εἶσαι πολύ εὐγνώμων.

Τό όμορφο μικρό πρόσωπο τοῦ γελοῦσε. Τό ναυτικό καπέλλο εἶχε στραβώσει κι έλεγες πώς ό μικρός Χριστός διασκεδάζε μέ τό άστεῖο!

— Θάπρεπε νά ντρέπεσαι μ' αὐτά πού φορᾷς, εἶπε ό Πίσκο σοβαρά. Έσύ προέρχεσαι άπό τό λαό. Έμάς καταλαβαίνεις

— Ό Χριστός έξακολουθοῦσε νά χαμογελά. Ἡ μορφή του εἶχε μιá εὐγενική έκφραση· φαινόταν πώς δέν καταλάβαινε τί φοροῦσε. Θαρρεῖς πώς ό μικρός Χριστός τοῦ άνταπέδιδε σά θεός τόν οἶκτο πού αἰσθανόταν αὐτός σάν άνθρωπος. Ένοιωσε πολύ στενοχωρημένος καί πολύ μοναχός.

— Έσύ, εἶπε, δέν έχεις νά κάνης τίποτε μέ την εκκλησία. Βάζουν στό στόμα σου πράγματα πού ποτέ δέν τά διδάξεις. Τό εἶδα αὐτό μόνος μου. Οί παπάδες καί οί πολιτικοί καί οί φιλόσοφοι μάς βάζουν νά λέμε πράγματα πού άληθινά δέν τά σκεπτόμαστε.

Τόν πήρανε τά κλάμματα. Γονάτισε μπρός στην εικόνα καί ψιθύρισε.

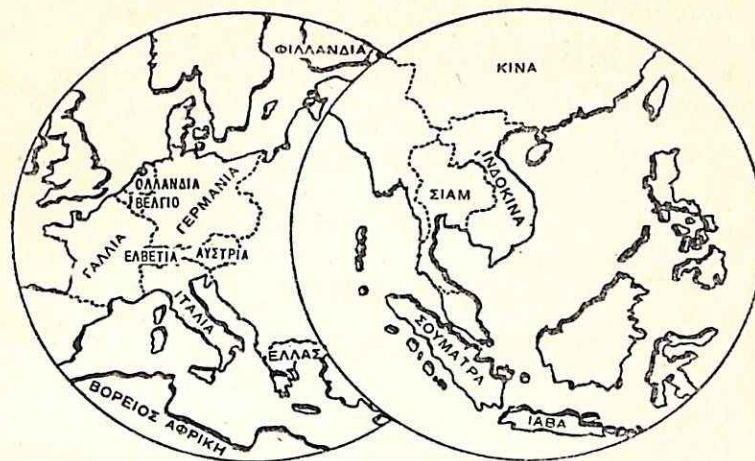
— Χριστέ μου, βοήθησέ μας νά φτιάξουμε τόν κόσμο όπως θά ήθελες νά ήταν.

W

Τά άρθρα πού δημοσιεύονται στην « Έκλογή » μέ την άδεια τών δικαιούχων εκφράζουν τίς υπεύθυνες άπόψεις τών συγγραφέων. Άπαγορεύεται ή άναδημοσίευση κάθε άρθρου ή εικόνας χωρίς την άδεια τών συγγραφέων καί τών εκδοτών.

Ἡ « Έκλογή » πωλεῖται σέ όλα τά βιβλιοπωλεῖα καί τά περίπτερα. Κυκλοφορεῖ κάθε μήνα μέ 132 εἰκονογραφημένες σελίδες. Άγοράζετε την « Έκλογή » σας άπό τόν Βιβλιοπώλη σας ή άπό τό « Πρακτορεῖον Ἐφημερίδων Ἀθηναϊκοῦ Τύπου », Σωκράτους 43, καί στίς επαρχίες άπό τά γραφεῖα τοῦ ἰδίου Πρακτορείου.

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ ΑΠΟ 1.000.000 ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΟΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ

Όλα τά άρθρα τά όποια δημοσιεύονται εἰς την ΕΚΛΟΓΗ διαβάζονται συγχρόνως εἰς όλον τόν κόσμον, όπως φαίνεται άπό τόν κατωτέρω πίνακα, διότι ή ΕΚΛΟΓΗ συνεργάζεται μέ την « Ἡχώ » (ΕCHO) καί τά άλλα 6 περιοδικά τά όποια συνδέονται μέ αὐτήν. Κάθε μήνα πωλούνται περισσότερα τοῦ ενός εκατομμυρίου αντίτυπα τών περιοδικών εἰς όλες τάς χώρας τοῦ κόσμου. Ἡ κυκλοφορία τῆς ΕΚΛΟΓΗΣ όπως καί τών άλλων εκδόσεων τοῦ περιοδικοῦ « Ἡχώ » έχει ως σκοπόν την επέκτασιν καί την ενίσχυσιν τών πνευματικῶν σχέσεων μεταξύ τών χωρῶν όλου τοῦ κόσμου.

ΜΙΑ ΓΝΩΜΗ

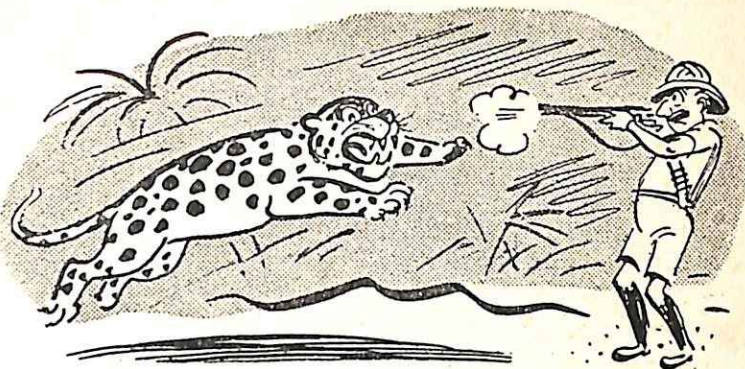
ΔΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «ΗΧΩ»

Ἡ ΗΧΩ ἀποβλέπει κυρίως εἰς μιάν καλύτεραν συνεννόησιν μεταξύ τών ἔθνων. Ἐδημιουργήθη διά νά στηρίξη την εἰρήνην, καί δέν προσπαθεῖ νά κάμῃ προπαγάνδαν. Δημοσιεύει τά καλύτερα καί σπουδαιότερα άρθρα τά όποια ἐνεργισθησαν εἰς τόν τύπον όλου τοῦ κόσμου. Μέ την ποιμίλιαν καί τό ενδιαφέρον τών περιοχομένων του, τό εἰρηνικόν αὐτό περιοδικόν έχει την ἐκτίμησιν όλων τών ἀναγνωστῶν του. Ἐλβετικές

Ραδιοφωνικός Σταθμός

Τά περιοδικά πού εκδίδονται εἰς συνεργασίαν μέ την ΗΧΩ κυκλοφοροῦν εἰς τάς ἐξῆς χώρας :

Γαλλία	Φιλανδία
Γαλλική Ένωσις	Ἑλλάς
Γερμανία	Ὀλλανδία
Αὔστρια	Ὀλλανδικαί Ἰνδία
Βέλγιον	Ἰταλία
Βελγικαί ἀποικίαι	Πολωνία
Κίνα	Σιάμ
Αἴγυπτος	Ἑλβετία
Αἰθιοπία	Τουρκία κλπ.

(Από το «Lilliput»)